

Alliance Française de Bangkok
29 THANON SATHON TAI, BANGKOK 12, THAILANDE. TEL 286.58.79 & 286.39.41-TELEGR. ALFRANTHAI

สมาคมฝรั่งเศส 29 ถนนสาทรใต้ กรุงเทพฯ ๑๒

มุมหนึ่งของประเทศไทย
UN PETIT COIN DE FRANCE

ท่านจะพบสิ่งที่น่าสนใจ
ชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสทุกระดับ
ห้องสมุดไอ้โง่
ภาพยนตร์, คอนเสิร์ต
เครื่องดื่ม, อาหารเลิศรส
บรรยากาศอันรื่นรมย์ สวยงาม
ขอเชิญอ่านหนังสือวารสารรายเดือนของเรา

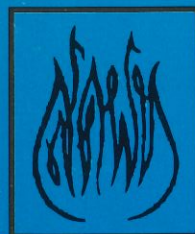
VOUS Y TROUVEREZ

des cours de langue
des films, des concerts...
un bar-restaurant agréable
une grande bibliothèque
une ambiance

LISEZ AUSSI NOTRE
JOURNAL MENSUEL

วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 75 — 76 ปีที่ 19 เล่มที่ 3 — 4 กรกฎาคม — ธันวาคม 2539

วารสาร
สมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

BULLETIN DE L'ASSOCIATION THAÏLANDAISE DES PROFESSEURS DE FRANÇAIS

ฉบับที่ 75 — 76 ปีที่ 19 เล่มที่ 3 — 4 กรกฎาคม — ธันวาคม 2539

Vol. 75 — 76 19e Année NO. 3 — 4 Juillet — Décembre 1996

ISSN 0857 — 0604

วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

BULLETIN DE L'A.T.P.F.

ฉบับที่ 75-76 ปีที่ 19 เล่มที่ 3-4 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2539 ISSN 0857-0604

คณะผู้จัดทำ ที่ปรึกษา

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
นางลัดดา วงศ์สายัณห์
นางธิดา บุญธรรม
นายเดช ทะละภักดิ์

กองบรรณาธิการ

นางสิทธา	พินิจภูวดล	บรรณาธิการ
นางสาวอัจฉรา	โชติบุตร	บรรณาธิการผู้ช่วย
นางสาวเตือนใจ	จุลคุณย์	บรรณาธิการผู้ช่วย
นางสาวสุธาวดี	ทนนท์กิตติ	กรรมการ
นางสาวอุรจฉา	เชาว์ชลากร	กรรมการ
นางสาวสุภาสินี	ผลวัฒน์	กรรมการ
นางมกุฎศ สาส์วิจารณ์	จงชัยกิจ	กรรมการ
นางสาวศิริธร	ดุขฎิพรพรณ์	กรรมการ
นางมลฤดี	पालสุข	กรรมการ
นางสาวนันทา	ไกรวิทย์	กรรมการ
นางมยุรี	บารมี	เลขานุการ
นางสาวพรพรรณ	บงกชมาศ	เลขานุการผู้ช่วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสและฝรั่งเศสศึกษา
2. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก
3. เพื่อส่งเสริมการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับวิชาภาษาฝรั่งเศส วิชาฝรั่งเศสศึกษา และระเบียบวิธีสอน

สำนักงานวารสาร เลขที่ 30/9 พหลโยธิน 2 กรุงเทพฯ 10400
โทร. 2790733 ติดต่อบรรณาธิการโดยตรง ที่อยู่ 511/108
จรัญสนิทวงศ์ 77 บางพลัด กทม. 10700 โทร. และโทรสาร 4241552

กำหนดออกวารสาร ปีละ 4 ฉบับ ราคาฉบับละ 25 บาท
ค่าบำรุงสมาชิกวารสารปีละ 100 บาท พร้อมค่าส่ง สนใจบอกรับได้
ที่ นางสิทธา พินิจภูวดล ณ สำนักงานวารสาร หรือที่อยู่

เจ้าของ : สมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย
ASSOCIATION THAÏLANDAISE
DES PROFESSEURS DE FRANÇAIS

รายนามคณะกรรมการบริหาร ส.ค.ฝ.ท.

ชุดที่ 10 ประจำปี 2539-2540

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
องค์นายกิตติมศักดิ์

1. นางธิดา	บุญธรรม	อุปนายก
2. นางสาวประมาณ	ลีศิริเสริญ	เลขาธิการและผู้จัดการ
3. นางวงจันทร์	พินัยนิติศาสตร์	เหรียญกิตติมศักดิ์
4. นางสาวไพโรจน์	ศิริอังกูร	นายทะเบียน
5. นางสาวอุรจฉา	เชาว์ชลากร	สมาชิกสัมพันธ์
6. นางอรวรรณ	รัตนภาพ	ประชาสัมพันธ์
7. นางสาวอัจฉรา	โชติบุตร	สารานุกรม
8. นางพรทิพา	ถาวรบุตร	ปฏิคม
9. นางสาวเตือนใจ	จุลคุณย์	บรรณาธิการ
10. นางสาวศิริพร	อินทเวทิน	ผู้ช่วยเลขาธิการ
11. นางสาวอรวรรณ	บ้านสาสดี	ผู้ช่วยเลขาธิการ
12. นางสาวสุภาสินี	ผลวัฒน์	ผู้ช่วยเหรียญกิตติมศักดิ์
13. นางสาวฉันทนา	วิศาลรักษ์กิจ	ผู้ช่วยนายทะเบียน
14. นางสาวปราณี	ศิริรัตน์	ผู้ช่วยสมาชิกสัมพันธ์
15. นางสาวชัชวรินทร์	ไชยวัฒน์	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์
16. นางสาวนันทา	ไกรวิทย์	ผู้ช่วยสารานุกรม
17. นางสาวชนยา	दान์สวัสดิ์	ผู้ช่วยสารานุกรม
18. นายวิโรจน์	โกศลฤทธิชัย	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
19. นางมลฤดี	पालสุข	ผู้ช่วยปฏิคม
20. นางสาวประภา	งานไพโรจน์	กรรมการ

● ทักสนใจใด ๆ ที่แสดงออกในข้อเขียน ในวารสาร
ส.ค.ฝ.ท. นี้ เป็นของผู้เขียน มิใช่ของกองบรรณาธิการ
หรือของสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

พิมพ์ที่

บริษัทสำนักพิมพ์ วัฒนาพานิช จำกัด 31/1-32/2 ถนนพหลโยธิน กรุงเทพฯ 10200
นายเรณูชัย จงพิทักษ์สุข ผู้พิมพ์/ผู้โฆษณา โทร. 2224772-2222788 FAX. 2256556-7

สารบัญ

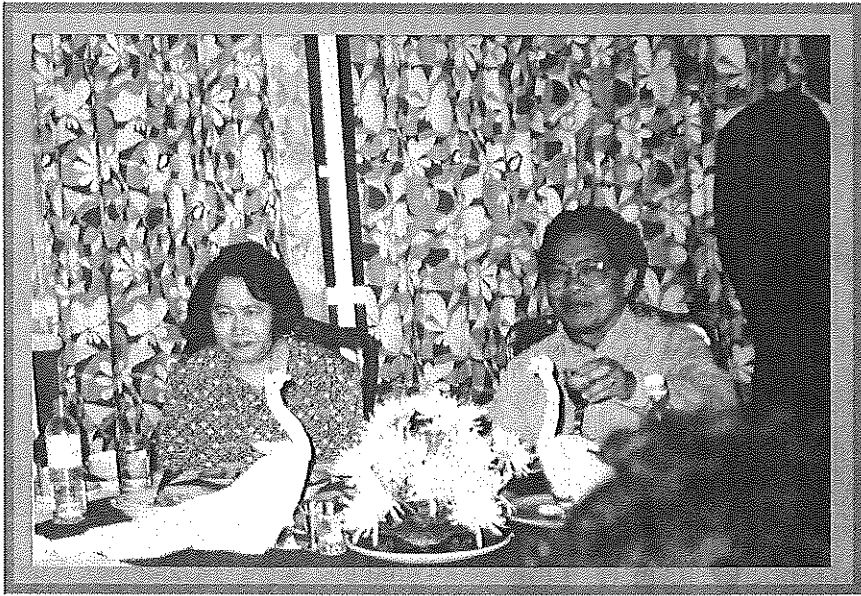

♣	องค์นายกิตติมศักดิ์ เสด็จนำทัศนศึกษากิจกรรมประจำปี 2539	3	
♣	การศึกษาเปรียบเทียบผลงานของอัลแบร์ กามูส์ และ ฌอง ปอล ซาร์ตร์	4	
♣	Traduction du Nirat Phrabat นิราศพระบาทของสุนทรภู่	7	
♣	ปัญหาในการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเพื่อวิทยาการ... .. .		
	... .. . ประเสริฐทรัพย์ ไตรประเสริฐพงศ์	40	
♣	การเขียนบทเรียนสอนภาษาโดยเน้นผู้เรียน... .. .	42	
♣	L'usage de l'informatique éducative : Un PC pour le français... .. .	47	
♣	La statue équestre de Rama V à Bangkok		
	... .. . Paul Vincent	52	
♣	หอคอยไอเฟล VS หอคอยโตเกียว	56	
♣	ตามเสด็จ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงฯ สู่พม่า	63	
♣	Notre Majesté le Roi		
	เรียงความฉบับชนะการประกวด : รางวัลยอดเยี่ยม	Pimporn Ploytabtim	86
♣	ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการจัดบอร์ดนิทรรศการ		
	... .. . ไพโรจน์ ขมุณี	88	
♣	สรุปงานกิจกรรมประจำปี ของ ส.ก.ฝ.ท. 2539 “La France aux volets divers”	อรพรรณ ป่านสวาลดี	91
♣	จากบรรณาธิการ	ลลิตา พิณีภูวดล	100

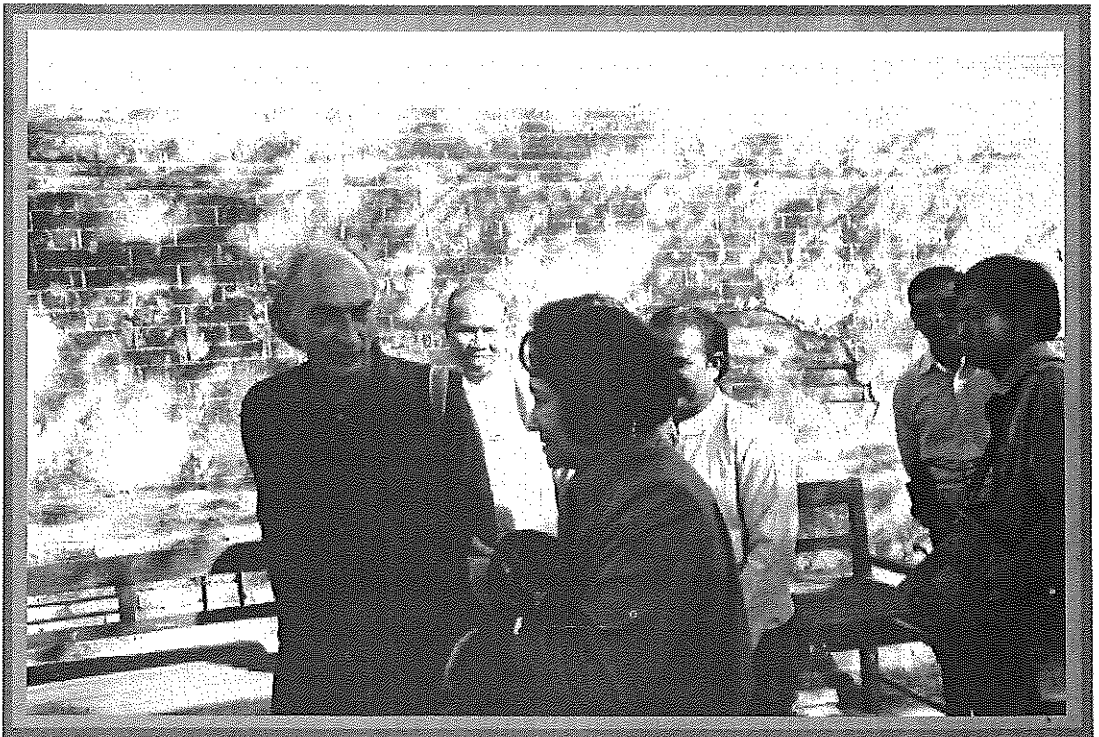

ภาพปก “Refler” ผลงานของนางสาว อโนมา อุปลัมภ์
ภาควิชาประยุกต์ศิลปศึกษา คณะมัณฑนศิลป์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ประทับเสวยพระกระยาหารค่ำ
ซึ่งท่านทูตปกศักดิ์ นิลอุบล จัดถวายเป็นพิเศษ

M. Pichard ผู้เชี่ยวชาญโบราณคดีชาวฝรั่งเศสเฝ้ารับเสด็จ และบรรยายถวาย สมเด็จพระเทพฯ
ณ พิพิธภัณฑ์โบราณคดี พุกาม

การศึกษาเปรียบเทียบ

ผลงานของอัลแบร์ กามูส์ และ ฌอง ปอล ซาร์ตร์

โดย เกรียง หล่อวิมงคล⁽¹⁾

ผลงานสองเรื่องที่น่ามาศึกษาเปรียบเทียบในบทความชิ้นนี้คือ *L'Etranger* ของ กามูส์ และ *Le Mur* ของซาร์ตร์⁽²⁾ เมื่อศึกษาเค้าโครงเรื่องของหนังสือทั้งสอง เราจะพบลักษณะความคล้ายกันบางประการ *L'Etranger* เป็นนวนิยายเชิงปรัชญาที่เกี่ยวกับชีวิตของชายหนุ่มชื่อ *เมอร์โซลท์* ผู้มุ่งแสวงหาความหมายของชีวิต โดยไม่ยอมตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่สังคมเป็นตัวกำหนด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเลี้ยงดูแม่ที่ชรา มีท่าทีเฉยเมยต่อหน้าที่การงาน การมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนสาวในวันรุ่งขึ้นหลังจากพิธีศพแม่ การดื่มกาแฟ การสูบบุหรี่ต่อหน้าศพ เหตุการณ์ตามท้องเรื่องดำเนินไปจนกระทั่งทะเลาะวิวาทกับชายอาหรับจนถึงขั้นยิงต่อสู้กัน ชายอาหรับเสียชีวิต ส่วนเมอร์โซลท์ถูกตัดสินประหารชีวิต ส่วน *Le Mur* เป็นรวมเรื่องสั้น 5 เรื่องดังนี้ (1) *Le Mur* (2) *La Chambre* (3) *Erostrate* (4) *Intimité* และ (5) *L'Enfance d'un chef* ในบทความนี้จะศึกษาเฉพาะเรื่องสั้นอีกด้วยเรื่องนี้เป็นเรื่องราวของชายหนุ่มสามคนที่ถูกทหารฝ่ายรัฐบาลจับมาขังรวมกันด้วยข้อหาการกระทำความผิดอันเป็นกบฏต่อระบบการปกครอง ชายหนุ่มทั้งสามต้องมาประสบชะตากรรมร่วมกันเพราะจะต้องถูกประหารชีวิตในวันรุ่งขึ้น ตัวละครเอก ชื่อปาโบล ทำหน้าที่เล่าเรื่องทั้งหมด โดยชี้ให้เราเห็นว่าการตัดสินประหารชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรม เพราะเป็นสิ่งที่เผด็จการทหารระบบฟาสซิสต์จัดการเองทั้งสิ้น

บทความนี้จะมุ่งศึกษาลักษณะการใช้ภาษาและแนวคิดของนักเขียนทั้งสองซึ่งจะทำให้เราเข้าใจถึงลักษณะความคล้ายคลึงของโครงเรื่อง กลวิธีในการนำเสนอ และวิสัยทัศน์ของนักเขียนทั้งสองจากตารางดังต่อไปนี้

<i>L'Etranger</i>	<i>Le Mur</i>
(1) แนวความคิดเกี่ยวกับความตายเมื่อเมอร์โซลท์ถูกตัดสินประหารชีวิต	(1) แนวความคิดเกี่ยวกับความตายเมื่อปาโบลถูกตัดสินประหารชีวิต
(2) กำแพงเป็นสัญลักษณ์การบีบคั้นตัวละคร	(2) กำแพงเป็นสัญลักษณ์การบีบคั้นตัวละคร
(3) การปฏิเสธคำสอนของหมอสอนศาสนา	(3) การปฏิเสธคำสอนของหมอชาวเบลเยียม
(4) สภาพห้องขังที่สามารถมองเห็นท้องฟ้า	(4) สภาพห้องขังที่สามารถมองเห็นท้องฟ้า
(5) ฉากอาเจียรเมื่อเห็นคนตายต่อหน้า	(5) ฉากอาเจียรเมื่อเห็นคนตายต่อหน้า

ความคล้ายคลึงประการแรกคือแนวความคิดเกี่ยวกับความตายเมื่อตัวละครเอกถูกตัดสินประหารชีวิต ลักษณะการจ้องจำเมอร์โซลท์จะเริ่มจากตอนกลางของเรื่อง ในขณะที่ปาโบลถูกจับเข้าห้องขังตั้งแต่ฉากแรกของ

(1) อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(2) ในการอ้างอิงผลงานของนักเขียนทั้งสองเพื่อยกตัวอย่างประกอบผู้เขียนบทความขอใช้ด้วยดังนี้

E = *L'Etranger*, Gallimard

M = *Le Mur*, Gallimard 1939

ส่วนตัวเลขที่ปรากฏในวงเล็บคือ เลขหน้าของสิ่งที่ต้องการอ้างอิง

เรื่อง ความคิดของตัวละครในเรื่องเกี่ยวกับความตายก็คือสิ่งที่ต้องมาถึงแน่ ในวันใดวันหนึ่งของชีวิต เมอร์โซลท์ ย้ำอยู่เสมอว่า “ลึก ๆ แล้ว ผมไม่ได้สนใจหรอกว่าจะตายตอนอายุสามสิบปี หรือตอนอายุเจ็ดสิบปี มันก็ไม่ได้แตกต่างกันหรอก” (E 166) เพราะในความเป็นจริงแล้ว “พวกเราทุกคนก็ถูกตัดสินประหารชีวิตให้ตายตามไปด้วยกันทั้งสิ้น” (E 171) ความตายเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมา ไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงสังขารข้อนี้ได้ ปาโบลก็ยอมรับความตายโดยุษฎี เช่นกัน ดังที่ปรากฏในตัวอย่างข้างล่างนี้

“ผมรู้อยู่แล้วว่าผมกำลังจะตาย โดยปกติแล้วผมไม่สามารถคิดถึงเรื่องเกี่ยวกับความตายได้ชัดเจนแจ่มแจ้ง แต่คราวนี้ผมเห็นความตายสยายปีกไปทั่วและปรากฏอยู่บนสรรพสิ่งทั้งปวง (...) สภาพของผมในขณะนี้ ถ้าใครมาบอกว่าผมจะรอดจากการถูกยิงเป้าและสามารถกลับบ้านได้ผมคงรู้สึกเฉย ๆ เพราะว่าการรอคอยไม่ว่ากี่ชั่วโมงหรือกี่ปีก็มีผลลัพธ์เฉกเช่นเดียวกัน” (M 28)

แต่ถ้าหากว่าเป็นความตายที่ถูกกำหนดจากคนอื่นหรือจากความอยุติธรรมในสังคม ตัวละครก็สามารถปฏิเสธความตายนี้ได้ เพราะไม่ใช่ความตายที่ตนเองได้เลือก หากแต่เป็นความไร้สาระของชีวิตนั่นเอง การปฏิเสธไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมหมายถึงรวมไปถึงการที่ตัวละครปฏิเสธตัวตนของสังคมอีกด้วย เมอร์โซลท์ปฏิเสธหมอสอนศาสนาในขณะที่ปาโบลไม่ยอมรับความช่วยเหลือจากนายแพทย์ชาวเบลเยียม ความรู้สึกต่อต้านนี้มากขึ้น จนกระทั่งกลายเป็นความก้าวร้าว เมื่อปาโบลเห็นว่าแพทย์จะมายุ่งเกี่ยวกับชีวิตของเขามากจนเกินไป ดังที่บรรยายไว้ตอนหนึ่งว่า

ทันใดนั้น เขา(นายแพทย์) นึกขึ้นได้ว่าลิมอะไรบางอย่างที่สำคัญไป จึงล้วงสมุดบันทึกที่ออกมาจอกผมเริ่มรู้สึกไร้ค่าจนอดรำพึงกับตัวเองไม่ได้ว่า

“ไอ้ทำเอ๊ย ถ้ามันมาจับชีพจรเรา สงสัยต้องอัดปากเน่า ๆ ของไอ้ทอมนี่สักที” (M 19)

ในสถานการณ์เช่นเดียวกันนี้ เมอร์โซลท์ก็ไม่ยอมพบบาทหลวงเช่นเดียวกัน เขาบรรยายความรู้สึกเช่นนี้หลายครั้ง เช่น “นี่เป็นครั้งที่สามแล้วนะที่ผมไม่อยากเจอบาทหลวง” (E 158) และ “ผมขอปฏิเสธที่เจอกับบาทหลวงคนนั้น” (E 167) จนในตอนท้ายของเรื่อง เขาอดไม่ได้ที่จะแสดงท่าทีก้าวร้าวต่อบาทหลวงโดยการกระโดดเข้าขู่มเสียดลุมพร้อมทั้งร้องตะโกนด้วยคำหยาบคายต่อหน้าหมอสอนศาสนามคนนั้น ตัวละครเอกของกามูสและซาร์ตร์ต่างมีทัศนคติลบต่อการปรากฏตัวของคนที่เป็นสัญลักษณ์ของกฎเกณฑ์สังคม ไม่ว่าจะหมอสอนศาสนาหรือหมอรักษาคณ ความรู้สึกเช่นนี้มีมากจนกระทั่งกลายเป็นความกลัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เมื่อผมเห็นบาทหลวงเดินเข้ามา ผมตัวสั่นเล็กน้อย เขาสังเกตเห็นและบอกผมว่าอย่ากลัว” (E 169)

ส่วนปาโบลนั้นเขารู้สึกเกลียดนายแพทย์ชาวเบลเยียมจนอยากจะชกหน้าให้แหลกคามือ (M 19) เพราะนายแพทย์ผู้นั้นชอบตอกย้ำเรื่องเวลาประหารชีวิตนักโทษที่คืบคลานเข้ามาปาโบลอดไม่ได้ที่ใช้คำหยาบคาย กับหมอผู้นั้น ความรู้สึกเช่นนี้เริ่มกลายเป็นความกลัว เมื่อเขาไม่กล้าจ้องหน้าทอมเพื่อนร่วมชะตากรรม ปาโบลรำพึงรำพันว่า “ผมสงสัยว่าใบหน้าผมจะแสดงอาการหวาดกลัวเช่นเดียวกับทอมหรือไม่” (M 20) อาการเช่นนี้เริ่มมีมากขึ้นจนกระทั่งปาโบลมีเชื้อโรคมกมาย ร่างกายหนาวสั่น ความกลัวมีมากขึ้นจนนางเงือกซุ่มที่ตัวเองก็ไม่รู้ว่าเป็นเพราะเหตุที่ไหลไม่หยุดหรือเป็นเพราะกลั่นปัสสาวะไม่อยู่ด้วยความกลัวเช่นเดียวกับทอม (M 29)

นอกจากนั้น เรายังพบรายละเอียดปลีกย่อยที่คล้ายคลึงกันอีก เมื่อตัวละครทั้งสองปฏิเสธรับความช่วยเหลือเล็กน้อย ๆ น้อย ๆ เช่น บุหรี่ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้คุมหรือนายแพทย์ชาวเบลเยียมที่หิบบยืนบุหรี่ให้ต่างเป็นตัวแทนกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นสัญลักษณ์ของอำนาจแห่งรัฐที่ตัดสินประหารชีวิตเขาทั้งสอง

ความคล้ายคลึงอีกประการหนึ่งคือการที่เมอร์โซลท์และปาโบลต่างถูกจองจำในคุกที่มีช่องระบายอากาศเหนือศีรษะ จากช่องซี่กรงนี้เขาทั้งสองสามารถมองเห็นท้องฟ้าและปล่อยให้จินตนาการเตลิดเพริดไปไกล เป็นสิ่งที่แน่ชัดว่าความหมายโดยนัยของท้องฟ้าย่อมหมายถึงเสรีภาพ ความเป็นอิสระเสรีที่จะโบยบินไปให้ไกลเท่าที่ใจจะไผ่ฝัน เมอร์โซลท์นึกถึงชายหาด ถนนเรียบทะเลเสียงคลื่นที่ม้วนเกลียวสาตซัด เสียงฝีเท้าที่ตนเองย่างไปบนพื้นทราย (E 113) ในขณะที่ปาโบลนึกถึงชายหาดตามแนวมหาสมุทรแอตแลนติกยามพระอาทิตย์อยู่ตรงศีรษะ บาร์ในเมืองเซวิลล์ที่เขาสามารถนั่งดื่มเหล้าแมนซานิลลา โดยมีปลาทะเลกับมะกอกต้องเป็นกับแกล้มพอดีกับจะนึกถึงร่มเงาที่บประหนึ่งอยู่ใต้หลังคาในสนามสู่วิวระทิงและร่มเงาอีกส่วนหนึ่งที่อยู่กลางแดดอันเจิดจ้า (M 21)

กามูสและชาร์ตร์ต้องการสื่อให้เราเห็นว่าตัวละครของเขานั้นล้วนต้องการเสรีภาพความคิดคำนึงของพวกเขา นั้นล้วนต้องการหลุดพ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ พวกเขาต้องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขโดยไม่ทำร้ายใครและไม่ถูกทำร้ายจากผู้อื่นเช่นเดียวกัน ตัวละครจะทนไม่ได้เมื่อเห็นว่าเกิดการฆ่ากันตายขึ้น ในเรื่องสั้นของชาร์ตร์ ทอมเล่าให้เพื่อนร่วมคุกฟังว่าทหารฝ่ายรัฐบาลจับเชลยไปนอนกลางถนนแล้วใช้รถทับให้ตาย เชลยชาวโมร็อกโคถึงกับอ่าเจียร (M 14) ในทำนองเดียวกัน เมื่อเมอร์โซลท์อยู่ตามลำพัง เขานึกถึงเรื่องที่แม่เคยเล่าให้ฟังว่าพ่อของเขาเคยไปดูการประหารชีวิตฆาตกรกลางที่ชุมชน พอกลับมาถึงกลับก็อ่าเจียรตลอดทั้งวัน (E 161)

ลักษณะความคล้ายคลึงประการสุดท้ายคือห้องขังสี่เหลี่ยมแคบ ๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ของการลิดรอนเสรีภาพของตัวละคร นับตั้งแต่ฉากแรกของ **Le Mur** ที่ตัวละครถูกผลักเข้าไปในห้องสี่เหลี่ยมเพื่อสอบสวน หลังจากนั้นจึงถูกจับขังคุกที่มีลมโกรกจนนักโทษต้องหนาวสั่น ปาโบลครุ่นคิดแต่เรื่องที่จะต้องถูกประหาร จนกระทั่งมอยหลับไป เขาหลับฝันเห็นตัวเองถูกทหารฝ่ายเผด็จการฟาซิสต์ ลากไปที่ “กำแพง” ปาโบลพยายามต่อสู้จนสุดชีวิต (M 26) เพราะต้องการหลุดพ้นจากสภาพถูกจองจำสภาพที่ต้องถูกประหาร สภาพที่คุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ลดลงจนไม่ผิดอะไรกับสัตว์ภายใต้อิทธิพลของ “กำแพง” ในขณะที่เมอร์โซลท์ต้องเผชิญหน้ากับบาทหลวงตามลำพังในคุกเขาต้องอยู่ในสภาพถูกกดขี่อย่างมากจนกระทั่งต้องถอยหลังไปฟัง “กำแพง” (E 174) บาทหลวงพยายามชี้ให้เห็นว่า : “สังกรรมของ ... ชีวิต ภาพของก้อนหินที่ก่อตัวเป็นกำแพงต่างมีความหลังอันเจ็บปวดทั้งสิ้น แต่จริง ๆ แล้วผู้ที่ตกอยู่ในความมืดแห่งชีวิตเหล่านั้นสามารถ “เห็น” และ “รับรู้” พระพักตร์ของพระเจ้าได้” (E 173)

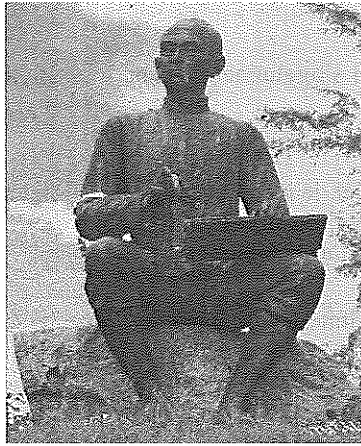
ลักษณะ “การมีอยู่” ของกำแพงเป็นสิ่งที่ตัวละครต้องเอาชนะในฐานะที่เป็นอุปสรรคอันใหญ่หลวงแต่ในความเป็นจริงแล้ว หากเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะในขณะที่ตัวละครใน **Le Mur** กำลังถกเถียงกันเรื่องการถูกยิงเป้า พวกเขาต่างรู้ซึ่งดีว่า ทหารจะต้องจับพวกเขาหันหน้าเข้าหากำแพงแล้วทหารจะถอยออกไปตั้งแถวหน้ากระดานเพื่อเล็งไปที่จุดหมาย พวกเขาจะต้องล้มลงกองอยู่ที่พื้นเพราะจะถูกกระสุนปืนปลิดชีวิต ทอมถึงกับพูดว่า :

“ฉันจะแทรกกายหายไปในกำแพง ฉันจะต้องอัดตัวเองเข้าไปในกำแพงจนสุดแรงเกิด แต่ไม่มีทางสำเร็จ กำแพงก็ยังคงเป็นกำแพง (...)” (M 22)

และในที่สุด ทั้งเมอร์โซลท์และปาโบลก็ต้องไม่สามารถทำลาย “กำแพง” ที่นอกจากจะจองจำให้พวกเขาทั้งสองสูญเสียซึ่งอิสรภาพ แต่ยังดูเหมือนว่าพวกเขาต้องยอมพ่ายแพ้ต่อกฎเกณฑ์สังคมอันแข็งแกร่งดุจกำแพงนักประพันธ์ผู้ยิ่งใหญ่ เช่น ชาร์ตร์และกามูสจึงพร้อมใจกันตอบย้ำให้เราเห็นว่า “กำแพง” (**Le Mur**) เป็นสิ่งที่พิพาทชาติตลिनให้ตัวละครของพวกเขาทั้งสองต้องกลายเป็น “คนนอก” (L' Etranger) อย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

TRADUCTION DU
NIRAT PHRA BAT ⁽¹⁾

นิราศพระบาท^(๑)

แปลโดย *Fédéric Maurel**

1	Oh ! Je pense à toi et le cœur me manque; sans cesse, l'inquiétude m'envahit,	๑ โอ้อาลัยใจหายไม่วายห่าง (๒)	๑
2	Comme si une flèche en plus de mon malheur s'était plantée dans mon cœur. Je te regrette, ma belle Chan.	ดังศรสักปักชำระกำหนดรวง เสียดายดวงจันทร์ภาพงาม (๓)	๒
3	Tu étais très en colère contre moi. Du deuxième mois au troisième mois (2).	เจ้าคุมแค้นแสนโกรธพิรุธที่ แต่เดือนนี้จันยังเข้าเดือนสาม (๔)	๓
4	Le Prince à la grande renommée (3) Quitte le monastère (4) et s'en va sur des chemins semés d'embûches. Comme je suis son serviteur,	จนพระหน่อสุริยวงศ์ทรงพระนาม (๕) จากอารามแรมร้างทางกันดาร ด้วยเรียมรองมุลิกาเป็นข้าบาท จ่านิราศร้างนุชสุดสงสาร	๔
6	Je dois me séparer de toi, aie grande pitié de moi ! Je le suis et voyage dans des contrées très arides. Pour rendre hommage à la Sainte Empreinte du Pied du Bouddha.	ตามเสด็จเสด็จโดยแดนแสนกันดาร (๖) นมัสการรอยบาทพระศาสดา	๖
7	Je me sépare de toi le jour de la douzième lune (5) Un peu avant l'aurore, nous quittons hâtivement l'embarcadère.	๑ วันจะจรจากห้องสิบสองค่ำ (๗) พอจวนย่ำรุ่งเร่งออกจากท่า	๗
8	Je pense à la lune (6) qui disparaît. Je te cherche dans les maisons flottantes alignées les unes aux autres.	รำลึกถึงดวงจันทร์ครรไลลา พี่ตั้งตาแลแลตามแพราย	๘
9	Je pense aux lieux où j'avais l'habitude de te voir. Je me sens seul, et j'ai le cœur qui me manque.	ที่ประเทศเขตเคยได้เห็นเจ้า ก็แลเปล่าเปลี่ยวไปน่าใจหาย	๙
10	Ma grande tristesse m'afflige et m'affaiblit physiquement. Elle ne disparaît pas, je me sens vraiment anxieux. Arrivé au canal Khwang de Bang Chak (7), mon affliction augmente.	แสนสลดให้ระทระทวยกาย ไม่เหือดหายห้วงหวงเป็นห้วงครัน ๆ ๑ ถึงคลองขวางบางจากยิ่งตรมจิต ใครช่างคิดซ้อบางไว้ทางกัน	๑๐
12	Quiconque évoque ce mot de Bang Chak me contrarie: Le nom de ce village m'éloigne de mon amour. J'y réfléchis intensément; le terme séparation est un homonyme de Bang Chak: Chak et Chak, le même mot pour tous les deux. En outre, des palmiers <i>chak</i> poussent dans le canal Khwang.	ว่าซ้อจากแล้วไม่รักก็รู้จักกัน พิเคราะห์ครันหรือมาพ้องกับคลองบาง ทั้งจากที่จากคลองเป็นสองซ้อ ยังจากกอนนั้นก็ขึ้นในคลองขวาง	๑๒

* อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

<p>14 Oh ! Que de palmiers qui s'agglutinent sur notre chemin ! Nous quittons Bang Chak, mon cœur souffre toujours. Grandement peiné et inquiet, je me retourne. Je vois la Cité et le Palais, et mon saisissement augmente: c'était là que j'étais heureux.</p>	<p>โล้วจากช่วงมารวบประจวบทาง ทั้งจากบางจากไปโจระบม แสนวิบากทลากใจอาลัยเหลียว เห็นเวียงวังก็ยิ่งเสียวถึงเคยสม</p> <p style="text-align: right;">๑๔</p>
<p>16 Je joins mes deux mains. M'incline et salue les divinités qui veillent sur le Palais. Je leur demande de t'aider et de te protéger comme le feraient deux parents. Que tu ne connaisses pas les dangers dans le futur, Que celui qui voudrait t'arracher à moi meure de ma haine. Et que toutes les divinités célestes me soient bienveillantes.</p>	<p>ประสานสองหัตถ์ประณังตั้งประนม น้อมบังคมเทวารักษาวัง ขอฝากน้องสองชนกช่วยปกเกศ อย่ามีเหตุอันตรายเมื่อภายหลัง</p> <p style="text-align: right;">๑๖</p>
<p>18 Nous arrivons à Sam Sen. D'après ce que j'ai entendu dire, On appelait autrefois cette glorieuse cité Samsaen.</p>	<p>ใครปองชิงขอให้ตายด้วยรายชัง เทพทั้งชั้นฟ้าได้ปราณี ฯ ๑ ถึงสามแสนแจ้งความ(๘) ตามสำเนียง เมื่อแรกเรียกสามแสนทั้งกรุงศรี</p> <p style="text-align: right;">๑๘</p>
<p>20 On s'était réuni pour haler une statue du Bouddha qui gisait dans l'eau. Mais elle n'avait pas bougé et était restée au fond de la rivière. C'est la raison pour laquelle on avait maudit ce cours d'eau, et on l'avait appelé Samsaen. Oh ! Les habitants de cette ville prononcent désormais Sam Sen !</p>	<p>ประชุมหยุดพุทธรูปในวารี ไม่เคลื่อนที่ชลธารบาดาลดิน จึงสาปนาม(๙) สามแสนเป็นชื่อคั่ง เออซาวกรุงกลับเรียกสามแสนสิ้น</p> <p style="text-align: right;">๒๐</p>
<p>22 L'amour ne serait-il pas pur ? Mais, maintenant, le nom de leur village se compose de plusieurs mots. Je te demande, ma bien-aimée, d'être honnête envers moi, de m'aimer, Et d'être impassible, comme une belle statue du Bouddha.</p>	<p>นี้หรือรักจะมีน้ำเป็นราคิน แต่ชื่อดินเจียวยังกลายเป็นหลายคำ ขอใจนุชที่ฉัน(๑๐) สุจริตรัก ให้แน่นหนัก(๑๑) เหมือนพุทธรูปเสขาชา</p> <p style="text-align: right;">๒๒</p>
<p>24 Même si cent mille hommes viennent te courtiser, En disant cent mille mots doux, ne bouge pas, fais comme je le souhaite. A Bang Phlat (8), ma tristesse s'accroît.</p>	<p>ถึงแสนคนจะมวอนชะอ้อนนำ(๑๒) สักแสนคำ(๑๓) อย่าให้เคลื่อนจงเหมือนใจฯ ๑ ถึงบางพลัดยั้งอนันตนาถจิต นั่งพินิจนึกน่าน้ำตาไหล</p> <p style="text-align: right;">๒๔</p>
<p>26 Je réfléchis en silence; mes larmes sont prêtes à couler. Je me sens séparé, abandonné et éloigné de mon aimée. Durant un court instant en croisant ce village sur mon chemin. J'arrive à Bang Sue (9). Le nom de cette localité signifie honnêteté. Comme cette honnêteté dont je fais preuve envers ma bien-aimée.</p>	<p>พืพลัดนางร้างรักมาแรมไกล ประเดี้ยวใจพบบางริมทางจร ถึงบางชื่อชื่อบางนี้สุจริต เหมือนชื่อจิตที่พิตรจงจำนงสมร</p> <p style="text-align: right;">๒๖</p>

<p>28 Puisse son cœur être honnête, comme le nom de cette localité. A Bang Son (10), j'ai l'impression que ma bien-aimée se cache. Je suppose qu'elle se dissimule là, dans cette vaste étendue.</p>	<p>มิตรจิตขอให้มิตรใจจร ๒๘ ใจสมรขอให้ชื่อเหมือนชื่อบาง ถึงบางซ่อนเหมือนเขาซ่อนสมรที่ ซ่อนไว้นี้ดอกกระมังเห็นกว้างขวาง</p>
<p>30 S'il te plaît, sors et viens me voir. Je vais prendre congé de toi et te quitter pour aller plus loin. A la sortie d'un village, nous sommes pris dans les tourbillons de la rivière; On l'appelle cette localité Wat Bot Talat Kaew.</p>	<p>เจ้าเยี่ยมหน้าออกมาหาที่หน้าอนาง ๓๐ จะลาร้างแรมไกลเจ้าไปแล้ว ฯ ๑ ถึงน้ำวนชลสายที่ท้ายย่าน เขาเรียกบ้านวัดโบสถ์ตลาดแก้ว</p>
<p>32 Je me retourne: le Palais a disparu de mon champ de vision, il est déjà bien loin. Je ne t'aperçois plus, je ne vois plus notre maison; nous arrivons dans un village. C'est la saison où les arbres sont en fleurs. Je vois de grands arbres bien saillants qui poussent au bord de la rivière.</p>	<p>จะเหลียวกลับลับวังมาลิบแล้ว ๓๒ พี่ลับแก้วลับบ้านมาย่านบาง พฤกษาสวนล้วนได้ฤดูดอก ตระหง่านงอกกริมกระแสดแลสล้าง</p>
<p>34 Les bananiers, les bois-serpents, les manguiers et les sumacs. Sont recouverts de rosée, et les parterres de fleurs, en forme de bouquets, sont humides. J'aperçois des santals dont les fruits jaunes et mûrs répandent leur parfum; Un perce-bois vole tout autour en bourdonnant et se pose sur l'un d'eux délicatement.</p>	<p>กล้วยระกำอำพาพฤษขำปราง ๓๔ ต้องน้ำค้างช่อชุ่มเป็นพุ่มพวง เห็นจันทร์สุก(๑๔) ลูกเหลืองตลบกลิ่น แมงมู(๑๕) บินร่อนร้องประคองหวง</p>
<p>36 L'arbre porte un nom semblable à celui de ma bien-aimée. Quand je regarde les grappes de fruits de ce santal, j'éprouve une appréhension. Un perce-bois effleure doucement les fruits, de la même façon que je te caressais. Je réfléchis, immobile, et mes larmes sont prêtes à couler.</p>	<p>พฤษขำพ้องต้องนามกานดาดวง ๓๖ พี่ลพวงผลจันทร์ให้หัวนใจ แมงมู(๑๖) เซยเหมือนพี่เคยประคองชิต นิ่งพินิจนึกน่าน้ำตาไหล</p>
<p>38 J'aperçois des <i>rak</i> (11) dont les feuilles tombent. Elles sont pareilles à l'amour que tu as éprouvé pour moi et qui s'est fané. J'essaie de le ranimer, comme la rosée ranime les plantes. Puisses-tu être aussi tendre que ces arbres, comme tu l'étais autrefois.</p>	<p>เห็นรักร่วงผลิลลัดสลัดใบ ๓๘ เหมือนรักใจขวัญเมืองที่เคื่องเรา พี่เวียนเตือนเหมือนอย่างน้ำค้างย้อย ให้ชุ่มซ้อยช่อช่อเช่นกอกเก่า</p>
<p>40 Oh ! Cet arbre <i>rak</i> est semblable à l'amour que nous ressentons l'un pour l'autre. Et la colère que tu as manifestée à mon égard ne durera pas longtemps. Dans la région de la ville de Khwae (12), je remarque des maisons flottantes tout le long du marché Khwan (13). Il s'agit d'une cité importante qui jouxte la frontière.</p>	<p>โอรักต้นหรือมาต้องกับสองเรา ๔๐ จิตใจโกรธาไปไม่ได้นาน ฯ ๑ ถึงแขวงแควแพตตลอดตลาดขวัญ เป็นเมืองจันทประเทศรโหราน</p>

<p>42 Sur la berge, vers l'est, j'aperçois une <i>sâlâ</i> (14). De nombreux bateaux dans lesquels des gens parlent bruyamment sont amarrés parallèles les uns aux autres. J'observe des marchandes; elles sont agréables à regarder. Elles parlent rapidement et bruyamment.</p>	<p>ตลิ่งเมืองบูรพาศาลาลาน เรือขนานจอดโจงกันจอดแจ พินิจนางแม่ค้ากิน้ำชม ท่าคารมเร็วเร่อยู่แข็งแช่</p>	<p>๔๒</p>
<p>44 Elles portent des vêtements trop justes et elles semblent congestionnés. Je regarde leur poitrine; je désespère. J'admire un groupe de femmes qui se dirigent vers la rivière. Le soleil est déjà au zénith.</p>	<p>ใส่เสื้อตึงรัดตัวอัดแอ พี่แลแลเครื่องเล่นเป็นเสียตาย ชมคณาฝูงนางมากกลางชล สุริยนเี่ยมฟ้าเวลาสาย</p>	<p>๔๔</p>
<p>46 Nous arrivons à Pak Kret; nous nous amarrons et les rameurs vont se reposer. Ils sont contents de s'arrêter de pagayer et vont immédiatement prendre leur repas. Ils sont maintents repus et ont recouvré leur force. On indique aux rameurs la cadence d'une voix tonitruante.</p>	<p>ถึงปากเกร็ดเสร็จพักผ่อนฝีพาย หยุดสบายบริโภคอาหารพลัน แรงกำเรือบืออ้อมขยายออก เขาก็บอกโยนยาวฉาวสนั่น</p>	<p>๔๖</p>
<p>48 Nous arrivons à la plage Khwang du village de Bang Phut (15); ici, on bavarde. J'imagine ce que l'on dit sur mon compte; "il est désemparé et esseulé". Nous parlons du nom de ce village et des esprits effrayants qui le hantent. Puisse quelqu'un appeler ces génies et leur dire de venir ici un instant:</p>	<p>ถึงหาดขวางบางพุทเขาพุทกัน พี่คิดฝัน(๑๗) ใจจนอยู่คนเดียว เป็นพุทชื่อหรือผีภูตปีศาจหลอก ใครช่วยบอกภูตผีมาที่ประเดี๋ยว</p>	<p>๔๘</p>
<p>50 J'exigerais qu'ils veillent sur mon Unique; Je leur demanderais que ceux qui lui feraient trop la cour ne réussissent pas dans leur entreprise. A Bang Phang (16), l'eau a dévasté les berges. Oh! Comme ce que disent les gens est exact! Hélas!</p>	<p>จะสั่งฝากขนิษฐาสุดาเดียว ใครเกินเกี้ยวแล้วอย่าไว้กำไรรเลย ๆ ๑ ถึงบางพั้งน้ำพังลงตลิ่ง โอ้ช่างจริงเหมือนเขาวาน้ำจจาเอ๋ย</p>	<p>๕๐</p>
<p>52 Je suis séparé de ma bien-aimée et loin de ses tendres caresses : Oh ! Mon cœur est presque anéanti, comme ces berges ! Arrivé au temple du village de Ban Mai Kham (17), j'offre des bougies. Puis, je me dépêche de rattraper la Barge Royale qui vogue au milieu du cours d'eau.</p>	<p>พี่จจากดวงใจมาไกลเซย โอ้อกเอ๋ยแทบพังเหมือนฝั่งชล ถึงวังวัดเทียนถวายบ้านใหม่ข้าม ก็รีบตามเรือที่นั่งมากกลางหน</p>	<p>๕๒</p>
<p>54 Les champs sont recouverts par des nuages qui forment un couvercle brumeux. Les palmiers à sucre sont nombreux; je suis profondément affligé. Le propriétaire de ces palmiers, attiré par le sucre, grimpe à ses arbres. Attention, pour y arriver, il faut s'agripper prudem- ment et fermement avec les pieds et les mains, Il en est de même lorsqu'on se lie avec des personnes s'exprimant avec des paroles mielleuses, et c'est bien ennuyeux:</p>	<p>ทุ่งลลิวทิวเมฆเป็นหมอมม สะพรั่งต้นตาลโตนดอนาถครัน เจ้าของตาลรักหวานขึ้นป็นต้น ระวังตนต้นมือระมัดมัน</p>	<p>๕๔</p>

<p>56 Si l'on est imprudent, l'on aura le cœur meurtri, comme si l'on tombait d'un de ces palmiers. Je regarde des <i>thepi</i> (18); ils sont armés d'épines qui plongent dans l'eau. Ils sont comparables aux propos des gens qui parlent sans douceur.</p>	<p>เหมือนคบคนคำหวานรำคาญครั้น ถึงพลังปล้นเจ็บอกเหมือนตกลาด เห็นเทพีมีหนามลงราน้ำ เปรียบเหมือนคำคนพูดไม่อ่อนหวาน</p>	๕๖
<p>58 Je vois une branche qui obstrue le passage; je l'abats avec un coupe-coupe. Même si une épine me pique, elle ne me fera pas mal comme le ferait une souffrance morale.</p>	<p>เห็นกิ่งกีดมีดพร้าเข้า(๑๘) ราราน ถึงหนามกรานก็ไม่เห็นเหมือนเจ็บทรวง ฯ</p>	๕๘
<p>60 J'arrive à Bang Luang(19); mon cœur s'embrace, comme si une flèche l'avait transpercé. Je te quitte, car je dois accomplir une royale mission. Quand je pense à toi, mon cœur défaille; je te regrette. Notre bateau parvient dans la région de Ban Krachaeng.</p>	<p>ถึงบางหลวงทรวงร้อนดังศรปัก พี่ร้างรักมาด้วยราชการหลวง เมื่อคิดไปใจหายเสียดายดวง จนเรือล่องมาถึงย่านบ้านกระแซง</p>	๖๐
<p>61 Je presse mes amis de tirer sur les rames avec force. Nous atteignons Sam Khok (20); Le rayonnement du soleil est de plus en plus intense: J'ai chaud, je me sens las et sans force. J'aperçois des Mômes, costumées, qui marchent sur le chemin. Elles portent des <i>sarong</i> et sont emmitouflées jusqu' aux pieds. Elles usent d'un stratagème: elles soulèvent leurs jupes quand elles marchent.</p>	<p>พี่เร่งเตือนเพื่อนชายพายกระโชก ถึงสามโคกต้องแดดยิ่งแผดแสง ให้รู้มร้อนอ่อนจิตระหัดแรง เห็นมอญแต่งตัวเดินมาตามทาง ตาโถงถุ่นง้ออมลกรอมลัน เป็นแยบยลเมื่อยกขยับย่าง</p>	๖๑
<p>64 Je vois leurs jambes blanches qui apparaissent dans la fente de leur robe. Celui qui regarde ces femmes est saisi d'admiration. J'observe leurs demeures: elles ne ressemblent pas à celles des Thai.</p>	<p>เห็นขาขาววาวแวบอยู่หว่างกลาง ใครยลนางก็เป็นน่าจะปรานี ดูเขี้ยวเรือนทาเหมือนนอยไทยไม่ หลังคาใหญ่พื้นเล็กเป็นโลงผี</p>	๖๔
<p>66 Le toit est vaste, mais l'intérieur des maisons est exigü. Leurs habitations sont de forme allongée et ovale. Sur l'eau, quand on pagaie, on ne remarque qu'elles sur la rive gauche. Nous arrivons au Palais; nous nous reposons, et le Prince va manger. Puis, nous continuons notre chemin en nous laissant porter par le courant de la rivière.</p>	<p>ระยะบ้านย่านนั้นเกี้ยววรี จำเพาะมีฝั่งซ้ายเมื่อพายไป ฯ * ถึงวังตำหนักพักพลพอเสวย(๑๙) แล้วก็เลยตามแควกระแสน้ำไหล</p>	๖๖
<p>68 C'est la décrue, et mon cœur est triste. Oh ! Bien que le débit reste important, le niveau de l'eau baisse. Mais, la tristesse s'empare de moi sans cesse. Le chemin qui mène à la jungle est encore long.</p>	<p>ทิ้งน้ำลงน้ำสลดระหัดใจ ไอน้ำไหลเจียวยังมีเวลาลง แต่โคกพี่หรือไม่มีเวลาล่าง ระยะทางก็ยังไกลถึงไพรระหัง</p>	๖๘
<p>70 Je descends du bateau et m'apprête à reprendre la marche vers la forêt. Si jamais je remontais dans le bateau, j'imagine que je mourrais. Je constate que le vent souffle fort, et je souhaite que quelqu'un t'apporte mon message,</p>	<p>ขึ้นจากน้ำแล้วจะซ้เข้าดินตง เมื่อไรลงนั้นแลกายจะวายตรอม เห็นลมอ้อจะใคร่สื่อสารสั่ง ถึงร้อยซึ่งคู่ชุยเคยถนอม</p>	๗๐

<p>72 A toi, mon aimée, que j'avais l'habitude de chérir. Puisses-tu garder ton honneur et ne point me tromper. Mon cœur est triste lorsque je pense à toi. A Ban Krabeu (21), j'atteins un champ qui obstrue notre chemin. Un vent violent a, peu à peu, fait disparaître la voie et a laissé place à un vaste langue de terre.</p>	<p>ให้น้มน้องครองศักดิ์อย่าปลุกปลอม ๗๒ เรียนนี้ตรอมใจถึงคะเนิงนาง ๑ ถึงทุ่งขวางกลางย่านบ้านกระบือ ที่ลมอ่อนนั้นค่อยเหือดด้วยคั้งขวาง</p>
<p>74 Plus loin, j'arrive à un lieu érodé par l'eau, par érosion: une île au milieu de la rivière. Elle sépare ainsi le cours d'eau en deux bras. Autrefois, on lui avait donné le nom de. Grande Ile de Rachakham; elle elle était couverte par la jungle.</p>	<p>ถึงย่านหนึ่งน้ำเซาะเป็นเกาะกลาง ๗๔ ต้องแยกทางสองแควกระเสซล ปางบูรคำบุราณชานนาม ราชครามเกาะใหญ่เป็นไพรสนธ์</p>
<p>76 Dans les environs, personne ne fréquente ce lieu. Notre bateau navigue le long de sa côte est. Oh ! Je me demande comment le courant a pu, tout seul, Créer cette île qui gêne le passage.</p>	<p>ในแถวทางกลางย่านกันดารคน ๗๖ นาวาคลเดินเบื้องบูรพา ไอ้กระแสบ่เดียวที่เดียวทอน มาเกิดก่อเกาะถนัดสกัดหน้า</p>
<p>78 Le canal se divise en deux. Les hommes n'ont-ils pas deux œurs ? L'île dépassée, nous longeons la rive lentement. L'eau s'infiltré dans le bateau qui se remplit.</p>	<p>ต้องแยกคลองออกเป็นสองทางคงคา ๗๘ นี่คือคนจะมีน้ำเป็นสองใจ ครั้นพอสิ้นถิ่นเกาะค่อยละเสียบ นาวาเพียบน้ำล่งกำลังไหล</p>
<p>80 Oh ! J'ai pitié de moi-même, je me sens fatigué et las. J'arrive à la barrière d'octroi de Bang Saï (22) où l'on stoppe notre embarcation. En face, il y a un endroit qui s'appelle Sikuk: C'est un canal peu profond et submergé qui se divise en trois chenaux.</p>	<p>ไอ้อหนักเหนื่อยนาระอาใจ ๘๐ ถึงบางไพรด่านดักกนาวดิน เขมบอกชื่อสิกกูกตรงด่านข้าม เป็นสามง่ามน้ำนองในคลองเขิน</p>
<p>82 Des oiseaux referment légèrement leurs ailes pour atterrir. Des poissons jouent et émergent en grand nombre de la rivière. Des aigrettes qui marchent au bord de l'eau les saisissent avec leurs serres. Elles les prennent dans leurs becs et s'envolent dans le ciel en poussant des cris.</p>	<p>ปีกขาโบกปีกบินลงดินเดิน ๘๒ มัจฉาเพลินมุขพล่านในคงคา นกยางเลียบเหยียบปลานชาหยิก เอาปากจิกบินฮือขึ้นเวหา</p>
<p>84 Un petit pélican flotte au fil de l'eau vers notre bateau. Oh ! Oiseau, où vas-tu ainsi ? Devant le palais, je m'adresse à un oiseau: "Que ma bien-aimée sache que je me lamente".</p>	<p>กระทุงน้อยลอยทวนนาวามา ๘๔ ไอ้ปีกขาเอ๋ยจะลอยถึงไหนไป หน้าวังหรือจะสั่งด้วยนะนก ให้แนบอกของพี่รู้ว่าไทยให้</p>
<p>86 Je n'ai pas le temps de finir ma phrase que, déjà, l'oiseau s'est envolé. Il se pose à côté d'un takrum (23), au bord de la rivière.</p>	<p>มิหนสั่งสูกณินก็บินไป ๘๖ ลงจับใกล้กตะกรุมริ่มว่วน ศิระเตียนเลียนโล่งหัวล้านเลื่อม เหนียงกระเพื่อมร้องแรงเสียงชน</p>
<p>88 Sa tête lisse et déplumée brille. Quand il pousse un cri, son jabot oscille et mes poils se hérissent. Oh ! La tête de cet oiseau est dénudée et il montre sa calvitie à tout le monde. Quand je le regarde, ma tristesse augmente. A Ko Keut (24), une île apparaît au milieu de l'eau,</p>	<p>ไอ้หัวนกนี้กล้านประจานคน ๘๘ เมื่อยามลที่ยังแสนระกำทรวง ฯ ๑ ถึงเกาะเกิดเกิดเกาะขึ้นกลางน้ำ เหมือนเกิดกรรมเกิดราชกรทลวง</p>

<p>90 Et les conséquences de mon royal service m'apparaissent également. Si bien que l'affliction envahit mon cœur. Je la mesure: elle m'apparaît plus grande que cette île. Je réfléchis tout en ramant dans le rapide courant. Je me sens vraiment seul, le cœur vide et songeur.</p>	<p>จึงเกิดโศกขัดขวางขึ้นกลางทรวง จะตักดวงไว้ก็เติบกว่าเกาะดิน รำพึงพายตามสายกระแสเชี่ยว ยังแสนเปลี่ยวเปล่าในฤทัยถวิล</p>	<p>๙๐</p>
<p>92 En un instant, nous arrivons à Bang Ko In Où le courant provoque des tourbillons. Je ne connais pas la vérité sur cette légende, Mais, j'ai entendu dire une fois, jadis,</p>	<p>สักครู่หนึ่งก็มาถึงบางเกาะอิน(๒๐) กระแสสินธุ์สายชลเป็นวนวนวัง อันเท็จจริงสิ่งนี้ไม่รู้แน่ ได้ยินแต่ยุบลแต่ทวนหลัง</p>	<p>๙๒</p>
<p>94 Que, sur cette île de Bang O In, se dressait le Palais D'un roi qui régnait à l'époque d' Ayuthaya la Glorieuse. Il emmenait ses concubines admirer les oiseaux. L'endroit, abandonné, est devenu une forêt.</p>	<p>ว่าที่เกาะบางอออินเป็นถิ่นวัง กษัตริย์ครั้งครองศรีอยุธยา พาสนมออกมาชมคนนก ก็เรือรกร้างร้างเป็นทางป่า</p>	<p>๙๔</p>
<p>96 Ce que l'on m'a raconté, je le constate. Je m'aperçois donc que cette légende est peut-être exacte. Mais, à présent, les arbres ont disparu. Des bandits et des crocodiles qui terrifient les gens sont apparus.</p>	<p>อันคำแจ้งกับเราแก้งสังเกตตา ก็เห็นน่าที่จะแน่กระแสดความ แต่เดี๋ยวนี้มีไม้ก็ตายโกร่น ทั้งเกิดโจรจรจะเข้ให้คนขาม</p>	<p>๙๖</p>
<p>98 Oh, mon trésor, si tu venais à ma recherche, Tu m'implorerais pour savoir quelles rivières j'ai empruntées. J'arrive à l'Ile Phra (25) au moment où un sam- pan est en train de couler. Il sombre, le courant de la rivière l'emporte.</p>	<p>โอ้ขณะนี้แก้วที่เจ้ามาตาม จะวอนถามยามน้ำที่ร่ำไป ๖ ๑ ถึงเกาะพระที่ระยสะสำเภาล่ม เกทรายจมอยู่ในแควกระแสดไหล</p>	<p>๙๘</p>
<p>100 J'arrive à l'Ile Rien; Oh ! Mon cœur se consume de plus en plus. Mes amis se trouvent au centre du bateau et parlent d'un endroit où ils sont déjà allés: Il s'agit de l'Embarcadère Sua (26); nous l'atteindrons au prochain virage. Je cherche des yeux des tigres, mais n'en aperçois pas.</p>	<p>ถึงเกาะเรียนโอ้เรียมยิ่งเกรียมใจ ที่เพื่อนไปเขาก็โจษกันกลางเรือ ว่าคั่งหน้าท่าเสื่อข้ามกระแสด พี่แลเลหาเสื่อไม่เห็นเสื่อ</p>	<p>๑๐๐</p>
<p>102 S'il y en avait, je me dépêcherais de descendre du bateau. Pour leur offrir de la viande. Ils ne pourraient pas nous dévorer, car, avec notre bateau, nous contournons l'embarcadère. Nous entrons dans le canal Takhien; je me lamente en pensant à toi.</p>	<p>ถึงมีจริงก็จะวิ่งลงจากเรือ อุทิศเนื้อให้เป็นภักษ์พยัคฆา ไม่เคยตายเขาย่านาวาล่อง เข้าในคลองตะเคียนให้โหยหา</p>	<p>๑๐๒</p>
<p>104 Le canal est bordé de maisons. Ici, tout le monde parle la langue des musulmans de Pattani. J'observe les visages de ces gens: ils ne sont pas agréables à regarder.</p>	<p>ระยเย่านบ้านช่องในคลองมา ล้วนภาษาพวกแขกตะเนียง ดูหน้าตาก็ไม่น่าจะชมชื่น พี่แข็งขันอารมณ์หน้าก้มชิง</p>	<p>๑๐๔</p>
<p>106 Mes compagnons se moquent d'eux; quant à moi, je baisse la tête et garde mon sérieux. Mes amis se gaussent d'eux bruyamment. Finalement, notre bateau sort du canal Takhien. En regardant les temples sur la berge,</p>	<p>ที่เพื่อนเราร้องหยอกมันออกอึง จนเรือถึงปากช่องคลองตะเคียน ๖ ๑ เห็นวัดวาอารามตามตลิ่ง ออกแจ้งจริงเหลือจะจำในคำเขียน</p>	<p>๑๐๖</p>

<p>108 Je réalise qu'il y en a trop pour pouvoir les mémoriser et les décrire. Je vois de nombreux chedi. Les salle des cérémonies, les temples, les cellules monacales sont en ruines. Parvenu au temple Than Ma Maï, je me sens découragé. Le Prince du Palais Arrière (27).</p>	<p>พระเจดีย์ดูกลาดตาขะเดียว การเปรียบเทียบโบสถ์กุฎีชำรุดพัง ถึงวัดธามาใหม่ใจระย้อ ของพระหน่อสุริย์วงศ์พระวังหลัง</p>	<p>๑๐๘</p>
<p>110 A déployé toute sa foi pour le restaurer. Le temple est devenu splendide, brillant et doré. Je m'apitoie à la vue de ce monastère où nous venons faire étape. Bien qu'il ait été reconstruit, son nom me rend triste.</p>	<p>อุตสาห์ทรงศรัทธามาประทั้ง อารามรั้งหรือมางมอร่วมทอง สังเวชวัดธามาที่อาศัย ถึงสร้างใหม่ชื่อยังธามาหมอง</p>	<p>๑๑๐</p>
<p>112 C'est comme ma douleur: quand bien même aurais-je des bijoux, Des couronnes en or des colliers, des ceintures à me mettre, elle perdurerait. Même lorsque notre corps est joliment paré, on peut rester mélancolique. Je me sens extrêmement anxieux en suivant le cours d'eau.</p>	<p>เหมือนทุกข์ที่ถึงจะมีจินดาครอง มงกุฎทองสร้อยสะอั้งมาใส่กาย อันตัวงามยามนี้ก็ตรอมมอก แสนวิตกมาตามแควกระแสะสาย</p>	<p>๑๑๒</p>
<p>114 Arrivé au canal Sa Pathuma(28), j'aperçois des rangées de bateaux. Je suis bouleversé en découvrant Ayuthaya la Glorieuse. Le Palaid de Devant et le Palais Arrière(27) sont abandonnés. Je vois des <i>hok</i> (29) qui gazouillent sur les arbres.</p>	<p>ถึงคลองสระปทุมานาวาราย น้ำใจหายเห็นศรีอยุธยา ทั้งวังหลวงวังหลังก็ร้าง เห็นนกหกช้อแซ่บนพฤกษา</p>	<p>๑๑๔</p>
<p>116 Semblable à une forêt sépulcrale et inhabitée. Hélas, cette cité sans roi, Isolée, tranquille et calme, ressemble à une jungle.</p>	<p>ดูปราสาทราชวังเป็นร้างกา ดั่งป่าช้าพงชฎสังคคน ฯ ๑ อนิจจาธานีนสี่นักษัตริย์ เหงาสังคเจียบไปดั่งไพรสนธ์</p>	<p>๑๑๖</p>
<p>118 Lorsque la ville était entièrement habitée, Elle était animée et bruyante, avec son Palais. L'orchestre <i>mahori</i> (30), avec ses hautbois et ses tambours, résonnait. Les trompettes et les conques retentissaient avec éclat.</p>	<p>แม้กรุงยังพรั่งพร้อมประชาชน จะสับสนแซ่เสียงทั้งเวียงวัง มโหรีปี่กลองจะก้องกึก จะโครมครึกแซ่ด้วยแตรสังข์</p>	<p>๑๑๘</p>
<p>120 La cité que je vois me rend triste. Je n'écoute que le chant des oiseaux.</p>	<p>ดูพาราน่าคิตอนิจจัง ยังได้ฟังแต่เสียงสกุณา</p>	<p>๑๒๐</p>
<p>122 Sur les deux rives, des joncs et des petits sorghos poussent dans tous les sens. Le destin de cette cité ayant tourné, la vie s'en est allée. Nos grands-parents racontaient que, Jadis, Ayuthaya la Glorieuse était prospère. Des rois, régnant sur le monde, s'y étaient succédés. Ils avaient supprimé la tristesse et apporté un grand bonheur; gloire à eux !</p>	<p>ทั้งสองฝั่งแฝกแซมแอร่มรก ชะตาดกสูญสิ้นพระชันษา แต่บูย่าายเราท่านเล่ามา เมื่อแรกศรีอยุธยายังเจริญ กษัตริย์สืบสุริย์วงศ์ดำรงโลก ระยับโตกสุขสุดจะสรรเสริญ</p>	<p>๑๒๒</p>

124 Les ruines que nous voyons sont encore impressionnantes. Il est vraiment regrettable que nous ne soyons pas nés à cette époque; j'en conçois du dépit. Les remparts sont entourés d'un fossé qui semble profond.	เราเห็นยับยั้งแต่รอยก็พลอยเพลิน เสียดายเกิดมาเมื่อเกินหน้าน้อยใจ กำแพงรอบขอบคูก็ดูลึก ไม่น่าศึกอ้ายพม่าจะมาได้	๑๒๔
126 Il est difficile d'imaginer comment les Birmans ont pu attaquer. Ils sont entrés dans la ville et ont remporté la victoire. Oh ! N'y a-t-il pas eu suffisamment de soldats ? Notre armée n'a pu être levée: est-ce la raison pour laquelle la ville a connu ce désastre ? Les ennemis ont pu combattre comme ils le voulaient. S'ils attaquaient aujourd'hui, on ne pourrait dénombrer tous leurs morts. Et alors, Chan, je pense à toi avec appréhension.	ยังให้มันข้ามเข้าเอาเวียงชัย โอ้อะไรเหมือนบุรีไม่มีชาย หรือธานีสิ้นเกณฑ์จึงเกิดยุค ไพร่กรบได้ตั้งใจหมาย	๑๒๖
128 Je contemple la robuste palissade qui se trouve à l'extérieur. Le fossé est pareil à une frontière délimitant le territoire de la capitale.	เหมือนทุกวันแล้วไม่คิดหน้าตาย ให้ใจหายหัวนหัวนถึงจันทร์ดวง ๆ ● ฟ้าดูใจคายนอกออกหนักแน่น ดั่งเขตแดนวันคูขอบนครหลวง	๑๒๘
130 Je ne sais pas si ton cœur est sincère. Quand les hommes te courtoisieront, que feras-tu ? Je demande aux divinités du <i>Dusit</i> (31). D'inspirer mon amie: qu'elle ne soit pas comme cette grande cité,	ไม่เห็นจริงใจนางในกลางทรวง ชายทะเลงเข้ามาบังจจะอย่างไร ขอเทวศรัทธาสวรรค์ชั้นดิสิต ดลใจมิตรอย่าให้เหมือนกับกรุงใหญ่	๑๓๐
132 Qu'elle soit pareille à notre actuelle capitale où nous vivons sans peur. Et que son cœur la conseille pour longtemps. Le soir, au crépuscule. Les bateaux restent amarrés parallèlement les uns contre les autres.	ให้เหมือนกรุงเราทุกวันนี้ไม่พรั่นใคร นั้นแลใจเห็นจะครองกับน้องนาน ๆ ● สุเรียนเย็นสนธยาอย่า ประทับลำเรือเรียงเคียงขนาน	๑๓๒
134 On appelle ce temple le Wat Mae Nang Plum (32); j'oublie mes contrariétés. Je me demande qui a bien pu lui donner ce nom qui, par la suite, a perdu. Comme c'est étrange, le nom de ce monastère me transforme: ma tristesse devient bonheur, et je ne pense plus à notre amour. Je voudrais vraiment connaître la personne qui l'a ainsi baptisé.	เขาเรียกวัดแม่นางปลื้มลื้มรำคาญ ใครขนานชื่อหนอได้ต่อมา ช่างแปลงโศกให้เรปลื้มพลลืมรัก จะรู้จักคุณจริงไม่แก้งว่า	๑๓๔
136 Les rameurs, les nobles et les gens du commun arrivent. Ces derniers font cuire du riz; ils cherchent des bûches et les mettent dans le feu qui crépite. Je me sens oppressé et je suis dans le besoin depuis que j'ai quitté notre maison. Je vois de la nourriture, et me remémore celle que tu me faisais frirer; je soupire grandement.	พลพายนายไพร่บรรดามา หุงข้าวหาฟืนใส่ก่อไฟฮือ พื้ต้นนอกตกยากจากสถาน เห็นอาหารหวนทอดใจใหญ่ท้อ	๑๓๖

<p>138 Je me force à mâcher, doucement, l'équivalent d'une poignée de riz. Lorsque j'absorbe un peu de nourriture, mon gosier ne peut pas avaler, c'est comme si une pointe affilée s'y était introduite. Ma salive, de surcroît, remonte et je ressens une vive douleur mon cœur qui frissonne. J'absorbe des aliments salés et aigres à contre-cœur, et cela me rend amer.</p>	<p>ค่อยชินเคี้ยวข้าวคำล็กกำมือ พอกลิ้นครี้อคอแค้นดังขวากคม จะเจื่อน้ำซ้าสแลบในทรวงเสียว ที่เค็มเปรี้ยววกลักลิ้นก็ขึ้นหม</p>	<p>๑๓๘</p>
<p>140 Je ne mange que ce que je peux, ce qui convient à mon état. Quand arrive le soir, la rosée scintille. Alors, je voyage toute la nuit, puis vais dormir au Wat Mae Nang Plum. Je n'oublie pas mes soucis, j'en tressaille.</p>	<p>กินประทับแต่พอรับกับโรคลม ครั้นค่ำพรมน้ำค้างอยู่พรางพราย ก็แรมรอนนอนวัดแม่นางปลื้ม พี่ไม่ลืมอาลัยให้ใจหาย</p>	<p>๑๔๐</p>
<p>142 Les gens cu commun et les nobles sont couchés sur la plage. Le Prince à la Grande Connaissance. Dort dans la Barge Royale, derrière un rideau. On fait soigneusement glisser le rideau sur les quatre côtés.</p>	<p>ทั้งไพร่นายนอนกลาดบนหาดทราย พงศ์นารายณ์นรินทรวงค์ที่ทรงญาณ บรรทมเรือพระที่นั่งบังวิสูตร เขาราบรูตรอบตีทั้งสี่ด้าน</p>	<p>๑๔๒</p>
<p>144 A l'aurore, nous mettons très longtemps, environ une heure, Pour arranger le rideau, et le bateau peut partir. Nous empruntons le canal Huaru où les souches sont nombreuses. Sur la route qui va vers la Birmanie, je vois un amas de ro (33) abandonnés.</p>	<p>ครั้นรุ่งเช้าราวโมงหนึ่งนานนาน จัดแจงม่านให้เคลื่อนนาวาคลา ฯ ๑) เข้าลำคลองหัวรอดตระตะ ดูเกาะกระรอร้างทางพม่า</p>	<p>๑๔๔</p>
<p>146 Je les aperçois, ils sont brisés; ils sont pareils à mon amour qui s'est brisé. Mais, peu à peu, pendant le trajet, ma douleur diminue. Dès que nous avons contourné la presqu'île, nous arrivons à la Sâlâ Kwien (34). Les rives sont dégagées, comme si les gens les avaient défrichées.</p>	<p>เห็นรอกหักเหมือนหนึ่งรักพี่รอร่า แต่รอกทำรังทุกข้มตามทาง พอเลี้ยวแหลมถึงท่าศาลาเกวียน ตลิ่งเตียนแลโล่งดังคนถาง</p>	<p>๑๔๖</p>
<p>148 J'écarquill les yeux et aperçois des charrettes sur les deux bergees. J'envisage d'engager quelqu'un pour charger mes affaires et les porter au port.</p>	<p>พี่ตั้งตาหาเกวียนสองข้างทาง หมายจะจ้างบรรทุกไปท่าเรือ แต่ทุกขักรักก็เห็นหนักถนดอก ถึงสักหกเจ็ดเกวียนก็เจียนเหลือ</p>	<p>๑๔๘</p>
<p>150 Mais ma douleur sentimentale pèse considérablement sur mon cœur. Même six ou sept charrettes ne pourraient transporter ma douleur, elle est trop vive. La tristesse que j'éprouve pour mon aimée réapparaît, elle pèse dans le bateau. Elle me guette, se confond avec ma personne à chaque méandre; cela me contrarie beaucoup.</p>	<p>แต่โศกรักมาจากหนักในลำเรือ เฝ้าเติมเรือไปทุกคั่งรำคาญครัน</p>	<p>๑๕๐</p>

<p>152 J'arrive au puits Phong; si j'avais un <i>phong</i> (35), je serais heureux, Je l'utiliserais pour extirper ma douleur, mettant ainsi fin à ma tristesse. Ici, je ne vois que de hautes berges. Arrivé à Pak Chan, il me semble entendre un avertissement, et j'en suis affligé. Oh ! Ton nom n'est-il semblable à celui de ce village ? J'oublie mes contrariétés, et je repense à toi.</p>	<p>๑ ถึงบ่อโพงถ้ามีโพงจะผาสุก ๑๕๒ จะโพงทุกข์เสียให้สิ้นที่โศกศัลย์ นี่(๒๑) แลแลก็เห็นแต่ตลิ่งชัน ถึงปากจั่นตลละเตอนให้ตรอมใจ ไอนามน้องหรือมาพ้องกับชื่อบ้าน ลืมรำคาญแล้วมานึกรำลึกได้</p>
<p>154 J'arrive à Bang Rakam (36); oh ! Je songe à mon karma si mauvais. Pourquoi mon sort est-il sans cesse si funeste ? Ma souffrance corporelle dure jusqu'à Bang Rakam. Ce village est étendu, ô mon cœur ! Oh ! Comment les gens peuvent-ils vivre de cette façon ?</p>	<p>ถึงบางระกำไ้อักรรมระยำใจ ๑๕๔ เคราะห์อะไรจึงมาร้ายไม่วายเลย ระกำกายมาถึงท้ายระกำบ้าน ระกำย่านนี้ก็ยวนะออกเอ๋ย</p>
<p>156 Eprouvent-ils du chagrin toutes les nuits ? Nous atteignons le méandre contigu à la Cité Royale. Ma tristesse augmente; je suis désolé, ce qui me fait sangloter.</p>	<p>ไ้อัคนผู้เขาช่างอยู่อย่างไรเลย ๑๕๖ หรืออยู่เคยความระกำทุกคำคืน ๆ ๑ ถึงคั้งแคว้นแดนพระนครหลวง ยังโศกทรวงเสียใจให้สยอื่น</p>
<p>158 Oh ! Mon cœur ! Je dois encore voyager plusieurs nuits. Je devrais ressentir blessures et souffrances corporelles avant d'éprouver du bonheur. Une fois arrivé à Mae la (37), j'ai le sentiment d'avoir pris congé de ma compagne. Je la cherche, mais je ne la vois pas.</p>	<p>ไ้อัอกเอ๋ยยังจะไปอีกหลายคืน ๑๕๘ กว่าจะขึ้นแทบชำระกำกาย ถึงแม่ลาเมื่อเรามากก็ลาแม่ แม่จะแลแลหาไม่เห็นหาย</p>
<p>160 Du matin au soir, je demande des nouvelles d'elle, sans m'arrêter. Mais ma bien-aimée ne vient pas. J'atteins Aranyik au moment où les rayons du soleil brillent. La sueur colle à ma peau, mon visage se décompose.</p>	<p>จะถามข่าวเข้าเย็นไม่เว้นวาย ๑๖๐ แต่เจ้าสายสุดใจมิได้มา ถึงอรัญญิกยามแดดแผดพยับ เสโทซบซบโหม่นสำ(๒๒)</p>
<p>162 A Takhien Duan, nous accélérons. Nous arrivons à la <i>sâlâ</i> flottante ; en la voyant, l'excitation s'empare de moi. Sur les hautes berges, on aperçoit de splendides kapokiers au sommet majestueux. Ils poussent là, pêle-mêle, et se touchent les uns les autres; leurs branches frémissent.</p>	<p>ถึงตะเคียนดวนด่านรับนาวามา ๑๖๒ ถึงศาลาลอยแลลิ่งโลดใจ เงื่อมตลิ่งจ้วงามตระหง่านยอด ระกะกอดเกะกะกั้งไสว</p>
<p>164 Un vent fort fait bouger les branches et les feuilles. Nous arrivons au Palais Talai; on aperçoit de nom breuses maisons. Nous atteignons Ban Khwang (38); nous amarrons notre bateau.</p>	<p>พยุยวบกิ่งเยือกเขยื้อนใบ ๑๖๔ ถึงวังตะไลเห็นบ้านละลานแล ถึงบ้านขวางที่ทางนาวาจอด เรือตลอดแลหลามตามกระแส</p>
<p>166 Je vois de nombreuses embarcations le long de la rivière. Nous arrivons au port; les bateaux sont comprimés les unes contre les autres. Je vois des embarcations qui sont serrées et amarrées au bord des berges. Devant le port, on nous attend, immobiles. Des gens en effervescence s'attourent; ils portent des marchandises, puis les empilent. Nous nous asseyons et surveillons nos provisions avec attention.</p>	<p>ถึงท่าเรือเรือยัดกันอัดแอ ๑๖๖ ดูจอแจจอตริมตลิ่งซุ่ม ที่หน้าท่ารารับประทับหยุด อุตุลุดขนของขึ้นกองสุ่ม</p>

<p>168 Tout le monde se réunit devant la <i>sâlâ</i> (14) qui se trouve au bord de l'eau. Le Prince à la Grande Connaissance. Entre dans la <i>sâlâ</i> pour s'y baigner.</p>	<p>เสบียงใครใครนั่งระวังคุม พร้อมซุ่มนุมนแน่นหน้าศาลารี่ ๑๖๘ ๐ ฝ่ายพระหน่อสุริย์วงศ์ทรงเสกขา ขึ้นศาลาโลสรจสรวารี่ศรี</p>
<p>170 Quant à nous, nous nous baignons dans le cours d'eau, en riant bruyamment. Nous sommes heureux, car nous ne ramons plus. Ma poitrine me brûle, je suis affligé et d'une humeur chagrine. La fatigue de mon cœur ne disparaît pas.</p>	<p>ข้างพวกเราเฮฮาถางวารี่ ๑๗๐ แต่โดยดีใจตนด้วยพันพาย อุระเรียมเกรียมตรมอารมณ์ร้อน ระอาอ่อนอกใจมีใคร่หาย</p>
<p>172 Quand je regarde la rive, ma tête tourne et mes yeux se voilent. J'ai mal aux épaules à en mourir et tout mon corps me fait souffrir. Je m'appuie sur mes amis, comme s'ils étaient mes parents, quand j'éprouve une telle douleur. Ils me massent et, peu à peu, mon état s'améliore.</p>	<p>แลตลิ่งวังหน้ายื่นตาพราย ๑๗๒ หัวไหล่ตายตึงยกตลอดตัว ได้พึ่งเพื่อนเหมือนญาติเมื่อยามเข็ญ เขานวดเคล้นให้บ้างก็ยังชั่ว</p>
<p>174 Le Soleil s'obscurcit totalement: il est caché par des nuages noirs. La lumière du ciel et du soleil diminue au-dessus de la forêt. Un troupeau de vingt éléphants. Est regroupé par des cornacs qui sont juchés sur leurs cous.</p>	<p>พระอาทิตย์มื้อมืดเข้าเมฆมัว ๑๗๔ ฟ้าสลัวแดดดับยับไพร กองคนชนร์เกณฑ์ช้างยี่สิบเชือก มาจัดเลือกกองหมอขึ้นคอไล่</p>
<p>176 Notre marche régulière ne fait pas osciller le palanquin. Sur les deux côtés, on a posé un voile, parce qu'il s'agit d'un éléphant royal. Puis, le troupeau d'éléphants s'en va et disparaît au milieu des champs. A l'aurore, le Prince gagnera la jungle profonde.</p>	<p>ที่เดินดีที่กูบไม่แกว่งไกว ๑๗๖ วิสูตรใส่สองข้างเป็นข้างทรง แล้วผ่อนเกณฑ์กองช้างไว้กลางทุ่ง เวลารุ่งจะเสด็จขึ้นไพรระหง</p>
<p>178 Aux quatre points cardinaux, les gardes en faction entourent le camp. Le Prince va dormir immédiatement. Quant à nous et l'ensemble des dignitaires de la Cour, Nous sommes pitoyablement fatigués et nous dormons comme des morts.</p>	<p>ที่สี่เวรเกณฑ์กันไว้ล้อมวง ๑๗๘ พระจอมพงศ์อัครมบรมพลัน ฯ ๐ อันพวกเราเหล่าเสวกามาตย์ เหนื่อยอนาถนิทราดังอาลัยญ</p>
<p>180 Je suis extrêmement anxieux et préoccupé, Et la peur et l'inquiétude s'emparent de moi. J'écoute les gentilhommes qui, en se reposant Chantent à tue-tête des extraits de <i>sakrava</i> (39).</p>	<p>แสนวิตกอกฟั่นผู้กฟั่น ๑๘๐ ให้หัวนั้นหัวนั้นเวทนาด้วยอวารณ์ สดับเสียงลับปุระที่หยุดพัก เขาร้องสักราวอึงหึ่งครั้งท่อน</p>
<p>182 Certains décrivent la forêt; ils sont accompagnés par un hautbois qui joue lentement, comme au théâtre. Bien que je connaisse ce <i>klon</i> (40), je refuse de chanter et détourne mon attention. Je lève les yeux et regarde la lune. Je la contemple; elle est pareille à un char qui plane dans le ciel. En fixant la lune qui porte le même nom que toi, je souffre.</p>	<p>บ้างชมป่าช้าปีที่ละคร ๑๘๒ ถึงสบกลอนที่จะรู้ก็สู้เมิน เฝ้าแหงนดูดวงแซะแซงพัทตร์ เห็นจันทร์ชักรถร่อนนวดาเหิน</p>

<p>184 Ma douleur est trop vive pour que je puisse la décrire en composant des <i>klon</i> (40). A l'aube, le chant mélodieux d'un cop sauvage retentit avec force. En entendant le gazouillis d'un <i>duwao</i> (41), j'éprouve une appréhension; il me fait penser à ma bien-aimée.</p>	<p>ดูดวงเดือนเหมือนซ้อรือเผอญ ๑๘๔ ระกำเกินที่จะเก็บประกอบกลอน จนโกเถื่อนเดือนซันสนั่นแจ้ว ดูเหว่าเว่วหวาดหมายว่าสายสมร</p>
<p>186 La lune brille de tout son éclat dans le ciel. Un troupeau d'éléphants, tous alignés les uns derrière les autres, avance. Mes amis se réveillent dans un grand vacarme.</p>	<p>เดือนแอร่มแจ่มล้ำในอัมพร(๒๓) ๑๘๖ กองกฤษรพูกข้างมายืนเรียง ๆ ๑ บรรดาเพื่อนเดือนตื่นขึ้นแข็งเซ่ บ้างจ้อแจจจัดการประสานเสียง</p>
<p>188 Certains se serrent et parlent bruyamment, leurs voix se mélangent. D'autres roulent leurs nattes, attachent des sacs ou portent des provisions. Certains se disputent pour monter sur le <i>sappakhap</i> (42). D'autres, juchés sur l'éléphant, hissent ceux qui sont en bas. On entend le bruit des plats et des bols qui se heurtent.</p>	<p>บ้างม้วนเสื่อมัดกระสอบหอบเสปียง ๑๘๘ บ้างตั้งเตียงชิงสับคัมกัน บ้างขึ้นบนขนส่งคนข้างล่าง เสียงโถ่งฉ่างซามแตกกระแทกซัน</p>
<p>190 Les gens, juchés sur les <i>sappakhap</i>, ne peuvent les réceptionner à temps. Les pots contenant le riz et les bols tombent en se fracassant en plusieurs morceaux. les sacs, en s'entrechoquant, font du bruit. Les boîtes contenant du poivre virevoltent et se retrouvent à l'envers.</p>	<p>จนคนคบบสั้คัมรับไม่ทัน ๑๙๐ หม้อข้าวซันตกแตกกระจายราย ยามกระสอบกรอบแกรบกระไกรเกริก กัลกัฟริกพลิกแพลงตะแคงหงาย</p>
<p>192 Mes <i>kapole</i> (42) sont attachés à une corde à l'arrière de l'éléphant. Quand je se suis ainsi dans la misère, il me semble que ces ustensiles ont plus de valeur que des plats en terre. J'ai pitié des dames de la Cour qui se promènent. En portant des pots contenant de la poudre de curcuma.</p>	<p>กะโปเลเชือกร้อยซันห้อยท้าย ๑๙๒ เมื่อยามร้ายดูงามกว่าซามดิน ๆ ๑ สงสารนางชาวไนที่ไปด้วย หังโถ่ด้วยเครื่องแต่งเป้งขมัน</p>
<p>194 Leurs peignes et leurs miroirs sont tombés et se sont brisés sur le sol. Les propriétaires de ces objets se retournent, le visage en larmes, et cherchent leurs colifichets. Elles montent sur le palanquin en enjambant l'éléphant. Mais le spectacle est bien laid car elles sont vêtues de robes longues et encombrantes.</p>	<p>หวีกระจกตกแตกกระจายดิน ๑๙๔ เจ้าของมินหน้าหาน้ำตาคลอ จะป็นขึ้นกูปข้างไม่กางขา แต่โดยฝักกริดกรอมทำซ่อมซ้อ</p>
<p>196 Pour grimper, elles empoignent les cordes qui sont attachées autour du cou de l'animal. Je vois les éléphants qui plient légèrement leurs trompes, et les femmes hurlent. Leurs deux mains glissent et elles tombent dans un grand fracas.</p>	<p>มือตะกายสายรัดสกันธค้อ ๑๙๖ เห็นช้างงอวงหนัดก็หวัดอึ่ง แต่ป็นไพลเหนี่ยวพลัดสุทรัดขาด สองมือพลาดพลัดคว่ำลงต่ำฝั่ง</p>

<p>198 Les dignitaires du village s'esclaffent, Ce qui provoque la colère des femmes qui appellent aussitôt les hommes à l'aide. Dans le même temps, certains hommes, montés sur les éléphants, les hissent en les tenant par les poignets,</p>	<p>กรมการบ้านป่าเขาชาติ ทำโกรธซึ่งเรียกพวกผู้ชายเร็ว บ้างขึ้นช้างพลางคว้าข้อมือจูด</p>	<p>๑๙๘</p>
<p>200 Tel Unarut qui saisit le <i>kinmon</i> (44) dans le précipice. Je ne ne suis pas gêné, dar la scène s'est déroulée rapidement. D'autres hommes, juchés sur les éléphants, serrent les femmes par la taille. Les rayons du soleil éclairent la terre. Nous mangeons avec contentement, à satiété.</p>	<p>ตั้งอุณรุทจับกินนรทีในแหว ไม่นี่กายอ์ประมาณเป็นการเร็ว บ้างโอบเอวอ้อมนางขึ้นช้างพัง ๆ ๑ สุรแสงแจ่มแจ้งอร่ามโลก บริโภคม็อบอารมณห์ห้วง</p>	<p>๒๐๐</p>
<p>202 Le Prince monte sur le palanquin de l'éléphant. Et donne l'ordre au cornac de se mettre en route. Nous quittons la <i>sâlâ</i> de Tha Rua et nous nous dirigeons vers les champs. La poussière flotte dans l'air tout le long du chemin.</p>	<p>ขัตติยวงศ์ทรงช้างกูปบัลลังก์ รับสั่งสั่งสารทีให้ไสเดิน จากศาลาท่าเรือเข้าทิวทุ่ง เป็นฝุ่นฟุ้งนภางคีในทางเงิน</p>	<p>๒๐๒</p>
<p>204 Le palanquin oscille à chaque pas. En me balançant ainsi, je vacille et frissonne de tout mon corps. Sur les deux flancs, on a placé les éléphants de guerre. A l'arrière, de nombreux pages royaux suivent.</p>	<p>กูปกระโดดโยกอย่างทุกอย่างเดิน เขยื้อนเอนยอบเยือกยะยวบกาย หึ่งสองข้างทำนวางเป็นช้างตั้ง ระยะหลังมหาดเล็กนั้นเหลือหลาย</p>	<p>๒๐๔</p>
<p>206 Pourtant, je suis particulièrement malchanceux: Je suis juché sur l'éléphant mâle de tête qui devient fou furieux. Mes amis me taquinaient et m'applaudissent. Mon éléphant se cabre et court vers la jungle.</p>	<p>แต่ตัวพีนี่จำเพาะเป็นเคราะห์ร้าย ต้องขึ้นพลายนำทางช้างนำมัน เพื่อนเขาแกล้งตบมือกระพือพัด ช้างสะบัดบุกไปในไพรสณฑ์</p>	<p>๒๐๖</p>
<p>208 Je tombe à la renverse, mais un homme, derrière moi, me rattrape à temps. Ô Chan ! Tu ne t'es pas rendu compte que j'ai failli trépasser. Je pense sauter de l'éléphant et m'enfuir au milieu de la jungle. Mais, j'ai honte de le faire, mes amis se moqueraient de ce comportement féminin.</p>	<p>ผงหงายคนท้ายเขาคว่าทัน โอแม่จันทรเจียนจะไม่เห็นใจจริง นี่จะโจนจากช้างลงกลางเถื่อน แล้วอายเพื่อนเขาจะเย้ยว่าใจหญิง</p>	<p>๒๐๘</p>
<p>210 Je reste tendu, ma tête tourne et je suis pris de vertige. Je prends le crochet que je pose sur mes cuisses tout le long du chemin. En arrivant à la lisière de la forêt Na Prakhon (45), je pense. A ma bien-aimée, et j'en éprouve de la tristesse. Je traverse le champs; je compte me rendre directement dans la forêt d'hévéas.</p>	<p>แต่ตั้งเตียรเวียนหน้าหันย่นดาวิง เอาขอพิงพาดตักมาตามทาง ๆ ๑ ถึงชายป่านาประโคนรำคาญคิด ถึงมิ่งมิตรแล้วให้หมองอารมณห์หมาง</p>	<p>๒๑๐</p>
<p>212 De grands arbres s'affaissent tandis que mes peines s'accroissent. Je vois de nombreux végétaux dans cette luxuriante forêt. Le chant des oiseaux, perchés sur des branches, est bruyant et continu</p>	<p>จนพันทุ่งมุงตรงเข้าดงยาง ไม้สล้างลุ่มระทมทับ รุกชาติดาดะตุระตะปา สกุณาจอแจประจ่าจับ</p>	<p>๒๑๒</p>

214 En entendant un <i>duwao</i> (46), j'ai peur et mon cœur frémit. Quand je me retourne, je me sens de plus en plus seul. Sur les deux côtés du chemin, la végétation pousse en désordre, Elle se présente pêle-mêle; les lianes, entrelacées, frémissent.	ดูเหว่าแว่วหวาดไหวทุกห้วง จะแลกลับหลังเหลียวยิ่งเปลี่ยวใจ ทั้งสองข้างทางเดินกึ่งกระ ระกะกะพาดพันเถาว์ลัยไส	๒๑๔
216 Les cigales et les <i>rerai</i> (47) strident dans la forêt. Je me sens démoralisé et découragé. J'arrive à Bang Khamot où se trouve la rivière Taphan Chang (48). J'ai déjà parcouru un trajet de cent cinquante <i>sen</i> (49).	จักจั่นแซ่เสียงเรไรไพโร ในจิตใจหดท้อระยอเย็น ๆ ● ถึงบางโขมดมีธารตะพานช้าง(๒๔) บรรลู่ทางครบร้อยห้าสิบเส้น	๒๑๖
218 Il y a un massif de pippals qui procure contentement et fraîcheur. Partout, les fidèles arrivent, s'arrêtent, puis s'assemblent. Certains vendent des marchandises de part et d'autre du chemin forestier. Les gens, attroupés, discutent dans un grand brouhaha.	มีโพธิ์พุ่มชุ่มชื้นระรื่นเย็น ไม่ว่างเว้นลับปฐะเขาหยุดเรียง บ้างขายของสองข้างตามทางป่า จ่านรรจาจ้อแจออกแซ่เสียง	๒๑๘
220 Je guide mon éléphant à proximité. Je vois des articles alignés sur le étals: des desserts et des mets. Mais cette soupe épicée là, on dit qu'elle est faite avec des mille-pattes et des crevettes. Je vois des jeunes citadins qui mangent en groupe.	พี่แกลิ่งใส่ให้คชสารเคียง เห็นของเรียงอยู่บนร้านทั้งหวานคาว แต่น้ำยานั้นเขว่ากึ่งกึ่ง เห็นชาวกรุงกินกลุ่มทั้งหนุ่มสาว	๒๒๐
222 J'ai la nausée; je guide mon éléphant pour qu'il allonge le pas. Nous suivons le chemin dans la forêt. Le vent souffle bruyamment et soulève la poussière qui virevolte. Des oiseaux se lamentent sur les arbres de la forêt.	พี่คลื่นไล่ใส่ช้างในอย่างยาว มาตามราวมรคาพนาวัน ลมกระพือฮือหอบผงคลีทวน ปีกษาครวณเพรียกพฤษะในไพโรลันท์	๒๒๒
224 Le chant harmonieux du <i>duwao</i> (46) me saisit totalement. Des poules sauvages appellent des tourterelles qui roucoulent. J'arrive au quartier, de Bo Sok (50). En cette période de séparation, le nom de ce village sonne bien à mes oreilles,	ดูเหว่าแว่วแจ้วจับน้ำใจครัน ไก่เถื่อนขันขานเขาวาคู ๆ ● ประจวบจนถึงตำบลบ่อโศก ยามวิโยคออกชื่อก็ครือหู	๒๒๔
226 Bien que je ne connaisse pas et n'aime pas cet endroit. Je jette un coup d'œil vers le puits, et je me sens encore découragé. A pied, la distance qui sépare le tertre du centre de la forêt. Est de deux cent cinquante <i>sen</i> (51); j'atteins Sa Yaï.	ถึงจะไม่รู้จักไม่รัก แต่เหลือบดูไปที่บ่อย้งท้อใจ ระยะเดินถิ่นทางมากกลางป่า สองร้อยห้าสิบเส้นถึงสระใหญ่	๒๒๖
228 Arrivé à la moitié du chemin forestier, Je m'empresse de conduire mon éléphant avec diligence. Je me retourne et n'aperçois plus le puits de Bo Sok. Je suis encore saisi d'effroi, et ma tristesse ne disparaît pas.	พอได้กึ่งมรคาพนาลัย พี่รีบใส่ช้างเดินโดยลำพอง ๆ ● มาลับท้อบ่อโศกจนสุดเหลียว ยังเสียวเสียวโศกกายไม่วายหมอง	๒๒๘

<p>230 Nous arrivons au marais Khonthi où l'eau stagnante abonde. Il s'agit d'une étendue d'eau entièrement recouverte d'herbe noire. Tout autour, sur les bords du marais, Des empreintes d'éléphants sont visibles et je trébuché.</p>	<p>ถึงหนองคนที่มีสระละหานนอง ๒๓๐ เป็นเบือกกรองแต่ล้วนหน้าคางค้ำ อันริมรอบขอบหนองทั้งสองข้าง รอยตีนช้างลึกลับลุ่มลุ่มถล่ำ</p>
<p>232 Oh, mon cœur est noir, Comme l'eau noire de ce marais recouverte d'une écume indigo. J'aperçois l'eau et, le cœur dolent, je guide mon éléphant. Je suis la piste qui longe la forêt d'épineux.</p>	<p>ไอ้หัวใจในอุราทาระกรรม ๒๓๒ เหมือนหน้าดำอยู่ในหนองเป็นฟองคราม พี่ยลน้ำขำใจแล้วไล่ช้าง มาตามทางทิวป่าพนาพนาหม</p>
<p>234 J'essaie de calculer la distance que j'ai effectuée: J'ai parcouru trois cent cinquants <i>sen</i> (52). Oh ! Ce chemin est bien trop long; il est come. Cette tristesse, pourquoi ne disparaît t-elle pas ?</p>	<p>กำหนดนับมรรคาพยายาม ๒๓๔ ก็ได้สามร้อยเส้นห้าสิบปลาย ไอ้ทางไกลไปเปลืองเหมือนเรื่องว่า แต่โคกขำนี้กระไรมีใครหาย</p>
<p>236 En contemplant à ma droite la forêt verdoyante, je me sens encore seul. En regardant à gauche, je ne vois que des chaînes de montagnes. Couvertes de bosquets d'arbres: des <i>kraï</i> (53), des <i>kruai</i> (54), des <i>kankrao</i> (55), des <i>krang</i> (56), Des <i>shoréas</i>, des <i>hévéas</i>, des <i>taphayak</i> (57), des <i>phayung</i> (57), et des <i>hieng</i> (58).</p>	<p>จะแลขวาป่าเขียวยังเปลี่ยวกาย ๒๓๖ จะแลซ้ายเห็นแต่โขดภูเขาเคียง กับหมู่ไม้ไกรกรายกันเกรกร่าง พะยอมยางตาพัยค์พุงเหียง</p>
<p>238 De très grands ormeaux et d'immenses tamariniérs sont alignés le long du chemin. Un couple de colombes tigrées chantent en duo. Oh ! Comme ce couple d'oiseaux semble heureux ! Quant à moi, je suis malheureux parce que je t'ai quittée ma superbe.</p>	<p>ขอยมขามตามทางสร้างเรียง ๒๓๘ นกเขาเคียงคู่คู่ประสานคำ ไอ้นกคู่ดูน่าจะผาสุก พี่ยนี้ทุกซัเพราะจากเจ้างามขำ</p>
<p>240 J'aperçois un oiseau, immobile, agrippé à la branche d'un <i>rakam</i> (59). Oh ! Petit oiseau ! Je vois que tu as dû être séparé de ta femelle. Si ce mâle éprouvait un sentiment semblable au mien, Ma pitié pour lui augmenterait grandement.</p>	<p>เห็นนกหนึ่งจับนั่งกิ่งระกำ ๒๔๐ ไอ้นกน้อยเห็นจะจำจากตัวเมีย ถ้าหากผู้ดูเหมือนหัวอกพี่ย(๒๔) แสนทิวเวทนาประดาเสีย</p>
<p>242 Hélas ! S'il s'agissait d'un sentiment éprouvé par sa femelle, Elle serait lasse de chercher son mâle solitaire. Après avoir vu cet oiseau, je m'inquiète de toi, ma petite. Je me lamente, compte les jours et te désire ardemment.</p>	<p>นิจาเอ๊ยถ้าเป็นอกนกตัวเมีย ๒๔๒ จะละเหี่ยหาผัวอยู่ตัวเดียว พี่ยเห็นนกแล้ววิตกถึงน้องน้อย จะครวญคอยนับว่ากระสันเสียว</p>
<p>244 Je ne te vois pas et je gémiss tout seul. Je suis venu ici esseulé, à contre cœur. J'atteins la <i>sâlâ</i> où je m'abrite avec les novices. La végétation, aux alentours, est luxuriante.</p>	<p>ไม่เห็นพี่ยก็โหยอยู่โดยเดียว ๒๔๔ พี่ยก็เปลี่ยวเปล่ากายซังตายมา ๆ ๑ ถึงศาลาอาศัยเจ้าสามเณร(๒๖) ในบริเวณอีกที่กด้วยพฤษษา</p>
<p>246 Dans cette forêt, j'ai peur des tigres. Toute personne, passant par ici, ne peut se permettre d'être négligente. Durant ces moments d'inquiétude, je ne pense pas à ces tigres féroces. Je scrute la chaîne de montagnes vers laquelle je compte me rendre.</p>	<p>ที่ป่านั้นขยาดพัยคมา ๒๔๖ จะไปมาใครไม่อาจประมาทเมิน ยามระจิดพี่ยไม่คิดว่าเสื่อร้าย เขมันหมายมุ่งลำนางูเขาเงิน</p>

248 J'ai déjà parcouru exactement quatre cent <i>sen</i> . Nous accélérons la marche pour arriver vers midi. L'éléphant royal reçoit l'ordre de se hâter, La sueur du cornac coule, et son visage est rouge comme la lumière émise par du minium.	ได้สี่ร้อยทางจรไม่หย่อนเกิน เขารีบเดินการด่วนจะจวนเพล ข้างที่นั่นก็รีบสั่งให้รีบใส่ จนเหงื่อไหลหน้าแดงดังแสงเสน	๒๔๘
250 Nous arrivons à Sa Yo. A midi, nous patientons pendant que l'éléphant royal mange, Si bien que les bataillons de fantassins qui suivent nous rejoignent à temps. Je fais une halte au Mont Tok (60); j'attends les ordres du Prince pour nous mettre en route. Je regarde les statues des divinités protectrices.	ถึงสระยอรอข้างเสวยเพล จนกองเกณฑ์เดินทางมาตามทัน ฯ ● พี่แหวะเข้าเขตกค้อยนำเสด็จ ดูเวทศร์อารักษ์นรังสรรค์	๒๕๐
252 J'allume des bougies et leur rend hommage. Pour qu'elles nous protègent des dangers de la forêt. Je vois que le sommet du Mont Tok s'est éboulé et est tombé dans le précipice.	เอาเทียนจุดบูชาแก่เทวี ให้ป้องกันอันตรายในราวไพร เห็นเขตกเขาแตกมาตกลึก อนาถนีกแล้วหน้าตาไหล	๒๕๒
254 J'ai pitié de moi-même, et mes larmes sont prêtes à couler. Je suis tombé dans la misère depuis que je me suis séparé de toi et que je parcours la forêt. J'éprouve de l'inquiétude et de la peur d'être arrivé ainsi dans la montagne. Je tremble, je réfléchis et mon cœur faillit. Mon malheur et mon amour pour toi ne disparaissent pas.	ที่ตกยากจากนางมากกลางไพร วิตกใจตกมาถึงศรี รำจวนจิตคิดไปนำใจหาย ไม่เว้นววยความทเวษสวาทศรี	๒๕๔
256 Je dis donc au revoir aux divinités qui protègent la forêt. Et, prenant congé, je les exhorte à me donner le bonheur. Nous atteignons Sa yo; lorsque le Prince arrive, Sa suite a terminé les préparatifs et tout le monde est prêt.	จึงเลยลาอารักษ์ริมศรี จงสุขิเกิดนะข้าขอลาจร ฯ ● ถึงสระยพอได้เวลาเสด็จ ก็ตามเสร็จแวดล้อมพร้อมสลอน	๒๕๖
258 Quand les rayons de soleil resplendissent, à midi, L'éléphant royal et les autres éléphants se hâtent de partir, les uns derrière les autres. A une heure de l'après-midi environ, nous arrivons au monastère. Où de nombreuses personnes se sont attroupées.	กำหนดแดดแพดเที่ยงทินกร รีบกุญชรข้างที่หนึ่งขนัดตาม บายประมาณโมงหนึ่งพอถึงวัด ออกแออัดผู้คนอยู่ล้นหลาม	๒๕๘
260 Le Prince fait halte près du temple et descend de l'éléphant. Le Supérieur du monastère l'invite à. Pénétrer dans une agréable cellule monacale faite de planches.	ลงหยุดปลงไอยารวิมาราม สมภารตามเชิญเสด็จให้คลาไคล ขึ้นกุฎีฝากระดานสำราญรื่น ก็ศรีกรันครอบครวเข้าอาศัย	๒๖๐
262 Alors, les proches qui sont également entrés se réjouissent de trouver un abri. Chacun, gens, du commun et nobles, occupe une place selon son rang Nous coupons de feuilles pour recouvrir nos abris, comme s'il s'agissait d'un toit. Le soir, alors que le soleil s'assombrit,	ทั้งไพร่นายรายเรียงกันเรียดไป ตัดใบไม้่มุงเหมือนหลังคาบัง ฯ ● ประจวบจนสุริยนเย็นพยับ ไม่ได้ศัพท์ซึ่งแซ่ด้วยแตรสังข์	๒๖๒
264 Cela devient bruyant: les trompettes, les conques, Les hautbois, les xylophones, les gongs et les tambours resonent, Et se mêlent au tintement des cloches. Le mélodieux hautbois de l'orchestre <i>mahori</i> (61) me captive. Le roulement des tambours m'apaise.	ปีระนาดฆ้องกลองประโคมดัง ระฆังหึ่งหึ่งห้วงลงครางคริม มโหรีปี่ไฉนจับใจแจ้ว วิเวกแว่วกลองโยนตะโพนกระหิม	๒๖๔

<p>266 Dans toutes les huttes, les gentilhommes chuchotent. Les arbres dissimulent la lumière de la Lune. Harmonieux sont les sermons prononcés sous forme de questions-réponses (62). Ils résonnent dans les champs jusqu'au sommet de la montagne.</p>	<p>ทุกที่ที่หับสัปบุรุษก็พูดพึมพำ รุกขาครีมครอบแสงพระจันทร์ เสนาหะเสียงเทศนาปุจฉาถาม ในสนามเสียงสนั่นเนินสิงขร</p> <p style="text-align: right;">๒๖๖</p>
<p>268 C'est la nuit de la pleine lune du quinzième jour. La Lune est entourée d'un splendide halo. Des lanternes placées autour du <i>mondop</i> (63). Scintillent, à l'exemple de la lune qui brille doucement sur la montagne.</p>	<p>เป็นวันบรรณเรสี(๒๗) รวีวาร พระจันทร์ทรงกลดครจนา ไฟตะเกียงเรียงรอบพระมณฑป กระจ่างจยจันทร์แจ่มแอร่มผา</p> <p style="text-align: right;">๒๖๘</p>
<p>270 Elles éclairent joliment des parterres de fleurs qui resplendissent sous mes yeux. Leurs lumières dessinent des zébrures sur les pierres. La Lune resplendit au sommet du <i>mondop</i> immaculé. La façade du bâtiment projette une belle ombre lumineuse.</p>	<p>ดอกไม้พุ่มจตุจางมอร่ามตา จับศิลาแลเลื่อมเป็นลายลาย พระจันทร์ส่องต้องยอดมณฑปสูง ในหน้ามูขเงางามอร่ามฉาย</p> <p style="text-align: right;">๒๗๐</p>
<p>272 Des oiseaux s'élançant précipitamment et jaillissent comme des étincelles. Formant des bouquets de lucurs intermittentes aussi brillantes que la lune. Pareils à des fleurs, ils s'élèvent et chantent dans la forêt. Personne n'a rien vu de semblable dans le monde.</p>	<p>นกบินกรวดพรวดพรวดประกายพราย พลุกกระจายช่อช่วงดังดวงเดือน ดอกไม้ร้อบ้องปิบสนั่นป่า ในแหล่งหล้าใครไม่มีเสมอเหมือน</p> <p style="text-align: right;">๒๗๒</p>
<p>274 Une foule de gens flânent gaiement, Jusqu'à ce que la lune disparaisse derrière les nuages. Alors, cela devient calme, le tumulte des gens et le tintement des cloches cessent. J'ai froid, couché ainsi dans la montagne, Durant cette nuit là, nous endurons une grande souffrance.</p>	<p>แต่คนเดินพัลวันออกพื้นเพื่อน จนจันทร์เคลื่อนรอกคล้อยลับเมฆมา สังัดเสียงคนดังระฆังเงียบ เย็นเยียบยามนอนนรมเนนิผา</p> <p style="text-align: right;">๒๗๔</p>
<p>276 Nous devons dormir au beau milieu de la rosée qui scintille. Tard dans la nuit silencieuse, je dois affronter la rosée.</p>	<p>เมื่อยามแกนแสนทเรศเวทนา ต้องไสยอยู่กลางน้ำค้างพรราว ทั้งต้องน้ำอำมฤกเมื่อตึกเงียบ แสนเยียบเยียบเนื้อเย็นเป็นเหน็บหนาว</p> <p style="text-align: right;">๒๗๖</p>
<p>278 Un froid intense me pénètre. La rosée et le vent froids s'insèrent en moi Ainsi que la fraîcheur de la montagne: partout le froid glace mon corps.</p>	<p>ทั้งหนาวลมหนาวพรมน้ำค้างพรราว ไทนจะหนาวชอกผาศิลาเย็น ไอหนาวอื่นพอชื่นหอมรมณ์ได้ แต่หนาวใจยากแค่นี้แสนเข็ญ</p> <p style="text-align: right;">๒๗๘</p>
<p>280 Oh ! Je peux supporter toutes ces formes de froid, Mais le froid qui est dans mon cœur est bien plus douloureux, encore. Couché là, loin de ma bien-aimée, j'ai froid. Quiconque serait ici, comme moi, connaîtrait bien cette réalité. Bien que je sois emmitoufflé sous des couvertures, Je n'ai pas aussi chaud que lorsque j'étreins mon amie.</p>	<p>ทั้งหนาวนอนไกลนุชสุดจะเย็น ใครประเป็นเหมือนหนึ่งข้าจะว่าจริง ถ้าผ้าผ่อนซอนห่มเป็นไทนไทน ไม่อุ่นใจเหมือนกอดแม่ยอดหญิง</p> <p style="text-align: right;">๒๘๐</p>
<p>282 Je suis affligé; saisi d'effroi, je me couche. Jusqu'à ce que le coq chante au petit matin. La chaleur s'installe et je m'assoupis. Je rêve vraiment de mon aimée, il n'y a aucun doute.</p>	<p>แต่ตรอมใจไสยสน่ห์वादประวิง จนไกชิ่งกันขันกระชั้นยาม ได้เพลินอุ่นหนุนเคลิ้มสติหลับ ก็ฝันยบไปด้วยรักไม่พักถาม</p> <p style="text-align: right;">๒๘๒</p>

<p>284 Dans mon rêve, je suis près de toi, ma belle, Comme du temps où nous vivions heureux dans ta maison. Ce rêve m'a rendu d'assez bonne humeur; mais, soudain, à l'aurore, Je tressaille lorsque retentit la cloche.</p>	<p>ในนิมิตว่าได้ชิดพิงนางงาม เหมือนเมื่อยามยังสำราญอยู่บ้านน้อง สบายนิตหนึ่งทีฝั้นก็พลันรุ่ง ตื่นสะดุ้งเขาประดังระฆังก้อง</p>	<p>๒๘๔</p>
<p>286 Quand j'ouvre les yeux, je me précipite et m'agrippe à toi. Je ne te trouve pas et un grand désarroi s'empare de moi. Jusqu'à la fin de la matinée, ma tristesse ne disparaît pas. Je mange quelques plats,</p>	<p>พลลืมหาก็ผวาคว่าประคอง ไม่พบน้องสุดเค้านแสนรำคาญ ฯ ๑ จนแจ่มแจ้งแสงสายไม่วายโตก บริโภคนอกโภชนากระยาหาร</p>	<p>๒๘๖</p>
<p>288 Puis je prends des baguettes d'encens et des bougies pour aller faire mes dévotions. J'entre dans la cour et vois le sable qui scintille. L'ombre du figuier sacré, tel un nid douillet, est agréable. Des parterres de charmants <i>phikun</i> (64) me protègent du Soleil éclatant.</p>	<p>แล้วเลือกรูปเทียนจัดไปนมัสการ เข้าในลานแลเลื่อมละของทราย มีร่มโพธิ์รุกขังเป็นรังรื่น พิศดูขึ้นช่อบังพระสุริย์ฉาย</p>	<p>๒๘๘</p>
<p>290 Cet endroit est très calme, grandiose et agréable. Les femmes et les hommes s'y rassemblent en grand nombre. A la porte, devant les escaliers en forme de <i>nâga</i> (65), Deux statues se dressent; elles représentent des énormes <i>râkshasa</i> (66).</p>	<p>แสนโรโหโฬารน้ำสบาย ทั้งหญิงชายกลาดกลุ่มประชุมกัน ทวารที่ตรงหน้าบันไดนาค มีรูปปรากฏสององสูรขยัน(๒๘)</p>	<p>๒๙๐</p>
<p>292 Ils ouvrent leurs gueules et leurs deux yeux de façon menaçante. Ils se tiennent debout et montrent leurs crocs, comme s'ils étaient vivants. Ces escaliers en forme de <i>nâga</i>. Semblent ramper et prêts à bondir. Ils fondent sur moi, avec leurs crochets acérés, comme le feraient des <i>nâga</i> vivants.</p>	<p>ส่ายแยกโอษฐ์อ้าสองตามัน ยืนยงฟันแยกเขี้ยวอยู่อย่างเป็น บันไดนาคนาคในบันไดนั้น(๒๙) ดูผกผันเพียงจะเลื้อยออกโลดเล่น</p>	<p>๒๙๒</p>
<p>294 Ils me regardent fixement et je tressaille de tout mon corps. Un arbre fabuleux pousse dans la cour du monastère. Des offrandes d'argent sont accrochées dessus en guise de fruits.</p>	<p>ขยับเขี้ยวขบปากเหมือนนาคเป็น ตาเขม่นมองมุ่งสะดุ้งกาย มีต้นก้ามพญารักษาในลานวัด ลูกหมากยัดเงินทั้งอุทิศถวาย</p>	<p>๒๙๔</p>
<p>296 Des femmes et des hommes se sont réunis autour et s'en emparent. Certains ramassent les pièces qui se sont répandues par terre. Vers l'ouest, à côté de la base du <i>mondop</i>, Il y a la statue d'un ermite; il sourit et laisse apparaître ses dents blanches.</p>	<p>คนประชุมกลุ่มซิงทั้งหญิงชาย บ้างกอบปรายเขี่ยไปรยอยู่ไกรยกราว ฯ ๑ ทิศประจิมริมฐานมณฑปนั้น มีตาบสรูปปั้นยงฟันขาว(๓๐)</p>	<p>๒๙๖</p>
<p>298 Il est vêtu d'une peau de tigre et est coiffé d'une longue tiare. Une barbe et une moustache recouvrent ses deux joues et son menton. Les marches de l'escalier montent vers le <i>mondop</i>. Deux lions massifs trônent de chaque côté.</p>	<p>นุ่งหนังพยัคฆาชฎายาว ครึ่งเคราราวหนวดแซมสองแก้มคาง ขึ้นบันไดจะขึ้นไปมณฑปนั้น สิงโตต้นสองตัวกระหนาบข้าง(๓๑)</p>	<p>๒๙๘</p>

<p>300 Il semble qu'ils bondissent, comme s'ils s'élançaient sur le chemin. Aussitôt, tout en les admirant, je gravis l'escalier. Des jeunes gens s'assemblent; Contents, ils saluent en direction du Sud avec leurs mains.</p>	<p>ดูผาดเฟ่นเหมือนจะขึ้นไปตามทาง ที่ชมพลางขึ้นบนบันไดพลัน ทั้งสาวหนุ่มเข้าประชุมกันแออัด ประนมหัตถ์ทักษิณเกษมสันต์</p>	<p>๓๐๐</p>
<p>302 Ils marchent gaiement autour de l'édifice les uns derrière les autres. Ils suivent les espaces aménagés dans le mur recouvert de cristal étincelant. La voûte et les colonnes du <i>mondop</i> sont incrustées de miroirs qui scintillent. A l'extrémité des piliers, sont incrustées des frises en forme de <i>buā gay</i> (67).</p>	<p>แต่เวียนเดินเพลินชมมาตามกัน ตามช่องชั้นกำแพงแก้วอันแพรวพราว ทั้งซุ้มเสามณฑปกระจุกแจ่ม กระจงแซมปลายเสาเป็นบัววงาย</p>	<p>๓๐๒</p>
<p>304 Des motifs représentant des fleurs de santal alternent avec des <i>kan yaeng</i> (68). Au centre, des frises en forme de laiturs d'eau apparaissent à intervalles réguliers. Sur le mur de derrière, au milieu de la structure, figurent des lotus. Garuda est représenté debout et piétine un <i>nāga</i>,</p>	<p>มีดอกจันทน์ก้านแย่งสลับลาย กลางกระจายดอกจอกประจำท่า ฯ ◎ พื้นผนังหลังบัวที่ฐานบัวห่ม(๓๒) เป็นครุฑอันยืนเหยียบบงูซัดชยา</p>	<p>๓๐๔</p>
<p>306 Et il empoigne avec fermeté <i>Vāsuki</i> (69). Des <i>kinmon</i> (70), dansent autour de divinités qui les saluent avec leurs mains. Les tuiles en forme de feuilles, placées sur le fronton de l'étage supérieur, En or et en cristal resplendissent de tout leur éclat.</p>	<p>หยิบขย้อมกุมวาสูกีกร้า กินนรจ่ารายเทพประนมกร ใบระกาหน้าบันบนชั้นมณฑ สุวรรณ์สุกเลื่อมแก้วประภัสสร</p>	<p>๓๐๖</p>
<p>308 Il me semble que c'est aussi beau que le sommet du <i>Yukhonthorn</i> (71). Des motifs décoratifs se superposent les uns aux autres et recouvrent les tuiles en forme de feuilles. Sous les <i>nāga</i>, laissés à l'abandon, pendent des clochettes. Des centaines de feuilles de pipal bruissent.</p>	<p>ดูยอดเยี่ยมเทียบยอดยุดุณธร กระจงซ้อนแซมใบระกาบัง นาคสะตั้งรุงรังกระดิ่งห้อย ไบโพธิ์ร้อยระเรงอยู่แห่งหนึ่ง(๓๓)</p>	<p>๓๐๘</p>
<p>310 Co son se mélange au carillon des cloches et des clochettes. Dans mon for intérieur, je me sens vraiment seul et nostalgique. Les portes sont entièrement recouvertes d'ornements et de perles. Quel ravissement de regarder ces motifs entrelacés:</p>	<p>เสียงประสานกังสดาลกระดิ่งดัง วิเวกวังวงในหัวใจครัน ฯ ◎ บานทวารลานแลล้วยลายมุก(๓๔) นำสนุกในกระหนกดูผกผัน</p>	<p>๓๑๐</p>
<p>312 Un <i>nāga</i> saisit un <i>garuda</i> (72) qui s'agrippe à une liane. Un <i>yaksa</i>, debout, tient un bâton. Un lion happe les motifs décoratifs entrelacés les uns aux autres. Une divinité saisit une liane avec ses mains.</p>	<p>เป็นนาครขยุดเหนี่ยวในเครือวัลย์ รูปยักษ์ยืนถือคอดกระบองกุม สิงโตอัดกักก้านกระหนกเกี่ยว เทพเหนี่ยวเครือกระหวัดหัตถ์ขย้อม</p>	<p>๓๑๒</p>
<p>314 Chomphu Phan (73) enlace toute la scène. Sukhrīp (74), entouré de lianes, brandit un sabre. Naraī (75) chevauche un <i>garuda</i> qui s'envole. Brahmā (76), assis sur un trône, se déplace sur <i>hamsa</i> (77).</p>	<p>ชมพูพานกอดก้านกระหนกรูม สุครีพกุมขรรค์เงื้อในเครือวง รูปนารายณ์ทรงขี่ครุฑาเหิน พรหมเจริญเสด็จยังบัลลังก์หงส์</p>	<p>๓๑๔</p>

316 Une divinité serre une bague dans sa main: Et avance sur un éléphant; toute cette scène est représentée sur un lambris.	รูปอมรกรรภาพระอำมรงค์ เสด็จทรงคชสารในบานับัง ผนังในกุฎี(๓๕) ทั้งสี่ด้าน โอฬาร(๓๖) พารทองทาฝาผนัง	๓๑๖
318 Les quatre murs de la cellule monacale. Sont gigantesques et couverts d'or. Sur ceux-ci, des portes secrètes ont été aménagées. Le sol est revêtu de splendides plaques d'argent. Un petit <i>mondop</i> dans lequel est enfermé la Sainte Empreinte du Pied du Bouddha. Diffuse une lumière dorée et claire.	จำเพาะมีสี่ด้านทวารับัง ที่พื้นหนึ่งคาดด้วยแผ่นเงินงาม(๓๗) มณฑปน้อยสวมรอยพระบาทนั้น ล้วนสุวรรณแจ่มแจ้งแสงอร่าม	๓๑๘
320 Le plafond est entièrement recouvert de magnifiques miroirs. La lumière, éblouissante, scintille. Un filet de forme cônica dont les mailles sont brodées en cristal pend. Suspendu ainsi, il projette une lumière étincelante.	เพดานคาดลาดล้วนกระจ่างงาม พระเพลิงพลามพร่างพร่างสว่าง ตาข่ายแก้วปึกกรองเป็นกรวยท้อย ระย้าย้อยแววมอรั่มฉาย	๓๒๐
322 La fumée des bâtons d'encens et des bougies diffuse un parfum. Qui s'exhale agréablement dans toute la pièce dorée. Je m'approche à la droite de la Sainte Empreinte du Pied du Bouddha,	หอมควันธูปเทียนตลบอยู่อบอวล ฟุ้งกระจายรื่นรื่นทั้งห้องทอง ๆ ● พี่เข้าเคียงเบื้องขวาฝ่าพระบาท อภิบาทหัตถ์ประนังขึ้นทั้งสอง	๓๒๒
324 Je la salue en élevant mes deux mains. Je me prosterne et pense: J'ai acquis de nombreux mérites. En venant vénérer l'Empreinte du Pied du Bouddha. Je demande aux Trois Joyaux qu'ils m'accordent leur aide.	กราบกราบแล้วก็ตริกรำลึกปอง เดชะกองกุศลที่ตนทำ มาคารพพุกุทธบาทแล้ว ขอคุณแก้วสามประการช่วยอุปถัมภ์	๓๒๔
326 Je suis né, en cette vie, avec un karma. Fort mauvais et je suis accablé par la misère. Je souffre beaucoup, suis très tourmenté faible. Je n'ai pas d'argent et suis dans le besoin.	ฉันเกิดมาชาตินี้ก็มีกรรม แสนระย่ำยับด้วยอัปจน ได้เคืองแค้นแสนยากลำบากบอบ ไม่สมประกอบทรัพย์สินก็ขัดสน	๓๒๖
328 Si je renaiss sous la forme humaine, Je vous implore: faites que la pauvreté s'éloigne de moi. Pour ce qui est des femmes jalouses et des courtisanes, Faites que je ne m'éprenne pas d'elles.	मैंกลับชาติเกิดใหม่เป็นกายคน ชื่อว่าจนแล้วจงจากกำจัดไกล สตรีหึง(๓๘) หนึ่งแพศยาหญิง ทั้งสองสิ่งอย่าได้ชิดพิสมัย	๓๒๘
330 Quant aux hommes vils, quels qu'ils soient, Faites que je sois à cent lieues d'eux et que je ne croise pas leur chemin. Au cas où j'aimerais une femme, faites qu'elle m'accepte. Comme j'ai acquis des mérites, aidez-moi, et faites que je ne sois pas en difficulté.	ลัญชาติชายทรชนที่คนใด ให้หลีกไกลร้อยโยชน์อย่าร่วมทาง ถ้ารักใคร่ขอให้ได้คนนั้นด้วย บุญจงช่วยปฏิบัติอย่าขัดขวาง	๓๓๐
332 Faites que je ne connaisse pas de maladies qui affectent mon corps, Faites que ma silhouette soit pareille à celle d'Indra. Pour ce qui est de mes parents et de mes proches, Faites qu'ils soient éternellement heureux.	อย่ารู้มีโรคในสารพวงค์ หังรูปร่างขอให้ราวกับองค์อินทร์ หนึ่งบิดรมารดาคนญาติ ให้ผุดผาดผาสุกเป็นนิรันดร์	๓๓๒

<p>334 Faites que je n'entende pas de propos malveillants, Faites que ceux-ci se dissolvent en moi. Faites que je ne connaisse ni entraves, ni difficultés. Faites que je ne rencontre pas d'importuns qui persécutent.</p>	<p>ความระย่ำคำโตอย่าได้ยิน ให้สุดสิ้นสูญหายละลายเอง ทั้งหวยตรวนลั่นเครื่องที่ล่าปาก ให้ปราศจากทั้งคนเขามุ่งเหยิง</p>	<p>๓๓๔</p>
<p>336 Quant aux gens qui me veulent du mal, faites qu'ils soient douloureusement affectés. Faites que je sois gai et que ma renommée soit largement reconnue. Mes vœux prononcés, je prends congé du Prince; Je chemine à travers la montagne et la jungle.</p>	<p>ใครปองร้ายขอให้กายมันเป็นเอง ให้ครั้นแครงเกียรตียศปรากฏครั้น ฯ ๑ อธิษฐานแล้วก็ลาฝ่าพระบาท เที่ยวประพาสในพนมพนาสณฑ์</p>	<p>๓๓๖</p>
<p>338 Je gravis la montagne du Pho Langkâ(78) aux versants escarpés. Où des pippals cinghalais sont alignés. A Salari, il y a des cloches suspendues. On les fait sonner fréquemment jusqu'au soir; ce n'est pas le bruit qui manque.</p>	<p>ขึ้นเขาโพธิ์ลังกาศิลาชัน มีสำคัญรุกขโพธิ์ลังกาเรียง ศาลาริมที่ทั้งระดังห้อย เขาศีบอยไปยั้งคำไม่ขาดเสียง</p>	<p>๓๓๘</p>
<p>340 Une forêt d'arbres lathom(79) tous bien alignés donne de l'ombre et entoure la montagne. Des cellules monacales trônent les unes à côté des autres du haut en bas. Il y a une grotte; elle se confond avec la montagne. Dans cette caverne, se dresse une statue du Bouddha.</p>	<p>ดั่งลั่นทมร่มรอบคิริเรียง มีกุฎีเคียงอยู่บนเขาเป็นหลั่นกัน มีชะวากคูหาศิลาหุบ ในถ้ำมีพุทธรูปรังสรรค์</p>	<p>๓๔๐</p>
<p>342 Les gens la vénèrent depuis toujours. Les femmes et les hommes qui vivent sur cette montagne la connaissent bien. Un petit prince(80), accomplissant son noviciat, arrive; il est charmant à regarder. Quelqu'un lui tend un parasol doré, légèrement incliné.</p>	<p>แต่คนนมัสการนานอนันต์ บนเขานั้นแจ้งจริงทั้งหญิงชาย ฯ ๑ เจ้าณรน้อยเสด็จมาดูน้ำวัก(๓๔๒) พระกลดหักทองขวางกางถวาย</p>	<p>๓๔๒</p>
<p>344 En me retournant, je fais un écart et tombe: j'ai failli mourir. J'agrippe, avec mes mains, une pierre que j'entraîne dans ma chute. Heureusement, je peux attraper la branche d'un sakae (81). Je souffre, comme si une épine m'avait piqué.</p>	<p>พี่เหลียวพบหลบตกลงเจียนตาย กรตะกายกัลลังก์อนศิลาตาม เป็นบุญจริงจับกิ่งสะแกได้ ในจิตใจยกเจ็บดั่งเหน็บหนาม</p>	<p>๓๔๔</p>
<p>346 Je suis honteux; je fais un effort. Pour descendre et gagner la forêt qui se trouve au pied de la montagne. Je rencontre des femmes qui gagnent la vallée. Elles me taquent et se moquent de moi.</p>	<p>กำลังอายก็ซึ้งตายพยายาม ลงเลียบตามตีนเขาลำเนาไพร พบพวกนางเข้าที่หว่างชะวากผา เขาแกล้งว่าเยาะเย้ยเฉลยไซ</p>	<p>๓๔๖</p>
<p>348 Je les ignore et regarde dans une autre direction. Je suis dépité et me force à retrouver mon calme en marchant. A Khao Khat(82), je demande le nom de la montagne. Les vieillards lèvent mon interrogation et me racontent</p>	<p>พี่แกล้งเฉยเลยแลดูอื่นไป ให้เจ็บใจจำนั่งตำเนินมา ฯ ๑ ถึงเขาขาดพี่ถามถึงนามเขา ผู้ใหญ่เล่ามาให้ฟังที่กังขา</p>	<p>๓๔๘</p>
<p>350 Que, jadis, Thotsakan (83), le roi de Lankâ, A kidnappé la belle Sîtâ (84) et l'a déposée dans son char. Ils ont fui Râma de peur que celui-ci ne les rattrape.</p>	<p>ว่าเดิมรถศกัณธ์เจ้าลงกา ลักสีดาโฉมฉายมาท้ายรถ หนีพระรามกลัวจะตามมารุกรบ กงกระทบเขากระจายทลายหมด</p>	<p>๓๕๐</p>

<p>352 La roue du char a heurté à cause de la roue du char. C'est la raison pour laquelle on lui a donné ce nom qui s'est perpétué. Quand je prononce le nom de Khao Khat, la peur s'empare de moi. La distance qui me sépare de toi est aussi grande que celle qui me sépare de la jungle.</p>	<p>ศิลาแตกแหลกลงด้วยภรรย จึงปรากฏตั้งนามมาตามกัน ฯ ๑ พื้พุดพุด(๔๐) เขาขาดแล้วหวาดจิต พื้ขาดมิตรมาไกลถึงไพรสถันท์</p>	๓๕๒
<p>354 Je pense avec appréhension à toi, Chan. Nous nous sommes détachés l'un de l'autre, à la manière de cette montagne qui s'est détachée, et mon cœur est triste. Je descends alors précautionneusement de la montagne et me dirige. Vers le chemin qui mène à la forêt; les arbres frémissent.</p>	<p>นึกเฉลียวเสียวทรวงถึงดวงจันทร์ จะขาดกันเสียวเหมือนเขาที่เศร้าใจ แล้วยองเหยียบเสียบเนินลงเดินล่าง ตามแนวทางหิมวาพฤกษาไสว</p>	๓๕๔
<p>356 J'aperçois des buissons et des parterres de fleurs; je me sens très soucieux. Mon cœur est affligé lorsque je pense à toi. Les branches d'un <i>kæw</i> (85) s'appuient sur celles d'un <i>ket</i> (86). Des <i>noret</i> (87) chantent à l'unisson.</p>	<p>เห็นพุ่มพวงบุปผาย้อยอาลัย สลัดใจชุกคิดถึงคู่เคียง ไม้แก้วกางกิ่งพิงกับกิ่งเกด ฝูงโนเรศขันชานประสานเสียง</p>	๓๕๖
<p>358 Mes yeux se mouillent, et je me sens découragé en voyant ces oiseaux réunis; Ils nous ressemblent quand nous vivions ensemble dans notre maison. Des oiseaux (88) sont perchés sur les <i>rakam</i> (89) et les <i>kalong</i> (90) de la forêt. Le nom de cet arbre, <i>rakam</i>, et le mot tristesse (91) se prononcent de la même façon.</p>	<p>น้ำตาคลอท้อออกเห็นนกเรียง เหมือนเรียงมเคียงร่วมคู่เมื่ออยู่เรือน ระกำป่าگاهลงกะลึงจับ ระกำกับเราระกำก็จำเหมือน</p>	๓๕๘
<p>360 En voyant des santals, mon désarroi augmente; Ils sont semblables à la lune; ils me font penser à toi et cela me rend triste. Oh ! Le nom de cet arbre et ton prénom se ressemblent. Sur le moment, j'y songe, et mes larmes sont prêtes à couler.</p>	<p>เห็นไม้จันทร์ที่ขี้่งพื้นอารมณ์เพื่อน เหมือนจันทร์เดือนใจตัวให้ตรอมใจ โธ่หนมไม้หรือมาต้องกับน้องพี่ ขณะนี้ก็น้ำน้ำตาไหล</p>	๓๖๐
<p>362 Tu es restée à la maison, mais ton nom demeure dans la forêt. C'est comme si je souffrais à chaque pas en pensant à toi. J'arrive au pied de la montagne, là où il y a une grotte. Un rocher la surplombe, telle une petite corniche.</p>	<p>เจ้าอยู่เรือนชื่อเขื่อนมาอยู่ไพร เหมือนเดือนใจให้พี่ทุกข์ทุกอย่างเดิน ฯ ๑ มาถึงเชิงคีรีที่มีถ้ำ ศิลาเง้าเง้อมแห่งนี้เป็นแผ่นผืน</p>	๓๖๒
<p>364 Des arbustes entourent la montagne. Quel plaisir de contempler tant de variétés d'arbres ! Depuis le temps jadis, cette grotte est appelée. Le Bateau de la Belle Montagne.</p>	<p>ไม้รวกรอบขอบเขาลำเนาเนิน พิศเพลินพฤกษาบรรดามี อันชื่อถ้ำแต่บุราณเรียก สำเนียงถ้ำประทุนคีรีศรี</p>	๓๖๔
<p>366 A l'entrée de la caverne, on remarque une <i>sâlâ</i>. Nous invitons les femmes à entrer dans la grotte, soit en tout six personnes. Tout en marchant, nous admirons des stalactites qui sont suspendues comme des quirlandes. L'eau goutte, comme de la pluie.</p>	<p>สำคัญปากคูหาศาลามี ชวนสตรีเข้าถ้ำทั้งหมดคน เที่ยวชมห้องปล่องหินเป็นพู่ห้อย มีน้ำย่อยหยาดหยดอย่างเม็ดฝน</p>	๓๖๖

<p>368 Les bougies s'éteignent et on ne se se voit plus. Femmes et hommes se bousculent. Les cris et les hurlements résonnent dans la grotte. Des hommes caressent des femmes qui crient.</p>	<p>พอเทียนดับลับแลไม่เห็นคน ผู้หญิงปนเดินปะทะชาย เสียงร้องกวีตหวัดก้องในห้องถ้ำ ชายขย่ำหยอกแย่งผู้หญิงสวย</p>	<p>๓๖๘</p>
<p>370 Ceux qui ont étreint les femmes seront peinés, Car leurs visages ont été maculés d'une suie aussi sombre que les chats noirs. Quand ils sortent de la grotte, leurs amis voient leurs visages. Erangement souillés et s'esclaffent.</p>	<p>ใครกอดแม่แปรกอดแตกตาย ใครปาดป้ายด้วยดินหม้อเหมือนแมวครว ครั้นออกจากคูหาเห็นหน้าเพื่อน มันมอมเปื้อนแปลกหน้าก็ฮาฉาว</p>	<p>๓๗๐</p>
<p>372 Certains hommes souffrent: ils ont été griffés par les ongles des femmes et portent de longues éraflures. Alors, dans un profond vacarme, nous gagnons la jungle. J'arrive dans une grotte; on l'appelle la Caverne du Kinnon (70). Les arbres de cette forêt sont nombreux, variés et grands.</p>	<p>บ้างถูกเล็บเจ็บแขนเป็นริ้วยาว ก็ให้กราวกรูกริ้วไปเที่ยวดวง ฯ ● ถึงถ้ำหนึ่งชื่อถ้ำกินนรนั้น สะพรังพรรณพฤกษาป่าระหง</p>	<p>๓๗๒</p>
<p>374 J'examine la grotte: peut-être qu'un <i>kimmon</i> habite là. Il s'agit d'une profonde cavité de forme sphérique dont on aperçoit les parois. En utilisant une échelle, on peut descendre. Dans un profond abîme; j'essaie de lancer des pierres dedans.</p>	<p>ดูคูหาก็ก็นหน้ากินนรลง เป็นเว้งวงลึกแลตลอดริม พาดพะองจึงจะลงไปเล่นได้ เป็นเหวใหญ่ลงโยนด้วยก้อนหิน</p>	<p>๓๗๔</p>
<p>376 J'entends le bruit des cailloux qui résonnent, mais je ne les vois pas toucher terre. Avant de s'éteindre, le son se prolonge longtemps. J'ai peur de mourir; j'invite mes amis à aller admirer une autre curiosité. A l'ombre des arbres, parallèles les uns aux autres, je me sens bien.</p>	<p>เสียงโกล้งก้างก้องกึ่งไม่ถึงดิน กว่าจะสิ้นเสียงผาเป็นช้านาน พี่กลัวตายชายชวนไปชมอื่น ร่มระรื่นรุกขารื่นชานาน</p>	<p>๓๗๖</p>
<p>378 J'arrive à un puits rempli d'eau; une vieille histoire. Conte qu'un chasseur l'utilisait pour laver le gibier qu'il avait attrappé dans la forêt. J'examine l'eau; cette vieille légende que l'on raconte est vraie:</p>	<p>ถึงบ่อหนึ่งมีน้ำค้ำบูราน ว่าบ่อพรานล้างเนื้อที่ในไพร พิเคราะห์น้ำสมค้ำบูรานกล่าว ยังมีควาเหม็นหืนจนคลิ่นได้</p>	<p>๓๗๘</p>
<p>380 Une odeur nauséabonde flotte encore, et j'en ai la nausée. J'aime tellement ton odeur parfumée. Oh, pourquoi donc n'es-tu pas venue avec moi ? Je suis perplexe, un grand doute s'empare de moi, Car les empreintes des pas d'un chasseur apparais- sent sur le sol.</p>	<p>ถนอมหอมกลิ่นนุชเป็นสุดใจ โอ้เป็นไรจึงไม่ติดตุรามา น่าฉงนจนใจสงสัยจ้าน ด้วยรอยพรานจารีอยู่กับผา</p>	<p>๓๘๐</p>
<p>382 On dit qu'un chasseur a traqué un cerf. Des traces de pattes de chiens restent encore bier visibles. Au sommet de la montagne, trône une statue représentant deux chiens. j'observe leurs yeux: ils sont étranges, comme ceux d'un comique.</p>	<p>แต่กล่าวไว้ว่าพรานไล่มฤคา รอยตีนหมาก็ยังมีสำคัญครั้น ฯ ● บนยอดเขามีสองสุนัข สังเกตตาก็พิกลเหมือนคนขัน</p>	<p>๓๘๒</p>

<p>384 Leurs cous, leurs mâchoires, leurs queues et leurs oreilles se dressent. Leurs quatre pattes foulent le sommet de la montagne. Tu éprouverais du bonheur si tu m'avais suivi. Tu me questionnerais sur tout, le bruit ne manquerait pas.</p>	<p>หึ่งคอคางหางหูขึ้นชูชัน สี่เท้ายันเหยียบยอดคีรีเรียง เช่นนี้เจ้าสาวภาคย์มาตามพิ จะถามจี้ไปทุกสิ่งไม่ขาดเสียง</p>	<p>๓๘๔</p>
<p>386 Je resterais impassible tout en marchant près de toi. Je t'enlaccerais, mais tu désapprouverais mon geste; je te cajolerais et t'admirerais. Je songe à tout cela, et mes larmes sont prêtes à couler, Car tu n'es pas venue; notre couple n'est pas réuni.</p>	<p>พี่จะทำเฉยเมินเข้าเดินเรียง ประคองเคียงให้เจ้าค้อนชะอ่อนชม พี่น้องก็แล้วกันน้ำตาตก เพราะหม่อมมิได้มาเป็นสองสม</p>	<p>๓๘๖</p>
<p>388 Je m'efforce d'être joyeux, mais j'éprouve de la douleur et de la tristesse. Je m'oblige à contempler la nature, mais mon cœur est meurtri et peiné. J'arrive dans une autre grotte; on l'appelle la Caverne Chalawan. Cette montagne sacrée est très belle, quel que soit l'angle d'où on la regarde.</p>	<p>ขึ้นสนุกไปทั้งทุกซัระหมตรม ซังตายชมไปทั้งซ้าร่ากำทรวง ฯ ● ถึงคูหาชื่อชวลวันถ้ำ วิไลล้ำไปทุกเหลี่ยมภูเขาหลวง</p>	<p>๓๘๘</p>
<p>390 Elle brille comme une étoile Elle ressemble à un nuage violet, avec des nuances vert émeraude et rouge rubis. J'aperçois une corniche surplombant la vallée; C'est là où les animaux se cachent.</p>	<p>ศิลาแลวแวววาวดังดาวดวง เป็นเมฆม่วงมรกตทับทิมแดง สมมุติแลงถิ่นชะง่อนหุบ เป็นที่รูปสิงสัตว์เข้าเพี้ยมแฝง</p>	<p>๓๙๐</p>
<p>392 Je vois la statue d'un lapin, semblable à un lièvre aux yeux rouges. A certains moments, je ne vois que son corps. A d'autres, je continue à le regarder attentivement. Et je n'aperçois que sa gorge et sa tête.</p>	<p>กระต่ายเหมือนกระต่ายป่าสองตาแดง ที่ลางแห่งพิศแลเห็นแต่ตัว ที่ลางแห่งแกลิ่งพิศประคิขฐ์ดูต่อ เห็นแต่คอบังก็เห็นแต่เพียงหัว</p>	<p>๓๙๒</p>
<p>394 Cette montagne a l'air effrayante. Il me semble que la corniche va se détacher et me tuer. Des bougies sont allumées et illuminent le centre de la grotte. Les parois rocheuses brillent.</p>	<p>ที่แผ่นผืนเนินผานันน่ากลัว ดูเื่อมตัวเหมือนจะพังลงทับตาย เทียนสว่างกลางห้องคูหาแจ่ม ศิลาแวววาววามอร่ามฉาย</p>	<p>๓๙๔</p>
<p>396 Je contemple le spectacle; cela me rend triste et me fais souffrir physiquement, Car tu n'es pas venue, ma bien-aimée. J'invite alors mes amis à rebrousser chemin. Dans les environs, les grottes sont nombreuses.</p>	<p>พี่ชมแล้วให้ตรมระบบกาย ด้วยเจ้าสายสุดใจมิได้มา แล้วชักเชือกชวนเพื่อนให้กลับหลัง ที่อื่นยังมีอยู่หลายคูหา</p>	<p>๓๙๖</p>
<p>398 Je compose des vers sur ce qui se présente à mes yeux. Le soleil disparaît et la nuit tombe. Je retourne à la Sainte Empreinte du Pied du Bouddha. Je suis fatigué et je me prends en pitié; je n'exagère pas !</p>	<p>จะแต่งเล่นก็เห็นกับนัยนา ด้วยเวลาสุริยาก็พื้นเย็น ฯ ● จะกลับหลังยังพระพุทธรบาท เหนื่อยนอนออกใจมิใช่เล่น</p>	<p>๓๙๘</p>
<p>400 Lorsque je vais dormir, dans la soirée, c'est comme si j'allais mourir; mon corps est glacé. Le lendemain matin, je reprends la route J'évalue la distance qu'il me reste à parcourir jusqu'à Hindat (92). Je prends un raccourci pour me rendre au marché; tout le long du chemin, j'aperçois une multitude de gens.</p>	<p>ครั้นค่านอนตลชะตายทั้งกายเย็น ครั้นเช้าเป็นก็เที่ยวไปตามทาง เขม้นเมินว่าจะเดินไปหินดาศ ลัดตลาดแลตลอดคนสล้าง</p>	<p>๔๐๐</p>

<p>402 En voyant les épines d'un porc-épic, je pense encore à toi; je te regrette ! Tu avais l'habitude de peigner tes cheveux. Je remarque des <i>kanphaï</i> (93) et des <i>nakphot</i> (94). Des montagnards vendent des herbes médicinales:</p>	<p>เห็นชนเผ่าหนี้ยิ่งหมายเสียดายนาง เจ้าเคยสางสอยเส้นกระเด็นราย สารพันกันภัยลูกนาคพด เครื่องโอสถชาวป่าเขามาขาย</p>	<p>๔๐๒</p>
<p>404 Des <i>lakchan</i> (95), des lianes et des cœurs d'alangiers. Ce sont des médicaments qui guérissent les affections physiques. Les <i>hualan</i> (96) et les <i>labia</i> (97) ne sont pas agréables à regarder. Ces fruits sont dénudés, et je me sens humilié à cause de ma calvitie (98).</p>	<p>ลักจันวัลย์เปรี๊ยะแก่นปรูลาย เป็นยาหายโรคภัยที่ในตัว หัวล้านลูกละเบียดูเสียหน้า ลูกชี้ข้าอะไร้านประจานหัว</p>	<p>๔๐๔</p>
<p>406 Les chauves devraient être humbles et modestes. Des dizaines de fruits et de cauris sont suspendus au-dessus du chemin. Je détourne mes yeux et prends la route qui mène à Bo Phong. Je remarque que l'embarcadère est dégagé, comme si tous les arbres des alentours avaient été abattus.</p>	<p>ใครล้านจ้อนควรเจียมเสี้ยมตัว มันสืบหัวสืบเบียดอกเรียหาง ๆ ๑ พี่แกล้งเมินดินมาข้างบ่อโพง เห็นท่าเลียนเตียนโล่งเป็นทางถาง</p>	<p>๔๐๖</p>
<p>408 Je contemple la montagne en marchant. J'arrive au bord de la rivière. Le courant entraîne de nombreux cailloux cristallins. L'eau déborde et se déverse dans un étang.</p>	<p>พิศพนมชมเพลินแล้วเดินพลาง ถึงระหว่างแนวน้ำที่ลำธาร กระแสสินธุ์หินตาสะอาดเอี่ยม วาริเอี่ยมปริมไหลในละหาน</p>	<p>๔๐๘</p>
<p>410 J'aperçois des femmes et des hommes qui nagent dans la rivière. Les rires se mélangent et résonnent avec grand bruit. Je remarque que les bonzes et les fidèles se rassemblent. Ils se précipitent dans l'eau et pataugent; de l'écume apparaît.</p>	<p>เห็นหญิงชายว่ายคล่ำในลำธาร เสียงประสานสรรวลดันต์สนั่นอึ้ง เห็นชู้ตันปนประสกลีกากลุ่ม โถมกระฟุ่มฟองฟุ้งอยู่ผลุงผิ้ง</p>	<p>๔๑๐</p>
<p>412 Je m'écarte de la berge pour échapper à ce tapage, Et j'arrive à la Rivière du Bonheur; peu à peu, mon cœur s'apaise. Un <i>sok</i> (99) se penche et sa cime avance jusqu'au milieu de la rivière. J'apporte mon aide pour fixer une balançoire. Les femmes se précipitent, s'assoient dessus et se balancent.</p>	<p>พี่หลีกเลียบไปให้พ้นที่คนอึ้ง กระทั่งถึงธารเกษมค้อยสร้างใจ ๆ ๑ ต้นโศกทอดยอดขวางออกกลางห้วย พี่ก็ช่วยผูกชิงช้าให้อาศัย</p>	<p>๔๑๒</p>
<p>414 Elles apprécient et crient à leurs amies de les pousser. Je regarde de quelle façon elles se balancent. Elles ressemblent à <i>Sitâ</i> (84) qui, dans la pièce de théâtre, se passe une corde une corde au cou.</p>	<p>พวกผู้หญิงชิงขึ้นให้ช้าไกว สนุกใจร้องเตือนให้เพื่อนโยน ดูทำนองนางในไกวชิงช้า ดั่งลีลาผูกคอตีโรงโขน</p>	<p>๔๑๔</p>
<p>416 Malheureusement la liane est fragile et, au moment de la poussée, Elle se casse et une femme tombe dans l'eau. Ses vêtements se retroussent et elle se retrouve dévêtue; quel amusement ! Sur les deux berges, les gens s'esclaffent.</p>	<p>เถาวัลย์เปราะเคราะห์ร้ายพอสายโยน ก็ขาดโหนลงในน้ำเสียงต้ำโครม ผ้าห่มเปลื้องเครื่องเล่นอล่างฉ่าง ทั้งสองข้างฝั่งคนเขาฮาโหม</p>	<p>๔๑๖</p>
<p>418 Je regarde cette grande rivière, le cœur brisé. Le paysage me rend extrêmement malheureux. Son nom, Rivière du Bonheur, est approprié. Il est plaisant et évoque l'épopée d'<i>Inao</i> (100).</p>	<p>พี่แลลานธารหลวงเพียงทรวงโถม ให้แสนโหม่นสัทศัทนา ๑ คำขนานธารเกษมก็สมชื่อ สนุกคือเรื่องอิเหนาสันทา</p>	<p>๔๑๘</p>

420 Qui avait fait un vœu et pris un bain dans la rivière. Et le site que je vois est semblable au cadre décrit dans cet épisode. La rivière est ornée de gemmes et de rubis. Tout brille; le vert est naturellement vert.	เมื่อใช้บนเล่นชลาธารา อันเรื่องว่ากับเราเห็นก็เช่นกัน ประดับด้วยก้อนแก้ววิหมาราช(๔๑) สดสะอาดหาเขี้ยวก็เขี้ยวขัน(๔๒)	๔๒๐
422 Les poissons nagent en bancs serrés. Les variétés de fleurs sont magnifiques. Leurs pétales tombent en grand nombre et s'éparpillent au milieu de l'eau. Même si j'ai le cœur meurtri, mon état s'apaise peu à peu.	มัจฉาวายรายเรียงมาเคียงกัน แล้วมีพรรณบุปผาก็น่าชม พล่นลงกลาดตาขเกื่อนที่กลางน้ำ ถึงใจซ้าก็ค่อยชื่นอารมณ์สม	๔๒๒
424 Des femmes et des hommes cueillent des fleurs, puis les admirent. Ils sont vraiment joyeux et heureux. Une centaine d'entre eux, du même âge que moi, Jouent en chantant au milieu de l'eau.	ทั้งหญิงชายชิงชวนกันเก็บชม แสนภิรมย์เบิกบานสำราญเรียง แต่หนุ่มสาวควรวรานั้นบร้อย ลงเล่นลอยกลางธารประสานเสียง	๔๒๔
426 Ils forment des couples d'amoureux, se regardent furtivement. Se frôlent et se tiennent tendrement par la main. Ils sont très contents; quant à moi, je suis malheureux, Ma solitude augmente, et cela me rend triste.	ล้วนจับคู่ชู้ชายชมายิ้มแย้ม ที่คู่ใครใครเคียงประคองกัน แสนสนุกจะมาทุกซอกอยู่เพียงที่ ยิ่งทวีความวิโยคให้โศกคล้าย	๔๒๖
428 Lorsque je vois ces couples d'amoureux s'aimer, Je pense au jour où j'ai ressenti de la passion pour toi. Je t'ai implorée jusqu'à en perdre presque la vie. Et alors, la réussite m'a souri et j'ai pu être à tes côtés.	เห็นคู่รักเขาสมัครสมานกัน คิดถึงวันเมื่อมาตสาวาหนาง แต่วอนเวียนแนใจนวยชีวิตที่ จึงได้ศรีเสาวภาคย์มาแนบข้าง	๔๒๘
430 Finalement, tu t'es mise en colère et tu as rompu les liens de notre amour, Si bien que je me suis éloigné de toi et me suis retrouvé dans la forêt. Le prince Inao, armé d'un <i>kriss</i> (101), Et doté d'une grande force, fut séparé de Chintara (102).	เจ้าเคืองขัดตัดสวาทาครระวาง จนแรมร้างออกมาราวอรัญวา คั่นนือหนาสุริยวงค์อันทรงกริช พระทรงฤทธิ์แรมร้างจินตะหรา	๔๓๐
432 Le roi Suthon fut privé de Manohra (103). Râma fut triste d'être éloigné de Sîtâ (104). Indra, aux Trois Yeux, Perdit ses pouvoirs magiques quand il ferma la porte de la ville du roi Pâla.	พระสุธนร้างห่างมโนหรา พระรามร้างแรมสีดาพระทัยตรอม องค์พระเพชรปาณีท้าวตรีเนตร เสียพระเวทผูกทวารกรุงพาลถนอม	๔๓๒
434 Se bien que Suchitrâ (105) mourut de chagrin. Ces quatre grands rois Eprouvèrent une peine immense quand ils furent séparés de leurs aimées. Mais aucun d'entre eux ne fut aussi triste que moi.	สุจิตราลาตายไม่วายตรอม ล้วนเนจมจอมธานีทั้งสี่องค์ แสนสุขุมรุ่มร้อนด้วยร้างรัก ยังไม่หนักเหมือนพี่โศกสุดประสงค์	๔๓๔
436 Pas un mois ne s'est passé sans que mes amis ne me disent. Que j'étais plus maigre et plus pâle qu'avant et qu'il ne me reste plus que la moitié de mon poids. Je demeure impassible et contemple l'eau. De cette Rivière du Bonheur.	ไม่ถึงเดือนเพื่อนรักเขาทักทรง ว่าซุบลงกว่าก่อนเป็นค่อนกาย พี่แกลิ่งเฉยเลยชมชลาสินธุ์ ในที่ถิ่นธารเกษมกระสายสาย	๔๓๖

<p>438 J'admire le soleil qui décline, Et retourne vers le monastère. Même si je vois certains de mes amis qui me sont chers, Je reste imperturbable et ne leur adresse pas la parole.</p>	<p>แต่เพลินชมอยู่นั้นตะวันชาย ก็กลับหมายมุ่งมายังอาราม ฯ ๑ ถึงพบเพื่อนที่รู้จักเคยรักใคร่ ก็เฉยไปเสียมิได้จะทักถาม</p>	๔๓๘
<p>440 J'attends et entends le Prince qui fait savoir. Quand il rentrera au Wat Rakhang. Arrivé là-bas, je pourrai lui demander congé et te rendre visite. J'éprouve de la douleur, mais je ne pense pas au passé.</p>	<p>แต่คอยฟังเทวราชประกาศความ เมื่อไรจะคืนอารามวัตรชง พี่จะได้ทุลลาไปหาเจ้า เป็นทุกข์เท่านี้แลน้องไม่วายหลัง</p>	๔๔๐
<p>442 Le premier jour de la lune décroissante (106), le Phra Khleng (107). Va chercher Boonyang (108) pour aller rendre hommage à la <i>sâlâ</i>. Une nombreuse foule s'est assemblée pour assister à la représentation théâtrale: Les cliquettes retentissent distinctement.</p>	<p>พอแรมค่ำหนึ่งวันนั้นท่านพระคลัง(๔๓) หาบุญยังไม่ฉลาดศาลาลัย มีละครผู้คนอลหม่าน กรับประสานสวสวส่งเสียงใส</p>	๔๔๒
<p>444 Tôt dans la matinée, Suwannahong (109) joue au cerf-volant. Ses domestiques ont placé une lance magique sur la fenêtre. L'après-midi, alors que les rayons du soleil pénètrent sur la scène, il reçoit un trait. Pris de peur, les villageois pleurent bruyamment.</p>	<p>สุวรรณหงส์ทรงว่าแต่เข้าไป พี่เลี้ยงใส่ทอกยนต์ไว้บนเกล ตะวันบ่ายเข้าห้องก็ต้องทอก ชาวบ้านนอกตกใจร้องไห้แซ่</p>	๔๔๔
<p>446 Certains, debout parmi la foule, s'esclaffent. D'autres, attroupés, commentent avec entrain. La représentation théâtrale terminée, la foule s'assemble pour assister au combat de boxe. Les boxeurs sont debout, immobiles, prêts à se battre.</p>	<p>บ้างฮาครืนยืนยออยู่อดแอ บ้างจ้อแจสุรเสียงที่เดียวกัน ฯ ๑ ละครหยุดตุลุดด้วยมวยปล้ำ ยืนประจำหมายสู้เป็นคู่ชน</p>	๔๔๖
<p>448 Ils portent un talisman sur leurs têtes; ils n'ont pas peur. Alors, ils se mettent en garde et bougent leurs poings. L'un porte un rapide coup de genoux; l'autre pare de ses deux mains, Décoche un coup de pied et un violent coup de poing.</p>	<p>มงคลใส่สวมหัวไม่กลัวกัน ตั้งประจันจذبกระบะหยับมือ ตีเข้าปับรับไปกสองมือปิด ประจบติดเตะฆงหมัดขว้างหัว</p>	๔๔๘
<p>450 Puis, il soulève avec vigueur son adversaire; celui- ci défaille et les spectateurs, captivés, poussent des clameurs. Ils encouragent bruyamment les combattants. Le gagnant reçoit une forte récompense. Les nez et les bouches des boxeurs sont tuméfiés.</p>	<p>กระหวัดหวัดหวิวผวาเสียงฮาฮือ คนดูอ้อเออเอาสนั่นฮือ ใครมีชัยได้เงินบำเหน็จมาก จมูกปากบอบบวมอสิ่งนี้</p>	๔๕๐
<p>452 C'était très divertissant, j'ai éprouvé un bonheur extrême, comme si j'étais au Paradis <i>Davadung</i> (110), Comme si j'avais rencontré le Bouddha qui, grâce à sa persévérance, est parvenu au Nirvâna. Il est venu ici et a laissé l'Empreinte de son Pied au sommet de la montagne. Quelle chance, nous pouvons la voir et nous sommes heureux.</p>	<p>แสนสนุกสุขล้ำล้ำดั่งขั้ พระผู้ถึงนฤพานด้านการเพียร แต่รอยบาทอนุญาตไวยอดเขา บุญของเราได้มาเห็นก็เย็นเคียด</p>	๔๕๒

454	Nous lui rendons hommage deux fois par jour. Mais nous sommes ici depuis longtemps, quatre jours, Et le Prince nous ordonne. De retourner au monastère si tranquille.	บังคมคัลวันละสองเวลาเวียน แต่จำเนียรนับไว้ได้สี่วัน ๑ ๑ จอมนรินทร์เทวราชประกาศสั่ง จะกลับยังอวาสเกษมสันต์	๔๕๔
456	Le lendemain, le troisième jour de la lune décroissante, à l'aurore, Je me prosterne et fais mes adieux à la Sainte Empreinte du Pied du Bouddha. A l'embarcadère, nous montons dans le bateau et nous voguons sans nous arrêter. Nous nous dépêchons, j'ai hâte de rendre visite à ma bien-aimée.	วันรุ่งแรมสามค่ำเป็นสำคัญ(๔๔) อภิวันท์ลาบาทพระชินวร ถึงท่าเรือลงเรือไม่แรมหยุด ก็เร็วสุดตั้งหน้ามหาสมร	๔๕๖
458	Bien que mon corps navigue encore sur l'eau, Mon cœur est arrivé avant lui. Après un jour et demi de voyage, nous arrivons à Bangkok; le Prince s'arrête dans un monastère. Mon malheur disparaît peu à peu.	แต่ตัวพียงมาในสาคร น้ำใจจรมาถึงเสียก่อนกาย ได้วันครึ่งถึงเวียงประทับวัด โหม่นสออาตุรค้อยสูญหาย	๔๕๘
460	Ce nirat a été composé durant cette malheureuse année du lièvre. J'ai simplement noté ce qui s'est passé de façon explicite. Je n'ai rien inventé.	นิราศนี้เป็เงาะ(๔๕) เป็นเคราะห์ร้าย เราจดหมายตามมีมาชี้แจง ที่เปล่าเปล่านั้นได้เอามาเสกใส่ ใครไม่ไปก็จงจำค่าแกลง	๔๖๐
462	Que celui qui ne fera pas ce voyage se souvienne de ce texte. Aux personnes qui entendront ou liront cette œuvre, Je leur attribuerai une part de mes mérites.	ทั้งคนฟังคนอ่านสารแสดง ฉันขอแบ่งส่วนกุศลทุกคนเอย ๑	๔๖๒

Notes :

- (1) Littéralement, "le Nirat de la Sainte Empreinte".
- (2) Soit les mois de mars et d'avril.
- (3) Il s'agit du Prince Pathomawong, fils du Prince du Palais Arrière.
- (4) Il s'agit sans doute du Wat Rakang.
- (5) Le lundi 8 février 1807.
- (6) En thaï, le mot "lune" (*chan*) est l'homonyme de Chan, le prénom de la femme de Sunthorn Phu.
- (7) Ce toponyme suggère à la fois l'idée de séparation, mais aussi celle d'un palmier (le *Nypa fruticans*).
- (8) Littéralement, ce toponyme signifie "le village de la séparation".
- (9) Littéralement, ce toponyme signifie "le village de l'honnêteté et de la fidélité".
- (10) Littéralement, ce toponyme signifie "le village caché".
- (11) L'arbre *rak* (*Calotropis gigantea* Anacardiaceae) est l'homophone de *rak* ("amour").
- (12) Littéralement, "affluent".
- (13) Littéralement, "esprit vital".
- (14) Sorte de pavillon.
- (15) Littéralement, ce toponyme signifie "le village de la parole".
- (16) Littéralement, ce toponyme signifie "le nouveau village que l'on traverse".
- (17) *Caesalpinia nuga*.
- (18) Littéralement, ce toponyme signifie "le village royal".
- (19) Littéralement, "les trois monticules".
- (20) Littéralement, ce toponyme signifie "le village des buffles".
- (21) Littéralement, "le village des banyans".

- (23) *Leptoptilos javanicus* (oiseau).
- (24) Littéralement, ce toponyme signifie le village de "l'île qui apparaît".
- (25) Littéralement, "l'île du Bouddha".
- (26) Littéralement, "l'embarcadère des tigres".
- (27) Il s'agit du père du Prince Pathomawong. A la Cour du Siam, le *Phra Wang Lang* ("Palais Arrière") désignait le remplaçant du second-roi. Il s'opposait au *Phra Wang Lang* ("Palais de Devant"), terme par lequel était habituellement désigné le second-roi.
- (28) Littéralement, "l'étang aux lotus".
- (29) *Psittacidae*.
- (30) Le *mahori*, ou plus exactement le *wong mahori*, est un orchestre de divertissement composé d'iophones de cordophones, d'aérophones et de membranophones.
- (31) "Demeure céleste des Satisfaits" qui correspond au quatrième étage des six étages du Paradis.
- (32) Littéralement, "le Wat de la femme Heureuse".
- (33) Sorte de piquet planté dans le lit de la rivière destiné à freiner le courant.
- (34) Littéralement, "le pavillon de la charrette".
- (35) Ustensile pour prendre de l'eau.
- (36) Ce toponyme suggère l'idée de souffrance et de chagrin.
- (37) Ce toponyme signifie "la femme dont on prend congé".
- (38) Littéralement, "le village qui barre le chemin".
- (39) Chant alterné improvisé.
- (40) En fait *klon paet* (vers octosyllabique).
- (41) *Eudynamys scolopacea*.
- (42) Siège placé sur le dos d'un éléphant.
- (43) Ustensile de cuisine ayant la forme d'un plat fait avec des feuilles de palmier.
- (44) Créature mythologique mi-homme, mi-oiseau.
- (45) Littéralement, "la rizière du poteau".
- (46) *Eudynamys scolopacea*.
- (47) *Pomponia, Tosema*. Sorte de cigale de couleur marron pour laquelle il nous été impossible de trouver un équivalent français.
- (48) Littéralement, "le pont de l'éléphant".
- (49) *Sen* : unité de longueur (40 mètres). Sunthorn Phu a donc déjà parcouru six kilomètres.
- (50) Littéralement, ce toponyme signifie "le puits de la tristesse".
- (51) Soit dix kilomètres.
- (52) Soit quatorze kilomètres.
- (53) *Ficus concinna*.
- (54) *Horsfieldia fragrans*.
- (55) *Fagraea fragrans*.
- (56) *Ficus altissima*.
- (57) Malgré l'aide de différents botanistes thaï ou occidentaux, nous n'avons pas été en mesure d'identifier ce végétal.
- (58) *Dipterocarpus obtusifolius*.
- (59) *Cathormion umbellatum*. Signifie également "affliction".
- (60) *Tok* : "tomber".
- (61) Le *mahori*, ou plus exactement le *wong mahori*, est un orchestre de divertissement composé d'idiophones, de cordophones, d'aérophones et de membranophones.
- (62) Ce type de sermon est prononcé par deux bonzes, l'un formule des questions sur un problème donné, et l'autre fournit les réponses.
- (63) Un *mondop* est une sorte de pavillon, généralement dressé en plein air pour une fête. Il peut servir d'autre part d'autel à un génie.
- (64) *mimusops elengi*.
- (65) Catégorie de divinités chtoniennes ayant en principe la forme d'un serpent.

- (66) Dans les mythologies hindoues et bouddhiques, sorte de démon mangeur d'hommes.
- (67) Motif décoratif rappelant la forme d'un lotus.
- (68) Motif décoratif représentant des carrés reliés entre eux par des tiges idéalisées.
- (69) Le roi des *Nāga*.
- (70) Créature mythologique mi-homme, mi-oiseau.
- (71) Nom d'une montagne mythologique.
- (72) Oiseau fabuleux de la mythologie indienne qui est la monstre de Vishnu et l'ennemi mortel de *Nāga*.
- (73) Dans le **Ramakien**, nom du roi des singes, allié à Râma, qui livra bataille au roi de Lankâ.
- (74) Autre singe allié à Râma.
- (75) Un des titres de Vishnu.
- (76) Première divinité de la trinité de l'hindouisme.
- (77) Oiseau mythique ressemblant à une oie ou à un cygne qui est la monture de brahmâ.
- (78) Littéralement, "le pipal cinghalais".
- (79) *Plumeria*.
- (80) Il s'agit probablement du Prince Paramaunchit, un des fils de Rama I.
- (81) *Combretum quadrangulare*.
- (82) Littéralement, "La montagne qui s'est détaché".
- (83) Dans le **Ramakien**, Thotsakan ou Râvana, est le roi-démon de Lankâ qui usurpa la trône de son demi-frère Kuvera et qui ravit Sîtâ, l'épouse de Râma.
- (84) Dans le **Ramakien**, épouse de Râma.
- (85) *Murraya paniculata*.
- (86) *Manilkara hexandra*.
- (87) *Loriidae* (oiseau).
- (88) *Psittacula finschii*.
- (90) *Bauhinia acuminata*.
- (91) En thaï, *rakam* ("cathormion umbellatum") est l'homophone de *rakam* ("tristesse").
- (92) Littéralement, ce toponyme signifie "les pierres nombreuses".
- (93) *Azelia serica*.
- (94) *Mesua nervosa*.
- (95) Arbuste médicinal employé comme fortifiant.
- (96) *Merremia peltata*.
- (97) Malgré l'aide de différents botanistes thaï ou occidentaux, nous n'avons pas été en mesure d'identifier ce végétal.
- (98) Sunthorn Phu était chauve et avait honte de sa calvite.
- (99) L'arbre Asoka (*Saraca*).
- (100) Épopée d'origine javanaise qui a inspiré bon nombre de poètes de cour thaï.
- (101) Poignard malais.
- (102) Référence à une scène d'**Inao**.
- (103) Référence à une scène de **L'histoire de Phra suthon et Manohra**.
- (104) Référence à une scène du **Ramakien**.
- (105) Référence à une scène d'**Unarut**.
- (106) Le 12 février 1807.
- (107) Il s'agit du Phra Khlung (Kun) qui officia durant le règne de Rama II.
- (108) Organisateur de *Lakhorn Nok* très renommé à l'époque. Le *Lakhorn Nok* (littéralement, "le théâtre de l'Extérieur") est un genre théâtral apparu à la fin de la période d'Ayuthaya, en même temps que le *Lakhorn Nai* (littéralement, "le théâtre de l'Intérieur"). Le second se jouait dans l'enceinte du palais et les acteurs en étaient uniquement des femmes, alors que le premier, destiné à l'extérieur du palais, était joué uniquement par des hommes.
- (109) Héros populaire du *Lakhorn Nok*.
- (110) *Davādung* ou *Trāyastimshas*, "Ciel des 33", "demeure céleste des 33". Correspond au deuxième étage des six étages du Paradis.

- (๑) แต่งเมื่อปลาย พ.ศ. ๒๓๕๐ เมื่อครั้งสุนทรภู่เป็นมหาดเล็ก ในพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ไอรสกรมพระราชวังหลัง
- (๒) บางฉบับว่า “โอ้อาลัยใจหายเป็นท่วงทวง”
- (๓) ทหึ่งชื่อจันทร์ เป็นนางข้าหลวงในพระราชวังหลัง และเป็น ภรรยาของท่านสุนทรภู่ แต่ระหว่างนี้คงจะมีเรื่องท้วงทวงโกรธเคืองกันและแยกกันอยู่มาประมาณ ๑ เดือน
- (๔) เดือน ๓ ปีเถาะ นพศก พ.ศ. ๒๓๕๐
- (๕) พระองค์เจ้าปฐมวงศ์ พระไอรสในกรมพระราชวังหลัง ทรงผนวชอยู่วัดระฆังโฆสิตาราม
- (๖) ฉบับเขียนสมุดไทย บางฉบับเป็น “ตามเสด็จโดยแดนแสนกันดาร”
- (๗) ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๓ ตรงกับวันจันทร์ที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๕๐
- (๘) มีผู้รู้บางท่านว่าน่าจะเป็น “ถึงสามเสนเจ้านามตามสำเนียง”
- (๙) มีผู้รู้บางท่านว่าน่าจะเป็น “จึงเจ้านามสามเสนเป็นชื่อคึง”
- (๑๐) มีผู้รู้บางท่านว่าน่าจะเป็น “จงหน่วงหนักเหมือนพุกธรูปเลขา”
- (๑๑) ฉบับเขียนสมุดไทยบางฉบับเป็น “ถึงแสนคนจะมาวอน จะอ่อนคำ”
- (๑๒) เห็นต้นจันทร์ชื่อเหมือนภรรยา ดูต่อไปข้างหน้า
- (๑๓) ฉบับเขียนสมุดไทยเป็น “แมลงภู”
- (๑๔) ฉบับเขียนสมุดฝรั่งเป็น “พืดคิดพรีน”
- (๑๕) ฉบับเขียน (ทั้ง ๓ ฉบับ) เป็น “เห็นกึ่งกิดมิดพริ้วเขาราราน”
- (๑๖) ฉบับเขียนเป็น “ถึงวัดตำหนักพักพลพอสวย” และอีกฉบับหนึ่งเป็น “ถึงวัดตำหนักพักพลพอสวย”
- (๑๗) ฉบับเขียนสมุดฝรั่งเป็น “บางอออิน”
- (๑๘) ฉบับเขียนสมุดฝรั่งเป็น “ที่แลแลเห็นแต่ตลิ่งชัน ถึงปากจั่นทะเลเดือนให้ตรอมใจ”
- (๑๙) ฉบับเขียน ๔ ฉบับเป็น “เสโทขับซาบโถมทั้งนาสา”
- (๒๐) ฉบับเขียนเป็น “แสงเดือนแอร้มแจ่มอัมพร”
และบางฉบับเป็น “แสงทองส่องแอร้มแจ่มอัมพร”
- (๒๑) ตำบลบางโหมก อยู่ในท้องที่อำเภอบ้านหม้อ เป็นทางผ่านคลองเรียงราง มีสะพานเรียกว่าสะพานช้าง แต่ก่อนทำด้วยท่อนซุงต่อมาซากรุดจิงหรือออก เตี้ยวนั้นสร้างเป็นสะพานไม้ธรรมดาอยู่ข้างวัดสุนทรเทพมุนี (วัดสะพานช้าง)
- (๒๒) ฉบับเขียนเลขที่ ๑๕๒ ข. เป็น “ที่นักผู้ตุนกเหมือนนอกพี” แต่ฉีก ๒ ฉบับเป็น “ถ่านผู้ตุนกเหมือนนอกพี”
- (๒๓) ลำดับทางจากท่าเรือมาพระพุทธรบาทตามเส้นทางเสด็จประพาสแต่ก่อนจะผ่านระยะดังนี้ ๑. บ่อโคก ๒. ศาลาเจ้าสามเณร ๓. หนองคนที่ ๔. ศาลเจ้าพ่อเขาตก ๕. พระตำหนักและ สระยอ แต่ในกลอนนิราศนี้ ท่านสุนทรภู่พรรณมาถึง ๑. บ่อโคก ๒. หนองคนที่ ๓. ศาลเจ้าสามเณร ๔. เขาตก และ ๕. สระยอ
- (๒๔) วันเพ็ญ กลางเดือน ๓
- (๒๕) รูปยักษ์ปั้น ๒ คน ยืนถือกระบองสองข้างประตูกำแพง ด้านเหนือเข้าพระพุทธรบาท เตี้ยวนี้อยู่ แต่เป็นของซ่อมปั้นใหม่
- (๒๖) นาครวานันได ทางบันไดด้านเหนือตรงประตูยักษ์ เป็นนาค ๗ เศียร ทรงโลหะ เป็นของมีมาแต่เดิม เข้าใจว่าหล่อขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ ครั้งกรุงศรีอยุธยา ส่วนทางบันไดด้านตะวันตกมี ๓ ช่อง หัวบันไดเป็นนาค ๕ เศียร หล่อโลหะ หล่อขึ้นในรัชกาลที่ ๑ และในรัชกาลที่ ๕
- (๒๗) รูปพระสังข์พันธดาบส อยู่ในช่องกุฎีด้านเหนือ เตี้ยวนี้อุดทองทั้งตัว พันก็เป็นทองไม่ขาว
- (๒๘) ลิงโตหิน ๒ ตัวเตี้ยวนี้อยู่
- (๒๙) ฐานปัทม์พระมณฑป ปัจจุบันเป็นของสร้างขึ้นใหม่ ไม่มีครุฑจับนาค
- (๓๐) ฉบับเขียนเลขที่ ๑๕๒ เป็น “ใบโพธิ์ร้อยตั้งระเห่แห่งหงษ์”

- (๓๑) พรรณนาถึงลายมุกที่บ้านประตูประมณฑลไปโปรดเทียบกับบุณโณเวทาคำฉันท์
- (๓๒) ฉบับเขียน ๓ ฉบับ เป็น “ผนังในตู้ที่ตั้งี่ด้าน โอฬาร...”
- (๓๓) แผ่นเงินที่ปูอยู่ในปัจจุบันนี้ เป็นของทำขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔ มีจารึกบอกไว้ที่ผนังว่า “พื้นเสื่อเงินทำเสร็จวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๙๔ ค่าใช้จ่าย ๑๓๗,๑๓๕.๗๑ บาท น้ำหนัก ๔๒๑.๖๕๒ ก.ก.”
- (๓๔) คำอธิษฐานข้อนี้ บางทีจะเนื่องมาจากนางจันทร์ ภรรยาของท่านเป็นคนชี้แจงจนเกิดเรื่องโกรธเคืองกันก่อนเดินทางตามเสด็จมาพระพุทธบาทคราวนี้ เช่นกล่าวมาข้างต้นในนิราศนี้
- (๓๕) สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานว่า เจ้าสามเณรน้อยองค์นี้ คงจะเป็นสมเด็จพระยาปรมาทิวศิวโก พระยารัตนาธิเบศร์ ซึ่งขณะนั้นทรงผนวชสามเณร และคงจะเสด็จมานมัสการพระพุทธบาทเทศกาลนี้ด้วย
- (๓๖) ฉบับเขียนเป็น “พืดู”
- (๓๗) บางฉบับว่า “ประกอบด้วยกวอดแก้วปัทมราช สุกสะอาดสี่เขี้ยวก็เขี้ยวชัน”
- (๓๘) ฉบับเขียนบางฉบับว่า “สุกสะอาดขาวแดงดั่งเกลี้ยงสรรพ”
- (๓๙) พระยาพระคลัง (กุ้ง) ซึ่งต่อมาในรัชกาลที่ ๒ ได้เป็นเจ้าพระยาธรรมาธิเบศร์ ที่สมุหนายก ท่านทาละครของครูบุญยัง นายโรงละครนอกมีชื่อเสียง ไปเล่นละครฉลองศาลาที่ท่านสร้างไว้ ในลานพระพุทธบาท เรื่องละครที่กำลังเล่นและท่านสุนทรภู่กล่าวถึงนี้เป็นละครนอก เรื่องสุวรรณหงส์
- (๔๐) แรม ๓ ค่ำ เดือน ๓ ตรงกับวันอาทิตย์ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๔๐
- (๔๑) ปีเถาะ นพศก พ.ศ. ๒๓๔๐

จากการที่ได้ทำการทดลองสอนวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่อวิทยาการในระดับมัธยมศึกษามาตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 หลายโรงเรียนประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา ผู้เรียนสนใจที่จะเลือกเรียน การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจ แต่ในบางโรงเรียนก็ประสบปัญหาถึงกับปิดทำการสอนวิชาดังกล่าว ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นยังมีได้มีผู้ศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง ผู้เขียนจึงได้ตัดสินใจทำการวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์² ในหัวข้อ “ปัญหาในการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเพื่อวิทยาการสำหรับนักเรียนแผนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร” จากการวิจัยในครั้งนี้ได้ผลสรุปดังนี้คือ

ด้านหลักสูตร ทั้งครูและนักเรียนประสบปัญหาเดียวกันคือ จำนวนที่กำหนดในหลักสูตรมีน้อยเกินไป ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาที่มีมาก ทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสฝึกทักษะการใช้ภาษาได้เต็มที่และครูก็ไม่สามารถสอนเนื้อหาเสริมนอกเหนือจากบทเรียนได้ นอกจากนี้นักเรียนยังต้องการให้หลักสูตรวิชาเน้นหนักที่ทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

ด้านการแนะแนว นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการแนะแนวการเรียน และครูผู้สอนก็ขาดเทคนิคในการแนะแนว ดังนั้นครูผู้สอนควรร่วมมือกับงานแนะแนวของโรงเรียน ทำการแนะแนวให้กับนักเรียนชั้น ม.3 ก่อนที่จะเลือกเรียน โดยชี้ให้เห็นความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศส หรือประเทศต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส และความจำเป็นในการใช้ภาษาฝรั่งเศส โดยการบรรยาย จัดนิทรรศการหรือป้ายนิเทศ นอกจากนี้ควรเชิญบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากประเทศฝรั่งเศส หรือประเทศต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส มาแนะแนวถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่นักเรียนที่จะเลือกเรียนหรือในระหว่างการเรียนการสอน หนึ่งในการระหว่างการเรียนการสอนครูผู้สอนก็ควรชี้ให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาฝรั่งเศส ที่มีต่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะในสาขาวิชาแพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีศัพท์เทคนิคส่วนใหญ่ที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน ถ้าผู้เรียนมีความรู้ภาษาฝรั่งเศสมากก่อนก็จะเข้าใจศัพท์เหล่านั้นได้ง่ายขึ้น

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

² วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการสอนภาษาฝรั่งเศส ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านเนื้อหาวิชา เนื้อหาวิชาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีมากเกินไป ไม่สัมพันธ์กับเวลาเรียนจึงมีปัญหาดังที่กล่าวมา และเนื้อหาที่ใช้มีความเป็นวิทยาศาสตร์มาก จึงเป็นปัญหาสำหรับครูผู้สอนเพราะครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ดังนั้น หากมีการปรับปรุงเนื้อหาในแบบเรียนควรปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โดยเน้นทักษะการใช้ภาษาและกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะที่จำเป็นสำหรับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ และควรเพิ่มเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรม เช่นเดียวกับการสอนภาษาฝรั่งเศสทั่วไป แทนเนื้อหาทางด้านวิทยาศาสตร์

ด้านการเรียนการสอน ครูผู้สอนขาดเทคนิคในการสร้างความสนใจ ไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับการเตรียมการสอนและจัดหาสื่อมาใช้ประกอบการสอน ดังนั้นเพื่อให้การสอนบรรลุจุดประสงค์ ครูควรมีความรู้ด้านจิตวิทยา และเทคนิควิธีการสอน อาจสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางในการทำกิจกรรม เพื่อฝึกทักษะการใช้ภาษา โดยใช้สื่อการสอนเป็นสิ่งเร้า

ด้านสื่อและอุปกรณ์ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนค่อนข้างน้อย เนื่องจากขาดงบประมาณ ไม่มีเวลาในการจัดเตรียมและเตรียมการใช้สื่อการสอน แต่อย่างไรก็ตามหากครูขาดเทคนิคการสร้างความสนใจ สื่อการสอนจะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้อีกทางหนึ่ง สื่อการสอนที่เหมาะสมตามความต้องการของผู้เรียนคือ วิทยุและเทปบันทึกเสียง ส่วนสื่อการสอนที่เหมาะสมต่อการสอนภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้านคือ ของจริงและเอกสารจริง

ด้านการวัดผล ครูผู้สอนมีปัญหาในเรื่องการวิเคราะห์ข้อสอบ ส่วนนักเรียนมักจะมีปัญหาในเรื่องการเตรียมตัวสอบ ดังนั้นก่อนการวัดผลผู้สอนควรแจ้งกำหนดการสอบให้ผู้เรียนได้เตรียมตัวล่วงหน้า การวัดผลควรทำทุกครั้งทั้งจบเทเรียนโดยการสอบข้อเขียนและสอบปากเปล่าในอัตราส่วนที่เท่ากัน พร้อมทั้งชี้แจงหลักเกณฑ์การประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ นอกจากนี้สามารถประเมินผลได้จากการสังเกตการทำกิจกรรมของนักเรียนในชั้นเรียน

จากปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนมีปัญหาในเรื่องการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็น การฟัง-พูด การอ่าน-เขียน คำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างทางไวยากรณ์ ปัญหาสำคัญอีกอย่างคืออาจมีผลกระทบต่อจัดการศึกษาภาษาฝรั่งเศสเพื่อวิทยการก็คือ นักเรียนจะไม่เลือกเรียนอีก 2 ราย วิชาที่เหลือในชั้น ม.6 เนื่องจากหลักสูตรกำหนดไว้ว่า นักเรียนสามารถเลือกเรียนหรือไม่ก็ได้ ถือว่าจบหลักสูตร ในการเลือกเรียนภาษาฝรั่งเศสต่อในระดับอุดมศึกษาก็เช่นกัน นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าจะไม่เลือกเรียน เพราะไม่แน่ใจว่าจะได้ใช้ประโยชน์จากภาษาฝรั่งเศสหรือไม่ หากเป็นเช่นนี้แล้วนับว่าการจัดการศึกษาวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่อวิทยการในระดับมัธยมศึกษาเป็นการสูญเปล่า จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องชี้ให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของภาษาฝรั่งเศสโดยใช้วิธีการแนะแนวข้างต้น เพื่อให้การสอนภาษาฝรั่งเศสเพื่อวิทยการดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

การเขียนบทเรียนสอน ภาษาโดยเน้นผู้เรียน

จันทิมา ชูวานนท์*

ปัจจุบันมีแบบเรียนสอนภาษาออกสู่ตลาดมากมายให้ครูได้เลือกใช้ แต่ทั้งที่ได้เลือกอย่างดีแล้ว เมื่อเวลาสอนจริงครูก็มักพบจุดอ่อนของแบบเรียนว่าน่าจะเติมเรื่องนี้อีกนิด น่าจะตัดส่วนนี้ออกเพื่อให้เหมาะกับนักเรียนของตน ดังนั้น ครูส่วนใหญ่จึงมักมีเอกสารเสริมประกอบการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ที่จริงผลงานต่าง ๆ ที่ครูอาจารย์ทุ่มเทกำลังความคิด และเวลาผลิตขึ้นเพื่อลูกศิษย์อยู่เป็นประจำนั้น ครูอาจารย์สามารถรวบรวมทำเป็นผลงานทางวิชาการได้อย่างดี เพียงแต่จะใช้เกณฑ์หรือทฤษฎีอะไรในการจัดเรียบเรียงเนื้อหา อนึ่งหลักสูตรและระบบการ

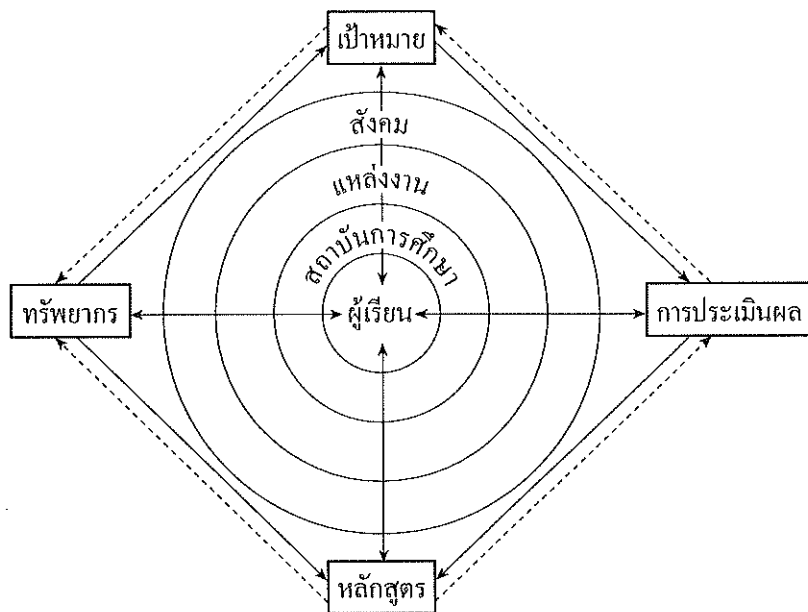
เรียนการสอนปัจจุบันเปิดกว้างและท้าทายให้ครูอาจารย์สร้างผลงานทางวิชาการ “การเขียนบทเรียนสอนภาษาโดยเน้นผู้เรียน” จึงเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับครูอาจารย์ในการเขียนบทเรียนที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนของตนเอง เช่น อาจจะเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีลักษณะพิเศษมีความต้องการไม่เหมือนกับนักเรียนกลุ่มอื่น หรือมีสภาพแวดล้อมและความต้องการทางสังคมที่แตกต่างจากนักเรียนโดยทั่วไป เป็นต้น

การเขียนบทเรียนทางภาษาโดยเน้นผู้เรียนมีขั้นตอนหลักซึ่งปรับจากขั้นตอนของการทำบทเรียนภาษาเพื่อจุดประสงค์เฉพาะด้าน 3 ขั้นตอน ได้แก่

- วิเคราะห์สภาวะการเรียนการสอนในปัจจุบันนับตั้งแต่สภาพสถาบัน สภาพผู้เรียน จุดประสงค์หลักสูตร สภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นต้น จุดนี้ถือเป็นการกำหนดขอบเขตของการทำงาน
- จากนั้นก็คัดเลือกเนื้อหาและกิจกรรมวิธีการในการสอน โดยใช้ผลการวิเคราะห์ที่ได้มาจากขั้นตอนแรกเป็นเกณฑ์
- หลังจากคัดเลือกเนื้อหาและกิจกรรมแล้ว จึงมาถึงขั้นตอนของการเรียบเรียงเป็นบทเรียน

บทความนี้จะกล่าวถึงเพียงขั้นตอนที่ 1 คือ การวิเคราะห์สภาวะการเรียนการสอนของชั้นเรียนที่อาจารย์จะนำบทเรียนไปใช้ ซึ่งเป็นการวางแนวทางของการทำงาน ส่วนขั้นตอนที่ 2 และ 3 จะเป็นขั้นตอนของการสร้างเนื้อหาให้สอดคล้องกับแนวทางที่ได้วิเคราะห์ไว้ อาจารย์อาจนำเอกสารที่ได้สร้างไว้แล้วมาปรับปรุงจัดลงตามกรอบต่าง ๆ อาจตัดตอนให้เข้ากับกรอบ และเสริมส่วนที่ขาดอีกเล็กน้อยเท่านั้น

* อาจารย์ สถาบันราชภัฏธนบุรี

..R. Richterich et J.-L. Chancerel (1977)

เมื่อกล่าวถึงการวิเคราะห์สภาวะการเรียนการสอน เพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการจัดทำทเรียน เราจะมองในภาพที่กว้าง มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และมีผลต่อผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังปรากฏในแผนภูมิข้างบนนี้

ในที่นี้ผู้เขียนเสนอประเด็นการวิเคราะห์สภาวะการเรียนการสอน 3 ประเด็น ของ Massacret (1994) ซึ่งใกล้เคียงสอดคล้องกับแผนภูมิของ Richterich และ Chancerel (1977) Massacret กล่าวถึงประเด็นของสถาบันการศึกษาผู้เรียน จุดประสงค์ ความต้องการที่จำเป็น ยุทธวิธีในการสอนและประเมินผล ผู้สร้างบทเรียนควรต้องเขียนรายละเอียดในการวิเคราะห์ให้มากที่สุด เพื่อให้มองเห็นกรอบที่แน่ชัดในการทำงาน และได้บทเรียนที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง

ประเด็นการวิเคราะห์สภาวะการเรียนการสอน

♦ วิเคราะห์สถาบันการศึกษา

- สภาพของสถาบัน เช่น เป็นโรงเรียนสายสามัญ หรือโรงเรียนสายวิชาชีพ
- สถาบันนั้นสอนระดับใด สภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร
- สถาบันมีอะไรที่จะเอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการจัดทำทเรียนของอาจารย์หรือไม่ เช่น ถ้าอาจารย์จะทำทเรียนภาษาฝรั่งเศสเพื่อการเลขานุการ ทางโรงเรียนยินยอมให้เปิดรายวิชานี้ในโรงเรียนหรือไม่ ถ้าอาจารย์จะเขียนบทเรียนให้นักเรียนต้องไปศึกษาในสถานประกอบการนอกโรงเรียนจะเป็นไปได้ในทางปฏิบัติหรือไม่ ฯลฯ

- บทเรียนที่อาจารย์จะสร้างขึ้นเป็นรายวิชาที่ระบุอยู่ในหลักสูตร หรือเป็นบทเรียนเสริมหลักสูตร รายวิชานี้เป็นวิชาเลือกหรือวิชาบังคับ เป็นวิชาสำหรับสาขาใด เช่น แผนกภาษา แผนกเลขานุการ หรือแผนกบัญชี
- มีหน่วยการเรียนเท่าไร เพราะนักเรียนจำนวนหนึ่งอาจสนใจเรียนเพียงเพื่อคะแนน มิได้เอาใจใส่กับเนื้อหาสาระอย่างจริงจัง ดังนั้น ผู้เขียนบทเรียนจึงควรพิจารณาประเด็นนี้ด้วย
- เวลาในการจัดการเรียนการสอนอาจารย์จะจัดเวลาให้กับบทเรียนที่จะสร้างขึ้นทั้งหมดกี่คาบเรียน ควรคำนวณเวลาที่เป็นจริงของการใช้บทเรียนเป็นรายคาบโดยละเอียด โดยคำนึงถึงเวลาสอบ และเวลาที่ต้องขาดหายไปกับกิจกรรมอื่น ๆ ของสถาบันอีกด้วย
- วัสดุครุภัณฑ์มีสื่ออะไรบ้างที่อาจารย์ต้องการใช้กับบทเรียนที่จะสร้างขึ้น และถ้าอาจารย์ต้องการสร้างสื่อจะต้องใช้อะไร ห้องปฏิบัติการภาษา การบันทึกเทป การถ่ายทำวีดิทัศน์ สถาบันมีให้หรือไม่ จะมีอุปสรรคอะไร และจะหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขอุปสรรคอย่างไร
- ผู้ร่วมงาน บทเรียนที่อาจารย์จะสร้างขึ้นเป็นรายวิชาที่อาจารย์สอนเพียงผู้เดียว หรือมีผู้อื่นร่วมสอนด้วย หากมีผู้สอนหลายคนควรร่วมกันสร้างบทเรียนเพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่หลากหลาย
- จำนวนนักเรียน จำนวนนักเรียนที่แตกต่างกันในแต่ละชั้นเรียนย่อมทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน ดังนั้น บทเรียนที่สร้างขึ้นสำหรับชั้นเรียนซึ่งมีนักเรียนจำนวน 50 คน จะแตกต่างจากบทเรียนที่สร้างขึ้นสำหรับชั้นเรียน 15 คน
- การสอบ บางโรงเรียนกำหนดแนวทางระเบียบ วิธี และเวลาในการสอบ พร้อมกันทั้งโรงเรียน อาจารย์จำเป็นต้องใช้เกณฑ์นั้นกับกำหนดการวัดผลในบทเรียนที่จะสร้างขึ้นหรือไม่

ฯลฯ

◆ วิเคราะห์ผู้เรียน

- เพศและวัย นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีความสนใจที่แตกต่างกัน ในขณะอายุที่แตกต่างกัน เช่น นักเรียนมัธยม อายุ 16-18 ปี ก็จะมี ความสนใจแตกต่างจากนักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งมีอายุสูงกว่า
- ระดับภาษาของผู้เรียน เช่น เป็นผู้เรียนระดับเริ่มต้น ระดับกลาง หรือระดับสูง
- ระดับผลการเรียน นักเรียนกลุ่มที่ครูสนใจจะทำบทเรียนให้ นั้น เป็นนักเรียนกลุ่มอ่อน กลุ่มปานกลาง กลุ่มเก่ง หรือกลุ่มคละ
- ลักษณะพิเศษและนิสัยในการเรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมายนี้มีลักษณะอะไรเป็นพิเศษ เช่น เป็นกลุ่มที่ทำงานนอกเวลาในร้านค้า เป็นกลุ่มนักเรียนขยันที่รักการค้นคว้าด้วยตนเอง หรือ อาจเป็นกลุ่มนักเรียนตาบอดที่เข้ามาเข้ากลุ่มเรียนกับนักเรียนปกติ ฯลฯ

- ทศนคติและแรงจูงใจในการเรียน นักเรียนชอบหรือไม่ชอบเรียนภาษาฝรั่งเศส เขาเรียนภาษาฝรั่งเศสเพื่ออะไร เพียงเพื่อใช้เป็นวิชาหนึ่งในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย หรือต้องการเรียนภาษาฝรั่งเศสเพื่อทำงาน และงานอะไรที่เขาสนใจ ถ้าครูสร้างบทเรียนที่สนองตอบความสนใจของนักเรียน ก็จะทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ฯลฯ

การรู้จักผู้เรียนโดยละเอียดจะทำให้กำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียน สื่อการสอน และวิธีการวัดผลได้อย่างสอดคล้องกับสภาพของผู้เรียนและทำให้บทเรียนที่สร้างขึ้นมีลักษณะเด่นเฉพาะตัว ในขั้นตอนนี้ครูอาจใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แน่ชัดจากนักเรียน เพราะบางครั้งสิ่งที่ครูมองเห็นและคาดการณ์นั้นอาจไม่ใช่ความต้องการแท้จริงของผู้เรียนก็ได้

◆ วิเคราะห์และกำหนดจุดประสงค์

- วิเคราะห์จุดประสงค์หลักสูตร จุดประสงค์กลุ่มวิชา และจุดประสงค์รายวิชา
- วิเคราะห์ความต้องการของสังคม เพื่อครูจะได้จัดความรู้หรือเครื่องมือให้แก่ผู้เรียนนำไปใช้ในสังคมได้
- กำหนดจุดประสงค์ของบทเรียน โดยอาศัยข้อมูลข้างต้นที่ได้ศึกษาวิเคราะห์มาใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ว่า หลังจากการเรียนบทเรียนแล้วครูต้องการให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงอะไรจากการเรียนรู้

◆ กำหนดความต้องการที่จำเป็น

- ผู้สร้างบทเรียนต้องพิจารณาว่าในบทเรียนนั้นจะต้องมีเนื้อหาทางทักษะภาษาอะไรบ้าง (besoins langagiers) มีเนื้อหาทางวัฒนธรรมอะไรที่ผู้เรียนควรรู้ (besoins culturels) หรือมีเนื้อหาอะไรที่เป็นความจำเป็นจำเพาะสำหรับกลุ่มนักเรียนกลุ่มนี้ (besoins personnels)

◆ กำหนดยุทธวิธี

ในขั้นนี้ผู้เขียนบทเรียนจะพิจารณาว่าจะใช้วิธีการสอนอย่างไร บทเรียนจะแบ่งเป็นกี่บทกี่ตอน ในแต่ละบทจะมีขั้นตอนอย่างไร กิจกรรมหลักจะมีอะไร ควรมีการวางแผนงานให้ชัดเจนว่าแต่ละขั้นตอนจะใช้เวลาเพียงใด จะมีงานฝึกปฏิบัตินอกเวลาหรือไม่ ถ้ามีจะเป็นลักษณะใด

นอกจากนั้นขั้นตอนหลักในแต่ละบทควรเหมือนกัน เช่น ขั้นตอนของแบบเรียนชุด Bonne Route (1988) ของ Gilbert และ Greffet ในแต่ละบทจะแบ่งเป็น 6 ชั้น คือ

1. Dialogues ou textes
2. Pour mieux comprendre
3. Pour pratiquer la grammaire
4. Pour bien prononcer
5. Pour aller plus loin
6. Pour travailler à la maison

แบบเรียนชุด Cadence (1988) ของ Berger และ Mérieux ในแต่ละบทจะแบ่งเป็น 6 ชั้น คือ

1. un document déclencheur
2. des acquisitions grammaticales
  - observer un corpus
  - appliquer et systématiser
  - réemployer
  - fixer
3. des activités orales
  - observer/écouter
  - réemployer
  - mémoriser
4. des activités écrites
5. des repères
6. des exercices sur la relation phonie, graphie et sur l’intonation expressive

◆ การวัดและประเมินผล

ควรวางแผนการวัดผล เช่น กำหนดว่าจะมีการสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน การสอบระหว่างเรียนจะเป็นช่วงใด การสอบแต่ละครั้งจะใช้เวลาเท่าใด จะวัดทักษะอะไร เนื้อหาและรูปแบบจะเป็นอย่างไร นำหนักคะแนนเป็นอย่างไร ฯลฯ

จากการวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ของสภาวะการเรียนการสอนโดยละเอียด จะทำให้ผู้เขียนบทเรียนมองเห็นเงื่อนไข ขอบเขต และรูปแบบของบทเรียนที่จะสร้างขึ้น ความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ความแตกต่างของสถาบันแต่ละสถาบัน รวมทั้งกลุ่มสังคมชุมชนที่แตกต่างกัน จะเป็นตัวกำหนดให้กรอบของงานแตกต่างกันไป จากขั้นตอนนี้ก็จะถึงการคัดเลือกเนื้อหา วิธีการสอน กิจกรรม สื่อ แบบฝึก แบบทดสอบ และองค์ประกอบอื่น ๆ ของบทเรียนขั้นสุดท้าย คือ การเรียบเรียงเป็นบทเรียน บทเรียนที่ครูผู้สอนเป็นผู้สร้างขึ้นเอง ย่อมเป็นบทเรียนที่ใช้สะดวกคล่องตัวที่สุดสำหรับเจ้าของที่สร้างขึ้น เพราะได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและที่สำคัญกว่านั้น บทเรียนนี้ยังมีประโยชน์และมีคุณค่ายิ่งสำหรับผู้เรียนกลุ่มนั้น เพราะเป็นบทเรียนที่สร้างขึ้นเป็นพิเศษด้วยเงื่อนไขของผู้เรียนกลุ่มนั้นโดยเฉพาะ

Bibliographie

BERGER et MERIEUX. 1994. **Cadence 1**. Paris : Hatier Ditier.

GILBERT et GREFFET. 1988. **Bonne Route 1**. Paris : Hachette.

LEHMANN. 1993. **Objectifs spécifiques en langue étrangère**. Paris : Hachette.

MASSACRET. 1994 Stage international de formateurs en français langue étrangère, Elaborer un programme d’enseignement sur objectifs spécifiques. Sèvres : CIEP.

RICHTERICH et CHANCEREL. 1977. **L’Identification des besoins des adults apprenant une langue étrangère**. Strasbourg : Conseil de l’Europe.

L'usage de l'informatique éducative :

Un PC pour le français

Rémi Poussin*

C'était par un beau dimanche matin à la Coupole autour d'un petit déjeuner que cette proposition m'a été soumise : "Pourquoi n'écririez-vous pas un article sur l'utilisation de l'informatique pour l'enseignement du français ?" Mon oreille distraite enregistrait la proposition tandis qu'à la table voisine, un Américain venait de commander au garçon pressé un 'verre de tomate'.

Je me retrouve donc devant mon écran avec l'affreuse hantise de la page blanche car les progrès du matériel informatique ont permis de retrouver un fond d'écran blanc au lieu du fond noir des premiers ordinateurs ou Personal Computers. De plus par la grâce des constructeurs de PC, les claviers se sont adjoints des souris plus agiles, une carte installée dans le PC permet la synthèse vocale, une autre numérise la parole de l'utilisateur avant de la stocker dans la mémoire de l'ordinateur, un lecteur de CD Rom permet d'accéder à une quantité d'information équivalente à plusieurs encyclopédies avec photographies, dessins animés, sons, séquences vidéos.

Ces progrès du matériel ont été suivis par une amélioration sensible du logiciel, ces programmes qui donnent une vie aux machines. Le PC serait capable de comprendre la parole d'un locuteur, de la transformer en un texte cohérent stocké dans le PC, de corriger les fautes de grammaire et d'orthographe présentes dans le texte avant, éventuellement, de le traduire dans une autre langue.

Quel besoin serait-il dès lors d'apprendre une langue qui plus est étrangère ? Mais, la technologie de la traduction n'est pas encore capable de fournir un résultat satisfaisant qui ne nécessite pas des corrections par un expert humain. Aussi est-il encore indispensable d'apprendre les langues étrangères avec encore plus d'approfondissement et l'ordinateur devrait aider efficacement le professeur et l'étudiant.

* เพื่อนสมาชิก ส.ค.พ.ท.

Afin de vous guider dans la jungle des logiciels, je vais vous fournir une description de quelques programmes que j'ai sélectionnés.

Faire travailler sur la langue et la culture française, à travers des jeux sur les proverbes, tel est l'objectif du logiciel "D'UN PROVERBE A L'AUTRE."

Supports de la culture populaire, les proverbes, d'allure souvent archaïque, se décryptent grâce à des repères de structure que les jeux proposés mettent en valeur. Ces derniers s'organisent selon des critères tantôt de thèmes (les animaux, les parties du corps, la femme, la quantité), tantôt de structures ou de relations (les dictons, proverbes frères, proverbes opposés, découverte de proverbes grâce à des indices successifs). Une recherche d'adéquation de proverbes à des situations données conclut le logiciel, qui contient neuf jeux. La durée et la fréquence d'utilisation peuvent varier en fonction des publics et des objectifs. Un travail autonome est possible, mais des prolongements hors machine sont souhaitables.

L'ATELIER D'ECRITURE est un outil logiciel d'aide destiné à tous ceux qui souhaitent se livrer à un travail d'écriture. L'Atelier d'écriture n'est pas un générateur automatique de récits ou de poèmes, c'est un ensemble de ressources organisées autour d'un traitement de textes, accessibles à tout moment et de façon entièrement libre. Utiliser L'ATELIER D'ECRITURE suppose qu'on souscrive à l'idée que toute écriture est un acte de ré-écriture. D'où l'intérêt des logiciels de traitement de textes, qui rend si facile les opérations de transformation d'un texte : copier, coller, effacer. Mais le logiciel de traitement de texte ne donne pas d'idées. D'où l'intérêt de L'ATELIER, qui propose des idées de personnages à choisir ou à récuser, des idées de début ou de fin d'histories, des idées pour les portraits, les décors, et les péripéties, mais aussi du vocabulaire, des structures syntaxiques, des modèles d'introduction, des textes de référence, dont on peut s'inspirer.

L'ECUME DES TEXTES a pour but de maîtriser la lecture et la production de textes argumentatifs. Le logiciel utilise les ressources de l'hypermedia qui permet un libre accès à une documentation structurée. A partir d'une documentation structurée permettant une lecture-techerche, l'élève peut élaborer sa propre argumentation sur un subet donné, comme l'alchimie.

DISCOTEXT est une base de données textuelles qui contient 300 oeuvres de la littérature française écrites ou publiées de 1827 à 1923. Il est possible de chercher des occurrences de mots ou de séquences de mots dans toute la base ou sur une partie de celle-ci. On peut également constituer des index, les sauvegarder et les imprimer.

DE VOUS A MOI est un programme interactif d'apprentissage du Français des affaires et des rapports dans l'entreprise. Cette méthode bénéficie de facilités comme le son digital, la correction de la prononciation, le suivi des élèves, l'interactivité et la création de leçon spécifique aux besoins. A tout instant l'utilisateur peut d'enregistrer, s'écouter, se comparer à la correction et visualiser sa prononciation grâce au module expert de représentation de l'intonation et de l'accent tonique. Lorsque l'élève enregistre sa réponse, l'ordinateur analyse sa voix et il peut comparer visuellement son accentuation, son intonation et son rythme avec la réponse type donnée par le professeur. Il comprend visuellement les erreurs que son oreille ne peut encore lui révéler.

A DEMI MOT est un programme auteur dont le principe est le texte lacunaire à compléter.

A JUSTE TITRE permet la mise en relation d'une série de textes avec les titres qui y correspondent.

A VOTRE AVIS est un logiciel basé sur le principe du questionnaire à choix multiple, avec évaluation immédiate et commentaires dans le mode tuteur, ou sans commentaires dans le mode tests.

AIDE A LA LECTURE permet une association images-mots, des reconstitutions de phrases ou de textes, des exercices de contrôle pour jeunes adolescents de niveau moyen.

AUTREMENT DIT est un programme auteur qui repose sur l'exploitation par l'étudiant de formulations différenciées à partir d'un cadre donné. Peut être utilisé en mode "test" avec évaluation différée et sans les aides, ou en mode "exploitation" avec évaluation immédiate et possibilité d'utiliser les aides prévues.

CONJUGUER est un outil d'apprentissage et de vérification de toutes les formes de verbes avec les cas particuliers.

EN TOUT SENS est un programme type "base de données" conçu pour aider les étudiants à enrichir leur vocabulaire.

GRAMMAIRE ET ORTHOGRAPHE propose des exercices et jeux de conjugaison, d'orthographe et de grammaire, avec exercices de contrôle.

JEUX DE MOTS consiste en 6 jeux ('Quel mot?', 'Anagramme', 'Quelles lettres?', 'Alpha', 'Mastermot', 'Mise en ordre') qui font appel à des listes de mots créées avec le programme professeur.

MOT POUR MOT est un court texte qui, placé dans la mémoire de l'ordinateur, apparaît à l'écran totalement masqué. L'étudiant est invité à proposer des mots grâce à des aides mises à sa disposition.

MOTS EN FÊTE propose 3 jeux de vocabulaire et d'orthographe 'Le Mot le plus long', 'Anagramme', 'Le pendu.'

NARRATIVEMENT VÔTRE PERMET D'étudier des structures narratives à partir d'un choix ouvert de textes.

SENS DESSUS DESSOUS est un programme de remise en ordre de textes, qui repose sur la base d'un paragraphe entré par l'enseignant.

TERME A TERME permet en premier lieu au professeur de créer des fichiers composés de paires d'éléments présentés en désordre, l'étudiant doit reconstituer les paires de façon logique.

Le CD-Rom AUTOGRAPHE a été conçu afin de proposer un cursus complet de remise à niveau en français et plus particulièrement de donner le goût de la lecture et de l'écrit,

de faciliter la compréhension du texte et d'améliorer l'expression écrite. Plus de 40 heures d'interactivité permettent de faire le tour des principales difficultés du français à partir de différents types de textes : poésie, roman policier, presse et nouvelles. Le CD-Rom AUTOGRAPHE permet d'éviter les fautes les plus courantes et de maîtriser les accords des déterminants du nom, des verbes et des participes passés. Il permet aussi de maîtriser les structures et les règles, mais aussi de saisir les subtilités du discours.

– Dans le tome 1, 'les homophones des sons [é], l'utilisateur apprend à distinguer les différents homophones du son [é] à partir de l'opposition *et/est* ou *être/avoir* et du repère de personne ou de mode.

– Dans le tome 2, 'les accords à partir du roman policier', l'utilisateur acquiert les recettes et les règles qui permettent d'accorder correctement le nom et ses déterminants, le verbe et le participe passé, tout en découvrant des intrigues policières.

– Dans le tome 3, 'le système verbal à partir de la Presse', l'utilisateur découvre les clés de l'emploi des voix, modes et des verbes en explorant différents articles de presse.

– Dans le tome 4, 'la phrase à partir des nouvelles', l'utilisateur apprend à construire des phrases de base correctes, puis à enrichir le groupe nominal et le groupe verbal.

LIRE LES AUTEURS est un logiciel d'aide à la lecture qui propose plusieurs approches, réparties en différentes activités, pour comprendre un texte et préparer à la lecture d'oeuvres complètes. Le logiciel présente un répertoire de quarante auteurs afin de constituer la base d'une bibliothèque personnelle. Le logiciel propose des extraits d'auteurs contemporains afin d'ouvrir le chemin d'accès au texte d'intégral; chaque auteur et oeuvre sont présentés en une dizaine de lignes. L'étudiant est amené progressivement à la compréhension du sens et de la construction d'un texte d'une vingtaine de lignes.

Pour chaque texte étudié, le logiciel propose des exercices de

– lecture linéaire où l'utilisateur découvre un texte réduit aux mots essentiels qu'il sera capable de compléter pour aboutir au texte intégral

– de découverte du sens où l'utilisateur dispose, pour chaque texte, d'un lexique d'une vingtaine de mots et de deux activités de recherche sur des synonymes et des contraires de mots du texte.

– de contrôle sous forme de tests portant sur la construction, l'exactitude des termes et les significations.

FRANCAIS a pour objectif de proposer une approche méthodologique des textes français fondée sur une analyse sémantique. C'est un logiciel de culture générale où différents auteurs classiques (J. Renard, A. Daudet, ..., Voltaire) sont abordés, préparant ainsi l'étudiant à l'étude d'oeuvres complètes. Le logiciel comprend un module :

– apprenant avec des exercices portant sur des extraits de dix textes (Poil de Carotte, L'Arlésienne, ..., Candide). L'étudiant doit découvrir les personnages évoqués par l'auteur, situer les événements chronologiques et repérer les différents lieux dans lesquels se déroule l'action. Il doit également travailler sur les idées-force des textes et les champs sémantiques.

– enseignant conçu pour fonctionner à partir de données paramétrables où un éditeur permet au professeur d'introduire de nouvelles données concernant de nouveaux textes.

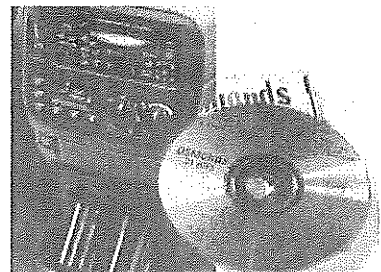
L'HYPERLIVRE est un livre électronique interactif où le lecteur actif trouve un précieux outil de travail et découvertes : recherches de mots, d'analogies, de citations, d'analyses stylistiques, lecture hypertextuelle ...

Chacun des hyperlivres contient une brève présentation permettant de situer rapidement le texte dans l'histoire littéraire et dans l'ensemble des écrits de l'auteur. Il offre aussi la possibilité d'accéder aux commentaires rédigés par des spécialistes sur les meilleures pages de l'oeuvre. Tout en conservant une lisibilité exceptionnelle qui permet de lever les réticences que l'on peut avoir à la lecture sur écran, l'HYPERLIVRE fait entrer la lecture directement dans le vingt-et-unième siècle. Les textes proposés vont de l'Avare (Molière) à Bouvard et Pécuchet (Flaubert) en passant par les Fleurs du Mal (Baudelaire).

AURA LANG permet grâce à la reconnaissance vocale une réelle interactivité vocale. Il est possible de dialoguer avec le PC qui vous écoute, évalue votre prononciation et vous répond tandis que les images ou les vidéos à l'écran illustrent le contexte du cours. Vous pouvez améliorer votre prononciation car le PC vous propose un modèle, vous fait répéter, vous corrige en vous notant, vous permet de vous ré-écouter et vous affiche une visualisation graphique de votre voix et du modèle. AURA LANG permet d'établir une véritable conversation entre plusieurs interlocuteurs où l'élève joue différents rôles. Il est possible de régler la difficulté en paramétrant la tolérance du système. L'évaluation par le PC de la prononciation de l'élève l'aide à mieux imiter les modèles qui vous sont proposés et à acquérir leur accent.

Le travail de répétition soulage complètement le professeur des tâches fastidieuses.

Cette liste non exhaustive vous a seulement donné un aperçu des possibilités de l'enseignement assisté par ordinateur (EAO) dans le domaine de l'apprentissage du français. En tout cas, j'espère que le professeur apprivoisera ces nouveaux outils en étant conscient de leurs limitations mais aussi de leur immense potentiel. Evidemment, le professeur sera toujours nécessaire par exemple pour expliquer les différences essentielles entre un verre de jus de tomate qui peut agrémenter un petit déjeuner, un verre de tomate (apéritif anisé additionné d'un soupçon de sirop de grenadine) que même un Américain trouvera quelque peu inapproprié pour son petit déjeuner et un verre de la tomate, s'il existe.

La statue équestre de RAMA V à BANGKOK

*Quelques précisions
sur les différents protagonistes de sa réalisation*

Paul VINCENT*

En dehors de l'indication de sa date (1908) et de sa provenance (PARIS), on peut lire à la base de cette statue trois signatures, celles de SUSSE Frères Fondateurs, de G.SAULO Statuaire et de C.MASSON Sculpteur.

De-qui s'agit-il ?

---

* วิสวกร เพื่อนสมาธิก ศ.ก.ศ.ท.

SUSSE Frères

Les origines de cette Entreprise remontent à 1804 lorsque Nicolas SUSSE, fils et petit-fils d'ébénistes d'origine lorraine établis à PARIS depuis 1758, ouvrit Passage des Panoramas, près de l'emplacement actuel de la Bourse, une boutique de "Papetier et Fournisseur de matériaux aux Artistes". Celui-ci va dès lors se trouver en contact avec les plus grands artistes français de son temps, tels DELACROIX ou GERICAULT (l'auteur du "Radeau de la Méduse"). Il sera ainsi amené à éditer d'abord des lithographies, puis des reproductions en plâtre d'oeuvres du sculpteur Jean-Pierre DANTAN (porté comme DAUMIER sur la satire de ses contemporains). C'est avec Victor, Amédée et Eugène SUSSE, qui ont pris la succession en 1836 et adopté la dénomination "SUSSE Frères", que la Maison va s'orienter vers l'édition d'oeuvres en bronze dès 1837. En 1841 elle signera un contrat d'édition avec le sculpteur PRADIER (l'auteur des "Victoires" du tombeau de NAPOLEON), en 1899 avec Jules DALOU (surtout célèbre pour le "Triomphe de la République" de la Place de la Nation). SUSSE Frères travaillera aussi pour Jean-Baptiste CARPEAUX (auteur de la fontaine des Jardins de l'Observatoire), pour FREMIET (à qui l'on doit la JEANNE D'ARC de la Place des Pyramides), PIGALLE (auteur du mausolée de MAURICE DE SAXE à STRASBOURG), à la demande de ses héritiers sur des éditions de HOUDON (le statuaire auteur de bustes de VOLTAIRE, ROUSSEAU, FRANKLIN, WASHINGTON, ...) et aussi avec de nombreux sculpteurs animaliers comme Pierre-Jules MENE, Auguste CAIN et le célèbre BARYE. Mais pendant longtemps SUSSE Frères a surtout édité des oeuvres de taille modeste à usage de décoration intérieure.

C'est au début du 20ème siècle que, sous l'impulsion de Jacques SUSSE, la Maison s'est lancée dans la réalisation de statues monumentales dont les plus célèbres de cette époque sont celles du Roi de SIAM CHULALONGKORN, du Roi ALBERT 1er de BELGIQUE et du Général argentin ALVEAR.

Ce développement de ses activités a conduit la Maison SUSSE Frères à des extensions et des déménagements. Après le Passage des Panoramas elle s'est installée rue Vivienne, juste à l'angle de la Place de la Bourse, a créé des ateliers près du Faubourg du Temple puis à ISSY-LES-MOULINEAUX, une importante galerie d'exposition sur le Boulevard de la Madeleine, enfin s'est transportée en 1926 à ARCUEIL, dans la banlieue sud de PARIS, où elle a pu disposer d'ateliers plus spacieux et plus modernes.

Mais chaque génération de sculpteurs a retrouvé le chemin des Fonderies SUSSE qui ont en effet travaillé pour la génération "Art Nouveau", puis la génération "Art Déco" (notamment Paul SYLVESTRE et Ary BITTER) et ont continué avec des artistes comme ZADKINE, Henry MOORE, GIACOMETTI, Germaine RICHER, GILLIOLI et de nombreux autres qui seront peut-être un jour davantage connus. Parmi les statues modernes sorties des Ateliers SUSSE et que beaucoup de Thaïlandais ayant séjourné à PARIS doivent connaître, il y a le monument du Maréchal LECLERC à la Porte d'Orléans,

tout près de la Cité Universitaire et celui de VAN GOGH (par ZADKINE) à AUVERS-SUR-OISE.

En 1973 la Société est passée de la Famille SUSSE dans la Famille PINELES. L'actuel Directeur Charles PINELES a effectué un énorme travail pour retrouver et ordonner toute cette mémoire, qui se concrétise aujourd'hui dans un luxueux ouvrage de 400 pages agrémenté de plus de 1000 illustrations. Mais déjà longtemps avant cette parution, celui-ci avait bien voulu me faire part de ses découvertes concernant la statue du Roi de SIAM et s'en est encore aimablement entretenu récemment avec une équipe de PACIFIC INTER-COMMUNICATION Co venue faire des repérages en vue d'un film sur le voyage en Europe du Roi CHULALONGKORN en 1907.

Georges-Ernest SAULO (1865 - 1945)

C'est un statuaire né à ANGERS qui, avant de se voir confier dans cette statue équestre la tâche de représenter la personne du Roi, avait déjà réalisé de très nombreux bustes de notabilités diverses : ecclésiastiques, magistrats, hommes politiques, savants, artistes, industriels, etc ... On trouve de ses oeuvres dans les musées d'ANGERS, de SAUMUR et de BRIVE ainsi qu'à la Sorbonne (une statue de VIRGILE commandée par l'Etat).

La Maison SUSSE a conservé toutes les photographies du Roi que celui-ci lui avait confiées comme modèles, ne pouvant évidemment pas rester lui-même à la disposition de l'artiste.

Clovis-Edmond MASSON (1838 - 1913)

Il est né et a vécu toute sa vie à PARIS où il a été l'élève de BARYE et il est resté comme lui un sculpteur animalier.

Donc sa contribution à la statue a été le cheval.

Il est connu aussi pour la statuette d'une scène de chasse ("Chevreuils au débouché") exécutée également par SUSSE Frères, qui avait été exposée à PARIS au Salon de 1900 et offerte par le Baron Edmond de ROTHSCHILD en 1901 au MUSEE JEAN DE LA FONTAINE de CHATEAU-THIERRY, pays natal de cet auteur de Fables mettant en scène des animaux.

Il existe une photographie où Jacques SUSSE, Georges-Ernest SAULO et Clovis-Edmond MASSON se trouvent réunis en train de travailler à la finition du modèle intermédiaire ayant servi à la réalisation de la statue, une pièce atteignant déjà près de 2 mètres de haut. A côté est posé à bonne hauteur le modèle initial, une statuette de seulement une quarantaine de centimètres. Sur une autre photo on découvre enfin une statue qui ressemble tout à fait à celle de BANGKOK mais qui curieusement paraît beaucoup plus grande. C'est pourtant bien elle, mais elle est posée sur le sol, entourée

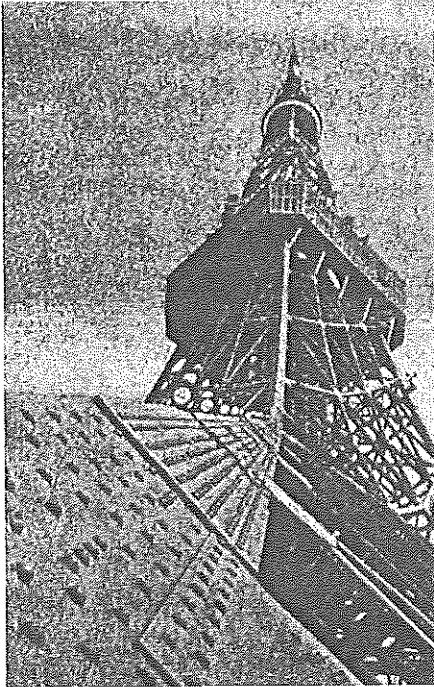
de personnages qui en indiquent l'échelle et l'on n'est pas étonné d'apprendre qu'elle mesure 6 mètres, ce qui n'est pas aussi évident à BANGKOK du plus près qu'il soit possible de l'apercevoir et c'est un peu dommage.

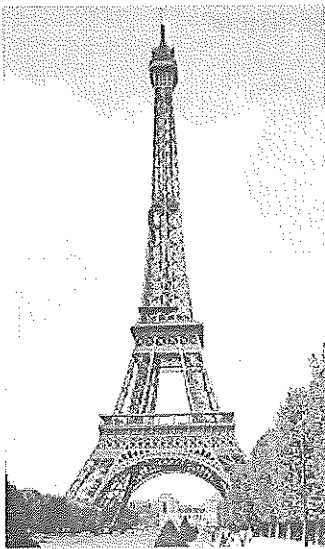
ผู้เขียนและอาจารย์ประไพ สदानตติย์ สมาชิก ส.ค.ฟ.ท.
ถ่าย ณ อาคารที่อยู่อาศัยแบบใหม่ของฝรั่งเศส

หอคอยไอเฟล VS หอคอยโตเกียว

.... โดย .. จันทวรรณ ศรีประทักษ์*

หอคอยโตเกียว

หอคอยไอเฟล

ในบรรดาหอสสูงที่สร้างขึ้นมาในอดีต เราจะเคยได้ยิน เคยเห็น หรือเคยสัมผัสมาบ้างแล้ว เช่น หอคอยไอเฟลในปารีสของฝรั่งเศส หอนในเมืองปิซาของอิตาลี หอฟ้าเทียนฐานสำหรับบวงสรวงเทพดาในกรุงปักกิ่งของจีน ซึ่งมีลักษณะเด่นไม่แพ้กัน แต่ที่คล้ายคลึงกันเห็นจะเป็น หอคอยไอเฟล และหอคอยโตเกียว ซึ่งเป็นคู่แข่งกันมาจนถึงปัจจุบัน

หอคอยไอเฟล

นับเป็นเวลานานเกือบศตวรรษแล้วที่หอคอยไอเฟลตั้งตระหง่านอยู่กลางกรุงปารีส เป็นสิ่งก่อสร้างที่สูงที่สุดในโลกและมหัศจรรย์ที่สุดในยุคนั้น จนกลายเป็นสัญลักษณ์ของประเทศฝรั่งเศสถึงทุกวันนี้

อะไรเป็นสาเหตุให้กำเนิดหอคอยแห่งนี้ ?

ในปี ค.ศ. 1889 มีการจัดการแสดงมหกรรมสินค้าทั่วโลกที่ปารีส ทางกรจึงได้ริเริ่มวางโครงการในปี ค.ศ. 1884 และเสนอโครงการนี้ในปี ค.ศ. 1886 โดยทำเป็นแผนผังขนาดใหญ่ ใช้กระดาษกว้าง 1×0.80 เมตร เป็นจำนวนถึง 5,000 แผ่นด้วยกัน หลังจากนั้นได้เริ่มลงมือสร้างในปี ค.ศ. 1887 ถึง ค.ศ. 1889 ให้เสร็จทันกับงานมหกรรมของโลกในครั้งนี้โดยให้วิศวกรชาวฝรั่งเศส Gustave Eiffel ผู้ถือกำเนิดในเมือง Dijon เป็นผู้ดำเนินงาน ในการก่อสร้างครั้งนี้ใช้โครงเหล็กทั้งหมด มีน้ำหนักถึง 7,000 ตัน ใช้นักปั้นป้ายถึง 300 คน เพื่อขึ้นไปใส่เนื้อ 2,500,000 ตัว ให้ยึดกับโครงเหล็กเหล่านี้ ใช้สีทาทั้งสิ้น 35 ตัน

* อดีตอาจารย์สอนภาษาฝรั่งเศสที่วิทยาลัยเกริก บทความตีพิมพ์ซ้ำจาก "เที่ยวสนุก" ฉบับที่ 28/2528.

- หอคอยไอเฟลเป็นสิ่งมหัศจรรย์ และเป็นสัญลักษณ์ของกรุงปารีสจนถึงปัจจุบัน ลักษณะเด่นของหอคอยไอเฟลดูแล้วไม่จืดตา
- หอคอยโตเกียว ชาวญี่ปุ่นเป็นนักเลียนแบบที่มีความสามารถเป็นพิเศษ และมีวิวัฒนาการในด้านเทคโนโลยีจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก และเมื่อเห็นครั้งแรกจะนึกถึงเสาอากาศสูงๆ สำหรับส่งคลื่นกระแสไฟฟ้า

สิ้นราคาค่าก่อสร้างไปประมาณ 7,779,401 ฟรังก์ ในขณะที่นั้นสร้างไว้สูงถึง 300 เมตร ในอดีตเราคงดูแล้วว่ามันสูงเสียดฟ้าหรือสูงเทียมเมฆ นับว่ามหัศจรรย์ที่สุดจนรู้จักกันไปทั่วโลก ต่อมาตีกระฟ้าในกรุงนิวยอร์กก็แข่งความสูงขึ้นไปเรื่อยๆ อย่างไรก็ตาม หอคอยไอเฟลจำเป็นต้องรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดี ดังนั้นในทุกๆ 7 ปี ทางกรต้องซ่อมแซมทาสีใหม่ ซึ่งแต่ละครั้งจะต้องใช้สีทาไม่น้อยกว่า 35-40 ตัน ในปัจจุบันหอคอยไอเฟลมีความสูงเพิ่มขึ้นจากเดิม เป็น 320.75 เมตร ส่วนที่เพิ่มขึ้นมาใช้เป็นที่ตั้งเสาอากาศของสถานีโทรทัศน์ฝรั่งเศสตั้งแต่ปี 1957 และเป็นที่ตั้งของหน่วยงานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะดินฟ้าอากาศ รวมทั้งหน่วยงานเพื่อใช้ในการสื่อสารข้ามทวีปและการเดินอากาศ

ใต้หอคอย มีรูปปั้นครึ่งตัวของ *Gustave Eiffel* ซึ่งเป็นผลงานปั้นของ *Bourdelle* เพื่อเป็นที่ระลึกแก่ผู้สร้างที่ทำให้หอคอยแห่งนี้เป็นสถานท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดของฝรั่งเศส

การขึ้นชมหอคอยไอเฟล นักท่องเที่ยวสามารถขึ้นไปชมถึง 3 ชั้นได้ทุกวัน ตามเวลาที่กำหนดไว้ ตั้งแต่ 10.30-18.00 น. โดยเฉพาะใน

ช่วงฤดูร้อนเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว จึงเปิดบริการก่อนเวลาคือ 10.00-18.00 น. สนุนราคาขึ้นชมเขาปรับราคาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน มีทั้งแบบขึ้นโดยลิฟท์ และขึ้นทางบันได

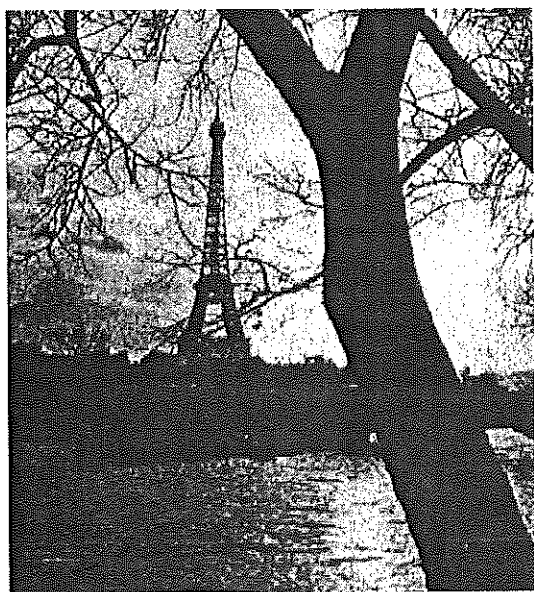
ในเวลาอันจำกัดสำหรับนักท่องเที่ยวต่างแดน คงไม่มีใครคิดขึ้นบันได 1,652 ขั้นเป็นแน่ คงจะต้องเลือกขึ้นลิฟท์เพื่อจะได้มีเวลาพอที่จะชมทัศนียภาพนั้นโดยไม่ต้องให้เหนื่อยแรงหรือเสียพลังงานโดยใช่เหตุ

ถึงชั้นที่ 1 สูง 57 เมตร พอมีบริเวณกว้าง มีภัตตาคาร คือฟฟี่ซ็อบ ร้านขายของที่ระลึกที่เรียกร้องให้แวะหาซื้อติดมือ

ชั้นที่ 2 สูง 115 เมตร บริเวณซอกแคบลง ก็ยังมีมุมขายของที่ระลึกและคือฟฟี่ซ็อบ บ้างก็หยุดดื่มกาแฟ บ้างก็หาซื้อหอคอยไอเฟลจำลองตั้งแต่ทำเป็นเข็มกลัดห้อยติดเสื้อจนถึงขนาดใหญ่สำหรับตั้งโชว์สูงเกือบ 12 นิ้ว มีทั้งสีเงิน หรือชุบทองแดงให้เลือก นอกนั้นมีโปสเตอร์รูปหอคอยหรือสถานที่สำคัญ ๆ ในปารีสให้เลือก ผ่าพันคอพิมพ์รูปหอคอย พวงกุญแจ และอื่น ๆ ตามแต่จะเลือกซื้อหาเอาไว้เป็นที่ระลึกหรือของฝาก

ชั้นที่ 3 สูง 274 เมตร ในวันที่อากาศดี ๆ ห้องฟ้าแจ่มใส จะชมทิวทัศน์ทั่วปารีสและชานเมืองได้ไกลถึง 67 กิโลเมตร และช่วงที่จะชมได้ชัดเจนที่สุด เห็นจะเป็นตอนก่อนดวงอาทิตย์ตก 1 ชั่วโมง หรือจะใช้กล้องส่องทางไกลที่ติดตั้งไว้บริการก็จะช่วยให้ดูชัดเจนยิ่งขึ้น สำหรับในชั้นนี้ ช่วงฤดูหนาวเขาขอให้บริการเพราะขึ้นไปแล้วคงมองไม่เห็นอะไร นอกจากหมอกขาว ๆ ลอยไปทั่ว

เคยได้ข่าวว่ามีผู้อธิหลายรายที่ผิดหวังในชีวิตคิดฆ่าตัวตายโดยการกระโดดตึกสูงจากข้างบนหอคอยลงมา คงตายได้สมใจและสยองขวัญที่สุด จนทางการต้องหาทางป้องกันไม่ให้เกิดเรื่องหวาดเสียวในทำนองนี้ขึ้นได้อีก จึงต้องล้อมตาข่ายลวดชนิดที่ไม่ให้หัวรอดออกไปได้ และเพื่อพิทักษ์ความปลอดภัยให้กับผู้ขึ้นไปชม เมื่อไม่นานเกินปีหรือสองปีมานี้ ได้เห็นภาพและข่าวจากหนังสือพิมพ์มีกระหาชชายชาวฝรั่งเศสเกิดทำอะไรแปลก ๆ อีกเหมือนกัน สู้สุดส่าห์เสียชีวิตโดยขับรถจักรยานยนต์ลงมาจากหอคอยตามบันไดวนที่สร้างไว้อย่างแข็งแรง ชับลงมาจากข้างล่างได้อย่างปลอดภัยก็นับว่าทำชื่อเสียงให้กับตัวเองไปอีกแบบหนึ่ง

หอคอยไอเฟล

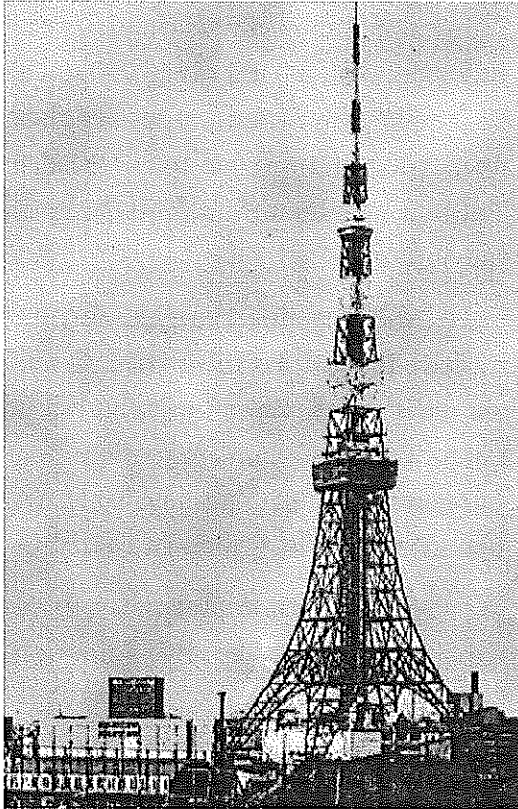
ปัจจุบันหอคอยไอเฟลยังเป็นที่ดึงดูดตาดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เมื่อนึกถึงปารีสครั้งใด หรือมีโอกาสได้แวะเวียนไปนครหลวงของฝรั่งเศส คงจะไม่พลาดในรายการขึ้นชมหอคอยไอเฟล หรือไม่ก็ผ่านบริเวณนี้เพื่อได้ชื่นชมกับสิ่งมหัศจรรย์ซึ่งจัดขึ้นอันดับเป็นหนึ่งในสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ซึ่งชาวฝรั่งเศสเองก็ภูมิใจในความมหัศจรรย์สร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดหอคอยไอเฟลแห่งนี้

หอคอยโตเกียว

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เจริญก้าวหน้าไกลกว่าประเทศอื่น ๆ ในแถบเอเชีย เป็นนักเลียนแบบที่มีความสามารถเป็นเยี่ยม เมื่อคิดจะเลียนแบบแล้วก็ต้องทำให้ดีกว่า เมื่อพูดถึงญี่ปุ่นในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันเรามักจะคุ้นกับสัญลักษณ์ของญี่ปุ่นคือดอกซากุระบานสะพรั่งในเดือนเมษายน หญิงสาวสวมชุดกิโมโนที่มีท่าทางสงบเสถียรเดินตัวมเตี้ยมนำเอ็นดู หรือละครคาบูกิเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ รวมทั้งภูเขาไฟฟูจิยามาที่ขึ้นชื่อในความงดงาม ช่วยเสริมสร้างให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ใคร ๆ ก็อยากไปเยือน นอกจากสิ่งที่กล่าวมาแล้วนี้ ในปัจจุบันนักทัศนจารที่แวะไปเยือนญี่ปุ่น คงจะไม่มีใครปฏิเสธเข้าชมโตเกียวดิสนีย์แลนด์ซึ่งจำลองได้ไม่แพ้ดิสนีย์แลนด์ในอเมริกา และหอคอยโตเกียวที่เลียนแบบจากหอคอยไอเฟลในกรุงปารีส

หอคอยโตเกียวสร้างขึ้น เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ค.ศ. 1957 เสร็จสมบูรณ์ในวันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ. 1958 มีความสูงถึง 333 เมตร ความแข็งแกร่งของหอคอยใช้เหล็กผลิตขึ้นในโรงงานของ Nippon Steel และ Nikon Kokan มีความทนทานและแข็งแรงเป็นพิเศษ ในขณะที่หอคอยไอเฟลใช้เหล็กถึง 7,000 ตัน แต่หอคอยโตเกียวใช้เหล็กเพียง 4,000 ตันเท่านั้น นี่ก็เป็นตัวอย่างที่ชาวญี่ปุ่นชื่นชมหนักหนาในวิวัฒนาการที่ก้าวหน้าของตนเอง แต่ละมุมของฐานที่พุงตัว

หอคอยไว้นั้นฝังลึกลงไปใต้ดินต่ำกว่าระดับน้ำใน
อ่าวโตเกียว ทั้งนี้เพื่อพยุงฐานทั้ง 4 ซึ่งต้องรองรับ
น้ำหนักถึง 4,000 ตัน ดังนั้นไม่ว่าจะเกิดแผ่นดินไหว
รุนแรงเพียงใดก็ตาม จึงไม่มีผลกระทบต่อ
ต่อหอคอยแห่งนี้

หอคอยโตเกียว

เป็นที่สงสัยกันว่าทำไมหอคอยจะต้องทาสี
ขาวกับสีส้ม ทั้งนี้ก็เพราะทั้งสีส้มและสีขาว เป็นสีที่
แลเห็นได้ง่าย ถึงแม้ว่าจะต้องตกอยู่ในสภาพ
อากาศที่เลวร้ายก็ตาม คงเหมือนที่เราเคยเห็น
จราจรไทยในช่วงฤดูฝนสีเหลืองกันฝนสีส้มซึ่งเป็น
สีสะท้อนแสงจนแลเห็นแต่ไกล หรือชาวผิวดำที่ใส่
เสื้อขาวในยามค่ำคืนจนเห็นเสื้อขาวลอยได้ หรือ
เวลาอิ่มแล้วเห็นแต่พื้นลอยอยู่ตรงหน้าเรา

ชั้นบนสุดของหอคอยเป็นที่ตั้งคลื่นส่ง
สัญญาณของสถานีโทรทัศน์ถึง 7 แห่ง คือ TV
Tokyo, NHK Education TV, Fuji TV, NTV

TV, TBS TV, ANB TV, NHK TV รวมทั้ง
ยังเป็นที่ตั้งคลื่นส่งสัญญาณวิทยุ FM ของสอง
สถานีในโตเกียวคือ NHK-FM และ FM-Tokyo

นอกจากเป็นที่ตั้งสถานีโทรทัศน์และวิทยุ
แล้ว ยังช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการติดต่อกับ
หน่วยงานของรัฐบาลและการรถไฟแห่งชาติอีกด้วย
รวมทั้งยังมีส่วนช่วยในการป้องกันอากาศเสียจาก
สถิติที่ได้ต่าง ๆ กันในวันหนึ่ง ๆ พวกหมอกควัน
ความหนาแน่นของก๊าซในอากาศและข้อมูลอื่น ๆ
ที่เป็นประโยชน์ โดยการติดตั้งเครื่องบอกอัตรา
ความเร็วของลม เครื่องวัดความหนาแน่นของก๊าซ
เครื่องให้ข้อมูลเมื่อเกิดกระแสไฟฟ้าแลบ เครื่องวัด
ความสั่นสะเทือนเมื่อเกิดแผ่นดินไหว และเทอร์โม-
มิเตอร์ที่ใช้ในการบอกระดับหรือวัตรยะความสูง

การชมหอคอยสำหรับผู้ไปเยือนหรือนัก
ทัศนจรรยาเราที่มีเวลาน้อยเพราะมีที่อื่นที่จะต้อง
ไปชมอีก ก็เห็นจะมีโอกาสขึ้นได้เพียง 150 เมตร
4 ชั้นเท่านั้น แต่ละชั้นเขามีอะไรให้ชมกันบ้าง

ชั้นล่างสุด ประกอบด้วย

- สำนักงานที่ให้ความคุ้มครองและความ
ปลอดภัยในการขึ้นชมหอคอย

- ภัตตาคารขายอาหาร

- ร้านขายยา

ชั้นที่ 1 ประกอบด้วย

- Tokyo Tower Aquarium จัดเป็น
สถานที่ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในญี่ปุ่นสำหรับเลี้ยงสัตว์
น้ำประเภท ปลา ปลา หอย ไว้ในตู้กระจกใสขนาดต่าง ๆ
กัน นับว่าน่าสนใจมากโดยเฉพาะเด็ก ๆ และนัก
เรียนได้ศึกษาหาความรู้ ชมสัตว์ทะเลหลายหลาก
ชนิดมีสีสังดงาม

- ภัตตาคารขายอาหาร

- ร้านขายของที่ระลึก จัดเป็นล๊อค ๆ มี
ของเล่นทุกอย่างล่อตาทั้งเด็กและผู้ใหญ่ได้เดินวน
เวียนเข้าร้านนี้อกร้านนั้นอย่างเพลิดเพลิน

- สำนักงานจำหน่ายตั๋วเพื่อขึ้นชมหอคอย ก็ต้องเสียเงินซื้อตั๋วขึ้นลิฟท์ไปชมกันอีก ภายใน ลิฟท์กว้างใหญ่ติดกระจกใสทั้ง 4 ด้านเพื่อให้เห็น ทิวทัศน์ของโตเกียว พร้อมทั้งมีสาววัยรุ่นญี่ปุ่นแต่ง แบบฟอร์มคอยบริการกดลิฟท์ขึ้นลงให้ด้วย และ อธิบายเป็นภาษาญี่ปุ่นเหมือนนกแก้วนกขุนทองที่ ทองจันขึ้นใจ ทั้งโค้งทั้งคำนับผู้ให้บริการตลอดเวลา ดูแล้วน่าเหนื่อยแทน

ชั้นที่ 2 ประกอบด้วย

- ภัตตาคารต่าง ๆ และร้านขายเครื่องดื่ม
- ร้านขายของที่ระลึกมีขายสารพัดอย่าง เหมาะสำหรับนัก shopping อย่างแท้จริง ไม่ว่าทั้ง ชายและหญิงจะต้องมีของที่ระลึกจากชั้น 1-2 ติด มือกันอย่างน้อยคนละชิ้นสองชิ้น นับว่ามุมขายของ ที่ระลึกมีนักท่องเที่ยวอุดหนุนจนคนขายบริการให้ แทบไม่ทัน

- มีตู้เล่นเกมสล็อตหลายชนิดตั้งเรียงรายให้ หยอหดเหรียญลองฝึกสมองและความชำนาญ

- ถ้าสนใจจะดูทิวทัศน์ทั่วโตเกียวในระยะ ความสูง 150 เมตร เขามีกล้องส่องทางไกลติดตั้ง ไว้ ลองหยอดเหรียญสัก 100 เยน จะเห็นข้างหน้า ได้อย่างชัดเจน แม้กระทั่งรถวิ่งบนถนน คนงาน กำลังก่อสร้างอาคาร ขึ้นส่องกล้องดูจนเวลาหมด 100 เยนก็ไม่ไหว เสียเวลาแถมยังมีคนรอ คิวอยู่ข้าง ๆ อีกหลายคน

- มุมสำหรับหมอดูคอมพิวเตอร์ ต้องควัก อีก 300 เยนเมื่ออยากลองดู เขาให้คว่ำมือซ้ายวาง บนเครื่องถ่ายสำเนา พอกระดาษแผ่นยาวออกจาก เครื่อง เห็นมีเส้นลายมือสำเนาเรียบร้อยแล้วอยู่ ด้านล่าง เขาก็ให้เขียนชื่อ วัน เดือน ปีเกิด ที่หัว กระดาษ แล้วนำกระดาษไปเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ รอสัก 1-2 นาที ก็จะได้กระดาษแผ่นเก่าออกมา พร้อมทั้งการทายลายมือโดยการเขียนเป็นภาษา ญี่ปุ่นที่ด้านบนกระดาษ ต้องอาศัยผู้รู้ช่วยแปลความ

หมายให้ อย่างไรก็ตามมันก็เป็นของแปลกใหม่ใน ยุคนี้ซึ่งเป็นยุคของคอมพิวเตอร์ แต่เมื่อคิดดูแล้ว หมอดูคอมพิวเตอร์ก็ไม่ได้เป็นหมอดูที่วิเศษอะไรเลย เพียงแต่อาศัยข้อมูลมนุษย์ป้อนเข้าไปเก็บไว้ก่อน เท่านั้นเอง

ชั้นที่ 3 เป็นที่ตั้งพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง ต้องเสีย ค่าเข้าชมอีก เด็ก 400 เยน ผู้ใหญ่ 750 เยน และ จัดเป็นพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งแห่งแรกในเอเชียตะวันออกเฉียง ก็น่าสนใจแบบคล้ายพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง Madame Toussaut ในลอนดอน หรือไม่กี่พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง Grévin ในปารีส

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง ของญี่ปุ่นนั้นนับว่ามีมาก กว่าร้อย เป็นหุ่นเท่าตัวจริงมีทั้งดารานักร้องที่มีชื่อ เช่น เอลวิส เพรสลีย์ จนกระทั่งแฟรงกิสไตน์ และ บุคคลสำคัญของโลก รวมทั้งตัวละครที่จัดเป็นฉาก ในบทละครที่มีชื่อเสียง มีแสงและเสียงประกอบดู ให้สมจริงสมจังกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

ชั้นที่ 4 ประกอบด้วยโชว์รูมต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาล ญี่ปุ่นร่วมกับบริษัทชั้นนำของชาติ จัดนิทรรศการ ที่น่าสนใจ เช่น

- ศูนย์ข่าวสารของรัฐบาล ซึ่งทางสำนัก นายกรัฐมนตรีเป็นผู้จัดทำข่าวและภาพประกอบ มาแสดง

- บริษัท Nippon Electric จำกัด (“C & G Land”) แสดงเครื่องไฟฟ้าซึ่งใช้ในการสื่อสารที่ทันสมัย รวมทั้งสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์

- บริษัท Tokyo Electric Power จำกัด จัดแสดงตัวอย่างง่าย ๆ เครื่องให้กำเนิดพลัง นิวเคลียร์

- บริษัท Fujitsu จำกัด (FACOM) แสดงเครื่องประกอบคอมพิวเตอร์ที่สามารถใช้ เล่นเกมส์ต่าง ๆ ได้โดยการใช้ตัวเลขช่วยในการแก้ปัญหา

* อัตราค่าชม ค่าใช้บริการต่าง ๆ อาจเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย

- บริษัท Japan Automobile Federation จำกัด จัดแสดงตัวอย่างรถยนต์หลายรูปแบบ

- บริษัทโทรทัศน์ Fuji จำกัด จัดแสดงเกี่ยวกับโลกยุคอวกาศ มีการจำลองยานอวกาศ นักบินอวกาศขณะปฏิบัติงานในตัวยาน

ชั้นที่ 5 จัดเป็นที่ทำงานสำนักงานส่วนตัวของหน่วยงานต่าง ๆ

ถ้ามีเวลาพอเพียงอยากจะขึ้นไปให้สูงกว่า 250 เมตร ก็ต้องเสียเงินขึ้นลิฟท์เพิ่มอีก เด็ก* 300 เยน ผู้ใหญ่* 400 เยน คงจะได้เห็นทิวทัศน์ทั่วกรุงโตเกียว แม้กระทั่งภูเขาไฟฟูจิยามา แต่ต้องเป็นช่วงที่อากาศอำนวย มีทัศนวิสัยดีในวันนั้น จะได้ไม่เสียเงินเปล่าที่ขึ้นไปแล้วมองไม่เห็นอะไร

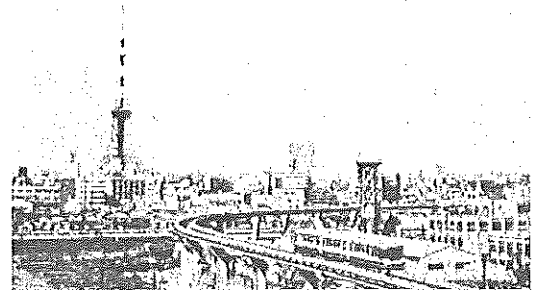
คราวนี้ลองมาเปรียบเทียบดูว่าทั้ง หอคอยไอเฟล และหอคอยโตเกียวมีอะไรที่แตกต่างกันบ้างในสายตาของผู้ที่ได้พบเห็นมาทั้งสองแห่งนี้ พอจะสรุปได้ว่า

หอคอยไอเฟล

1. สร้างมานานและมีอายุครบศตวรรษแล้ว เมื่อ ค.ศ. 1989
2. ชาวฝรั่งเศสมีความคิดสร้างสรรค์ จนทำให้หอคอยไอเฟลเป็นสิ่งมหัศจรรย์ และเป็นสัญลักษณ์ของกรุงปารีสจนถึงปัจจุบัน
3. ลักษณะเด่นของหอคอยไอเฟล ดูแล้วไม่จืดตา สีทึม ๆ ช่างโรแมนติคตามบทกวีนิพนธ์ของนักประพันธ์หรือบทเพลงที่เขาบรรยายไว้
4. หอคอยไอเฟลหนัก 7,000 ตัน ขณะขึ้นลิฟท์ผ่านโครงเหล็กนี้ เห็นแล้วท่าทางแข็งแรงและทนทาน ความหนาของโครงเหล็กที่ประกอบกัน ทำให้เกิดความรู้สึกว่า เราคงปลอดภัยเมื่อจะขึ้นไปชมกับเขาลักที่
5. สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกในการจัดงานมหกรรมทั่วโลก ไม่มีจุดประสงค์อื่นในระยะนั้น และมาเพิ่มเติมความสูงในภายหลังเพื่อจัดตั้งสถานีวิทยุและโทรทัศน์
6. ค่าขึ้นชมหอคอยในปีหนึ่ง ๆ คงเก็บได้ไม่น้อยเพราะต้องเสียราคาเพิ่มมากขึ้น ถ้าอยากจะขึ้นไปชมบนชั้นที่สูงขึ้นไปอีก หรือจ่ายเพิ่มมากขึ้นเพื่อความสุขในการกินอาหารสักมื้อในภัตตาคารลอยฟ้าบนหอคอยอันแสนจะโรแมนติค มีทิวทัศน์ให้ชมสุดลูกหูลูกตา
7. สถานที่ตั้งหอคอยไอเฟล นับว่าจัดได้ดีที่สุด มีผังเมืองที่เป็นระเบียบและสวยงาม รอบ ๆ บริเวณนั้น ตั้งแต่จัตุรัส Trocadéro ผ่านพระราชวัง Chaillot อันโอ่อ่า ซึ่งเป็นผลงานของสถาปนิก Carlo, Boileau และ Azéma มีตัวตึก 2 ด้านทอดยาวออกไปข้าง ๆ ตรงกลางเป็นลานกว้างใหญ่แลเห็นหอคอยไอเฟล

หอคอยโตเกียว ท่ามกลางดอกซากุระ

หอคอยโตเกียวจะเห็นรถโมโนเรลวิ่งอยู่ด้านหน้า

ตั้งตระหง่านอย่างสง่างาม เดินตรงมาถึงริมฝั่งแม่น้ำ Seine ข้ามสะพาน d'Iéna ก็จะถึงบริเวณหอคอย หรือจะเดินลอดใต้หอคอยต่อไปชม Champ de Mars สวนสาธารณะที่มาจัดไว้อย่างงดงาม ถ้าไม่เหนื่อยหรือเมื่อยเสียก่อนจะเดินจนสุดสวนก็จะถึงบริเวณ Ecole Militaire โรงเรียนนายทหาร เมื่อเห็นขึ้นมองจากด้านในในบริเวณที่กล่าวมานี้ ก็อดชื่นชมหอคอยไอเฟลไม่ได้

8. ปารีสเป็นนครหลวงอันเก่าแก่ ซึ่งมีหอคอยไอเฟล แสดงให้เห็นถึงความเจริญและวิวัฒนาการในการสร้างสรรค์ในอดีตให้เราได้เห็นในปัจจุบัน

หอคอยโตเกียว

1. เพิ่งมีอายุเกือบ 40 ปี เท่านั้นเอง
2. ชาวญี่ปุ่นเป็นนักเลียนแบบที่มีความสามารถเป็นพิเศษ และมีวิวัฒนาการในด้านเทคโนโลยีจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก เมื่อเลียนแบบแล้วก็ต้องทำให้เหนือกว่า
3. ส่วนหอคอยโตเกียว เมื่อเห็นครั้งแรกก็คงจะนึกถึงเสาอากาศสูง ๆ สำหรับส่งคลื่นกระแสไฟฟ้า แลเห็นแต่ไกลเพราะทาสีสะท้อนแสง
4. หอคอยโตเกียวหนัก 4,000 ตัน เบากว่าเกือบครึ่ง โครงเหล็กก็แตกต่างจากหอคอยไอเฟล มันคงบอบบางและเบา แต่ญี่ปุ่นก็คุยว่าเหล็กของเขาเป็นเหล็กชนิดที่ดีที่สุด มองจากลิฟท์ที่ติดกระจกรอบด้าน ถ้าเป็นโรคกลัวความสูงก็คงหวาดเสียว เพราะกระจกมันใสเกินไปจนไม่กล้าไปยืนใกล้บริเวณนั้น
5. เมื่อสร้างแล้วต้องใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่า ตั้งแต่มีพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง ห้องโชว์สินค้าโชว์ความก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ ๆ สถานีวิทยุและโทรทัศน์หลายแห่ง เพียบพร้อมไปด้วยภัตตาคาร ร้านอาหารของที่ระลึกและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ไปเยือน
6. คงต้องควักกระเป๋าจ่ายมากกว่าขึ้นหอคอยไอเฟล เพราะเขาเก็บเงินไปเสียทุกอย่างไม่ว่าจะชมสัตว์น้ำ ดูหุ่นขี้ผึ้ง เพลิดเพลินกับตู้เกมส์ กล้องส่องทางไกล หรือน้ำดื่ม อาหารสักมือ พร้อมของที่ระลึกที่อดซื้อหาไม่ได้
7. ส่วนหอคอยญี่ปุ่น มองเห็นแต่ไกล แต่พอรถจอดให้ลง ถ้าไม่แหงนดูคงไม่รู้ว่ามาถึงตีนหอคอยแล้ว เพราะรอบ ๆ บริเวณนั้นเป็นถนนหนทางที่รถวิ่งขวักไขว่ไปมา มีอาคารบ้านช่องตลอดแนวถนน ไม่มีสวนสาธารณะนอกจากบริเวณเพียงแค่วัฒนที่ 4 ที่รองรับตัวหอคอย กับบริเวณอีกเล็กน้อยสำหรับจอดรถของผู้ที่จะขึ้นไปชมหอคอย

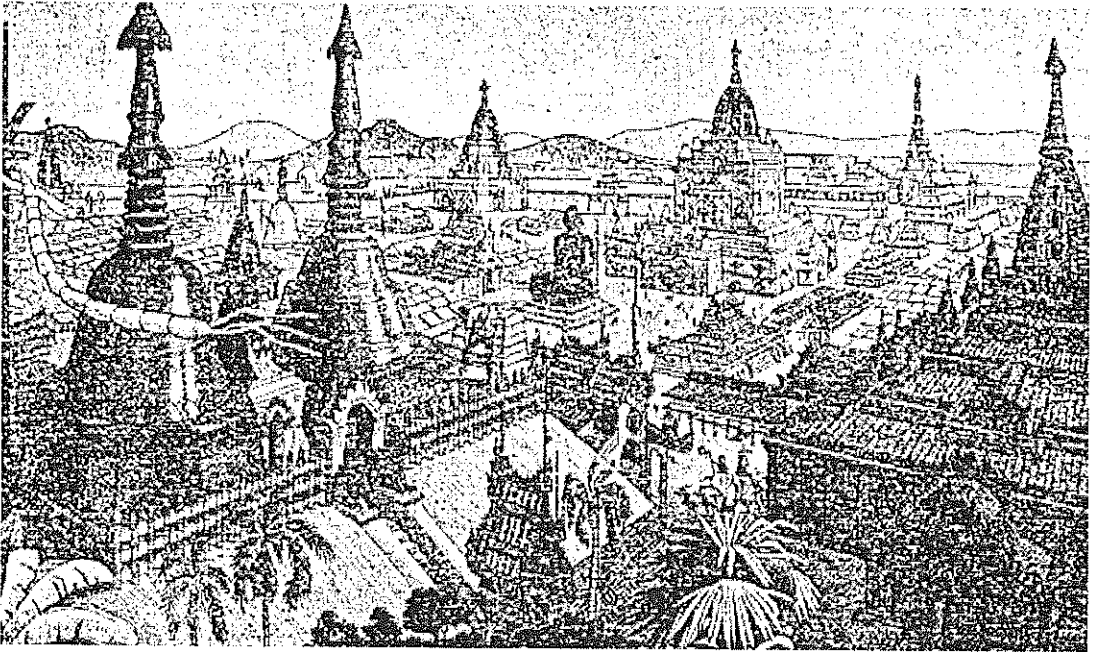
ช่วงกลางหอคอยที่ฐาน เขาสร้างตัวอาคารใหญ่ไว้ เลยหมดความสง่า ทำให้รู้สึกว่าการขึ้นไปชมเสาอากาศมีที่มา ที่อำนวยความสะดวกและความปลอดภัยได้ไม่เลว

8. โตเกียว นครหลวงของญี่ปุ่น ก็มีหอคอยโตเกียวประดับเมืองเช่นกัน ที่เพียบพร้อมไปด้วยวิวัฒนาการและความเจริญรุดหน้าในวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในปัจจุบันไปสู่โลกในอนาคต

■ ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงฯ...สู่พม่า¹

สิทธา พินิจกุล*

1 ป่ามหัตศจรรย์ สองพันเจ็ดร้อย

ช่วงเป็นการบังเอิญแท้ ๆ ที่เริ่มเขียนเรื่องเมืองพม่านี้ วันที่ 27 มกราคม พอดี ทั้ง ๆ ที่อยากเล่าก่อนหน้านั้นมาหลายวันแล้ว เรื่องที่จะเล่าก็ระดมกำลังกันเดินโครมครามแทบจะระเบิดออกมาเอง ด้วยอตรรทไม่ไหว

“27 มกราคม พอดี แล้วเป็นอย่างไร ทำไมไม่ 4 มกราคม”

อันที่จริงวันสำคัญ ๆ เกี่ยวกับเอกราชของพม่ามีหลายวัน

สำหรับวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2490 เป็นวันที่ความหวังจะได้ปกครองตัวเองของพม่าจูดประกายขึ้นอย่างจริงจัง เกิดข้อตกลงแอสลี-อองซาน ขึ้น เพื่อรับประกันว่านับจากวันนั้นไปอีก 1 ปีเต็ม พม่าจะเป็นเอกราช ไม่ขึ้นกับจักรภพอังกฤษ จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ คณะรัฐมนตรีของอองซาน มีฐานะเทียบเท่ารัฐบาลอังกฤษ...

ถึงแม้จะเป็นคนไทย ดิฉันก็อดซึ่งใจในความยินดีที่มีวันนี้ 27 มกราคม 2490 ของคนพม่าไม่ได้ และที่มีวันนี้ก็เพราะมีแอสลีด้วย

¹ บทความท่องเที่ยว รายงานกิจกรรมประจำปีเพื่อสมาชิกสมาคมครูภาษาไทยแห่งประเทศไทย กิจกรรม พ.ศ. 2538 ตีพิมพ์แล้วในนิตยสารสกุลไทย ฉบับที่ 2189-2192 ตุลาคม 2539

* ศาสตราจารย์ ดร. ชำราชการบ้านางดั่งกัฒนมหาวิทยาลัยรามคำแหง

จำ แอตลี ได้ไหมคะ นายคลีเมน แอตลี (Clement Attlee) อดีตนายกรัฐมนตรีอังกฤษ หัวหน้าพรรคลิเบอรัลเจ้าของวาทะสุดซึ่งที่ว่า

“เราไม่ต้องการชาติที่ไม่เต็มใจอยู่ภายใต้เครือจักรภพอังกฤษ ประชาชนพม่าจะเป็นผู้ตัดสินใจในอนาคตของตนเอง...”

ถ้านายแอตลีไม่มีนโยบายดังกล่าว คนพม่าก็คงต้องก่อการร้ายสู้รบทั้งใต้ดิน บนดิน เพื่อเรียกร้องเอกราชต่อไปไม่รู้ว่าจะนานสักกี่ปี

จาก 27 มกราคม 2490 มาถึง 4 มกราคม 2491 พม่าก็สามารถประกาศเอกราชอยู่นอกเครือจักรภพได้สำเร็จ อังกฤษยอมรับเอกราชของพม่า ตอนนั้นอนุเป็นนายกรัฐมนตรี

เป็นอันว่าจากข้อตกลง อองซาน แอตลี ได้นำมาสู่ อนุ-แอตลี และ 4 มกราคม ได้กลายเป็นวันชาติของพม่า ซึ่งพวกเราคนไทยมีโอกาสรับรู้การฉลองเอกราชครบปีที่ 47 เมื่อ 4 มกราคม 2538 มานี้เอง

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ องค์นายกิตติมศักดิ์ของสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ที่ทรงริเริ่มก่อตั้งขึ้น ได้เสด็จฯ นำกรรมการบริหารของสมาคมและสมาชิกพร้อมมวลมิตรสหายเยือนสหภาพเมียนมาร์หรือพม่า เป็นกิจกรรมทัศนศึกษาของสมาคมฯ อย่างหนึ่งที่ทรงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอมาเป็นเวลากว่า 10 ปีแล้ว

ปีใหม่ 2538 เวียนมาถึง กิจกรรมทัศนศึกษาประจำปีเวียนตามมาด้วย “สมเด็จพระหลอฯ” ได้ทรงนำทัศนจรเมืองพุกาม และเมืองมณฑลเลย์ ระหว่างวันที่ 13-16 มกราคม 2538 ซึ่งเป็นฤดูกาลที่เหมาะสมที่สุดในการเยือนพม่า เนื่องด้วยเป็นระยะปลายฤดูหนาว อากาศกำลังเปลี่ยนจากหนาวไปสู่ร้อน จึงไม่หนาวและไม่ร้อน กำลังสบาย โครงการไปเที่ยวพม่าควรกะไว้ระหว่างกลางเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

เป็นธรรมเนียมนิยมของการเยือนบทความท่องเที่ยวที่จะต้องเริ่มต้นด้วยการออกเดินทาง การเยี่ยมชมและกระบวนการอันต่อเนื่อง จนกระทั่งการสิ้นสุด

การออกเดินทาง...

ใครจะเตรียมตัวอย่างไรบ้าง ดิฉันไม่ยากคิดถึง เพราะเรื่องของตัวเองยุ่งเหยิงจนวายจน “ไม่มีเวลา”

ก็เนื่องจากโปรแกรมส่วนตัวไม่แน่นอน ครั้งแรกคิดว่า ว่าง เพราะเวลาว่างขณะนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิตอยู่แล้วตามปกติวิสัยของข้าราชการบำนาญ ซึ่งทางราชการบอกแล้วว่า ให้เป็นคนว่างงานได้แล้ว แต่แล้วราชการก็แอบแฝงมาใช้ให้ทำงานต่อไปในรูปแบบแปลก ๆ เป็นกรรมการนั้นกรรมการนี้บรรยายที่นั่นที่นั่น ประชุมที่โน่นที่นั่น ... จนตัวเองและเพื่อนร่วมเกษียณอายุหันมาช่วยกันขบคิดหาคำจำกัดความที่แท้จริงของการเกษียณอายุราชการ ตั้งใจกันไว้ว่า ถ้านิยามศัพท์นี้เสร็จเมื่อใด จะทำหนังสือเสนอแนะไปยังราชบัณฑิตยสถานให้โปรดรับฟังไว้ด้วยเพื่อนร่วมเกษียณอายุราชการของดิฉันบางคนสอนหนังสือสัปดาห์ละ 20 ชั่วโมง ก่อนเกษียณสอน 9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ บางคนมีประชุมวันละ 4 แห่ง เข้า 1 แห่ง บ่าย 2 แห่ง ค่า ๆ อีก 1 แห่ง!! ก่อนเกษียณประชุมเดือนละ 1 ครั้ง บางทีปีหนึ่งแล้วยังไม่เรียกประชุมแม้สักครั้งเดียว ถ้าขอกลับเข้ารับราชการใหม่ได้จะขอโดยพลัน

“ตั้งแต่เกษียณมานี้ละ พึ่งงานยุ่งกว่าเดิมอีกนะน้อง” เพื่อนร่วมเกษียณอายุราชการของดิฉันผู้หนึ่ง กล่าวด้วยน้ำเสียงแจ่มใสใบหน้าแสดงความเป็นสุขใจอย่างยิ่ง แปลกจริง ๆ

หลาย ๆ คนไม่ว่าจะมีการพระราชทานปริญญาบัตร ณ มหาวิทยาลัยใด ก็จะเที่ยวไปรับพระราชทานปริญญาเกิตติมศักดิ์ระดับต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกรุงเทพมหานคร

หลาย ๆ คนเคยสอนในมหาวิทยาลัย พอเกษียณอายุแล้ว ต้องไปสอน มสธ. จปร. วปพ. วปอ. กศน. ส.อ.ร.ด. และแม้แต่การเขียนกวีนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษในโครงการอาเซียน...

ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดไม่ใช่พฤติกรรมของดิฉันเลย เป็นของผู้อื่นทั้งสิ้น แต่สรุปแล้วเหมือนกัน คือ “ไม่มีเวลา” เพียงพอที่จะคิดถึงของใช้ที่จำเป็นจริง ๆ หลายอย่าง เช่น ถุงเท้าไนลอนสำหรับใส่เดินในบริเวณวัดเมื่อครั้งไปเยือนศรีลังกา ดิฉันเตรียมถุงเท้าไนลอนคู่เล็ก ๆ สั้น ๆ เพียงข้อเท้าไปด้วยถึงครึ่งโหล ใช้เสียขาดหมดทั้งครึ่งโหล เพราะการเข้าชมวัดอารามหลายสิบแห่งนั้นต้องถอดรองเท้า เหลือไว้เพียงถุงเท้าบาง ๆ และไม่เตะตา ส่วนถุงเท้าหนา ๆ นั้น เขาบอกว่าต้องถอดเช่นเดียวกับรองเท้า เรื่องถอดรองเท้าเข้าวัดเป็นสิ่งต้องห้ามเหมือนกันหมดทั้งไทย พม่า ลังกา ฯลฯ

ทางการท่าอากาศยานดอนเมือง ได้เปิดห้องวี.ไอ.พี. หมายเลข 1 ถวาย สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เหล่ามวลสมาชิกในขบวนเสด็จ ได้รับอนุญาตให้ใช้ห้องวี.ไอ.พี. หมายเลข 2 เพื่อรอการประทับตราหนังสือเดินทาง

พอได้เวลา 08.30 น. ของวันศุกร์ที่ 13 มกราคม 2538 เครื่องบินของสายการบินบางกอกแอร์เวย์ ก็พุ่งทะยานออกจากกรุงเทพฯ มุ่งตรงสู่สนามบินเมืองพุกาม

ขีดเส้นใต้คำว่า มุ่งตรง เพราะตามปกติเครื่องบินที่จะเดินทางไปเมืองพุกาม จะต้องบินอ้อมฐานทัพพม่า ใช้เวลา 15 นาที แต่คราวนี้ไม่ต้องอ้อม ทั้งนี้เพราะเป็นเครื่องบินเที่ยวพิเศษ ที่ประทับของ “สมเด็จพระนางเจ้าฯ” ทางการพม่าได้อนุญาตเพื่อเป็นการถวายพระเกียรติให้บินผ่านได้โดยตรง หึ่งขาไปและขากลับ

นายแพทย์ประเสริฐ ปราสาททองโอสถ เจ้าของสายการบินบางกอกแอร์เวย์ ได้โดยสารเครื่องบินลำนี้มาด้วย เพื่อตามมาส่งเสด็จ “สมเด็จพระนางเจ้าฯ” ณ เมืองพุกาม ต่อจากนั้นก็กลับกรุงเทพฯ พร้อมเครื่องบินที่ไม่มีคนโดยสารอื่น นอกจาก คุณหมอมะประเสริฐ กับเจ้าหน้าที่ประจำเครื่อง ส่วนที่เยือกกล้วยของคณะทัศนศึกษาเครื่องบินเปล่าก็จะบินมารับ ณ ท่าอากาศยานมัตเทเล่ย์ พากลับสู่กรุงเทพฯ

พอไฟสัญญาณรันเวย์ดับลง เจ้าหน้าที่สาวสวยมารยาทงามทั้งสองของสายการบินก็เริ่มเสิร์ฟอาหารเช้า ต่อด้วยการแจกของที่ระลึกเกือบจะทุก ๆ สิบห้านาที มีขนมปังกรอบกล่องใหญ่ ภายในบรรจุของเล็ก ๆ มากมายให้เลือกขบเคี้ยวตามรสนิยม มีกระเป๋าลูกเล็ก ๆ บรรจุยาหอมปราสาททองโอสถนานาชาติ ตลอดจนถ้ำยาตม ตลับยาหม่อง ดอกไม้ อีกสักครู่หนึ่งก็มีการแจกขนมใช้หงส์ก้อนเล็ก ๆ และอะไรต่ออะไรจิ๋ปาตะที่น่ารักของบริษัททัวร์

กัปตันให้ข้อมูลที่น่าสนใจต่าง ๆ แล้วจบลงด้วยการแนะนำที่สำคัญที่สุดคือ การหมุนเข็มนาฬิกาเปลี่ยนเวลาประเทศไทยเป็นเมียนมาร์ ซึ่งช้ากว่าเวลาไทยครึ่งชั่วโมง (มีเดื่อนั้นจะตก และดิฉันก็ได้ทดลองตกมาเสร็จเรียบร้อยแล้วด้วย) ดังนั้นเวลาที่เครื่องบินแต่ละลำบินสนามบินหนองอู เมืองพุกาม ก็คือเวลา 10.30 น.

คุณปกติดี นิลอุบล เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงย่างกุ้ง ยืนรอรับเสด็จฯ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อยู่บนลานสนามบิน พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่สถานทูตหลายคน และทหารพม่าเฝ้าถวายอารักขาอีกจำนวนหนึ่ง ท่านทูตและคณะได้เดินทางจากย่างกุ้ง มารอรับเสด็จฯ และสำรวจเส้นทางและความเรียบร้อยก่อนหน้านั้นหลายวันแล้ว

รถโค้ชปรับอากาศสภาพใหม่เอี่ยมซึ่งหายากมากในประเทศที่เพิ่งเปิดการต้อนรับนักท่องเที่ยวเช่นพม่า ครอบครัวยุคต้นศึกษาเป็นจำนวน 2 คัน พาเข้าสู่เขตพุกามเมืองหลวงเก่าเมื่อราว 950 ปีมาแล้ว สองข้างทางเป็นสถูปเจดีย์วิหาร วัดวาอารามพริบ สะพรั่ง มัคคุเทศก์ท้องถิ่นเป็นชาย (รู้สึกว่าเป็นอาจารย์ด้วย) เพราะการพูด การบรรยาย การอธิบาย คล้ายกับอยู่หน้าชั้นเรียน สอนและย้ำความสำคัญได้ถูกจังหวะ เช่น พุดชาเลข ค.ศ. เน้นเสียงกล่าวละพยางค์ เมื่อเอ่ยชื่อเฉพาะ ชื่อวัด ชื่อราชวงศ์ พระนาม พระมหากษัตริย์ ฟังเพลินและเข้าใจง่าย แต่ก็แอบใจลอยบ่อย ๆ เพราะในใจมีแต่เสียงกระหึ่มของเพลง “*ผู้ชนะสิบทิศ*” คิดถึง *จะเด็ด บุเรงนอง การเผาเมืองแปร การเดินทางข้ามแม่น้ำอิระวดี ทะละแม่จันทรา ทะละแม่กุสุมา สอพิณยา...* บางทีก็มีเสียงเพลง *Pagan Love Song* ดังกระท่อนกระแท่นแทรกเข้ามาอย่างไม่ถูกกาลเทศะ ... ถึงอย่างไรก็ต้องอ่านหนังสือเป็นตั้ง ๆ เริ่มตั้งแต่ *เที่ยวเมืองพม่า* ของ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร HI 333 ของรองศาสตราจารย์วิลเลชา บุรณศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริรัตน์ เรื่องวงษ์วาร HI 334 ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิวพร ชัยประสิทธิกุล... ซึ่งห้องสมุดมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เอื้อเฟื้อด้วยดี ทั้งยังได้รับความเมตตาจาก ศาสตราจารย์ คุณหญิงแมนมาส ชาลิต อนุญาตให้ใช้หนังสือและบริเวณต่าง ๆ ของห้องสมุดสปาฟา (SPAFA-Seameo Regional Centre For Archeology And Fine Arts) จึงเก็บข้อมูลที่จำเป็นมากล้นกรอกรเขียนเล่าให้ท่านฟังได้ตามสมควร

อาหารเที่ยงมื้อนี้จัดขึ้นริมแม่น้ำอิระวดี เค้าบรรยายสภาพทัศนียภาพที่สะอาดสะอ้าน เบาสบาย สงบ ลมเย็นโชยริ้ว ๆ ไม่ขาดระยะพัดผ่านทิวเขาเขียวเตี้ย ๆ ซึ่งมีเจดีย์สีขาวผ่อง ยอดแหลมสูงสล้างผุดขึ้น กลางแนวยาวเขียว ๆ นั้น โต๊ะอาหารจัดตั้งเรียงรายใต้โคนต้นไม้ใหญ่ ดูคล้ายต้นมะขาม ทุกคนได้ชมวิวดู โดยทั่วถึงไม่มีสิ่งกีดขวาง สมชื่อภัตตาคาร “*River View*” จริง ๆ

อาหารพม่าริมแม่น้ำอิระวดีมีอนัน มีหลายอย่างคล้ายอาหารไทย และหลายอย่างที่ดูเท่าไร ๆ ก็ดูไม่ออก ลองชิมดูตั้งหลายคำแล้ว บางทีก็ชิมจนหมดถ้วยแล้วก็ยังบอกไม่ถูกว่าทำด้วยอะไรบ้าง ก็ต้องอร่อยและคำก็ถึงได้ชิมจนหมดถ้วยได้ อาหารพม่าจานที่เหมือนไทยก็มีแกงส้มผักต่าง ๆ ใส่ปลา กุ้ง ปลาหมึก และน้ำมะขาม ยาของทะเล น้ำพริกผักจิ้ม เปิดทอด ไก่ต้ม ผัดผักสด (คล้าย) มีส้มเนื้อ แต่ใส่ขมิ้นเหลือง ๆ ที่เหมือนมากที่สุดก็คือ มีจานเล็ก ๆ ใส่ปลาพริกขี้หนุมนะหว หั่นมะนาวเป็นแว่นบาง ๆ จัดเรียงรอบขอบจาน ไม่บีบน้ำเหมือนเรา ไม่มีใครบน (ให้ได้ยิน) ว่ารับประทานไม่ได้ ช้อนนำส่งก็คือ พอรับประทานของหวานและกาแฟเรียบร้อยแล้วนี้กว่าจบบริบูรณ์แล้ว แต่ยังไม่อวสานเพราะบอ้ยได้นำจานเมี่ยงมาวางกันไม่ให้ลุกขึ้นจากที่ ต่างสำรวจกันอย่างละเอียดลออว่ามีอะไรบ้าง รู้สึกว่าจะเป็นใบชาใบโต ๆ ดองหรือต้ม หรือหนึ่งจนเปื่อย และมีใบเล็ก ๆ คงเป็นใบอ่อนเปื่อย เช่นกัน เครื่องเมี่ยงมีถั่วลิสงอบกรอบ ถั่วปากอ้า มะพร้าวอบแห้ง กระเทียมโทนหั่นเป็นแว่น ๆ หอมกรอบ กุ้งแห้ง พริกแห้งทอด งาคั่ว ช่า ๆ มัน ๆ เผ็ด ๆ

รายการนำเที่ยวที่มีต่อจากอาหารกลางวันอย่างทันทีทันควันและถึยิบ ทั้งนี้เพราะเมืองพุกามเต็มไปด้วยสถานที่ท่องเที่ยวติดกันเป็นพืดจนตาลายไม่ทราบว่าเป็นบริเวณใดเป็นของวัดใด เจดีย์ใดอยู่ในบริเวณวัดใด ใครจะตาลายเพียงใดก็ได้เต็มที่ แต่ตากล้องของ คุณพิสิษฐพล สิมะเสถียร แห่งไทยทีวีสีช่อง 3 นั้นไม่มีสิทธิ์แม้แต่หน่อย กลับสอดสายไปมาไม่ว่างเว้น คุณพิสิษฐพล บรรณาธิการข่าวก็ทั้งจ้อง ทั้งจอดอย่างชะมัดเขม้น ไร้อึดท้องถื่นร้องบอกว่า “*ดูนี่ชี้ทางซ้ายของท่านคือ... ทางขวาของท่านคือ...*” คุณพิสิษฐพล ก็ทางยหน้า

ขึ้นมาดูตามมือชี้ช่องโกโก้ไม้ เพราะต้องจดมากกว่าจ้อง พลังคิดถึงหน้าที่เร่งด่วนหลังการทัศนจรครั้งนี้ ที่จะต้องเขียน และอ่านคำบรรยายข่าวการเสด็จเยือนสหภาพเมียนมาร์ ของ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ แพร่ภาพในรายการโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ

โบสถ์นानพะยา (Nanpaya) เป็นแห่งแรกที่คณะทัศนจรที่ตามเสด็จจำนวนรวมทั้งสิ้น 58 คน แวะชมโบราณสถานที่ตั้งอยู่นอกกำแพงเมือง ท่ามกลางสถาปัตยกรรม วิหารเหลือคณานับ กระจัดกระจาย อยู่เต็มท้องทุ่งราบเรียบ ดูราวกับป่าเจดีย์ น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก

ฟังก็อดอธิบายเกี่ยวกับศิลปะแบบนั้น สมัยโน้น...ก็ไม่ค่อยรู้เรื่อง ไม่เข้าใจ ชึมซบไว้แต่ความหมาย จึงเก็บแต่ความหมายมาเล่าให้ท่านฟัง เช่น คำว่า พะยา ในคำ นานพะยา มีความหมายกว้างมาก ให้เรียก ปริมาณพลที่มีกำแพงล้อมรอบและมีพระประธาน คงตรงกับคำไทยว่า วัด นั่นเอง อีกความหมายหนึ่ง พะยา แปลว่า พระพุทธเจ้า ดังนั้นโบสถ์นานพะยา จึงเป็นอาคารในบริเวณวัดพระพุทธศาสนานั่นเอง ดินชั้นชั้นหมื่นสลักเป็นรูปหน้าพรหม ลวดลายดินปั้นเป็นรูปมังกรหน้าภาพเศราแหลมยาวจดพื้น ภายนอกอาคารประดับด้วยลายดินปั้นเป็นรูป เด็กอ้วน กับ หงส์ เรียงรายรอบฐาน ทำให้คิดถึงวิหารวัดกัลยาณี กรุงโคลัมโบ ศรีลังกา เพราะรอบวิหารแห่งนี้ประดับด้วย เด็กอ้วน หงส์ และช้าง

เด็กอ้วน - ทั้งศรีลังกาและพม่าหมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ กินดีอยู่ดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีความสุขกาย สุขใจ รื่นเริง เราจะเห็นเด็กอ้วนในที่ต่าง ๆ อีก เช่น ตามร้านขายของที่ระลึก มีตุ๊กตา เด็กอ้วน ทำด้วยกระดาษแข็ง ทาสีฉูดฉาด ใบหน้ายิ้มสดใส ผูกผมหางแกละสองข้าง และยังได้เห็นการแสดง ระบำเด็กอ้วน ในการแสดงรับเสด็จ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งโรงแรมทริพิทสะยะ (Thiripyitsaya) จัดถวายอีกด้วย ตลอดเวลาตั้งแต่แรกตื่นจนจบราว 5 นาที มีความหมายว่า “ความสุข ความมั่งคั่งสมบูรณ์”

หงส์ สำหรับคนไทยไม่ใช่สิ่งแปลกคุ้นเคยกันมาก หงส์ของมอญเป็นสัญลักษณ์ของความสูงส่ง ยิ่งใหญ่ ความเป็นเลิศ และหมายถึงกษัตริย์มอญด้วย จะเห็นได้ว่าศูนย์กลางอำนาจของมอญ ชื่อว่า หงสาวดี คนไทยยังเคยทราบต่อไปอีกว่า หงส์เป็นสัญลักษณ์สูงส่งของจีนคู่กับมังกร

ต่อจากโบสถ์และเจดีย์แห่งวัดนานพะยา เราได้ชมวัดที่อยู่ติดกันคือ วัดมหนู (Manuha Temple) เป็นวัดในนิกายหินยานเคยใช้เป็นที่กักขังกษัตริย์มอญคือ พระเจ้ามกุฎ (Makuta) ในการทำศึกกับ พระเจ้านิรุทธ์ พระองค์ถูกจับพร้อมกับชาวมอญอีกประมาณ 30,000 คน ซึ่งถูกกวาดต้อนมาพุกามด้วย

เมื่อกล่าวคำว่า “อนิรุทธ์” หลายคนคงยังไม่คุ้นเคยเท่ากับคำว่า “อินธรา” และถ้าใครเป็นแฟน “ผู้ชนะสิบทิศ” ก็เห็นท่าร้ายราวอยู่บนเวทีละครชุดเด่นในมโนภาพทันที พระเจ้านิรุทธ์หรือพระเจ้าอินธรา ครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. 1587-1620 เป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของอาณาจักรพุกาม ทรงก่อสร้างวัดวาอารามเจดีย์วิหารขนาดใหญ่ ทรงรับนับถือพุทธศาสนานิกายหินยานเข้าเป็นศาสนาประจำชาติพม่า เมื่อทรงมีชัยเหนือมอญ จับพระเจ้ามกุฎได้แล้วทรงกวาดต้อนผู้คน นำทรัพย์สินและพระไตรปิฎกไปพุกาม

ในบริเวณวัดมีบาตรพระขนาดใหญ่มาก สลักจากหินก้อนเดียว ปิดทองเหลืองอร่าม

สถานที่ที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งคือ พิพิธภัณฑ์โบราณคดี พอ “สมเด็จพระบรมฯ” เสด็จฯ ลงจากรถ ทรงเห็นคนไทยกลุ่มใหญ่คุกเข่าเรียงเป็นระเบียบก้มกราบอยู่กับพื้นหน้าทางเข้าพิพิธภัณฑ์ และทรงมีพระกระแสรับสั่งสนทนาด้วยเป็นเวลานาน ทรงทราบว่าพวกเขามาจากกรุงเทพฯ นำพระพุทธรูปขนาดใหญ่ 3 องค์ มาถวายวัดในกรุงย่างกุ้ง แล้วเดินทางไปที่เยวเมืองมณฑลเยกกับพุกาม

คนไทยใจบุญกลุ่มนี้แสดงความปลอบปล้ำที่ได้มีโอกาสเฝ้าฯ “สมเด็จพระหลวงฯ” อย่างใกล้ชิด กล่าวกับดิฉันว่า มาคราวนี้ได้สิริมงคลครองชีวิตถึง 2 ประการ โดยมีได้คาดคิดมาก่อน

ณ ที่นี้ทรงพบกับผู้เชี่ยวชาญชาวฝรั่งเศสทางด้านโบราณคดี คือ เมอซิเยอร์ปีชาร์ด (M.Pichard) คอยเฝ้าฯ ถวายคำบรรยายด้วย

สิ่งที่ดิฉันสนใจมากที่สุดในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ ตั้งอยู่ตรงกลางของอาคารนั้นคือศิลาจารึกสีภาษา รูปทรงเหมือนศิลาจารึกหลักที่ 1 แห่งสุโขทัยซึ่งมักจะเรียกว่า จีลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เป็นแห่งหินฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสสี่เทาแก่เกือบดำ จารึกเป็นภาษามอญ ภาษาพยู ภาษาพมา และภาษาบาลี เมื่อ 1782 ปีมาแล้ว

ในที่สุดก็เข้าแวะชม วัดอานันทา ที่เฝ้ารอยตั้งแต่เช้า ตอนที่นั่งรถผ่านระหว่างทางจากสนามบินหนองลู ภูโรงแรม ใกล้เคียงให้ดูวัดนี้ ซึ่งมีเกวียนหลายร้อยจอดรายรอบสะดุดตา อยากรบว่ากองเกวียนเหล่านี้เดินทางมาจากไหน มาทำอะไร ทำไม่มากันตอนนี่...

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเรียกวัดนี้ว่า “วัดอานันทวิหาร” ด้วยเป็นวัดที่มีวิหารประดิษฐานพระพุทธรูป ตัววิหารใหญ่โตมาก เป็นทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ 175 ฟุต มีมุขเด็จยื่นออกมาทั้ง 4 ด้าน ประดิษฐานพระพุทธรูปครบทุกด้าน พระพุทธรูปยืนองค์สูงสล้างขนาด 31 ฟุต องค์หนึ่งในพระวิหารมีความมหัศจรรย์ยิ่ง ใครได้ไปนมัสการก็จะรู้สึกพิศวงยิ่งนัก พอเราเดินมาถึงปากซุ้มคูหาซึ่งอยู่ห่างพอสมควร จะเห็นพระพักตร์พระพุทธรูปเคร่งขรึม จนบางคนบอกว่าบึ้งตึง เป็นอุเบกขา ครั้นเดินใกล้เข้าไปเรื่อย ๆ จะเห็นความเปลี่ยนแปลงในพระพักตร์ที่คลี่คลายความเคร่งเฉยเป็นแย้มสรวล หากวิเคราะห์ตามหลักวิทยาศาสตร์ ก็จะพบว่า ความเปลี่ยนแปลงเกิดจากมุมของแสงสว่างที่กระทบพระพักตร์ หากวิเคราะห์ตามหลักศิลปกรรม ก็จะพบว่ามุมของพระโอษฐ์ประดิษฐ์ให้ยื่นล้ำและยาวอน จะเห็นชัดเมื่อเข้าไปใกล้มาก ๆ แล้วแหงนหน้าขึ้นมอง จะเห็นพระโอษฐ์ของพระพุทธรูปงามมากไปอีกแบบหนึ่ง หากดิฉันพรรณนาแล้วท่านนักภาพยังไม่ออก ก็โปรดไปชมด้วยตนเองเถิดนะคะ คุ่มเกินคุ้มทีเดียว

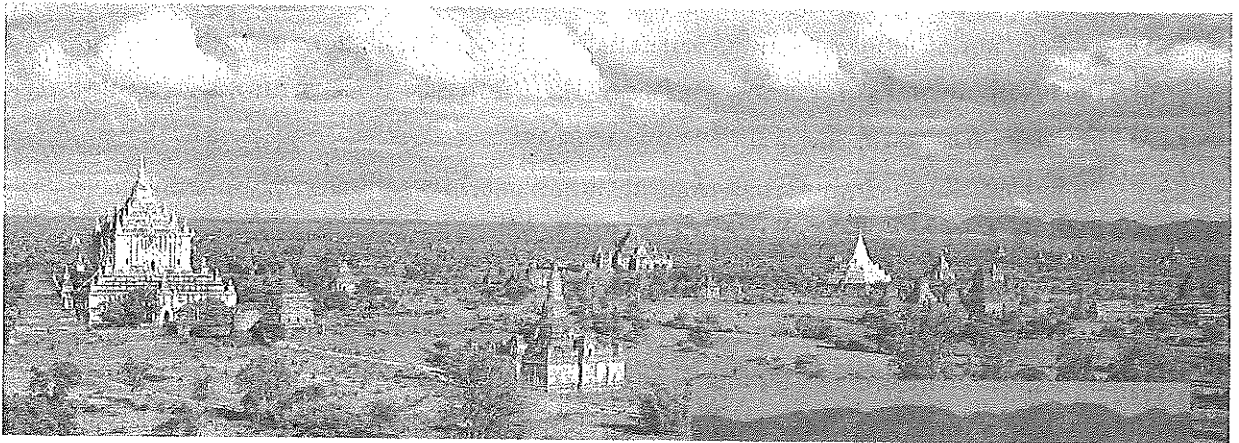
สิ่งมหัศจรรย์อีกอย่างหนึ่งในพระวิหารอานันทาก็คือ ผนังด้านในเจาะเป็นซุ้มเล็ก ๆ เรียงรายจากพื้นจดเพดาน แต่ละซุ้มบรรจุพระพุทธรูปเล็ก ๆ ขนาดหน้าตัก 1 คอก เป็นจำนวน 1,424 องค์ ตามคำบอกเล่าของไกด์ แต่บางแห่งกล่าวว่าเป็นจำนวน 1,800 องค์ การชมภาพเขียนบนผนังพระวิหารจำเป็นต้องใช้ไฟฉายเพราะแสงสว่างไม่เพียงพอ ดังนั้นท่านอย่าลืมนำไฟฉายติดมาด้วย ตามผนังภายในพระวิหาร บางส่วนประดับด้วยประติมากรรมงดงาม ทำด้วยดินเผาปั้นเรื่องชาดกและพระพุทธรูปประวัติ ได้ยินว่าประติมากรรมบางภาพถูกเจาะฉัดเอาไปขายให้นักท่องเที่ยวที่ชอบสะสมโบราณวัตถุ กำลังนึกชมอยู่ในใจว่าเจดีย์พม่าไม่ถูกขุดขโมยสิ่งของพุทธรูปขอยุ่ทีเดียว พอได้ยินเช่นนี้ ก็รู้สึกกลัวว่าเจดีย์ทั้ง 2,000 แห่งบนพื้นราบพุกามนี้ อีกหน้อยคงซวดเซเหียงลงมาพังกาบกับพื้นดินแบบที่เราเห็นชินตาในประเทศไทยเสียละครมัง ...

เจดีย์อานันทาเป็นเจดีย์แบบมอญ เป็นส่วนหนึ่งของวิหาร คือเป็นยอดของวิหารอานันทา ซึ่งมีรูปทรงได้สัดส่วนสวยงามมาก ภายในวิหารแบ่งเป็นสี่ห้องเท่า ๆ กัน แต่ละห้องประดิษฐานพระพุทธรูปและลพระสาวก ตลอดจนบุคลสำคัญตามคัมภีร์พุทธหินยาน ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์พม่าสันนิษฐานว่า

เป็นห้องสอนศาสนาทั้งสี่ห้อง กษัตริย์ผู้ทรงสร้างคือ พระเจ้ากยันลิทธา (Kyanzitha, พ.ศ. 1627-1655) ทรงสร้างในราว พ.ศ. 1634 นับเป็นเวลา 904 ปีมาแล้ว พุทธศาสนิกชนชาวพม่าจะพร้อมใจกันเดินทางมาจากทั่วสารทิศ เพื่อประกอบพิธีฉลองอานันท์เจดีย์เป็นประจำทุกปี ในวันพระ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 2 (ยี่) สำหรับปี 2538 นี้ ตรงกับวันที่ 15 มกราคม ดังนั้น วันที่ (13 มกราคม 2538) เราจึงเห็นผู้คนเดินทางมาถึงก่อนด้วยกองเกวียนมากมายหลายร้อย รอย่างสงบนิ่งรอบ ๆ ภายนอกบริเวณวัด เจ้าของเกวียนมีสินค้าอะไรก็นำติดมาแลกเปลี่ยน ซื้อขายกัน กลายเป็นตลาดนัดไปด้วย พอถึงวันที่ 15 มกราคม ผู้คนนับพัน ๆ ก็จะพร้อมใจกันสวดมนต์บูชาคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ปฏิบัติธรรม อุทิศถวายแด่พระพุทธเจ้า ตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน คิดถึงภาพคนจำนวนพันสวดมนต์ได้แสงจันทร์เต็มดวงกลางท้องทุ่ง แล้ว รู้สึกเต็มตันปีติยิ่งนัก

รายการที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งในวันนี้คือการชมโรงเรียนสอนงานช่างรัก (อย่าเพิ่งคิดโรแมนติคขนาดนั้น ความรักคงสอนกันไม่ได้?) แต่ช่างรักในที่นี้ คือช่างประดิษฐ์เครื่องเงินต่างหาก เครื่องเงินเป็นงานฝีมือที่มีชื่อเสียงบันลือโลกของสหภาพเมียนมาร์ ประดิษฐ์เป็นภาชนะเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ถ้วย โอ โอง ชาม พาน ตะลุ่ม ปิ่นโต ถาด ไปจนถึงเครื่องประดับ ภาพิว ภาพคน ภาพวัดวาอาราม ตลอดจนกระทั่งภาพรอยพระพุทธบาท

รอยพระพุทธบาทหลงรักปิดทอง ทำอย่างประณีตบรรจง และด้วยศรัทธาแรงกล้ายิ่ง แม้เป็นรอยองค์น้อย ๆ ขนาดเท่าภาพถ่ายไปสการ์ต ก็มีลวดลายเต็มรอยอย่างครบถ้วน ท่านทูตปกศักดิ์ นิลอุบล ได้รอยพระพุทธบาทคู่ลงรักกลสี ฝีมือละเอียดขบงามยิ่งนัก มีอยู่เพียงภาพเดียว “ยูนิก” จริง ๆ และท่านได้ไปคนเดียวจริง ๆ เป็นสิริมงคลยิ่งนัก

MYANMAR ป่าเจดีย์มหัศจรรย์สองพันเจดีย์

รายการสุดท้าย ชมทิวทัศน์สุดสายตาจรดขอบฟ้ารอบพื้นราบพุกาม “ดินแดนแห่งป่าเจดีย์” จากฐานเจดีย์ธาตูปินยู (Thatbyinnyu Temple) หรือเจดีย์สี่พัพพัญญู เป็นเจดีย์แบบพม่าสูงที่สุดในพุกาม พระเจ้านราธู (Narathu) ทรงสร้างเมื่อ พ.ศ. 1687 เราขึ้นมาบนลานระเบียงของเจดีย์เพื่อคอยชมความงามของป่าเจดีย์พุกามในยามอาทิตย์อัสดง ซึ่งเป็นที่เลื่องลือว่าสวยงามมาก ขณะที่คอยเวลา พวกเราได้ยื่นแขน ยกนิ้วชี้ชี้ไปตรงไหนก็ได้ ถ้าไม่ตรงเจดีย์แม้อंकเดียว จะมีคนทำพนันให้ตัดนิ้ว (ไม่ได้บังคับว่านิ้วใคร

หรือนี้ว่ะไร) ปรากฏว่าทุกคนแพ้นั้น เต็มไปด้วยเจดีย์ทั่วพื้นราบทั้งหน้าหลังซ้ายขวาของเรา จนอยาก
จะพูดว่าทุกระเบียดนิ้วเป็นป่าเจดีย์มหัศจรรย์ คงนับได้ 2,000 เจดีย์จริง ๆ

วันนั้นห้องฟ้ามีเมฆปกคลุมหนาตา และได้บังดวงอาทิตย์ที่กำลังลับทิวเขาฝั่งน้ำอริระวดี เห็นแต่
แสงสีหมากสุกใสกระจ่างจับตาสีฟ้าสดเป็นอาณาบริเวณกว้าง ๆ สีสดเจิดจ้าค่อย ๆ ขมุกขมัวลงทุกขณะ
จนกระทั่งเลื่อนลับลา

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯ กลับ
ยังโรงแรมทริพิสยะ เสวยพระกระยาหารค่ำ ซึ่งท่านทูตปกคักดี นิลอุบล จัดถวายเป็นพิเศษ พร้อมด้วย
เหล่าองุ่นแดงอย่างดีของฝรั่งเศส ท่านทูตสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จากมหาวิทยาลัยปัวติเยร์
ประเทศฝรั่งเศส สำเนียงพูดภาษาฝรั่งเศสนั้น “Impeccable” จริง ๆ ถ้าไม่เห็นผู้พูดก็จะนึกว่าชาวเมือง
ตูร์แท้ ๆ เป็นคนพูดทีเดียว

2 ระวังบุเรงนองก้องลิบทิศ

หลังจากที่ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
เสวยพระกระยาหารค่ำเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสด็จฯออกประทับกลางแจ้งเพื่อชมการแสดงฟ้อนรำ และ
ชักหุ่นกระบอกตามวิธีของพม่า เป็นรายการพิเศษที่โรงแรมจัดถวาย

คำวั้นนั้นอากาศค่อนข้างเย็นน้ำค้างลงหนัก และทรงตราตรำพระวรกายมาหลายวันแล้ว จึง
ไม่สามารถประทับชมจนฉากสุดท้ายได้

สิ่งที่น่าสนใจมากที่สุดของดิฉันคือ ระบายเด็กอ้วน ที่หมายถึง ความสุข ความสมบูรณ์ เด็กหญิง
เยาว์วัยอ้วนจ้ำม่ำ หน้าตายิ้มแย้มเบิกบาน ร่ายรำอยู่คนเดียวด้วยท่าว่าเรริง เข้าจึงหะเพลงเร็วจากวงดนตรี
พม่า ซึ่งประกอบด้วย ระนาด ฉิ่งวง ปี่ กลอง เหมือนของไทย

อีกสิ่งหนึ่งคือ การชักหุ่นกระบอก เพื่อเล่นนิทานตลก และเรื่องรามเกียรติ์ เราเห็นคนชักหุ่นหลังจอ
สีขาวขึงตึง ก้มตัวลง ใช้นิ้วมือทั้งสิบกระดิกไปมา เพื่อให้เชือกที่โยงจากนิ้วไปยังส่วนต่าง ๆ ของหุ่นกระบอก
ทำให้เกิดอกักปฏิกิริยาต่าง ๆ เหมือนคนเคลื่อนไหว นับเป็นความสามารถพิเศษน่าทึ่งของศิลปินชักหุ่น

ความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยลารุ่นแรงถึงที่สุด เมื่อการแสดงสิ้นสุดลง ต่างกลับไปพักผ่อนยังบ้านพัก
ของตน ซึ่งเป็นเรือนไม้ชั้นเดียว ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส แบ่งเป็น 4 ห้องนอน หันหลังชนกัน อายุของอาคารคง
มากแล้ว แต่สะอาดพอใช้ เรารีบเข้านอนเพื่อเตรียมตัวให้ทันสูตรสำเร็ล 5-6-7 คือตื่นตีห้า รับประทาน
อาหารเช้า 6 โมง ออกเดินทาง 7 โมง

รายการทัศนาวรวันนี้ -14 มกราคม 2538 เริ่มด้วยการชมตลาดหนองอู ซึ่งรถม้าไปยังเจดีย์
ชเวชิกอง (Schwezigon Pagoda)

“สมเด็จพระกรมหลวงฯ” ประทับรถม้าเสด็จฯนำหน้า ม้าตัวเดียวเหยาะย่างไปตามถนนใน ตลาด
หนองอู ซึ่งผู้คนไม่ค่อยพลุกพล่านนัก รถม้าอีก 10 กว่าคันเดินตามเป็นแถว บรรทุกพวกเราคันละ 4 คน
พอรถเคลื่อน ดิฉันซึ่งนั่งข้างหลังก็ทำท่าลื่นลงมาจนเกือบตก ถ้าตกและคันหลังหยุดไม่ทันก็ต้องเฝ้าหนองอู
ชั่ววันรันดร ดิฉันรีบคว้าเชือกกรุงช้างตัวรถที่ทำด้วยไม้ไว้ กำแน่นจนเจ็บมือ พอรถแล่นไปได้สัก 5 นาที

ก็เริ่มรู้จักจังหวัดหะมา จังหวัดแล้วโยกตัวไปตามจังหวัดจนสามารถทรงตัวอยู่ได้ โดยไม่ต้องเหนียวก้ำกึ่ง ลูกกรงอีกเลยหมดความกลัว เหลือแต่ความตื่นเต้นสนุกสนาน สงเสียงคุย ชมนั่นชมนี้กับเพื่อนผู้โดยสาร โดยเฉพาะ คุณพูนสุข โลหะโชติ ส.ส.หญิง จังหวัดน่าน (และเลขานุการคณะกรรมการการต่างประเทศ) ผู้เฉลียวฉลาด อ่อนโยน สวยทรงเสน่ห์น่ารัก

รถม้าเดินทางมาเพียง 15 นาที ก็จอดลงตรงหน้าปูชนียสถานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง นั่นคือ เจดีย์ทองชเวชิกอง คำว่า ชเว แปลว่า ทองคำ ชิกอง แปลว่า ริมแม่น้ำ

เราคนไทยจะคุ้นกับชื่อ เจดีย์ชเวดากอง (Shwedagon Pagoda) ดากอง แปลว่า บนเนินเขา เจดีย์ชเวดากองอยู่ที่พะโค (Bago) หรือปegu (Pegu) ซึ่งเราคนไทยรู้จักในนามหงสาวดีนั่นเอง เป็นศูนย์กลางเก่าของอาณาจักรมอญ

เจดีย์ชเวชิกองตั้งอยู่ชูดฝั่งซ้าย แม่น้ำอิระวดี พระเจ้าอโนรธา หรืออนิรุทธ์ (พ.ศ. 1587-1620) ทรงสร้างขึ้น เมื่อ พ.ศ. 1602 แต่สร้างไม่เสร็จ ต่อมาพระเจ้ากยันลิทธา (Kyanzitta พ.ศ. 1627-1655) ทรงสร้างต่อจนแล้วเสร็จใน พ.ศ. 1633 พระเจ้าบุเรงนองและพระเจ้ามังระ ได้ทรงบูรณปฏิสังขรณ์และทรงสร้างเพิ่มเติมในสมัยหลัง เชื่อกันว่าภายในพระเจดีย์ชเวชิกองประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุหลายส่วน เช่น ไพลารำ พระนลาฏ และพระหนต์ หรือพระเขี้ยวแก้ว

ในบริเวณมีรอยพระพุทธบาทสมัยพุทธกาลประดิษฐานอยู่รอยหนึ่ง และอีกรอยหนึ่งเป็นรอยพระพุทธบาทสมัยคองบอง คนพม่านับถือรอยพระพุทธบาทมาก มักจะมีไว้บูชาประจำบ้านเช่นเดียวกับพระพุทธรูป

นักนิยมนิยาม “ผู้ชนะสิบทิศ” พอได้เห็น “ระฆังบุเรงนอง” ณ ที่แห่งนี้ก็อัมพลกระที่มชื่นในใจทันที โดยเฉพาะ ท่านทูตปกศักดิ์ นิลอุบล ที่ซาบซึ่งวรรณกรรมเรื่องนี้เป็นพิเศษ พระเจ้าบุเรงนองโปรดให้หล่อระฆังใหญ่ขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชา เมื่อ พ.ศ. 2100 มีคำจารึกสามภาษาคือ ภาษาบาลี ภาษาพม่า และภาษามอญ

บริเวณรอบพระเจดีย์เรียงรายด้วยช่อดอกไม้เงินทองสลักจากไม้ทาสีเงินสีทอง และอาคารศาลาไม้แกะสลักประดับด้วยโลหะฉลุลวดลายละเอียดงดงามยิ่งนัก คณะตามเสด็จ “สมเด็จพระหลวงฯ” ได้ถ่ายภาพร่วมกันข้างฐานพระเจดีย์มหา และงดงามแห่งชเวชิกอง

ระหว่างที่ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯ จะเห็นประชาชนชาย-หญิง ทั้งผู้ใหญ่และเด็กรอเฝ้าฯ อยู่เป็นจำนวนมาก จึงได้แอบแฝงเข้าไปขอถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก เพื่อชมใบหน้าवलงามของสาวพม่า

พอพูดถึงใบหน้าवलงามดิฉันก็นำความลับของผิวงามแบบพม่ามาฝากท่านด้วย ความลับน้อยๆ ที่ซ่อนไม่คล้ายดุนฟัน เป็นซ่อนไม่มัทศจรรย์จริง ๆ ที่โดนใบหน้าของใครจะต้องมีอันละเอียดอ่อนเรียบเนียน เป็นสีเหลืองนวล อ้อ ข้อสำคัญคือ วิถีโดนใบหน้า ต้องกระทำอย่างละมุนละม่อม ห้ามใช้พาดฟันลงไปเป็นอันขาด ก่อนไม่มัทศจรรย์นี้ ชื่อฟังดูเหมือนเป็นภาษาญี่ปุ่น ชื่อ ทานากะ ให้นำก่อนทานากะตรงปลายฝนลงบนแผ่นหินสาก ๆ ใส่ น้ำเล็กน้อย แล้วผละละเอียดคล้ายแป้งจะหลุดออกจากเปลือกที่หุ้มซ่อนไม่ติดอยู่บนแผ่นหิน แล้วท่านก็นำแป้งนั้นลูบไล้ใบหน้า ลำคอ และแขน จะรู้สึกเย็นนืด ๆ กลิ่นอ่อน ๆ ก่อนขนาดยาวประมาณ 2 ฟุต หน้ากว้าง 3 นิ้ว หญิงพม่าใช้เพียง 3 เดือน ใช้ทุกวัน วันละ 2 ครั้ง เช้า เย็น หลังอาบน้ำ ล้างหน้า หน้าตาของหญิงพม่าจะมีรอยขาว ๆ เป็นเป็น ๆ ถ้าดูใกล้ ๆ จะเห็นชัดว่าเป็นรอยแป้งนำทานากะที่แตะแต้มอยู่

หญิงชายชาวพม่าผู้เคร่งศาสนา มักจะมานั่งสวดมนต์ในบริเวณวัดและตรงหน้าพระพุทธรูป เขามักจะสวด 'มนุพุทธายะ' 108 จบ ต่อด้วย 'มนุธรรมายะ' 108 จบ และ 'มนุสังฆายะ' อีก 108 จบ อย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง โดยนับลูกประคำสายยาวที่มีจำนวน 108 เม็ด ทีละเม็ดจนครบ นอกจากนี้ก็มี สวดมนต์บทอื่น ๆ ให้เลือกสวดตามกาลเทศะ

สิ่งที่ติดใจในใจก็คือ การนำดอกไม้ ใบไม้มาบูชาพระ เขานิยมใช้ดอกไม้บาน ถ้ายังไม่บาน เช่น ดอกบัว เขาก็จะแกะกลีบดอกออกให้บาน สังเกตดูว่าคล้ายกับคนศรีลังกามากในเรื่องบูชาพระด้วยดอกไม้บาน ส่วนดอกไม้จะมีกลิ่นหอมหรือไม่นั้นไม่ใช่สิ่งสำคัญนัก

ดิฉันเห็นบางคนไม่มีดอกไม้มาบูชาพระเลยแม้แต่ดอกเดียว มีแต่ใบไม้ก่าโตบ้าง เล็กบ้างในมือ แล้วนำมาปักแจกันตรงหน้าพระพุทธรูป ไม่ว่าจะไปวัดใด จะเห็นใบไม้ลักษณะเดียวกันเช่นนี้ จนต้องขอร้องให้อาจารย์ประมาณ ลีศิริเสรีภู ช่วยถ่ายภาพไว้ให้ เพราะกล้องของดิฉันฟิล์มหมดพอดี (เจ้าหน้าที่บริษัท ทีวี กรุณาหาทางส่งคนไปเที่ยวซื้อฟิล์มจนได้ในภายหลัง)

อดรันทนไม่ได้ต้องขอซักถามจนได้ความว่า ซอใบไม้ที่ชาวพมานิยมใช้บูชาพระคือ ใบทะเบย์พันธ์ นำมาจากต้นที่สูงใหญ่ ขนาดต้องปีนขึ้นไปเก็บ ลักษณะคล้าย ๆ ใบกาฝาก ซอที่ใช้บูชาพระต้องมีทั้งใบอ่อนและใบแก่อยู่ด้วยกัน นอกจากจะนำมาบูชาพระแล้ว ยังนำไปบูชาสักการะคารวะบุคคลสำคัญ เจ้านายที่เคารพรักยิ่งอีกด้วย ผู้ใดได้รับซอใบไม้ทะเบย์พันธ์ ก็หมายความว่าได้รับความเคารพรักยิ่ง และพร้อมกันนั้นก็เป็นการอำนวยการสวัสดิ มีโชคชัยทั้งแก่ผู้รับและผู้ให้ ความสำคัญของทะเบย์พันธ์ อีกประการหนึ่งคือ การแสดงความยินดีต้อนรับแขกบ้านหรือแขกเมืองผู้มาเยือนอีกด้วย

อ่าลาเจดีย์ชเวชิกอง แล้วเข้าชม ถ้ำกยันสิทธา (Kyanzitha Cave) ซึ่งใช้เป็นสถานที่สำหรับเดินจงกรม ลีกลงไปใต้ดินเล็กน้อย ก่อด้วยกำแพงอิฐหนามาก เพื่อรักษาอุณหภูมิภายในให้คงที่ ไม่ว่าจะป็นหน้าร้อนหรือหน้าหนาว เพดานถ้ำเตี้ยมาก คนรูปร่างสูง ๆ เห็นที่จะเดินลำบาก การชมถ้ำต้องใช้ไฟฉายช่วยอีกแล้วค่ะ

ต่อจากนั้นไปชม วัดติโลมินโล (Htilominlo Temple) สร้างเมื่อราว พ.ศ. 1754 วิหารมีความสูงสง่างามยิ่งนัก ภายในประดับประดาประติมากรรมปูนปั้น กษัตริย์ผู้ทรงสร้างวัดนี้คือ พระเจ้านันทวงมยะ (Nandaungmya) บางท่านออกเสียงว่า นตองมยา ทรงครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. 1753-1777 ภายในวิหารมีทางขึ้นสู่ระเบียงชั้นบน เป็นทางแคบมากและชัน ขึ้นลงได้ที่ละคน ส่วนกันไม่ได้ ปากทางข้างบนมีฝูงผึ้งกำลังทำรังเล็ก ๆ อย่างขยันขันแข็ง เวลาขึ้นลงต้องระวังมิให้ทำร้ายซึ่งกันและกัน เราไม่ทำร้ายรังผึ้ง และผึ้งไม่ใช้เหล็กในทำร้ายเรา ปรากฏว่าได้ผลสมดังมุ่งมาดปรารถนา ไม่อันตรายใด ๆ พวกเราชื่นชมทิวทัศน์เมืองพุกามยามสายอย่างสุดสายตาอีกครั้งหนึ่ง เห็นป่าเจดีย์บนทุ่งราบร้างขนานกับแม่น้ำอิระวดีที่ต้นเขิน แต่ยังมีสายน้ำไหลเอื่อยตามร่องน้ำ ดูเย็นตา

พอคิดถึงคำว่า 'ทุ่งราบร้าง' ก็เกิดสะดุดใจและสงสัยจนเริ่มกลัดกลุ้ม สงสัยว่า อาณาจักรพุกามแต่ก่อนเคยรุ่งเรืองสูงสุดเป็นเวลา 200 กว่าปี โดยเฉพาะในสมัยพระเจ้าอนิรุฑ หรืออินรด (Anawrahta) วีรบุรุษนักรบ และพระเอกในวรรณคดีพม่า ตลอดมานับเวลาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 16 จนถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 18 (อาณาจักรพุกามแตกแยกเพราะการเป็นกบฏของพวกมอญ และการรุกรานของมองโกล) สมัยพระเจ้าอนิรุฑ เป็นช่วงที่อาณาจักรพุกามมีความกว้างขวางแผ่ไพศาลมาจนถึงลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ที่เป็นที่ตั้ง

ของประเทศไทยในขณะนี้ มีการเกษตรและการชลประทานอุดมสมบูรณ์ ... เหตุใดในปัจจุบันจึงแลดูแห้งแล้ง ไม่สดชื่น ไร้ผู้คน วัดวาอารามร่วม 2,000 แห่ง ล้วนเป็นโบราณสถาน พุดง่าย ๆ คือเป็นวัดร้าง ...

อดรันทนสงสัยไม่ได้ ก็เที่ยวถามใคร ๆ ต่อใครจนได้ความว่า อ้อ เป็นเช่นนั้นเอง คือว่าในยุคสมัยที่พระเจ้าแผ่นดินพม่าทรงอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาเป็นที่สุดนั้น วัดมีอิทธิพลมาก พระภิกษุสงฆ์ เป็นบุคคลสำคัญทั้งการบ้านและการเมือง พระสงฆ์เป็นครูสอนหนังสือและสอนธรรมะ เป็นที่เคารพเลื่อมใส และมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน เมื่อประชาชนมาบำเพ็ญกุศลที่วัดจำนวนมาก วัดก็มีความจำเป็นต้องก่อสร้างสถานที่ให้กว้างขวางไว้รองรับเป็นสาเหตุสำคัญเหตุหนึ่งที่จะต้องขยายอาณาบริเวณวัดให้กว้างขวาง ที่ดินสำหรับขยายมักจะได้รับพระราชทาน บางครั้งชาวบ้านถวาย และบางครั้งพระภิกษุที่ทำไร่นาของราษฎร ราษฎรจึงอพยพออกไปจนอยู่ห่างไกลจากวัดมาก บางพื้นที่เขตวัดต่อวัดจรดติดต่อกันอย่างกว้างใหญ่ไพศาล ราษฎรจึงต้องใช้เวลาามากเพื่อจะมาวัด และเมื่ออพยพไปอยู่ห่างไกล ทั้งขาดพื้นที่ทำกิน จำนวนอุบาสก อุบาสิกาจึงลดลงไม่ค่อยมีคนมาทำนุบำรุงวัด ทางฝ่ายเจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่เคยเก็บส่วยสาอากรจากผลิตผล ไร่นาราชฎาก็เก็บไม่ได้ เพราะไม่มีไร่นาอีกแล้ว เมื่อบ้านเมืองหรือหลวงไม่มีรายได้ก็ไม่มีเงินบำรุงวัด ดังนั้นทั้งราษฎรทั้งหลวง จึงขาดการทำนุบำรุงวัด พระภิกษุสงฆ์จึงไม่สามารถอยู่ที่วัดได้อีกต่อไป พวกกันทั้งวัดให้ร้างเป็นจำนวนมาก กล่าวกันว่านับเป็นจำนวนหลายร้อยทีเดียว ข้อมูลที่ได้มานี้ก่อให้เกิดความสนใจยิ่งนัก สมควรเชื่อมากน้อยเพียงใด ขอฝากท่านผู้อ่านตรึกตรองเองนะ

อันที่จริง ความร้างของอาณาจักรพุกามยังเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ อีก เช่น แผ่นดินไหว การสงครามระหว่างมอญกับพม่า การบุกรุกของพระเจ้ากุบไลخانจากมองโกล สงครามกับลังกา และการปกครองภายในที่ขาดประสิทธิภาพ จนในที่สุดพม่าได้ตกเป็นเมืองอาณานิคมของอังกฤษ...

คิดแล้วเศร้าใจ ไปเที่ยวต่อกันดีกว่า

คราวนี้ 'สมเด็จพระมหาลงฯ' ทรงแวะชมโรงงานทำเครื่องรักมีอาชีพ ซึ่งมีร้านค้าด้วย เครื่องรัก หรือเครื่องเขินในภาษาพม่า ฟังแล้วยืนตัวตรง ๆ อยู่ไม่ได้ คือเตะเซ โรงงานเตะเซนี้ ยังคงทำงานด้วยมือ และใช้ฝีมือเป็นหลัก เขาประดิษฐ์ของใช้หลากหลายกว่าที่เห็นจากโรงเรียนสอนงานช่างรักที่ไปมาเมื่อวานนี้ ที่นี่มีตู้ใบใหญ่ลงรักเขียนสีทั้งภายนอก ภายใน บางตู้มีลิ้นชักเล็ก ๆ ที่ใบใส่ของใบใหญ่ ๆ เครื่องดนตรี ฉากพับได้สำหรับกันห้อง โต๊ะวางของมุมห้อง ฯลฯ ล้วนแต่มีลวดลายประณีต แข็งแรง นำชนกลับมาเก็บไว้เป็นที่ระลึกยิ่งนัก

วันนี้มีเวลาอยู่พุกามเพียงครึ่งวันเช้า พอกลับมารับประทานอาหารกลางวันที่โรงแรมแล้วก็ต้องออกเดินทางไปยังเมืองมัณฑเลย์ ใช้เวลาประมาณ 6 ชั่วโมง เดินทางทางรถยนต์ด้วยรถบัสใหญ่ปรับอากาศคันเดิม 2 คัน ใช้เส้นทางพุกามเมียงกิตลา (Meiktila) ซึ่งเป็นเมืองอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองพุกาม แล้วใช้เส้นทางเมียงกิตลา-มัณฑเลย์ ชนากับทางรถไฟสายย่างกุ้ง-มัณฑเลย์

ในช่วงนี้ก็จะถือโอกาสเล่าให้ท่านผู้ฟังที่ไม่คุ้นกับพม่า-รามัญอย่างย่อ ๆ

ขอเริ่มด้วยชื่อ พม่า คำ 'พม่า' คนไทยใช้คำนี้มาแต่ไหนแต่ไร และยังคงใช้คำนี้เรียกชื่อประเทศนี้ได้ในปัจจุบัน แต่ก็มีบางคนใช้ว่า สหภาพเมียนมาร์ แปลจากภาษาอังกฤษ 'The Union of Myanmar' เป็นชื่ออย่างเป็นทางการ เพื่อบ่งบอกลักษณะการปกครองของพม่าในปัจจุบัน ซึ่งรวมรัฐอิสระหลายรัฐเข้าเป็นหนึ่งเดียว คนอังกฤษเคยเรียกว่า Burma แต่คนพม่าเรียกตัวเองว่า Myanmar

ประชากรในสหภาพพม่ามีเชื้อสายต่าง ๆ แถบพะโคมีคนเชื้อสายมอญ เขมร ละว้า แถบมณฑลเยลี่ และอังวะ เชื้อสายอาร์กัน ฉิ่นและคะฉิ่น แถบลุ่มแม่น้ำอิระวดีและภาคเหนือเป็นเชื้อสายพม่า ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศ นับแต่ได้เอกราชจากอังกฤษเมื่อ 4 มกราคม 2491 ชนเชื้อชาติพม่ากับชนกลุ่มน้อยเชื้อชาติต่าง ๆ ดังกล่าวได้มีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง (ความจริงความขัดแย้งนี้มีพื้นฐานมานานแล้ว) เนื่องจากชนกลุ่มน้อยไม่ยอมรับอำนาจของคนเชื้อสายพม่า ได้พยายามต่อสู้ เพื่อล้มล้างอำนาจดังกล่าวตลอดเวลา ทำให้รัฐบาลประชาธิปไตยของพม่าไร้เสถียรภาพทางการเมืองอย่างมาก จนกระทั่งอู๋ นายกรัฐมนตรีต้องขอร้องนายพลเนวินเข้ามารับผิดชอบในการบริหารประเทศ โดยการจัดตั้งรัฐบาลรักษาการขึ้น แต่ก็ถูกรบกวอดอย่างแรงจากการก่อการไม่สงบของชนกลุ่มน้อย และพรรคคอมมิวนิสต์ ดังนั้น นายพลเนวินจึงประกาศลาออกโดยสมัครใจ อู๋กลับเข้ามาบริหารประเทศอีก แต่ปัญหาเดิมก็ยังยืดเยื้อต่อไป ความพยายามในการปกครองแบบประชาธิปไตยไม่ประสบความสำเร็จ นายพลเนวินกลับมาคณะทหารยึดอำนาจรัฐบาลและล้มเลิกประชาธิปไตย จัดตั้งรัฐบาลทหารขึ้น พร้อมกับพรรคการเมืองใหม่ เรียกว่า พรรคโครงการสังคมนิยมพม่า (Burma Socialist Program Party, BSPP) เป็นพรรคเดียวที่ถูกกฎหมาย มีนายพลเนวินเป็นผู้นำพรรค และกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศตามแนวทางสังคมนิยม ให้มีการเลือกตั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ไม่มีพรรคการเมืองอื่นใดมีสิทธิ์สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง ดูเป็นเผด็จการทหารไป ดังนั้นจึงถูกปัญญาชน นักศึกษาต่อต้านตลอดเวลา ซึ่งก็ถูกปราบปรามอย่างรุนแรง ในขณะที่รัฐบาลพม่ากำลังร่างรัฐธรรมนูญอยู่อย่างชะงักงัน เพื่อเป็นแกนหลักของประเทศยุคใหม่ในระบอบประชาธิปไตย

อันที่จริงความวุ่นวายทางการเมืองพม่าขณะนี้ ในแนวกว้างไม่กระทบกระเทือนการท่องเที่ยว และรัฐบาลก็มีนโยบายเด่นชัดที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ พยายามเปิดประตูประเทศต้อนรับนักท่องเที่ยวกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ได้จัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยว (Ministry of Hotels and Tourism) ขึ้นเพื่อปฏิบัติงานตามนโยบายดังกล่าวอย่างจริงจัง จนถึงกับได้ประกาศว่า ปีหน้าปี 2539 เป็นปีแห่งการเยี่ยมเยือนสหภาพพม่า (Visit Myanmar Year 1996) ดังนั้นท่านที่สนใจไปท่องเที่ยวดินแดน 2,000 เจดีย์ จึงมีโอกาสดูรอยอยู่ใกล้มือเอื้อมนี้เอง ปีหน้าท่านคงจะได้ชมสิ่งน่าสนใจ ลึกลับ หลากหลายกว่าปีนี้มาก ไม่ต้องเข้าพักตามโรงแรม ดาวตกอย่างดิฉัน ทั้งนี้เพราะตามเมืองใหญ่ ๆ ที่น่าเที่ยวชม กำลังก่อสร้างโรงแรมระดับ 4-5 ดาวอยู่มากมาย ปีหน้าก็เสร็จ ใหม่เอี่ยมเรียงเล็ น้าพักเป็นอันมาก อย่าลืมน่าดูที่เหมาะที่สุดระหว่างกลางเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์อากาศสบายไม่ร้อนไม่หนาว ฝนไม่ตกเฉอะแฉะ

สิ่งละอันพันละน้อยที่เก็บมาฝากจากพม่า ก็มี ...

ของที่ระลึก นอกจาก เตชะ หรือเครื่องเงินเบา ๆ ฝีมือเยี่ยมแล้ว ก็มีแป้งทานาคะ ปรุงจากเปลือกไม้ มีทั้งแป้งฝุ่น แป้งอัดแข็ง (เหมือนก้อนสบู่) และอัดเปียกเกือบแข็ง บรรจุของ กล่องตลับให้เลือก ดิฉันซื้ออยู่นานหลายปีแล้ว โดยได้จากแม่สอดบ้าง แม่สายบ้าง รู้สึกได้ผลดี กันแดดแทนครีม UV สำหรับคนผิวหน้ามันได้ผลมาก นอกจากนั้น มี เครื่องปัก ปักไหม ดินเงินทอง ประดับคริสตัล มุกดาหาร เป็นรูปรอยพระพุทธรูป พระราม นางสีดา หนุมาน ราชรถ เทพ เรื่องชาดก พระพุทธรูปประวัติ ฯลฯ มีทุกขนาด สำหรับใส่กรอบแขวนฝาผนังประดับอาคารภายใน ราคาหน้าตากใจไม่น่าเป็นไปได้ ทำไม่ถูกอย่างนี้! เครื่องเงินประดิษฐ์ลวดลายมีเอกลักษณ์เฉพาะของพม่า-มอญ เนื้อเงินบริสุทธิ์มาก น้ำหนักมาก แต่ราคามาตรฐาน

ราคาก่อนวันนั้นกรัมละ 9-12 บาท มีทั้งเครื่องประดับกระจุกกระจิก จนถึงขันใบใหญ่ พาน ถาด ถ้วยเชิง จานเชิง ดุสง่างาม สูงค่า ข้อสำคัญคือ แข็งแรงทนทาน

ผ้า ส่วนมากเป็นผ้าฝ้าย ฝ้ายปnyiสังเคราะห์ ฝ้ายปนไหม คนพม่าไม่นิยมไหมแท้มากนัก เพราะกลัวบาปจากการฆ่าตัวไหมในรัง โดยนำใยมาต้มเพื่อสาวไหม ผ้าฝ้ายพม่ามีสีล้วนลวดลายหนักแน่น เครื่องขีมิดูสุขุมลึกซึ้ง สีฉูดฉาดก็มีบ้างไม่มากนัก ลายชิ้นที่กำลัง 'ฮิต' ขณะนี้เป็นลายโบราณนำมาสร้างใหม่ อย่างที่ รชนิกร พันธุ์มณี แสดงแบบเสื้อลง 'สกุลไทย' ฉบับ 2101 ของโรงเรียนสอนตัดเสื้อชอทิพย์-วังทอง

อัญมณี ที่น่าหลงใหลที่สุด ท่านก็ทราบดีแล้วว่าคือ หับทิม ทั้งแบบเจียรระโนและแบบหลังเต่า ปรากฏเจิดจ้าสุกใส สีแดงงามลึกซึ้ง อีกอย่างหนึ่งคือ หยก เนื้อละเอียด สีอ่อน เย็นตา และสดใส มีทั้งถูกและแพงตามความบริสุทธิ์และรูปทรง ซื่อแล้วเหมือนได้เปล่า การออกแบบไม่ค่อยถูกใจนัก ส่วนมากจะซื้อเม็ด ๆ มาให้ช่างประจำออกแบบให้ใหม่

การลงทุน ผู้ที่สนใจลงทุนร่วมทุนในพม่าน่าจะดีมาก ทางด้านกิจการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งพิมพ์ หนังสือพม่าแพงจนจดไม่ลง กิจการพิมพ์ของพม่าน่าจะมั่งคั่งอ่อนไหวคู่แข่งเข้าไปได้ดีกว่า

เครื่องไม้ โลหะแกะสลัก เป็นสิ่งมีค่าน่าซื้อไว้เป็นที่ระลึก บางชิ้นเป็นสิ่งศิลปะงดงาม สลักฉลุเป็นลวดลายดอกไม้ ใบไม้ รูปสัตว์ รูปเทพ ราชรถ ชาดก พุทธประวัติ ฯลฯ ดินเหนียวเผาไฟสลักไม้รูปพระพุทธรูปเจ้า-แสดงปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ พื้นสีดาลายทองงดงามมาก นอกจากนี้ก็มีหุ่นขี้ก่า ซึ่งรูปหน้าทำด้วยไม้แกะทาสี ส่วนเสื้อผ้าของหุ่นปักด้วยดินเงินทองเลื่อม อย่างไรก็ตาม สิ่งศิลปะที่ซื้อไว้ก็นควรแน่ใจว่าสามารถนำออกนอกประเทศพม่าได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย เพราะมีกฎหมายห้ามสิ่งที่มีคุณค่าทางโบราณคดีออกนอกประเทศ (ไทยเราก็มียกห้ามนำพระพุทธรูป ฯลฯ ออกนอกประเทศเช่นกัน) เฉพาะที่มีอายุเกิน 75 ปี เช่น หินสลัก เกรียง เครื่องทองเหลือง พระพุทธรูป เอกสารทางประวัติศาสตร์ เครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ การฝ่าฝืนคงได้รับโทษรุนแรงไม่น่าเสี่ยง

การซื้อของดังกล่าวจะจ่ายเป็นดอลลาร์สหรัฐก็ได้ในบางแห่ง หน่วยเงินที่ใช้ในพม่าเรียกง่าย ๆ ว่า จี๊ด (kyat) อัตราแลกเปลี่ยนของรัฐบาลกับตลาดมืดต่างกันมากจนดูไร้เหตุผล เจ้าหน้าที่ทัวร์ของเราบริการอย่างดีพิเศษ ด้วยการจัดแลกอัตราตลาดมืดให้ลูกค้าทัวร์ 1 ดอลลาร์ เท่ากับ 80-90 จี๊ด (อัตรารัฐบาลเพียง 6 จี๊ดเท่านั้น!) ร้านขายของบางแห่งที่รับดอลลาร์จะให้ในอัตรา 100 จี๊ด

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯถึงมณฑลเลย เมืองหลวงเก่าของพม่า เมื่อเวลา 18.40 น. ประทับพักแรม ณ โรงแรมอินวา (Inwa Hotel) ใกล้วัดชยาจากพุกามพอส่งเสด็จ ณ โรงแรมแล้วได้ถวายบังคมลากลับพุกามด้วยทมดภาระหน้าที่ตรงนี้ เสด็จฯเสวยพระกระยาหารค่ำ ณ กัตตาคารพิกิมอนนาวา (Pyignimon Barge) ซึ่งตั้งอยู่กลางคูเมือง ดิถีพระราชวังมณฑลเลย ทางกัตตาคารจัดการแสดงถวายทอดพระเนตรหลายรายการ โดยเฉพาะการฟ้อนรำและการตีตีพินพม่า

3 สุ่มณฑลเลย อมรปุระ และสแกง เมืองหลวงเก่า

รายการทัศนศึกษาเข้าที่ 15 มกราคม 2538 สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯ นำมวลสมาชิกสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย และมิตรสหาย ออกจากมณฑลเลยไปเมืองอมรปุระ (Amarapura) และเมืองสแกง (Sagaying) ซึ่งเป็นราชธานีเก่าของพม่า

พระภิกษุพม่า ใช้เป้เดินทางมากะซัดดูพระพักตร์ พระพุทธมทามุณีทุกเช้า

เมืองอมรปุระอยู่ห่างจากมณฑลเลยไปทางใต้เพียง 11 กิโลเมตร เคยเป็นที่ตั้งพระราชวังในสมัยที่เคยเป็นราชธานีของพม่า ต่อเมื่อพระเจ้ามินดงมิน (Mindon Min พ.ศ. 2396-2421) เป็นกษัตริย์ ได้ทรงย้ายพระราชวังมายังมณฑลเลย เพื่อสร้างมณฑลเลยเป็นเมืองหลวงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2400 พระราชวังอมรปุระสร้างด้วยไม้ จึงสะดวกในการรื้อถอน ระหว่างรื้อการก่อสร้างพระเจ้ามินดงมินประทับพลับพลาชั่วคราว พระมหาอุปราช เจ้านาย ขุนนางผู้ใหญ่ต้องย้ายตามเสด็จไปยังที่พำนักชั่วคราวเช่นกัน ดังนั้นเมืองอมรปุระปัจจุบันจึงไม่ค่อยมีสิ่งก่อสร้างที่สำคัญเหลืออยู่มากนัก ยกเว้นสะพานอุเบน (U Bein's Bridge) ที่น่าสนใจที่สุด

สะพานอุเบน สร้างด้วยไม้แผ่นหนา ๆ เสากลมตันใหญ่ ๆ ไม้เหล่านี้ขนมาจากเมืองอังวะ บัดนี้อายุได้ 200 ปีแล้ว ถึงแม้จะมีบางตอนผุพังบ้าง แต่ยังใช้ได้ สะพานนี้ทอดข้ามทะเลสาบตวงตะมัน (Tuang Taman Lake) เพื่อเชื่อมกับบริเวณพระเจดีย์ กยอกตอกิ (Kyauktawgyi Pagoda) ซึ่งสร้างเลียนแบบเจดีย์อาณันทาที่พุกาม เมื่อ พ.ศ. 2390

ท่านผู้อ่านคงงงที่ตีฉันทกล่าวถึง “เมืองหลวงเก่า” ของพม่าหลายครั้ง ทำไมเป็นเช่นนั้น ตอนแบบกำปั้นทุบดินก็คือ เมืองหลวงใดที่ไม่ใช่ย่างกุ้ง ก็กลายเป็นเมืองหลวงเก่าทั้งนั้น เหตุที่กล่าวหลายครั้ง

ก็เพราะเมืองหลวงเก่าของประเทศพม่าปัจจุบันนี้มีมากมายเหลือเกิน ทั้งเมืองหลวงของอาณาจักรมอญ และอาณาจักรพม่า

ดร.สุเนตร ชุตินธรานนท์ เล่าไว้ใน “สุ่มอริชวดี” หน้า 96-97 ว่า เมืองหลวงพม่าที่เก่าแก่ที่สุดคือ เมืองพระวิษณุ ตั้งอยู่ระหว่างเมืองแปรกับเมืองพุกาม ต่อมาคือ พุกาม เป็นเมืองหลวงระหว่างพุทธศตวรรษที่ 16 ถึง 19 ต่อมาคือ อังวะ หงสาวดี หรือ พระโต ซเวโบ ตองอู อมรปุระ และมัณฑลเลย์

การที่พม่ามีเมืองหลวงเก่ามากมายนั้น อาจมองต่างมุมได้หลายแง่มุม มุมมองของนักรัฐศาสตร์บอกว่า การย้ายเมืองหลวงบ่อย ๆ ทำให้ประเทศชาติขาดเสถียรภาพทางการเมือง แสดงถึงการแบ่งอำนาจ การเมืองกันเพื่อผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันขึ้นเป็นใหญ่ ผู้ชนะจะย้ายเมืองหลวงเพื่อประกาศความเป็นใหญ่ อย่างไรก็ตามบางครั้งการย้ายเมืองหลวงก็ใช้ข้ออ้างว่า เพื่อหาชัยภูมิใหม่ที่เหมาะสมกับการต่อต้านอิทธิพลต่างประเทศ เช่น การที่พระเจ้ามินดงมินทรงย้ายราชธานีจากอมรปุระขึ้นไปยังมัณฑลเลย์ ก็เพื่อหนีการรุกรานของฝรั่งเศสต่างชาติ ซึ่งมีกองทัพเรืออันเกรียงไกร อาจจะยกขึ้นมาตามแม่น้ำอิระวดีซึ่งมีเมืองหลวงตั้งชิดแม่น้ำ แต่ข้ออ้างนี้ไม่มีผลอย่างใดเลย เพราะถึงอย่างไร อังกฤษก็ยึดพม่าไปรวมไว้ในจักรภพจนได้ บางครั้งการตั้งเมืองหลวงใหม่ ก็คือการพัฒนาฐานกำลัง ชนชาวพม่าที่ต้องอุปบนฝิ่งแม่น้ำสาละวินก่อตัว ขึ้นต่อต้านเจ้านายไทยใหญ่ที่มอำนาจที่กรุงอังวะ พอมีกำลังเข้มแข็งขึ้นแล้วได้แยกตัวเป็นอิสระไม่ขึ้นกับอังวะแล้วใช้ ตองอูเป็นเมืองหลวง มีกษัตริย์ที่มีความสามารถ คือ พระเจ้ามิงกินโย (Minkyinyo) พระราชาบิดาของพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ (Tabinshaveti) ซึ่งรวบรวมอาณาจักรพม่าได้สำเร็จอีกครั้งหนึ่ง

พอสมเด็จพระเจ้าฟ้านางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯ จากอมรปุระเมืองหลวงเก่า ก็ได้เสด็จฯ ไปยังเมืองสแกง (Sagang) ซึ่งมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์น่าสนใจมาก

เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อพระเจ้าอุบลราชานแห่งมองโกล ยึดอาณาจักรพุกามได้เมื่อ พ.ศ. 1830 ดินแดนพม่าได้ถูกผนึกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรจีน ส่งข้าราชการจีนเป็นข้าหลวงมาดูแล ดังนั้น อำนาจการเมืองของพม่าจึงอ่อนแอมาก ได้มีเจ้านายไทยใหญ่สามพี่น้องรวบรวมกำลังกันเข้าล้อมเมืองพุกามที่ชาวมองโกลยึดไว้ได้สำเร็จ แม่ทัพมองโกลถอยทัพกลับออกไป

เจ้าชายไทยใหญ่ทั้ง 3 ได้รับความนิยมนจากทั้งคนไทยใหญ่และพม่า จึงสามารถตั้งตัวเป็นใหญ่ที่อาณาจักรพุกามบนทุ่งราบยกอกเซ (Kyakse) แต่แล้วก็พิจารณาเห็นว่าพุกามอยู่ในเขตแห่งแล้งจึงย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่บริเวณเมืองอังวะ ตรงที่แม่น้ำอิระวดีบรรจบกับแม่น้ำยินก ดังนั้น อังวะจึงเป็นเมืองหลวงของพม่าในครั้งนั้น

ต่อมาเจ้าชายองค์เล็กได้แยกไปสร้างเมืองใหม่ และโอรสของเจ้าชายองค์เล็กก็แยกตัวออกไปสร้างเมืองใหม่อีก คราวนี้ได้สร้าง เมืองสแกงเป็นเมืองหลวง บนฝิ่งแม่น้ำอิระวดีตั้งตัวเป็นกษัตริย์ไทยใหญ่มีอำนาจเหนือพม่า ดังนั้น สแกง จึงเคยเป็นเมืองหลวง ตั้งแต่ พ.ศ. 1856 จนถึง พ.ศ. 1907 (แล้วย้ายกลับไปอยู่ที่อังวะดังเดิม)

การเดินทางไปเมืองสแกงต้องข้ามสะพานเหล็กที่ใช้เป็นทางรถไฟคู่ขนานกับรถยนต์ ดินค้ำกลางสลิมสะลือได้ปรือตาขึ้นครั้งแรก คิดว่ากำลังข้ามสะพานพระรามหก ต่อมาก็คิดว่าไม่ใช่ เพราะสะพานพระราม 6 ไม่ให้รถยนต์ใช้นานแล้ว ได้มีสะพานพระราม 7 แทน มีน ๆ อยู่พักหนึ่ง โคร่งเหล็กของสะพาน

ช่างเหมือนสะพานพระรามหกอะไรเช่นนั้น แม่น้ำอิระวดีได้สะพานก็ดูเหมือนแม่น้ำเจ้าพระยา จะต่างกัน แต่เพียงทิวทัศน์รอบตัว ที่สะพานอังวะนี้จะเห็นเจดีย์สีขาวผุดผาดหลายองค์อยู่บนทิวเขา มีสำนักสงฆ์หลายแห่งเรียงรายหลายหลังเพื่อเป็นศูนย์วิปัสสนาปฏิบัติธรรม สะพานอังวะ ที่เรากำลังข้ามไปนี้มีความยาวถึงหนึ่งไมล์

พอเสด็จฯ ถึงเมืองสแกง ทรงแวะชมเจดีย์ กวงมุดอ (Kaung Hmu Daw Pagoda) ซึ่งมีขนาดใหญ่โตมาก สถูปของวัดนี้เป็นทรงโอคว่ำตามแบบลังกา ภายในวิหารประดับกระจกเงาสีขาวตัดเป็นแผ่นเล็ก ๆ หรือที่เรียกว่าโมเสก เกิดแสงสะท้อนวูบวาบบนผนังและซุ้ม ซ้ำยังมีไฟเล็ก ๆ กะพริบระยิบระยับจนลานตาดิฉันสังเกตมาหลายแห่งแล้วว่าภายในโบสถ์วิหารที่ไม่ใช่โบราณสถานของพม่า มักประดับประดาด้วยประทีปโคมไฟ เพื่อให้เกิดแสงสว่างรุ่งเรืองให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ตรงกันข้ามกับสถูปวิหารที่เราไปเห็นในพุกามซึ่งมืดมาก ในโบสถ์วิหารที่อังวะ สแกง และมัณฑเลย์ มีทั้งแสงอาทิตย์ตามธรรมชาติ แสงสะท้อนจากแสงอาทิตย์ โมเสกกระจกเงา แสงไฟฟ้าและแสงกะพริบของไฟฟ้า... ทำให้คิดถึงถ้อยคำของพระอาจารย์บุดดี ปุณณโก วัดนายโอง ท่านกล่าวถึง เทวดาปัญญา ซึ่งนำมาจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่ม 15 หน้า 36

ข้อ 137-138 ของพระสูตรและอรรถกถาแปล เล่มที่ 1 ภาคที่ 1 กิบทสูตรที่ 2 ข้อ 137 หน้า 239 ดังนี้

ข้อ 137 ว่า ด้วยเทวดาปัญญา 5 ข้อ เทวดาทูลถามว่า

1. บุคคลให้อะไร ชื่อว่าให้กำลัง
2. บุคคลให้อะไร ชื่อว่าให้วรรณะ
3. บุคคลให้อะไร ชื่อว่าให้ความสุข
4. บุคคลให้อะไร ชื่อว่าให้จักรุ
5. บุคคลให้อะไร ชื่อว่าให้ทุกสิ่งทุกอย่าง

ข้าพระองค์ ทูลถามพระองค์ ขอพระองค์ตรัสบอกแก่ข้าพเจ้าด้วยเถิด

ข้อ 138 พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า

1. บุคคลให้อาหารชื่อว่าให้กำลัง
2. บุคคลให้ผ้า ชื่อว่าให้วรรณะ
3. บุคคลให้ยานพาหนะ ชื่อว่าให้ความสุข
4. บุคคลให้ประทีปโคมไฟ ชื่อว่าให้จักรุ
5. บุคคลให้ที่พักอาศัย ชื่อว่าให้ทุกสิ่งทุกอย่าง ส่วนผู้ที่พร่ำสอนธรรม ชื่อว่าให้อมฤตธรรม คือ

ให้สิ่งที่ไม่ตาย

ดิฉันนึกถึงปัญหาและคำตอบ ข้อ 4 จึงสังเกตว่าพุทธศาสนิกชน ให้อะไร ย่อมมีความหมายทั้งสิ้น แต่ที่พม่านั้นเขาเน้นการให้ประทีปโคมไฟหมายถึงจักรุ หรือปัญญา ที่มีความสำคัญมากที่สุดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะดวงตาหรือปัญญาที่เห็นธรรม

ก่อนถึงเวลาเสวยพระกระยาหารกลางวัน สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทอดพระเนตรการแกะสลักลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพม่า เช่น รูปนกยูง เครื่องสูงสำหรับกษัตริย์ในฐานะ “เทวราชา” (เป็นทั้งเทพและกษัตริย์) ราชพาหนะ เช่น รถทรง เรือพระที่นั่ง ม้าทรง ฯลฯ การออกว่าราชการ ชีวิตในพระราชวัง การเสด็จประพาสอุทยาน ... ล้วนวิจิตรงดงามน่าตื่นตาตื่นใจ ลวดลายเครื่องเงินพื้น ๆ ได้แก่ ลวดลายดอกไม้ ใบไม้ ลายเครือเถา สิบสองกษัตริย์ เรื่องจากชาดก จากพุทธประวัติ นอกจากนี้ ยังมีลวดลายจากวรรณคดี เช่น รามเกียรติ์ และ “นัท” เทวดา และผีที่ชาวพื้นเมืองเคยนับถือ มีทั้งผีภูเขา ผีป่า ผีบ้าน และผีบรรพบุรุษ ตลอดจนผีวิญญาณวีรบุรุษในประวัติศาสตร์พม่า

หลังจากพระกระยาหารกลางวัน สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้เสด็จฯ ทรงนำมวลสมาชิกสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทยและมิตรสหาย ไปยังวัดมหามุณี (Mahamuni Pagoda) เป็นวัดที่มีความสำคัญมากของเมืองมัณฑะเลย์ และสำคัญที่สุดสำหรับนักท่องเที่ยว กล่าวกันว่า ถ้ามามัณฑะเลย์แล้วไม่ได้แวะชมนมัสการพระพุทธรูปมหามุณี ก็เท่ากับยังมาไม่ถึงมัณฑะเลย์ คงจะเป็นเช่นเดียวกับคำกล่าวที่ว่า ถ้ามาบางกอกแล้วไม่ได้แวะชมวัดพระแก้ว นมัสการพระแก้วมรกต ก็เท่ากับยังมาไม่ถึงบางกอก

องค์พระพุทธรูปพุทธมหามุณีนี้ พระเจ้าแผ่นดินแห่งอาระกัน (Arakan) ไทยเรียกว่ายะไซ โปรตให้หล่อขึ้น พระองค์ทรงพระนามว่า จันทราสूरียา (Chandra Suriya) หล่อด้วยโลหะ องค์ใหญ่มากหน้าตักกว้างถึง 9 ฟุต ต้องแบ่งหล่อเป็น 3 ส่วน แล้วจึงนำมาต่อประสานกัน ประดิษฐานอยู่ที่เมียวฮอง (Myohaung) ในเมืองยะไซ จนกระทั่ง พ.ศ. 2327 เมื่อพระราชโอรสของพระเจ้าปดุง หรือบาตอพยา (Badawpaya) ตีเมืองยะไซได้ จึงโปรดให้ชะลอพระพุทธรูปลงมาประดิษฐานยังเมืองอมรปุระ ตามประวัติกล่าวว่า พระพุทธรูปมหามุณีชะลอทางเรือมาขึ้นบก ณ เมืองอมรปุระ เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2328 นับเป็นความสำเร็จสูงสุดของพระเจ้าปดุง ทั้งนี้เพราะกษัตริย์พม่าองค์ก่อน ๆ ไม่สามารถเคลื่อนย้ายองค์พระพุทธรูปได้ แม้จะมีอำนาจเพียงใดก็ตาม ดังเช่น พระเจ้าอโนรธาหรืออินรุทธ์ แห่งพุกาม ก็ไม่ทรงประสบความสำเร็จ ดังนั้นกิตติศัพท์ความสำเร็จของพระเจ้าปดุง (ครองราชย์ พ.ศ. 2325-2362) จึงเป็นสิ่งมหัศจรรย์สำหรับชาวพุทธยิ่งนัก

อย่างไรก็ตาม วัดที่สร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปมหามุณี ซึ่งเรียกกันว่า วัดยะไซ ได้ถูกไฟไหม้เมื่อ พ.ศ. 2427 เป็นเหตุให้ทองคำเปลวที่ปิดองค์พระพุทธรูปละลายไหลลงมา เก็บเนื้อทองได้ถึง 700 บาท

พระพุทธรูปมหามุณีที่เห็นในทุกวันนี้ มีพระพักตร์เป็นสีทองสุกปลั่ง ทุกเช้าพระภิกษุในวัดจะนำ แป้งทานาคะ ฝนจากเปลือกทานาคะมาลูบไล้จนทั่ว แล้วใช้ผ้าผืนใหญ่แห้ง ๆ ชัดดูจนขึ้นเงาเป็นกิมจัตรประจำวันของพระภิกษุ ในวันพิธีและวันสำคัญทางศาสนา พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์สูง ๆ จะเป็นผู้ขัดถูพระพักตร์พระพุทธรูป องค์พระทรงเครื่องประดับสังวาล ทับทรวงดวงโต ทรงมงกุฎทองฝังอัญมณี ที่เห็นเม็ดโตเด่นชัดแต่ไกล คือทับทิม แวดล้อมด้วยนพเก้าล้วนเม็ดโต ๆ ทั้งนี้

พุทธศาสนิกชนโดยเฉพาะในพม่าเดินทางจากทั่วสารทิศเพื่อมานมัสการพระพุทธรูปมหามุณี ทุกวัน ตั้งแต่เช้าจดค่ำ หลายคนโดยเฉพาะผู้ชายจะป็นขึ้นไปปิดทององค์พระ (ผู้หญิงยังถูกห้ามอยู่) จนกระทั่ง

แผ่นทองมีความหนาเฉลี่ยพื้นที่ 2 ตารางนิ้ว ประกอบด้วยแผ่นทองคำเปลว 100 แผ่น ในหน้าหน้าพระพุทธรูป 8 ต้น เป็นทองคำหนึ่งตันครึ่ง ในบริเวณวัดมีห้องเฉพาะพิเศษสำหรับเก็บแผ่นทองคำเปลวที่ใช้แล้วมา หลอมใหม่ด้วย

เหนือองค์พระพุทธรูป คือเพดานทอง (Gold Ceiling) เป็นทองคำสมัยใหม่ที่ประชาชนนำมาบูชาถวาย ใจกลางเพดานประดิษฐ์เป็นรูปดอกบัวฝังทับทิมเม็ดโต เป็นพุทธบูชาที่เจ้าแห่งรัฐซานสเตท คือ ตองเป็ง (Taungpeng) นำมาถวาย เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2528 นี้เอง

ภายในบริเวณวัดมีสิ่งน่าสนใจหลายอย่าง เช่น รอยพระพุทธรูป ทิลาจารึก กลอง พิพิธภัณฑสถาน ฯลฯ ส่วนสิ่งที่คนไทยสนใจมาก เพราะเกี่ยวกับกรุงศรีอยุธยา ก็คือรูปหล่อสัมฤทธิ์บายเขียนไว้ว่า เป็นรูปหล่อจากยะไข่ที่นำมาพร้อมกับองค์พระมหามุนี เดิมมาจากเขมร (นครวัด) แต่จากเอกสารต่าง ๆ และถ้อยคำของไกด์สตรีในช่วง 3 วันสุดท้ายได้เล่าว่า ก่อนที่รูปหล่อสัมฤทธิ์จะมาอยู่ยะไข่นั้น อยู่ที่กรุงศรีอยุธยา พระเจ้าสามพระยาหรือสมเด็จพระบรมราชาธิราช ทรงให้ชนมาเมื่อทรงตีเขมรได้เมื่อ พ.ศ. 1974 ต่อมาพระเจ้าบุเรงนอง (ครองราชย์ พ.ศ. 2094-2124) ตีกรุงศรีอยุธยาได้ จึงให้ชนรูปหล่อเหล่านี้มายังกรุงหงสาวดี ต่อมาพวกยะไข่ปล้นเมืองหงสาวดีใน พ.ศ. 2142 จึงชนรูปหล่อเหล่านี้มายังยะไข่ ในที่สุด เมื่อพระเจ้าบุเรงนองตียะไข่ได้ จึงชนมายังกรุงอมรปุระ...เป็นเส้นทางที่ลี้ลับทุเลยาวนานเหลือเกิน ไม่เก่งจริงก็จะไม่รอดเหลือให้คณะของเราได้พบเห็นในวันนี้ เพราะพรรคพวกของรูปหล่อที่ถูกชนมาด้วยกันนั้นยังมีอีกหลายสิบ ไม่ทราบว่ามีจำนวนนี้ระกระเหินอยู่ ณ หนใด ขณะนี้เหลือเพียง 6 รูปเท่านั้นเอง เป็นรูปคน หรือทวารบาล 4 รูป สิงห์ 1 รูป และรูปช้างสามเศียรอีก 1 รูป ทั้ง 6 รูป จะมีรอยเป็นมันบางส่วน เช่น ที่จมูก ปาก หน้าอก ท้อง หัวเข่า ได้ความว่าคนพม่าเชื่อว่าถ้าใครเจ็บป่วยที่อวัยวะใด ก็ให้อธิษฐานขอพรให้หายจากโรคภัย พร้อมทั้งขัดถูอวัยวะส่วนนั้นของรูปทั้ง 6 นับเป็นการรักษาโรคที่ประหยัดค่าหมอ ค่ายาได้ 100% ที่เดียว

ถ้าจะเล่าถึงพระเจ้าบุเรงนองเพียงที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปเท่านั้น ก็รู้สึกว่ามีอะไรขาด ๆ ไปไม่ครบถ้วน อันที่จริงคนไทยมักจะเรียก พระเจ้าบุเรงนอง ว่า พระเจ้าอลองพญา เนื่องด้วยพระองค์ทรงเป็นปฐมกษัตริย์ผู้ทรงก่อตั้งราชวงศ์อลองพญา ซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายของกษัตริย์พม่า เนื่องจากพม่าตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ถูกรวมเข้ากับอินเดีย กลายเป็นมณฑลหนึ่งของอินเดีย อังกฤษประกาศยกเลิกการปกครองดั้งเดิมของพม่าทั้งหมด เหตุการณ์ความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างพม่ากับอังกฤษเกิดขึ้นในสมัยพระเจ้ามินดงมิน (ครองราชย์ พ.ศ. 2396-2421) ซ้ำยังมีเรื่องขัดแย้งกับรัฐอิสระอีกหลายรัฐ เช่น รัฐของพวกขานและกะเหรี่ยง ซึ่งพม่าไม่ยอมรับว่าเป็นรัฐอิสระ และรัฐอิสระก็ไม่ยอมรับ อำนาจการเมืองของพม่าเหนือพวกเขาด้วย...พระเจ้ามินดงมินไม่ได้ตั้งรัชทายาท จึงเกิดปัญหายุ่งยากขึ้นอีกประการหนึ่งซ้ำเติมพม่า ขุนนางในราชสำนักที่มีอิทธิพลได้อัญเชิญ พระเจ้าธีบอ หรือ สีปอ ขึ้นครองราชย์ต่อเมื่อ พ.ศ. 2421 ทรงอ่อนแอไม่สามารถจัดการกับปัญหาเรื้อรังต่าง ๆ ได้ ซ้ำยังมีปัญหาใหม่ ๆ ขัดแย้งกับอังกฤษ ประกอบกับความฉ้อราษฎร์บังหลวงของข้าราชการที่อยู่ใต้อิทธิพลของพระนางศุภยาลัต พระมเหสีของพระเจ้าธีบอ ทำให้เกิดกบฏขึ้นทั่วไป ครั้นอังกฤษประกาศสงครามกับพม่า (เป็นครั้งที่ 3) เมื่อ พ.ศ. 2428 อังกฤษเข้ายึดมณฑลยี่ได้ภายใน 15 วัน พระเจ้าธีบอและพระมเหสีถูกเนรเทศไปอยู่อินเดีย อังกฤษไม่สนับสนุนใครเป็นกษัตริย์พม่า จึงเป็นการสิ้นสุดระบกกษัตริย์ ใน พ.ศ. 2429

เล่ามาถึงตอนนี้แล้วก็ยังไม่ครบถ้วน ความจริงอยากให้ขาด ๆ อยู่อย่างนี้เพื่อสัมพันธ์ภาพที่ตึงมา ระหว่างไทยพม่าในปัจจุบันไม่อยากจะคิดแปลเก่า แต่มีเสียงเถียงแว่วมาว่า ไม่มีแปลอีกแล้ว มีแต่ความหลังความรู้ ความรู้เน้นหนักความรู้ ก็เป็นอันตกลงว่าจะเล่าเพื่อเป็นความรู้สำหรับคนรุ่นใหม่ ก็คือว่า พระเจ้าบุ๋นเมื่อทรงประสบความสำเร็จจากการชะลอพระพุทธรูปมาหน่ออย่างเรียบร้อย จนเป็นเหตุให้ทรงได้รับความเคารพนับถือยกย่องอย่างสูงจากคนทั้งหลายในสมัยนั้น การสรรเสริญสดุดีอย่างใหญ่หลวงมีผลให้พระองค์ทรงอีกheimถึงกับยกทัพมาตีกรุงเพาของเรมาถึงสองครั้ง เมื่อ พ.ศ. 2328 เรียกว่า ตีกแก้วทัพ และ พ.ศ. 2329 ตีกรมพม่าที่ท่าดินแดง (เนื้อหาในวรรณคดีนิราศชื่อเดียวกัน) ผลการสงครามก็คือพระเจ้าบุ๋นพ่ายแพ้แตกทัพไป พระเจ้าบุ๋นทรงถูกกระสุนปืนใหญ่ของไทย ลี้นพระชนม์ระหว่างทาง

รายการทัศนอาจรตอนปลายที่น่าสนใจ คือ พระราชวังเมืองมณฑลเยร์ ที่ตั้งอยู่กลางเมืองในปัจจุบัน พระเจ้ามินดงมิน ทรงริ่พระเจ้าบุ๋นจากอมรปุระมาสร้างใหม่ ณ ที่นี้ เขตพระราชวังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างยาวด้านละ 2 กิโลเมตร รอบพระราชวังเป็นกำแพงสูงฐานแน่นหนา กำแพงหนาถึงหนึ่งเมตรครึ่ง แลดูมหิมาล้อมรอบพระราชวัง ทั้งยังมีคูเมืองกว้างล้อมรอบอีก มีประตูเป็นระยะ ๆ ถึง 12 ประตู ประตูด้วยเครื่องไม้ ยอดแหลมสูงเพียว องค์พระราชวังมณฑลเยร์เคยถูกไฟไหม้ครั้งหนึ่ง และถูกระเบิดสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ส่วนที่เห็นอยู่ได้สร้างจำลองขึ้นใหม่ มีห้องโถงประดิษฐานพระราชบัลังก์ถึงทาสันสำหรับว่าราชการ และอีกพระราชบัลังก์หนึ่งใช้ประทับเป็นการส่วนพระองค์ บางส่วนในพระราชวัง ใช้เป็นพิพิธภัณฑ์เก็บรักษาเกี่ยวกับหลายรูปแบบ รถทรงสลักไม้งดงามมาก บางส่วนยังเหลือให้เห็นเป็นห้องบรรทม พระมเหสีชาย-ขวา บางส่วนเก็บรูปปั้นพระเจ้ามินดงมิน แม่ทัพนายกอง ข้าราชการทหารพลเรือน ในปัจจุบันทางการกำลังสร้างวังขึ้นใหม่โดยใช้ไม้ทั้งหมดเพื่อแสดงให้เห็นสถาปัตยกรรมพม่าในสมัยพระเจ้ามินดงมิน

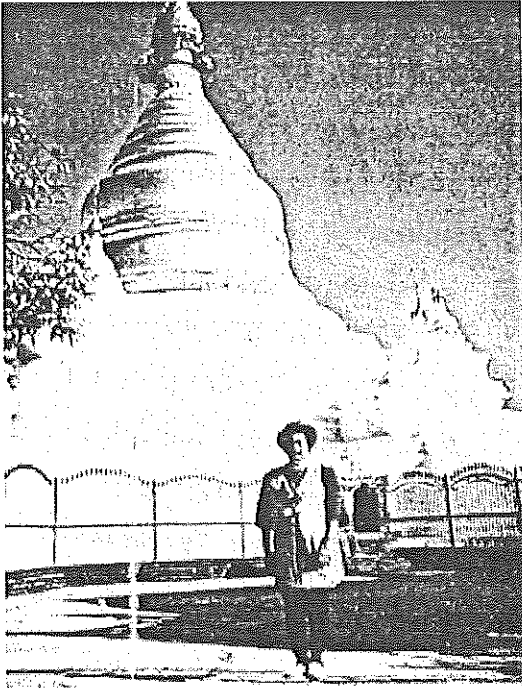
ก่อนจบตอนที่ 3 ใครขอเล่าเกี่ยวกับ “มณฑลเยร์” เล็กน้อย เป็นคนชอบภาษา ดั่งนั้นจึงขอเริ่มด้วยความหมายของคำมณฑลเยร์ก่อน ซึ่งได้รับความรู้จาก ดร.สุนทร ชุตินทรานนท์ ซึ่งบอกว่า คำ มณฑลเยร์เพี้ยนจากมณฑล ในภาษาสันสกฤต เป็นคำเดียวกับ มณฑลในภาษาไทย ส่วนชื่อเมืองนั้น นำมาจากชื่อภูเขาศักดิ์สิทธิ์ “มณฑลเยร์ตอง” ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเมือง ความศักดิ์สิทธิ์นั้นเล่ากันว่า ถ้าใครอาศัยอยู่ภายในชะเง้อมงาของภูเขาจะมีอายุยืนนาน เป็นความเชื่อที่บันดาลให้พระเจ้ามินดงมินทรงย้ายเมืองหลวงจากอมรปุระมาสร้างใหม่ในบริเวณชะเง้อมงาของภูเขามณฑลเยร์ตอง ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มฝั่งซ้ายของแม่น้ำอิระวดี เมื่อเมืองสร้างเสร็จได้สถาปนาเป็นราชธานีราว พ.ศ. 2402

การสร้างเมืองมณฑลเยร์เป็นราชธานีนี้มีอีกตำนานหนึ่งเล่าว่า ได้มีพุทธทำนายว่า พ.ศ. 2400 จะมีการสร้างเมืองเชิงเขามณฑลเยร์ตอง ครั้นพระเจ้ามินดงมินทรงทราบคำทำนายดังกล่าว จึงทรงทำให้คำทำนายเป็นความจริง ดั่งนั้นพระองค์จึงทรงสร้างเมืองเมื่อ พ.ศ. 2400 แล้วสถาปนาเป็นราชธานีเมื่อเสร็จเรียบร้อย

มณฑลเยร์เป็นราชธานีของพม่าตั้งแต่ พ.ศ. 2420 จนถึง พ.ศ. 2429 เมื่ออังกฤษประกาศยกเลิกการปกครองระบบเก่าทั้งหมดของพม่า ความสำคัญของเมืองหลวงก็ถูกยกเลิกไปด้วยโดยปริยาย

4 ทรงเยือนวัดทั้งห้าในสามชั่วโมง

ยังไม่ทันไร ก็ถึงวันสุดท้ายเสียแล้ว วันที่ 16 มกราคม 2538 ระหว่างเวลา 09.00-12.00 น. เพียง 3 ชั่วโมง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯ เยือนวัดพุทธศาสนาในกรุงเทพฯ 5 แห่ง

เจดีย์วัดกุโสดอ เลียนแบบเจดีย์เวชิกอง พุกาม

ถึงเรื่องราวในเวสสันดรชาดก และนิทานเกี่ยวกับ “นัท” หรือผี ซึ่งเป็นตระลาการห้ามสิ่งใดทับข้างรบกั้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่านัทเป็นเทพสันติภาพ นอกจากนั้นก็มียุบุคลลร้ายรำบ้าง เล่นดนตรี ตีฉิ่งบ้าง คงเป็นตัวละครเอกในวรรณคดีพม่าที่รู้จักกันแพร่หลาย

ในขณะที่ “สมเด็จพระหลวงฯ” ทรงเยือนวัดชเวนนंदอ ทางวัดกำลังเตรียมจัดพิธีศพเจ้าอาวาส ซึ่งเพิ่งมรณภาพ พระภิกษุสงฆ์ในวัดออกมาเฝ้าศพทั้งกลางวัน กลางคืน และรับบริจาคเงินจากผู้มาเยือน เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลถวายเจ้าอาวาสผู้ล่วงลับ ความจริงไม่อยากเล่าอะไรอย่างหนึ่ง เกรงว่าผู้อ่านจะคิดว่า เป็นเรื่องเหลวไหลหรือเรื่องบังเอิญ ไม่อยากเล่าแต่ก็อยากเล่า ทนเก็บไว้ไม่ให้หวั่นไหว คกล้องถ่ายรูปของ ดิฉันวันนั้นทำงานได้เป็นอย่างดี รูปที่ท่านเห็นอยู่นี้ ถ่ายจากกล้องนี้แหละค่ะ พอถ่ายพระประธานเสร็จ ก็ถ่ายศพเจ้าอาวาสในโลงโล่ไปรง ก่อนถ่ายศพท่านดิฉันได้กราบขอขมาและสวดมนต์แล้ว ต่อจากนั้นก็ถ่ายพระภิกษุสงฆ์กลุ่มหนึ่งรับบริจาคเงินอยู่ปลายเท้าศพ ทำไมภาพก่อนและหลังศพจึงติดขัดแจ้ว แต่ภาพศพฟิล์มใสอยู่เพียงภาพเดียว...ทำไม...ดิฉันเองก็บริจาคเงินในการนี้ และได้ลงชื่อไว้ในสมุดบริจาคด้วย หากท่านเจ้าอาวาสไม่พอใจขอได้โปรดอโหสิกรรมด้วย เนื่องด้วยดิฉันมีความเคารพจึงใคร่มีภาพท่านไว้ แต่เมื่อท่านไม่ให้ก็ไม่ได้แต่เสียใจ

วัดแรกคือ วัดชเวนนंदอ (Shwenandow Monastery) พระเจ้าธีบอ (2421-2428) ทรงสร้างเมื่อ พ.ศ. 2423 หลังขึ้นครองราชย์เพียง 2 ปี ทั้งนี้เพราะไม่ทรงประสงค์ประทับในวังของพระเจ้ามินดงมิน จึงทรงให้หรือไม้อาจมาจากวังมาสร้างพระอุโบสถของวัดชเวนนंदอนี้ เป็นไม้สักล้วน สลักลวดลายงดงามวิจิตรทั้งภายนอกภายในตั้งแต่ยอดหลังคา ชายคา ฝาผนัง นอกชาน

ปิดทองตลอดทั้งองค์ ขณะนี้ยังเห็นร่องรอยทองที่เคลือบอยู่บ้างบางส่วน องค์พระที่นั่งมีระเบียงรอบ ล้วนประดับด้วยไม้สลัก ซึ่งผู้กร่อนไปมากแล้ว อย่างน่าเสียดายยิ่ง ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปิดทองทั้งองค์ มีพระทีปโคมไฟถวายเป็นพุทธบูชา ระยิบระยับ ฉากหลังของพระพุทธรูปเป็น ส่วนที่เคยประดับห้องพระโรงในพระราชวังของพระเจ้ามินดงมิน รูปสลักไม้รายรอบภายในพระอุโบสถ เล่า

วัดที่ 2 ต่อจากวัดชเวนนดอ คือ วัดอตุมาชิ (Atumashi Monastery) คำว่า อตุมาชิ แปลว่า ไม่มีใครเปรียบ ท้าที่เปรียบมิได้ พระเจ้ามินดงมินทรงสร้าง รอบนอกเป็นสโตน์ฟรั้ง พระอุโบสถเป็นสโตน์ฟรั้ง สร้างด้วยไม้ มีเสาไม้หุ้มปูน ทรงใช้เป็นที่เก็บพระไตรปิฎก ต่อมาถูกไฟไหม้ทั้งหลัง เหลือแต่เสาไม้และระเบียงโค้งรอบนอก และฐานที่ก่ออิฐ และบันได เป็นสถานที่ใหญ่โตโอโงมมากทั้ง ๆ ที่มองจากซากปรักหักพังที่เหลือ มีร่องรอยปีกฝั่งและชุดสำรวจ ทราบว่ารัฐบาลปัจจุบันมีความประสงค์จะบูรณะวัดนี้

วัดที่ 3 ที่ “สมเด็จพระหลวงฯ” ทรงเยือน คือ วัดกุโสดอ (Kuthodaw Pagoda) มีเจดีย์องค์ใหญ่สร้างเลียนแบบเจดีย์ชเวสิกองที่พุกาม ตามทางเข้าวัดระหว่างหัวเสาแต่ละต้นติดหลังคาทั้งสองฟาก มีภาพเขียนสีประดับเรียงรายไปตลอด สิ่งสำคัญเป็นพิเศษของเจดีย์องค์นี้ คือมีจารึกพระไตรปิฎกอยู่ภายในจารึกบนแผ่นหินอ่อนสีขาวจำนวน 729 แผ่น มีความยาวมาก เป็นผลงานจากการสังคายนาของพระสงฆ์ 400 รูป เจดีย์เล็ก ๆ รอบนอก บรรจุคิลจารึกเล่าเรื่องการสังคายนาพระไตรปิฎกไว้ด้วย

ระหว่างที่เดินชมเจดีย์ทรงรอบ ๆ ได้มีลูกทัวร์ของเราท่านหนึ่ง สังเกตเห็นหญิงพม่าทาแป้งทานากะสีครีมเป็นลายทั่วใบหน้า เบื้องหน้าของเธอมีกะจาดคลุมด้วยใบตองและถาดวางถ้วยเล็กชามน้อยก็เข้าไปสื่อสารกันคนละภาษา จนกระทั่งได้ความว่า นี่คือขนมจีนพม่า (ระหว่างที่เขียนคำนี้ น้ำลายออกมาสอเขียว) เธอนั่งขัดสมาธิลงข้างแม่ค้าพินิจพิเคราะห์ทั่วถ้วน จนเข้าใจกันว่า “ขอจานหนึ่ง” แล้วแม่ค้าก็จัดการเปิดกระจาด ภายใต้ใบตองคือเส้นขนมจีน มีลักษณะใหญ่โตขนาดเดียวกับสปาเกตตีนั้นทีเดียว แต่เป็นสีขาว เธอจัดเส้นขนมจีนลงบนถ้วยขนาดเดียวกับชามถ้วยเดี่ยวของเรา และเปิดผ้าขาวบางที่หม้อใบหนึ่ง ในนั้นคือเต้าหู้ที่ไม่ขุ่นมาก มีลักษณะใส ๆ ยังไม่ถึงกับเป็นเต้าหู้ เธอตัดเต้าหู้เป็นสี่เหลี่ยมลูกเต๋า วางลงบนเส้นขนมจีน ตามด้วยผักสด ผักดอง พริกทอดป่น ถั่วคั่วป่น งาคั่ว น้ำมัน น้ำปลา (คงจะใช่) คลุกเคล้ากันดี แล้วก็ส่งให้ “คุณแม่” ผู้ที่เห็นคุณแม่รับประทานด้วยสีหน้าปกติพลางครุ่นคิดในทางที่ดีก็ลองชิมกันคนละคำสองคำ ตามธรรมเนียมพอรับประทานเสร็จจนพม่าจะดื่มน้ำชา ดิฉันได้ชิมสามคำรู้สึกเค็ม ๆ มัน ๆ หอม ๆ ถึงแม้จะกลืนน้ำชาแก่ ๆ ล้างคอแล้ว ก็ยังจำรสอร่อยนี้ได้ไม่วันวาย ผู้ที่ชิมเป็นคนสุดท้ายพอใส่ปากได้ก็เคี้ยวพลางวิ่งไปขึ้นรถ เพื่อนฝูงในรถถามอะไรก็ยังไม่ตอบไม่ได้ แต่พอตอบออกไป รถก็เคลื่อนเสียแล้ว ทำให้ผู้ที่ต้องการชิมบ้าง ได้แต่ชะเง้อมอง เหมือน ๆ กับผู้ที่ชิมแล้วตั้งใจมากอยากชิมอีก

วัดที่ 4 คือ โกวะยอจี (Kyauktawgyi Pagoda) สร้างเมื่อ พ.ศ. 2396 ตามปกติการเข้าชมวัดนี้ต้องเสียค่าเข้าชม 2 ดอลลาร์สหรัฐ สิ่งสำคัญที่สุดของวัดนี้ คือ พระประธานในพระอุโบสถ สลักจากหินอ่อนสีขาวก้อนเดียวใหญ่โตมาก นำมาจากภูเขาซึ่งไกลออกไปถึง 10 กิโลเมตร ขณะที่ “สมเด็จพระหลวงฯ” เสด็จชมนั้น เขากำลังซ่อมแซมภายในพระอุโบสถ ไม้ที่ร้านแกะกะเต็มไปหมด ไม่สามารถถ่ายภาพพระประธานได้ แต่ถ่ายรูปคริสตัลกับมุกดาหารที่ฐานซุกซิงของพระพุทธรูปได้ คริสตัลที่ฝังประดับอยู่เม็ดโตขนาดลูกมะพร้าว ส่วนมุกดาหารหรือ Moon Stone ก็เม็ดเชื่องขนาดเม็ดมะขามทีเดียว เพชรพลอยที่มีค่ามาก ๆ ขณะนั้นขึ้นไปเก็บไว้ที่อื่น

วัดที่ 5 คือ วัดชเวจีมิน (Shweguimin Monastery) ชื่อวัดแปลว่า นกกาสีทอง มีเรื่องเล่าว่า เจ้าชายองค์หนึ่งถูกขับออกจากวัง จึงล่องเรือไปตามแม่น้ำอิระวดีจากเมืองพุกาม ระหว่างทางคือ ณ ที่สร้างวัดนี้ทรงเห็นนก ซึ่งส่งเสียงร้องดังราวกับจะกราบทูลถวายนัยแก่เจ้าชาย เจ้าชายจึงสร้างวัดและสร้างรูปจำลองนกไว้ ให้ชื่อว่า วัดนกทอง-ชเวจีมิน ต่อมาได้อัญเชิญพระพุทธรูปจากพุกามมาประดิษฐาน ทรงสร้าง

ตำหนักที่ประทับไว้ใกล้ ๆ ด้วย ครั้นถึงสมัยพระเจ้ามินดงมินได้ทรงถวายพุทธบูชาด้วยอัญมณีหลากหลาย ล้วนมีค่ามาก ได้แก่ ทับทิม มรกต และพลอยต่าง ๆ ที่ทรงสะสมไว้ ต่อมาก่อนอังกฤษรวมพม่าเข้าในเครือจักรภพ ได้ขโมยสิ่งของมีค่าของพระเจ้ามินดงมินมาเก็บรักษาไว้ภายในพระอุโบสถ ตามปกติห้องเก็บสิ่งของมีค่าดังกล่าวจะปิด ยกเว้นวันสำคัญทางพุทธศาสนาจึงจะเปิดให้เข้าชม แต่วันที่ “สมเด็จพระหลวงฯ” เสด็จเยือนเจ้าหน้าที่ของวัดได้เปิดถวายเป็นพิเศษ

ภายในห้องเก็บสิ่งของมีค่าของพระเจ้ามินดงมินในพระอุโบสถนี้ ที่เห็นเด่นชัดกลางโถง คือ พระพุทธรูปทองคำทรงเครื่องใหญ่ประดับชฎายอดแหลมสร้อยสังวาลทับทรวง ... ประดิษฐานด้วยทองคำ ผิงทับทิม เพชร มรกต ไพลิน ยี่หล้า ฯลฯ งดงามมาก นอกนั้นมีพระพุทธรูปโปร่งใสในซุ้มเงิน พระพุทธรูปคริสตัล พระพุทธรูปหยก ซึ่งปิดทองหุ้มมิดชิดจนแลไม่เห็นเนื้อหยกภายใน ถ้าเจ้าหน้าที่ของวัดไม่ยกขึ้นมาเพื่อ “สมเด็จพระหลวงฯ” ทอดพระเนตร ก็จะไม่ทรงรู้ได้เลย พระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ แกะจากแก้วสีเหลือง นับว่าเป็นบุษราคัม และแก้วโกเมนสีแดงแก่ปนม่วง คล้ายสีชมพูมาเหมียว พระพุทธรูปหยกสีเขียวขุ่น บริสุทธิราวสีน้ำนม ฯลฯ เมื่อ “สมเด็จพระหลวงฯ” ทอดพระเนตรสิ่งของมีค่าของพระเจ้ามินดงมินเสร็จแล้ว ได้ทรงลงพระนามในสมุดเยี่ยมของวัด ทรงบริจาคเงินหย่อนลงในตู้ ซึ่งมีอยู่ทุกวัดที่ไม่ใช่โบราณสถาน “สมเด็จพระหลวงฯ” ทรงบริจาคเงินทุกวัดที่มีตู้รับบริจาค

กล่าวกันว่า หมอคู่วัดเวจีมีหน้าที่นายโชคชะตาราตีแม่นยำมาก ได้เปิดคูหาข้างทางเดินหลายแห่ง มีทั้งดูดวง ดูลายมือ ลายเท้า

บนผนังพระอุโบสถที่ประดับด้วยโมเสก กระจกเงาประดับพระบรมรูปกษัตริย์พม่า ต้องขออภัยเป็นอย่างมาก ที่บกพร่องหน้าที่นักเล่าที่ดี ไม่สามารถค้นหาคำตอบว่าเป็นรูปกษัตริย์พระองค์ใด ทั้ง ๆ ที่มีข้อความเขียนบอกไว้อย่างชัดเจนถึงเพียงนี้ พยายามมองหาข้อความภาษาอังกฤษ หรืออย่างน้อยก็โรมันไนซ์ หรือถ่ายอักษรพม่าเป็นอักษรโรมัน ก็หาไม่พบ ไม่เหมือนศรีลังกาเลยละ ที่ศรีลังกาชื่อเฉพาะตามโบราณสถาน วัดวาอารามที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว จะโรมันไนซ์เป็นส่วนมาก ทำให้เราทราบว่าจะอะไรเป็นอะไร ฟังจากไกด์ ประเดี้ยวเดียวก็ลืมหืมดลื่น ยิ่งฟังอย่างถึยิบ 3 ชั่วโมง 5 วัด เช่นนี้ก็เหลือใจจตเหลือใจได้ละเอียดแล้ว ต้องอาศัยกล้องถ่ายรูปช่วยบันทึกไว้ หวังว่าจะอ่านข้อความเพื่อให้ได้ความบ้างก็เป็นอันผิดหวังไป

ไม่น่าเชื่อเลยว่าคนพม่าที่เคยเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นประถม...ระหว่างที่เป็นอาณานิคมอังกฤษ ประมาณ 60 ปี จะไม่มีร่องรอยภาษาอังกฤษอยู่ตามสถานที่สำคัญ ๆ ซึ่งเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชม โดยเก็บเงินค่าชมคนละ 2 ดอลลาร์สหรัฐแต่ไม่อำนวยความสะดวกด้านภาษาตามสมควร คิด ๆ ไปแล้วก็โมโหเล็ก ๆ พอคิดต่อ ๆ ไปอีกหน่อยก็รู้สึกเห็นใจ ที่คนพม่ามีความรู้สึกต่อต้านอังกฤษและภาษาอังกฤษ ความสัมพันธ์อันขมขื่นระหว่างอังกฤษกับพม่า เพิ่งผ่านพ้นไปได้เพียง 47 ปี เท่านั้น เปรียบกับบาดแผลเจ็บลึก ก็ยังเป็นแผลสด ถูกสะเก็ดชนิดเดียวกับที่เจ็บปวดร้าวระบม เอาละ เห็นใจก็เห็นใจ และก็ ขอความกรุณาท่านผู้อ่านโปรดเห็นใจดิฉันด้วย หากท่านใดทราบว่ารูปวาดยิ่งใหญ่รูปเดียวบนผนังนี้ คือรูปพระองค์ใด โปรดเมตตาบอกด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

การเสด็จเยือนวัดทั้งห้าภายในสามชั่วโมงสิ้นสุดลงตรงเวลาที่กำหนดไว้ เวลา 12.00 น. เสด็จฯ ยังแกรนด์เรสตอรัล เพื่อเสวยพระกระยาหารกลางวัน เป็นอาหารจีนตำรับยูนนาน อร่อยพอสมควร ระหว่างเสวยพระกระยาหาร ก็ทรงงานทบทวนรายการวัดทั้งห้าและรายการในวันที่แล้วมาตรวจสอปราย

ละเอียดกับเอกสารหนังสือและคำบรรยายให้ตรงกัน คุณพิสิฐฐพลบันทึกข้อความเก็บไว้เพื่อบรรยาย
ในรายการโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ

‘ลูกท้าว’ ทั้งหลายพอรับประทานอาหารกลางวันเสร็จก็ลงไป ‘ละลายทรัพย์’ ชั้นล่างของเรสตัวรองต์
ชั้นชมผ้าฝ้ายยกดอก เครื่องเงินเตชะ เครื่องเงิน แป้งทานากะ พิณเล็ก ๆ และหุ่นกระบอกแต่งหน้า
แต่งกายด้วยเสื้อผ้าปักเลื่อมเลียนแบบของเก่า

อันที่จริง ม.จ.หญิงอุทัยกัญญา ภาณุพันธุ์ ได้บอกดิฉันว่าให้อดใจรอดูผ้าและเครื่องถมพิมพ์
ภรณ์ที่โรงแรมที่พักจะดีกว่า เพราะเป็นของแท้ไว้ใจได้ ไม่ต้องห่วงเรื่องดูเป็นหรือดูไม่เป็นเพราะทางโรงแรม
ได้เลือกสรร แล้วเจาะจงให้ร้านนำสินค้ามาจำหน่ายได้เป็นการชั่วคราว พอคณะท่องเที่ยวกลับพวกเขา
ก็นำสินค้ากลับไปขายต่อที่ร้านเดิมของเขา

ดังนั้นพอกลับถึงโรงแรม เก็บของเสร็จ เตรียมขนไปยังสนามบิน พวกเราก็แบ่งกลุ่มกันตามอัธยาศัย
ใครใคร่ชมเพชรนิลจินดา โดยเฉพาะทับทิมกับหยก ก็อยู่ชั้นล่างของอาคาร ใครใคร่ชมผ้าจีน ผ้าสร้อย
แป้งทานากะ ไม้สลัก ผ้าปัก ลูกประคำไม้กฤษณา ลูกประคำหยกสีต่าง ๆ ก็มายังเรือนอาหาร สนนราคา
สมเหตุสมผลดี ทั้งวัสดุ ฝีมือและคุณภาพ ‘ลูกท้าว’ บางท่านคิดคำนวณเก่งมาก ได้ใช้เงินจำกัดหมดพอดี
ไม่ติดบวก ติดลบ การปล่อยให้เงินจำกัดเหลือแล้วแลกคืนเป็นดอลลาร์นั้นจะถูกกดเสียไม่มี! ใช้ชื่อของ
กลับไปเป็นที่ระลึกจะดีกว่า ดังนั้น การ ‘ละลายทรัพย์’ จึงดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง เวลา 3 ชั่วโมง
สำหรับชื่อของที่โรงแรมจึงผ่านไปเร็วมาก

ใครนั่งใกล้กันก็อดนำสิ่งของมาอวดกันไม่ได้ บางคนซื้อกำไลหยก 10 อัน ซื้อเข็มกลัดเงิน
สร้อยเงิน เข็มขัดเงิน กระเป๋าถือเงิน ชันเงิน ถาดเงิน ... บางคนซื้อแล้วยังสั่งทำและจัดการส่งไปที่
เชียงใหม่อีก อยะไรจะขนาดนั้น

กะเหรี่ยงหรือ อ้อ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวของเราเลยละ ความไม่สงบระหว่างคนพม่ากับ
ชนกลุ่มน้อยเป็นของธรรมดาสามัญของประเทศนี้มาหลายร้อยปีแล้ว และคงจะไม่สงบกันไปเรื่อย ๆ
เป็นคู่กรรมชั่วนิรันดร์ เรื่องการเมืองไม่ทำให้การท่องเที่ยวหมดสนุกไปได้

เครื่องบินของบริษัทบางกอกแอร์เวย์ส มารอรับเสด็จและนำเสด็จ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้า
กัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ กลับสู่กรุงเทพมหานครตรงกำหนดเวลา 2 ทุ่มตรงของ
วันที่ 16 มกราคม

การตามเสด็จสู่พม่า ... ประเทศเพื่อนบ้านก็สิ้นสุดลงด้วยประการฉะนี้

Notre Majesté le Roi

เรียงความฉบับชนะการประกวด : รางวัลยอดเยี่ยม

*Pimporn PLOYTABTIM
Ecole Udomdaruni,
Sukhothai*

Cette année, c'est une très belle année pour moi et tous les thailandais parce que c'est l'année du jubilé du sa Majesté le roi Bhumibon Adulyadaj le grand. Toutes les province lui célèbrent. Tous les médias, tous les thailandais évoquent son histoire, ses projets et ses activités. Tous les thailandais lui souhaitent leurs meilleurs vœux.

Il est le fils cadet du Prince Mahidoh et de la Princesse Sangwan. Il adore beaucoup ses parents. Lorsque son père est mort, il pense souvent à lui. Il n'a que sa mère, il l'adore et la protège.

Il a fait des études en Suisse : ingénieur, droit et sciences politiques. Il parle parfaitement plusieurs langues. Il s'est marié à la reine Sirikit et ils ont eu 4 enfants qu'ils ont éduqués eux-mêmes.

Depuis son accession au trône de neuvième souverain de la dynastie Chakri, il gouverne son royaume avec loyauté, douceur et bienveillance. Il ne se relâche jamais et travaille dur pour aider son peuple. Même lorsqu'il est malade, il ne cesse de se préoccuper du bien-être de son peuple. Par exemple : il a fait construire des écoles pour les montagnards parce qu'il souhaite qu'ils fassent des études ; il visite et reconforte les soldats qui sont blessés avec bienveillance ; il demande aux médecins de soigner la population qui habite dans les régions éloignées, il fournit des médicaments et des médecins, il leur rend visite et leur offre des produits de première nécessité ; lorsque le pays traverse une crise, il intervient pour la résoudre. Il parcourt son royaume pour s'informer des problèmes et il s'efforce de les résoudre. Par exemple : notamment dans les domaines agricoles et piscicoles, l'irrigation, l'électricité ; la transformation des sols ; la conservation des ressources naturelles et minérales.

Il soutient toutes les religions dans son royaume. Chacun est libre de choisir sa propre religion. Il est aussi peintre, musicien, compositeur et poète.

Il n'est pas seul pour animer tous ces projets. Grâce à l'harmonie dans son couple : la reine Sirikit et leurs enfants participent à cette œuvre, c'est pourquoi ils sont aussi aimés par le peuple. Le roi assiste son peuple et les peuples des autres nations. Son peuple pour lui est très dévoué. Grâce à sa bonté, il est aimé comme un père par son peuple.

Finalement, je voudrais montrer au monde que je suis fière d'être née dans ce pays et fière d'être le sujet d'un roi aussi bon et respectueux. *"Bhumibon est le meilleur roi de l'univers."*

ข้อสังเกตบางประการ เกี่ยวกับการจัดบอร์ดนิทรรศการเข้าประกวด ในกิจกรรมประจำปีของสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2539

ไพโรจน์ ภูมิ*

1. บทนำ : รางวัล ความสมหวัง และ ผิดหวัง

การประกวดนิทรรศการทุกครั้ง ผู้ที่เข้าแข่งขันไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน หรือสถาบันอุดมศึกษาเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะสมหวัง ที่เหลือนอกจากนั้นมักผิดหวัง ความจริงข้อนี้ กรรมการผู้ตัดสินก็เห็นใจผู้ที่พลาดรางวัลที่หนึ่งหรือรางวัลยอดเยี่ยม แต่กรรมการก็ไม่สามารถให้รางวัลสูงสุดให้ทุกคนสมหวังได้

ผู้ที่ผิดหวังบางคน อาจเสียใจว่าทุ่มเทเต็มที่แล้ว ทำไม่จึงไม่ได้ แม้แต่รางวัลชมเชย กรรมการลำเอียงหรือเปล่า ถ้าท่านมีข้อสงสัยทำนองนี้ กรุณาอดทนอ่านต่อไป เพราะบทความนี้ ผู้เขียนตั้งใจเขียนสำหรับนักเรียน นักศึกษาและครูอาจารย์ในสถาบันต่าง ๆ ที่กำลังจะส่งนิทรรศการเข้าประกวด

ผู้เขียนเป็นกรรมการตัดสินนิทรรศการของสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทยมาเป็นเวลาเกินกว่าห้าปี และได้เห็นปัญหา จุดอ่อน และสิ่งที่ผู้จัดทำนิทรรศการเข้าแข่งขัน มักมองข้าม ดังจะได้ประมวลมาชี้แจงดังต่อไปนี้

2. กฎ เกณฑ์ กติกา : ความชัดเจน เนื้อหาและองค์ประกอบ

ถ้าโรงเรียน สถาบันการศึกษาที่ท่านสังกัดสนใจจะเข้าแข่งขัน โปรดทำความเข้าใจในหลักการทั่วไปที่ใช้ในการตัดสิน ซึ่งมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. เนื้อหา

- 1.1 ตรงกับเรื่องที่กำหนด และมีความชัดเจน
- 1.2 ใส่เนื้อหาไว้อย่างน่าสนใจ เพียงพอ ไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป
- 1.3 ไม่สับสนวุ่นวาย ดูเข้าใจง่าย

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. (MFA.EdD.) อาจารย์คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

2. ศิลปะในการจัด

2.1 องค์ประกอบรวมต้องดูดี

2.2 น่าสนใจ มีเอกลักษณ์

2.3 รายละเอียดน่าสนใจ มีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม

3. กติกาอื่น ๆ เช่น ความถูกต้องในการใช้ภาษา และเนื้อหาข้อมูล

ผู้เขียนขออธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมในบางหัวข้อเพื่อเพิ่มความเข้าใจ

1) เนื้อหาที่ตรง และชัดเจน ข้อแรกนี้สำคัญมาก เพราะถ้าพลาดข้อนี้ แม้จะทำด้วยฝีมือประณีตลงทุนมาก มีรายละเอียดความน่าสนใจมาก อาจไม่ได้รางวัล แม้แต่รางวัลที่สาม ตัวอย่าง เช่น ถ้าหัวเรื่องของนิทรรศการ คือ ความแตกต่างหลากหลายของประเทศฝรั่งเศส ผู้ที่พลาดรางวัลใหญ่หลายรายมักแต่ไปคิดถึงเรื่องเล็ก ๆ มองมุมเดียว เช่น เลือกเพียงเรื่องเนยแข็งหรือน้ำหอม ตัดประเด็นอื่นจนเนื้อเรื่องไม่สนองเป้าหมาย คือ ความหลากหลาย ในขณะที่ผู้ได้รับรางวัลใหญ่ จะเสนอเรื่องหลายเรื่องที่แสดงความหลากหลาย เช่น เทคโนโลยี การส่งดาวเทียมสู่อวกาศ ศิลปวัฒนธรรมโดยใช้แฟชั่นเป็นตัวช่วย อาหารหรือเครื่องดื่ม เช่น เนยแข็ง หรือไวน์

ผู้เขียนจำได้ว่าปีหนึ่งมีโรงเรียนที่สร้างสะพานและถ้า มีขบวนรถไฟวิ่งได้ แต่พลาดรางวัลเพราะไม่ตรงกับหัวข้อเรื่องที่กำหนด ปีนั้นถ้าหัวเรื่อง คือการคมนาคมหรือรถไฟในฝรั่งเศส สถาบันนั้นคงได้รางวัลใหญ่

2) ศิลปะในการจัด

ในโรงเรียนของท่าน อาจารย์ผู้สอนศิลปะน่าจะมึบทบาทสำคัญในการแนะนำวิจารณ์เรื่องขององค์ประกอบและเอกลักษณ์ สำหรับเรื่องนี้ ขอแนะนำเป็นข้อย่อย ๆ คือ

2.1 ลองหาแนวคิดแปลก ๆ เช่น กดปุ่ม แล้วมีภาพหรือหุ่นจำลองสิ่งปรากฏเป็นพิเศษ

2.2 ควรหลีกเลี่ยงการเอาภาพขนาดเดียวกันเรียงเป็นแถว การจัดแบบนี้ทำให้น่าเบื่อ แม้จะมีรายละเอียดที่ดี แต่ไม่น่าสนใจ

2.3 เพื่อป้องกันความสับสน ท่านจำเป็นต้องมีระบบ ดูแล้วเข้าใจง่าย เช่น ภาคต่าง ๆ ของประเทศฝรั่งเศส โดยอาจมีข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

2.3.1 โบราณสถานสำคัญ

2.3.2 เทคโนโลยีสำคัญ เช่น หอดูดาว หรือโรงไฟฟ้าพลังนิวเคลียร์

2.3.3 ผลผลิตสำคัญ เช่น ไวน์หรือน้ำหอม

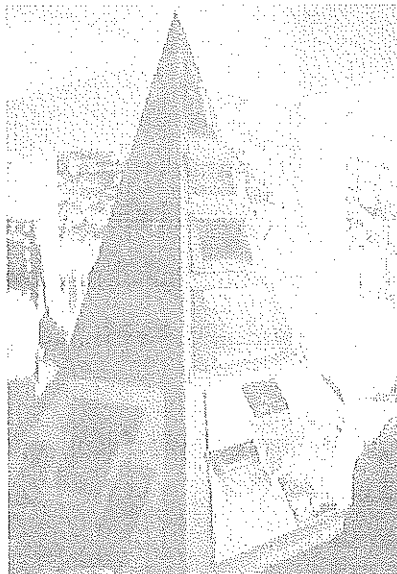
2.4 ขอให้ดูความเข้ากันได้ของส่วนต่าง ๆ ให้ดี เช่น สะพานกว้างใหญ่มาก แต่รถคันเล็กจนเทียบส่วนเหมือนรถเด็กเล่น หรือในทางตรงข้าม บ้านสองชั้นสูงกว่ายอดเขา สีและรูปร่างที่ไม่เข้ากันแบบอักษรที่ขัดกับภาพ ขนาดภาพเล็กเกินไป แต่คำบรรยายใหญ่ หรือกลับกัน

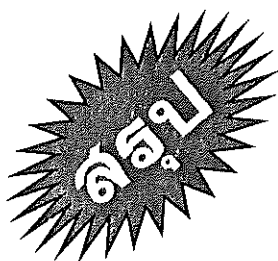
3. ข้อคิด คำแนะนำส่งท้าย

บทบาทของครู อาจารย์สองกลุ่ม ที่ช่วยวิจารณ์งานจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อศิษย์ของท่าน คือ ฝ่ายวิชาการดูความเหมาะสมในเนื้อหา เรื่องราวและภาษา ในขณะที่ฝ่ายศิลปะจะต้องดูความเหมาะสมในองค์ประกอบศิลป์ เช่น ความสัมพันธ์ของหุ่นจำลองกับแผนที่ การใช้เนื้อที่ทั้งบนกระดานและโต๊ะทุกส่วนอย่างฉลาด

ข้อสำคัญท่านที่เป็นครูอาจารย์ ลองดูงานของลูกศิษย์ท่านอย่างไม่ใช้ในฐานะผู้เชียร์ว่า ลูกศิษย์ฉันต้องได้รางวัลแน่ ลองสมมุติว่าท่านเป็นกรรมการตัดสินงาน ดูทั้งส่วนบวกและลบ ถ้าดูอย่างนี้ ท่านจะเห็นปัญหา ข้อควรปรับปรุงอย่างชัดเจน

เท่าที่ผู้เขียนเป็นกรรมการตัดสินงานมาเกือบสิบปี คณะกรรมการทุกท่านได้ใช้ความเที่ยงธรรมอย่างมากที่สุดที่เราจะทำได้ และกตึกาทุกปีก็เหมือนกันตามที่ได้อธิบายมา

งานกิจกรรมประจำปีของ ส.ค.ศ.ท.

LA FRANCE AUX VOILETS DIVERS

16-17 พฤศจิกายน 2539 ณ มหาวิทยาลัยเซนต์จอร์จ

รวบรวมโดย อรวรรณี บ้านสวาสดี*

สถาบันที่เข้าร่วมการแข่งขันประเภทต่าง ๆ จำนวน 100 สถาบัน

ลำดับที่	ชื่อสถาบัน	บอर्ड	ปัญหาจิตทัศน์	ปัญหาทั่วไป	บทสนทนา	บทกวี	วาดภาพ	เพลงเดี่ยว	เพลงหมู่	เรียงความ	บรรยายภาพ	การแสดง
1	กุนนที่รัฐธรรมวิทยาคม		✓	✓	✓		✓					
2	คณะราษฎรบำรุง ปทุมธานี			✓			✓					
3	จันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม			✓			✓					
4	จันทร์หุ่นบำเพ็ญ		✓	✓			✓				✓	
5	จอมสุรางค์อุปถัมภ์ อโยธยา		✓	✓								
6	จิตรลดา		✓	✓		✓	✓	✓				
7	เฉลิมขวัญสตรี พิษณุโลก		✓	✓			✓					
8	ชลกันยานุกูล ชลบุรี		✓	✓		✓	✓	✓		✓		
9	ช่างตาศิวีสคอนแวนต์		✓	✓			✓					
10	เซนต์โยเซฟคอนแวนต์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
11	เซนต์โยเซฟบางนา		✓	✓			✓					
12	ดอนเมืองทหารอากาศบำรุง		✓		✓	✓						
13	เตรียมอุดมศึกษา		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓
14	เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ		✓		✓							
15	ทวีธาภิเศก	✓	✓	✓		✓	✓				✓	✓
16	เทพศิรินทร์		✓	✓			✓					
17	นครนายกวิทยาคม นครนายก		✓	✓		✓	✓	✓				
18	นวมินทรราชูทิศ กรุงเทพมหานคร		✓	✓								
19	นวมินทรราชูทิศ สตรีวิทยา 2 มีนบุรี			✓								
20	บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)		✓	✓			✓					

* - อาจารย์สอนภาษาฝรั่งเศส โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย
- ผู้ช่วยเลขาธิการสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

ลำดับที่	ชื่อสถาบัน	บอर्ड	บัญชีลัดทัศน์	บัญชีทั่วไป	บทสันทนา	บทกวี	วาดภาพ	เพลงเดี่ยว	เพลงหมู่	เรียงความ	บรรยายภาพ	การแสดง
21	บพิตรพิมุข จักรวรรดิ		✓	✓			✓					
22	บางกะปิ		✓	✓	✓	✓	✓				✓	
23	บางปะกอกวิทยาคม			✓				✓				
24	เบญจมเทพอุทิศ เพชรบุรี		✓	✓			✓	✓				
25	เบญจมราชานุสรณ์ นนทบุรี		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
26	เบญจมราชาลัย		✓	✓		✓	✓		✓			✓
27	เบญจมราชูทิศ นครศรีธรรมราช	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓		
28	เบญจมราชูทิศ ราชบุรี		✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	
29	บุญวัฒนา นครราชสีมา							✓				
30	ปัญญาารคุณ		✓	✓		✓	✓	✓				
31	ปทุมคงคา			✓							✓	
32	พนิตยการราชดำเนิน ธนบุรี				✓	✓		✓	✓			
33	พระโขนงพิทยาลัย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓
34	พระปฐมวิทยาลัย นครปฐม		✓	✓			✓					
35	พุทธจักรวิทยา		✓	✓			✓					✓
36	มัธยมวัดดุสิตาราม		✓	✓			✓					
37	มัธยมวัดธาตุทอง		✓				✓					
38	มัธยมวัดเบญจมบพิตร		✓	✓			✓					
39	มหาวิทยาลัยราชู สงขลา		✓					✓				
40	มาแตร์เดอีวิทยาลัย		✓	✓	✓	✓	✓				✓	
41	ยานนาวาวิทยาคม			✓			✓					
42	โยธินบูรณะ		✓	✓			✓					
43	ระยองวิทยาคม ระยอง		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
44	รัตนวิเบศร์		✓	✓								
45	ราชวินิต มัธยม		✓	✓	✓		✓				✓	
46	ราชวินิตบางแก้ว สมุทรปราการ		✓	✓			✓					

ลำดับที่	ชื่อสถาบัน	บอร์ด	ปัญหาที่ตีพิมพ์	ปัญหาทั่วไป	บทสนทนา	บทกวี	वादभाव	เพลงเดี่ยว	เพลงหมู่	เรียงความ	บรรยายภาพ	การแสดง
47	ราชสีมาวิทยาลัย นครราชสีมา		✓	✓	✓							
48	ราชินี		✓	✓	✓		✓	✓	✓			
49	ราชินีบน		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
50	ราชินีบูรณะ นครปฐม			✓			✓			✓	✓	
51	วิสุทธิรังษี กาญจนบุรี		✓		✓	✓	✓			✓	✓	
52	วัดนายโรง			✓			✓					
53	วัดบวรนิเวศ		✓	✓			✓					
54	วัดประดู่ในทรงธรรม		✓	✓			✓			✓	✓	
55	วัดรางบัว		✓	✓			✓					
56	วัดราชบพิศ					✓	✓				✓	
57	วัดสระเกศ		✓	✓			✓					
58	วัดสุทธวราราม			✓								
59	วัดอินทาราม		✓	✓			✓				✓	
60	วรนาถเฉลิม สงขลา		✓	✓								
61	ศรีพญา		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
62	ศรียานุสรณ์ จันทบุรี		✓			✓	✓	✓				✓
63	ศรีอยุธยา		✓			✓	✓		✓		✓	
64	ศึกษานารี		✓	✓		✓	✓				✓	✓
65	สตรีชัยภูมิ	✓	✓	✓			✓	✓				
66	สตรีนันทบุรี นนทบุรี		✓	✓			✓					
67	สตรีประเทืองวิทย์				✓							
68	สตรีวิทยา		✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓
69	สตรีวิทยา 2		✓	✓		✓	✓	✓		✓		✓
70	สตรีวัตรพงษ์	✓										
71	สตรีวัดอัมพรสวรรค์	✓	✓	✓	✓							
72	สตรีศรีสุริโยทัย	✓	✓		✓	✓	✓	✓				✓
73	สิริรัตนาร		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			

บอร์ดนิทรรศการ

มัธยมศึกษา

รางวัล	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดนครศรีธรรมราช
1	โรงเรียนเบญจมราชาลัย
2	โรงเรียนสตรีวัดระฆัง
3	โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
ชมเชย	โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย
ชมเชย	โรงเรียนเพ็ญสมิทธิ

อุดมศึกษา

รางวัล	สถาบัน
1	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
2	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตอบปัญหาจากวีดิทัศน์

มัธยมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	น.ส. กัญญภัทร สวัสดิเกียรติ	ร.ร. จิตรลดา
1	น.ส. เจนสุดา สมบัติ	ร.ร. สามเสนวิทยาลัย
2	น.ส. สิริรัตน์ เกரியงไกรกำจร	ร.ร. ศึกษานารี
3	นาย ที่มายู เจียมจวนขาว	ร.ร. สวนกุหลาบวิทยาลัย
ชมเชย	นาย สุเมธ ชินกัังสดาร	ร.ร. หอวัง
ชมเชย	น.ส. ศุภาวิตา ประคองเพชร	ร.ร. สาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ชมเชย	น.ส. ธารรัตน์ สุวรรณชาติ	ร.ร. ราชนิพน

อุดมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
1	น.ส. ดลยา เสาวดี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2	น.ส. รังสิมา โอพาริกบุตร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3	นาย สมเจตน์ ทิพย์เลิศ	สถาบันราชภัฏจันทรเกษม

ตอบปัญหาความรู้ทั่วไป

มัธยมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	น.ส. รุจิรา จรรยาอุตมิศิลป์	ร.ร. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์
1	นาย วรพจ สัมฤทธิ์	ร.ร. หอวัง
1	น.ส. กนกภรณ์ คุณวุฒิ	ร.ร. เตรียมอุดมศึกษา วิทยาไท
2	น.ส. อารยา เอมพานิช	ร.ร. สตรีวัชรเม้ง
2	น.ส. พัดชา ตันทีโอภาส	ร.ร. มาแตร์เดอีวิทยาลัย
3	น.ส. ชนิษฐา ขำท้ว	ร.ร. สตรีวิทยา 2
ชมเชย	น.ส. ปิยธิดา ธีรกุลชัยกิจ	ร.ร. อัสสัมชัญคอนเวนต์
ชมเชย	น.ส. รัตนาภรณ์ ศักดาวงศ์ศิวิมล	ร.ร. วัดอินทาราม

อุดมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
1	น.ส. ดลรวี อัครคุปต์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2	นาย รัตนวัน สุธีสาร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แข่งขันพูดบทสนทนา

รางวัล	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	ร.ร. เตรียมอุดมศึกษา วิทยาโท
1	ร.ร. อุดรดิตต์ถ์รุณี
2	ร.ร. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์
3	ร.ร. สตรีวิทยา
ชมเชย	ร.ร. สาธิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ชมเชย	ร.ร. สิริรัตนาธร
ชมเชย	ร.ร. วรนาเรีเฉลิม จังหวัดสงขลา
ชมเชย	ร.ร. พระโขนงวิทยาลัย
ชมเชย	ร.ร. ราชนิพนธ์
ชมเชย	ร.ร. มาแตร์เดอีวิทยาลัย

แข่งขันท่องบทกวีนิพนธ์

รางวัล	ผู้แข่งขัน-บทกวี	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	น.ส. เกศคณี สุษะนันท์ "La complainte du petit Cheval blanc" Paul Fort	ร.ร. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์
1	น.ส. ผกากรอง มากพันธ์ "Alain à l'hôpital" Micheline Bertrand	ร.ร. อุดรดิตต์ถ์รุณี
2	นาย ชนะพันธุ์ กิ่งศักดิ์ "Cet amour" J.Prévert	ร.ร. เบญจมาราชาอนุสรณ์นนทบุรี
3	น.ส. ธนินสา ทิรณสวัสดิ์ "Le Corbeau et le renard" La Fontaine	ร.ร. อัสสัมชัญคอนเวนต์
ชมเชย	น.ส. ภารวีร์ กษิตินนท์	ร.ร. สตรีวิทยา
ชมเชย	น.ส. วันรภัท สุวรรณวัฒนา	ร.ร. เตรียมอุดมศึกษาวิทยาโท
ชมเชย	น.ส. ทวีธา ยุทธยานนท์	ร.ร. สาธิตแห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร
ชมเชย	น.ส. จิตลดา อินทร์คำ	ร.ร. พณิชยการราชดำเนิน

แข่งขันวาดภาพ

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	น.ส. จุฑามาศ ชันธ์ทอง	ร.ร. อุดรดิตต์ถ์ตรูณี
1	น.ส. จุรีมาศ กิรติไกรนนท์	ร.ร. ศรีอยุธยา
2	น.ส. วริตา จองถวัลย์	ร.ร. เตรียมอุดมศึกษา วิทยาไท
3	น.ส. วัชรระชา ยืนชีวิต	ร.ร. สตรีชัยภูมิ
ชมเชย	น.ส. นฤมล แซ่จิ่ง	ร.ร. พระโขนงพิทยาลัย
ชมเชย	น.ส. พิไลพร ส่งารัตนพิมาน	ร.ร. นครนายกวิทยาคม
ชมเชย	นาย พิสิฏ์ ตั้งพรประเสริฐ	ร.ร. พระปฐมวิทยาลัย
ชมเชย	น.ส. วิชุดา กนกวิบูลย์ศรี	ร.ร. ศรีอยุธยา
ชมเชย	น.ส. สิริพันธ์ ศรีสมบัติ	ร.ร. ทวีธาภิเศก 2
ชมเชย	น.ส. ทัดทรวง ทร์พย์ประเสริฐ	ร.ร. เบญจมาศเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี
ชมเชย	น.ส. ปาริชาติ ชนะชาญชัย	ร.ร. คณะราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี

แข่งขันเขียนและอ่านบทความเป็นภาษาฝรั่งเศส

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	น.ส. ศิริเพ็ญ ศิริหวังสันติ	ร.ร. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์
1	น.ส. สิตางค์ ถีทะแก้ว	ร.ร. ราชนีบน
2	นาย ทวีศักดิ์ กฤษเจริญ	ร.ร. สาธิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3	น.ส. สมิลา สุทธิศีลธรรม	ร.ร. เตรียมอุดมศึกษา วิทยาไท
ชมเชย	น.ส. สุนัน รุ่งเรืองบางชั้น	ร.ร. หอวัง
ชมเชย	น.ส. มนต์วี วงศ์ประดู่	ร.ร. อัสสัมชัญคอนเวนต์
ชมเชย	นาย รัชเวม อธิพิงศ์สกุล	ร.ร. ทวีธาภิเศก

แข่งขันเขียนบรรยายภาพประทับใจ “พระเจ้าอยู่หัว”

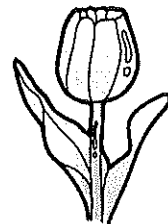
รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	น.ส. พิมพ์ พลอยทับทิม	ร.ร. อุดมดรุณี จังหวัดสุโขทัย
1	น.ส. กุลนุช เสริมศิริมงคล	ร.ร. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์
2	น.ส. อภิสูดา ฤกษ์ะสุด	ร.ร. เซนต์โยเซฟบางนา
3	น.ส. ภัทรพร ปรีศว์เมธิกุล	ร.ร. มาแตร์เดอีวิทยาลัย
ชมเชย	น.ส. สูดาลักษณ์ วัชชะกิตติภรณ์	ร.ร. อัสสัมชัญคอนเวนต์
ชมเชย	น.ส. สุพรรณษา แซ่ตั้ง	ร.ร. ทาดใหญ่วิทยาลัย
ชมเชย	น.ส. จรสพร เฉลิมเตียรณ	ร.ร. เตรียมอุดมศึกษา วิทยาไท
ชมเชย	น.ส. ไสลภิญญา ปัจฉิมพัทพงษ์	ร.ร. สาธิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ชมเชย	น.ส. มณฑิรา ปิยะสกุลชัย	ร.ร. บางกะปิ

แข่งขันร้องเพลง ... เดี่ยว

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	นาย สปริง ผาขิม	ร.ร. บุญวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา
1	Je veux qu'on m'aime น.ส. วรสุนทรี แก้วรักษา	ร.ร. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์
2	L'air du vent. น.ส. อรดี พันธุมโกมล	ร.ร. เตรียมอุดมศึกษา วิทยาไท
3	Dans le temps. น.ส. ศิริลักษณ์ อุ่นตรงจิตร	ร.ร. สตรีชัยภูมิ
ชมเชย	Mademoiselle de Paris น.ส. ชรีวัลย์ แสงอรุณฉาย	ร.ร. พระโขนงพิทยาลัย
ชมเชย	Trouve-moi une chanson. น.ส. รัชณี เลิศธรรมศักดิ์	ร.ร. สีกัน วัฒนานันท์อุปถัมภ์
ชมเชย	Quelque chose dans mon coeur. น.ส. ละอียด ขำละอียด	ร.ร. สิริรัตนาร
ชมเชย	Mets ta main dans la main.	

แข่งขันร้องเพลง ... หมู่

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	Vous les copains	ร.ร. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์
1	Au bal masqué	ร.ร. เบญจมาชานุสรณ์
2	Je chante parce que je t'aime	ร.ร. พระโชนงพิทยาลัย
3	On travaille pour la gloire.	ร.ร. สิริรัตนาร

จากบรรณาธิการ

วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทยในมือของท่านเล่มนี้ เป็นฉบับที่ 75-76 ปีที่ 19 เล่มที่ 3-4 กรกฎาคม-ธันวาคม 2539

เนื้อหาในเล่มยังยึดแนวคิดหลักของสมาคมในอันที่จะส่งเสริมสนับสนุนผลงานด้านฝรั่งเศสศึกษา การเรียนการสอน และสัมพันธภาพระหว่างสมาชิก เรานำเสนอผลงานด้านวรรณคดีทั้งฝรั่งเศสและไทย โดยการเปรียบเทียบ และการแปล รวมทั้งการสอนภาษา เรื่องราวทางด้านวัฒนธรรม และกิจกรรมของสมาคม

หากสมาชิกมีความคิดเห็นเสนอแนวคิดที่แตกต่างออกไปก็อย่าได้ลังเลใจโปรดเขียนมาบอกเราได้ทันที ยินดีรับฟัง รับพิจารณา หากเป็นไปได้ก็จะปฏิบัติตาม

พบกันใหม่ปีหน้า 2540 ค่ะ

— • สิทธิา พินิจกุล • —

กรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย

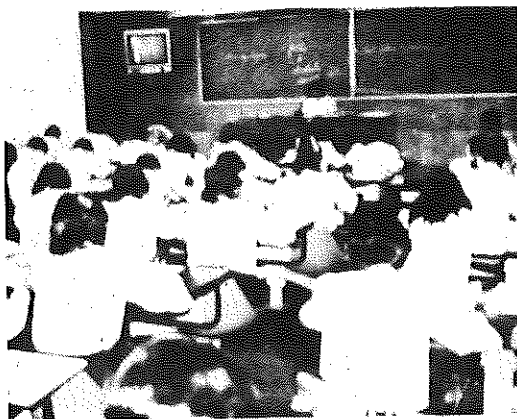
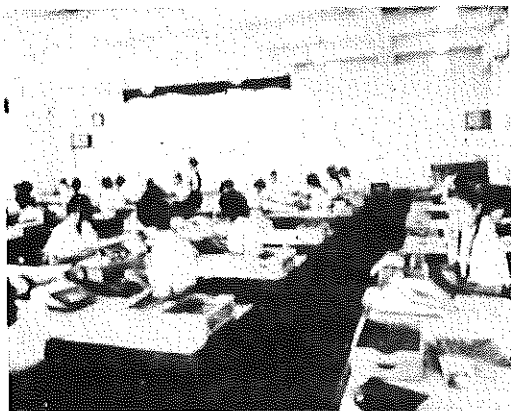
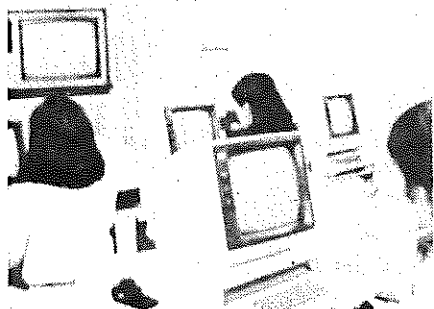
BANGKOK BUSINESS COLLEGE

588 ถนนเพชรบุรี กรุงเทพฯ 10400 โทร. 251-9852, 252-0067, 252-7049
588 PETCHBURI ROAD, BANGKOK 10400. THAILAND TELEPHONE 251-9852, 252-0067, 252-7049

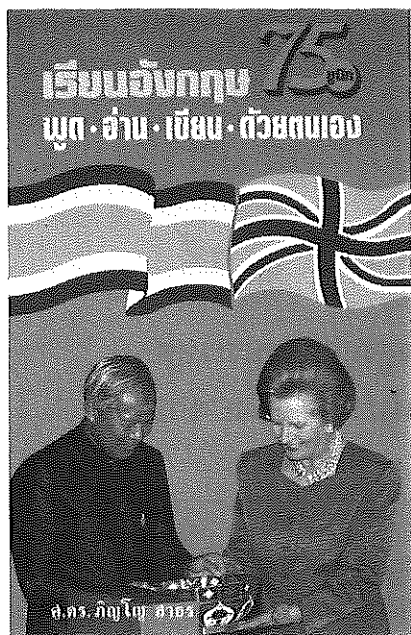
เปิดสอนหลักสูตร

ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทั่วไทย

พูดภาษาอังกฤษได้
ง่ายมาก

ใช้ตำราเรียนพูดด้วยตนเอง

เรียนอังกฤษ

75

ศ.ดร. ภิญญา สารธร

ยูนิท

มีคำอ่านออกเสียงเป็นภาษาไทยให้ทุกคำ

เริ่มเรียนตั้งแต่ A.B.C. จนถึงสนทนาโต้ตอบได้
เรียนได้ทุกระดับ ลงทุนน้อย ได้ผลคุ้มค่า
ซื้อได้จากร้านขายหนังสือทั่วประเทศ

ราคาเล่มละ 200 บาท

วัฒนาพานิช สารานุกรม

สำนักพิมพ์วิชาการที่ประสบความสำเร็จสูงสุดของประเทศ

โทร. (02) 222 1016 • 222 1018 • 222 5371 • 222 5372

FAX. (02) 225 6556 • 225 6557

หนังสือเล่มนี้สร้างอนาคตให้กับผู้เรียนนับล้านคน

อภินันทนาการ

จาก

วัฒนาพานิช สํารายราษฎร

สำนักพิมพ์วิชาการที่ประสบความสำเร็จสูงสุดของประเทศ
216-222 ถนนบำรุงเมือง สํารายราษฎร พระนคร กทม. 10200

ผู้ผลิตหนังสือมาตรฐาน

หนังสือเรียน คู่มือครู
และอุปกรณ์การเรียนการสอนทุกระดับชั้น
ซึ่งได้รับความนิยมเชื่อถือ
จากครูอาจารย์และนักเรียนทั่วประเทศ

คุณสุรีย์มาศ - คุณเริงชัย จงพิพัฒน์สุข
กรรมการผู้จัดการ

โทร. 222-1016 • 222-1018 • 222-5371 • 222-5372 • 221-7454

FAX. 225-6556 • 225-6557 (เปิดตลอด 24 ชั่วโมง)